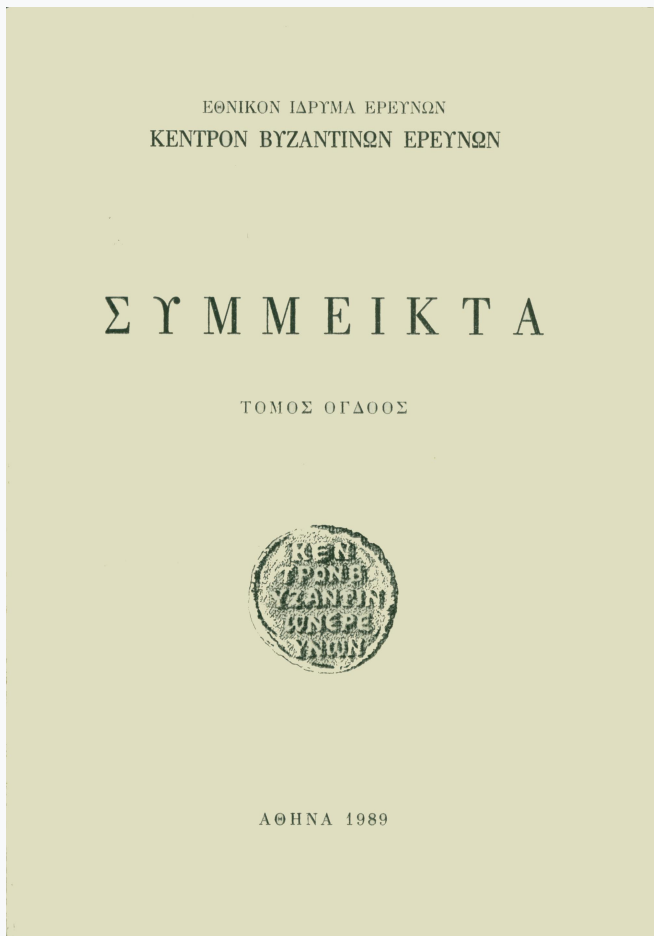

Byzantina Symmeikta

Vol 8 (1989)

SYMMEIKTA 8

Τὰ ἔθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα στὴν Κρήτη
κατὰ τὴ βενετοκρατία (13ος-17ος αἰ.)

Βούλα ΚΟΝΤΗ

doi: [10.12681/byzsym.728](https://doi.org/10.12681/byzsym.728)

Copyright © 2014, Βούλα ΚΟΝΤΗ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

KONTH B. (1989). Τὰ ἔθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα στὴν Κρήτη κατὰ τὴ βενετοκρατία (13ος-17ος αἰ.). *Byzantina Symmeikta*, 8, 143–317. <https://doi.org/10.12681/byzsym.728>

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ (13ος-17ος αϊ.)

Για τὸ σχηματισμὸ τῶν Κρητικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων διαθέτουμε ἀρκετὲς ἐργασίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὅμως οἱ περισσότερες ἀναφέρονται στὰ ἐπαγγελματικὰ ἐπώνυμα καὶ τὰ παρωνύμια¹. Ἡ ἐργασία αὐτή, βασισμένη σὲ ἀρχεϊκὸ ὕλικὸ τῆς περιόδου τῆς βενετοκρατίας στὴν Κρήτη², ἀποσκοπεῖ νὰ συμβάλει στὴν ἐρευνα τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων³ στὴ μεγαλόνησο κα-

1. Τὴν παλαιότερη βιβλιογραφία βλ. συγκεντρωμένη στὴν ἐργασία τοῦ Δ. Βαγιακάκου, *Σχέδιασμα περὶ τῶν τοπωνυμικῶν καὶ ἀνθρωπωνυμικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι, 1833-1962*, Ἀθήνα 1964, σελ. 294-295. Οἱ μετὰ τὸ 1962 μελέτες ποὺ ἀφοροῦν τὰ κρητικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα εἶναι οἱ ἀκόλουθες: Βασ. Βλ. Σφυρόερα, *Κρητικὰ ἐπώνυμα εἰς τὰς Κυκλάδας*, Πεπραγμένα Β' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Δ', Ἀθήνα 1969, σελ. 457-466.— Χρυσούλας Τσικριτσῆ, *Κρητικὰ ἐπώνυμα ἐξ ὀνομάτων φυτῶν καὶ ζώων*, Κρ. Χρ. 23 (1971), σελ. 440-466.— Τῆς Ἰδίας, *Striano - Siriano - Siriano*, Ἀθήνα 1972.— Χρυσούλας Ζ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Κρητικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα ἀπὸ παρωνύμια*, μέρος Α', Α - Μ, Ἀθήνα 1972.— Ι. Α. Θωμόπουλου, *Τὰ Κρητικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα*, Ἀμάλθεια 4 (1973), σελ. 290-292.— Γ. Ι. Κουρμούλη, *Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐπωνύμων τῶν Ρεθυμνίων*, Πεπραγμένα Γ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Γ', Ἀθήνα 1975, σελ. 153-186.— Χρυσούλας Ζ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Τὸ κρητικὸ ἐπώνυμο Μονάτσος - Μονάτσος, Μοδάτσος - Μοάτσος*, Ἀμάλθεια 7 (1976), σελ. 147-153.— Τῆς Ἰδίας, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν Κρητικῆς Ἀναγεννήσεως*, Ἀμάλθεια 7 (1976), σελ. 281-310.— Τῆς Ἰδίας, *Τὰ κρητικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα Γριπάρης, Κάλβος, Παλαμᾶς, Ροῖδης, Σολωμός, Τιπάδος καὶ Φώσκολος*, Ἀμάλθεια 9 (1978), σελ. 3-15.— Τῆς Ἰδίας, *Κρητικὰ ἐπώνυμα ἐπαγγελματικὰ καὶ δηλωτικὰ τίτλων καὶ ἀξιωματῶν*, Ἀθήνα 1981.— Τῆς Ἰδίας, *Τα κρητικὰ ἐπώνυμα Βερνάρδος καὶ Σιλινάρδος*, Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος 7 (1983), σελ. 99-102.— Τῆς Ἰδίας, *Τα κρητικὰ ὀνόματα Βερίγος καὶ Ματσαμάς*, Ὄνόματα 8 (1983), σελ. 36-38.— Τῆς Ἰδίας, *Μερικὰ κρητικὰ ἐπώνυμα ἐνετικῆς προελεύσεως*, Ὄνόματα 9 (1984), σελ. 217-222.

2. Τὶς ὡς τὸ 1971 δημοσιευμένες πηγές βλ. συγκεντρωμένες στὴ μελέτη τοῦ Μ. Ι. Μανούσακα, *Σύντομος ἐπισκόπησις τῶν περὶ τὴν βενετοκρατουμένην Κρήτην ἐρευνῶν*, Κρ. Χρ. 23 (1971), σελ. 245-308.

3. Μελέτες γιὰ τὰ ἐθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδας: Π. Γ. Ζερλέντη, *Ναξιῶν ἐθνικά*, Ἀθηνᾶ 28 (1916), σελ. 297-306.— Α. Α. Παπαδόπουλου, *Τοπωνύμια καὶ ἐθνικά ἐν Πόντῳ*, Λεξιλογικῶν Ἀρχεῖον 5 (1918), σελ. 203-209.— Σ. Μενάρδου, *Περὶ τῶν τοπικῶν ἐπιθέτων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς*. Ι. *Τοπικὰ Τήρον καὶ Κεφαλληνίας*, ΕΕΒΣ 4 (1927), σελ. 332-341.— Τοῦ Ἰδίου, *Περὶ τῶν*

τά την εποχή τῆς βενετικῆς κυριαρχίας. Οἱ πληροφορίες πού ἀντλοῦνται ἀπὸ τὶς πηγές πού μελετήθηκαν¹ ἀφοροῦν κυρίως τὸ διαμερίσμα τοῦ Χάνδακα καί, σὲ μικρότερη ἔκταση, τὰ διαμερίσματα τῆς ὑπόλοιπης Κρήτης, καλύπτοντας ὅλη σχεδὸν τὴ διάρκεια τῆς βενετοκρατίας, ἀπὸ τὰ μέσα περίπου τοῦ 13ου αἰώνα ὡς τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα τὸ 1669.

Τὰ ἔθνικά², τοπικά ἢ πατριδωνυμικά οἰκογενειακά ὀνόματα δηλώνουν εἴτε τὸν τόπο στὸν ὁποῖο μετοίκησε ὁ παρονομαζόμενος, εἴτε, συχνότερα, τὸν τόπο ἀπὸ ὅπου κατάγεται. Ὁ τόπος αὐτὸς μπορεῖ νὰ εἶναι μικρὴ ἢ μεγαλύτερη γεωγραφικὴ περιφέρεια: χωριὸ ἢ κωμόπολη, πόλη, ἐπαρχία, ἀκόμη καὶ χώρα

τοπικῶν ἐπιθέτων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς. III. Τοπικά Λέσβου καὶ Ρόδου, ΕΕΒΣ 6 (1929), σελ. 286-289.— Ν. Ι. Ζαφειρίου, Τοπικά (ἔθνικά) ἐπιθετα τῆς Σάμου, Ἀρχεῖον Σάμου 1 (1946), σελ. 140-143.— Γερ. Η. Παπατρέχα, Ἐθνικά καὶ ἀνθρωπωνυμικά Ξηρομέρον, Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν 1 (1968), σελ. 244-255.— Στ. Γ. Κατσουλέα, Τὰ τοπικά ἐπώνυμα στὴ Λακωνία, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Λακωνικῶν Σπουδῶν, τόμ. Α' (— Λακωνικαὶ Σπουδαὶ 4, 1979), Ἀθήνα 1979, σελ. 310-329.— Ἐλένης Ζαχαρίου-Μαμαλίγκα, Τα ἐπιθέματα των ἐθνικῶν ονομάτων (πατριδωνυμικῶν) στο ροδιακὸ ἰδίωμα, Ονόματα 7 (1982), σελ. 49-58.— Ν. Χ. Ἀλιπράντη, Ἐθνικά ὀνόματα στὴ Πάρο. (Ἐπώνυμα, παρωνύμια, τοπωνύμια), Ονόματα 8 (1983), σελ. 47-70.— Ν. Γ. Κοντοσόπουλου, Κεφαλληνιακά ἐθνικά ὀνόματα, Ονόματα 8 (1983), σελ. 39-43.— Ἐλένης Ζαχαρίου-Μαμαλίγκα, Τα ἐπιθέματα των ἐθνικῶν ονομάτων (πατριδωνυμικῶν) στο καλυμνιακὸ ἰδίωμα, Ονόματα 11 (1987) σελ. 97-102.

1. Ἡ μελέτη αὐτὴ δὲν ἔχει τὴν πρόθεση νὰ ἐξαντλήσει ὅλες τὶς ἐκδεδομένες πηγές: περιορίζεται στὴ χρησιμοποίησι τῶν πιὸ σημαντικῶν —κυρίως τῶν νοταριακῶν, ἀλλὰ καὶ ἀρχεακῶν σειρῶν τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης— καθὼς καὶ ἐργασιῶν πού ἔχουν στηριχθεῖ σὲ ὕλικὸ ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας. Ἡ μόνη ἀνέκδοτη πηγὴ πού ἀποδελτιώθηκε γιὰ τὴ μελέτη αὐτὴ εἶναι ἡ «Περιγραφή τῆς Κρήτης» τοῦ Πέτρου Καστροφύλακα.

2. Ἐθνικά χαρακτηρίζε ἤδη ὁ Στέφανος Βυζάντιος τὰ ὀνόματα τῶν πολιτῶν τόσο τῶν χωρῶν ὅσο καὶ τῶν πόλεων, βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, Ἐκ τῶν Ἐθνικῶν, ἔκδ. Α. Meineke, Βερολίνο 1849 (φωτοτ. ἀνατ. Graz 1958). Γενικὰ γιὰ τὰ ἔθνικά οἰκογενειακά ὀνόματα στὴν Ἑλλάδα βλ. Η. Μοριτς, Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. II. Teil, Landshut 1898, σελ. 34-44.— Ἀθ. Χ. Μπούτορα, Τὰ νεοελληνικά κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα, Ἀθήνα 1912, σελ. 125-130.— Κ. Ι. Ἀμάντου, Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν μεσαιωνικὴν γεωγραφίαν, ΕΕΒΣ 1 (1924), σελ. 50-53 (— Γλωσσικά Μελετήματα, Ἀθήνα 1964, σελ. 261-263).— Τοῦ Ἰδίου, Τὰ ἐθνολογικά ὀνόματα εἰς τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς, Ἑλληνικά 2 (1929), σελ. 97-104 (— Γλωσσικά Μελετήματα, σελ. 307-315).— Ν. Π. Ἀνδριώτη, Συμβολὴ στὴ μορφολογία τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 6 (1950), σελ. 185-206.— Κ. Ι. Ἀμάντου, Γλωσσογεωγραφικά. I. Οἰκογενειακά ὀνόματα ἐξ ἐθνικῶν, Εἰς μνήμην Γ. Π. Οἰκονόμου, Ἀθήνα 1954, σελ. 115-120 (— Γλωσσικά Μελετήματα, σελ. 537-540).— Ν. Γ. Κοντοσόπουλου, Les suffixes ethniques en grec moderne, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris 68 (1973), σελ. 105-127.— Μ. Τριανταφυλλίδη, Τα οἰκογενειακά-μας ὀνόματα. Προλεγόμενα, ἐπεξεργασία κειμένου, σχόλια Ε. Σ. Στάθη, Θεσσαλονίκη 1982, σελ. 23-38.

ολόκληρη¹. Έτσι, λοιπόν, στη μελέτη αυτή έθνικα επώνυμα θεωρούνται —και με την έννοια αυτή αποδελτιώθηκαν— όσα σχηματίζονται από το όνομα του τόπου καταγωγής του κατόχου τους (αυτούσιο ή με παραγωγική κατάληξη): π.χ. Γεώργιος Ἀμαθιανός, Ἀλέξης Μυλοποταμίτης. Ἀντίθετα, όπου υπάρχει κανονικό επώνυμο και το δηλωτικό τῆς καταγωγῆς ἀποτελεῖ συμπληρωματικό μόνο στοιχείο του ὀνόματος, τότε το έθνικὸ δὲν θεωρεῖται οἰκογενειακὸ ὄνομα καὶ ἐπομένως δὲν ἀποδελτιώνεται² (π.χ. Pollo Mazavacha Coroneo).

Μὲ βάση τὸ ὕλικὸ πὸ συγκεντρώθηκε, τὰ έθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης διακρίνονται σὲ δύο βασικὲς κατηγορίες: α) σὲ έθνικὰ ὀνόματα πὸ προέρχονται ἀπὸ ὀνομασίες περιοχῶν τῆς Κρήτης, καὶ β) σὲ έθνικὰ ὀνόματα πὸ προέρχονται εἴτε ἀπὸ ὀνομασίες περιοχῶν τοῦ ὑπόλοιπου ἐλλαδικοῦ χώρου (έθια τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας), εἴτε ἀπὸ ὀνομασίες περιοχῶν τῆς Ἱταλικῆς χερσονήσου εἴτε, πάλι, ἀπὸ ὀνομασίες διαφόρων ἄλλων μερῶν. Μικρότερη ὁμάδα έθνικῶν ὀνομάτων ἀναφέρεται σὲ καταγωγή ἀπὸ εὐρύτερη γεωγραφικὴ περιοχή ἢ καὶ έθνότητα (π.χ. Ρωμαῖος, Γραικός, Ἀνατολικός). Στὰ έθνικὰ κατατάσσονται ἐπίσης καὶ οἰκογενειακὰ ὀνόματα πὸ δηλώνουν ἀόριστα προέλευση ἀπὸ γεωγραφικὸ χῶρο ἐκτὸς Κρήτης (π.χ. Ξένος) ἢ μὴ συγκεκριμένη κρητικὴ περιοχή (π.χ. Ἀπανωμερίτης). Τέλος, ὀρισμένα ὀνόματα (π.χ. Condolioti, Marmachioti κ.ά.), λόγω τῶν χαρακτηριστικῶν καταλήξεων τους ἐντάσσονται στὰ έθνικὰ, χωρὶς ὡστόσο νὰ εἶναι δυνατὴ ἢ ἐξακρίβωση τῆς περιοχῆς μὲ τὴν ὁποία συνδέονται.

Ἡ μελέτη τῶν έθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων πὸ ἐντοπίστηκαν στὴν Κρήτη μᾶς ἐπιτρέπει τὴν ἐξαγωγή στατιστικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα, ἐξαιτίας τῆς ἀποσπασματικότητας τῶν πηγῶν, δὲν μποροῦν βέβαια παρὰ νὰ εἶναι ἐνδεικτικὰ καὶ ὄχι ἀπόλυτα. Συγκεκριμένα, ἀπὸ τὸν συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν 252 έθνικῶν ὀνομάτων πὸ ἐντοπίζονται κατὰ τὴν περίοδο τῆς βενετοκρατίας, τὸ ἓνα τρίτο περίπου προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Κρήτη, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα κατανέμονται γεωγραφικὰ ὡς ἐξῆς:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Γεωγραφικὴ προέλευση τῶν έθνικῶν ὀνομάτων³

Κρήτη	ἐκτὸς Κρήτης	ἄλλες έθνότητες	προέλευση ἀπὸ μὴ συγκεκριμένο γεωγρ. χῶρο	λόγω καταλήξεων
79 (31%)	95 (38%)	22 (9%)	7 (3%)	49 (19%)

1. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 23 § 52.

2. Βλ. καὶ Φανῆς Μαυροειδῆ, *Τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων τὸ 16ο αἶώνα*, Ονόματα 9 (1984), σελ. 147.

3. Τὰ ποσὰ πὸ ἀναγράφονται ἔξω ἀπὸ τὶς παρεθέσεις ἀντιπροσωπεύουν ἀπόλυτους ἀριθμούς.

Ἐάν τώρα ἐξεταστοῦν εἰδικότερα οἱ δύο βασικὲς κατηγορίες τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων, ἐκείνων δηλαδή πού προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια τῆς Κρήτης καὶ ἐκείνων πού προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια ἐκτὸς μεγαλονήσου, διαπιστώνεται ὅτι τὰ ὀνόματα πού προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια ἐκτὸς Κρήτης εἶναι περισσότερα: τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα πού παράγονται ἀπὸ κρητικὰ τοπωνύμια εἶναι 79 (45%) καὶ τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα πού προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια ἐκτὸς Κρήτης 95 (55%)¹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατανομή τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων κατὰ περιοχὲς²

Κρήτη	ἐλλαδικὸς χῶρος	ἰταλικὴ χερσόνησος	ἄλλα μέρη
79 (45%)	41 (24%)	25 (14%)	29 (17%)

Τὰ περισσότερα ἐθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα μὲ κρητικὴ προέλευση δὲν ἔχουν διαχρονικὴ παρουσία: ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Χαντακίτης πού ἐπιβιώνει σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς βενετοκρατίας, συχνότερα ἐπαναλαμβάνονται στὴ διάρκεια τῶν αἰώνων ὅσα ὑποδηλώνουν εὐρύτερη γεωγραφικὴ περιφέρεια (π.χ. Κισαμίτης, Πεδιώτης). Ἀντίθετα, ἐπισημαίνονται συνεχῶς ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ὀνόματα πού προέρχονται ἀπὸ περιοχὲς τόσο τοῦ ἐλλαδικοῦ χῶρου (Κορφιώτης, Ρόδιος κ.ἄ.) ὅσο καὶ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου (Lombardo, Trivisan κ.ἄ.) —γιὰ τὰ ὁποῖα σώζονται πολυπληθέστατες μαρτυρίες—, καθὼς καὶ ἄλλων περιοχῶν (Καππάδοκας, Ραγουζαῖος κ.ἄ.). Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐθνικῶν ὀνομάτων, ἡ ἀποσπασματικότητά καὶ πάλι τῶν πηγῶν δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ σχηματίσουμε πλήρη καὶ σαφὴ εἰκόνα γιὰ συγκριτικὴ αὐξηση ἢ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τους, σὲ ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς περιόδου αὐτῆς. Ἐτσι, ἐνδεικτικὴ μόνο μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ παρατήρηση ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων τόσο κατὰ τὸν 14ο αἰώνα (118) ὅσο καὶ κατὰ τὸν 16ο αἰώνα (122) εἶναι περίπου ὁ ἴδιος. Ὡς πρὸς τὸν 15ο αἰώνα, ὁ μειωμένος ἀριθμὸς τῶν ἐθνικῶν ὀνομάτων πού ἀπαντᾶται (μόνον 53) ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ πηγές πού ἀποδελτιώθηκαν εἶναι πολὺ λιγότερες ἀπὸ ἐκεῖνες πού ἀφοροῦν τοὺς ἄλλους δύο αἰῶνες.

¹ Ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴν ἐξέταση τῶν 79 ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων πού

1. Στις ἀπογραφές πού μελετᾶ ἡ Λαῖου γιὰ τὴ Μακεδονία τὸν 14ο αἰ., τὰ πιὸ πολλὰ ἐθνικὰ ὀνόματα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ Μακεδονία, βλ. Ἀ γ γ ε λ ι κ ῆ ς Λ α ῖ ο υ - Θ ω μ α δ ᾶ κ η, *Peasant Society in the Late Byzantine Empire. A Social and Demographic Study*, Princeton N.J. 1977, σελ. 130· ἐλλ. μετάφρ. *Ἡ ἀγροτικὴ κοινωμία στὴν ἄσπερη βυζαντινὴ ἐποχὴ*, Ἀθήνα 1987, σελ. 177.

2. Τὰ ποσὰ πού ἀναγράφονται ἔξω ἀπὸ τὴν παρενθέσει ἀντιπροσωπεύουν ἀπόλυτους ἀριθμούς.

προέρχονται από περιοχές τῆς Κρήτης¹ διαπιστώνεται, καταρχήν, ὅτι ἡ πλειονότητά τους ἀφορᾷ τοπωνύμια τοῦ διαμερίσματος τοῦ Χάνδακα· ἀκολουθοῦν σὲ μικρότερη ἔκταση τοπωνύμια ἀπὸ τὸ διαμέρισμα τῶν Χανιῶν, τοῦ Ρεθύμνου καὶ τῆς Σητείας, ἐνῶ μόνον ἓνα τοπωνύμιο ἀναφέρεται στὸ Λασιθί καὶ ἀκόμη ἓνα σὲ ὀλόκληρο τὸ νησί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ἐθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα ἀπὸ τοπωνύμια τῆς Κρήτης²

Χάνδακας	Χανιά	Ρέθυμνο	Σητεία	Λασιθί	Κρήτη
34 (50%)	14 (21%)	11 (16%)	7 (10%)	1(1,5%)	1 (1,5%)

Ἡ κατανομή αὐτὴ εὐκόλα ἐξηγεῖται, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι τὰ ἀρχεῖα ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Κρήτης, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ τοῦ Χάνδακα, ἔχουν χαθεῖ. Ἔτσι, οἱ πληροφορίες ἀναφέρονται κυρίως στὴν περιοχὴ τῆς πρωτεύουσας, ἐνῶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα διαμερίσματα ὄχι μόνον τὰ στοιχεῖα εἶναι σποραδικὰ, ἀλλὰ καὶ δὲν καλύπτουν ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ νησιοῦ. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κρητικῶν τοπωνυμίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχονται τὰ ἔθνικα ἐπώνυμα, ἂν συγκριθεῖ μὲ τὸ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν χωριῶν τῆς Κρήτης ποὺ ἀνέρχονται σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Καστροφύλακα σὲ 1250 περίπου, εἶναι πάρα πολὺ μικρὸς (μικρότερος ἀπὸ 10%).

Τὰ ἔθνικα ὀνόματα ποὺ παράγονται ἀπὸ κρητικὰ τοπωνύμια διακρίνονται σὲ αὐτὰ ποὺ προέρχονται 1) ἀπὸ ὀνομασίες χωριῶν (Ἀμαργιανίτης, Πενταμοδίτης), 2) ἀπὸ ὀνομασίες καστελλανιῶν (Συβριταῖος, Μυλοποταμίτης), καὶ 3) ἀπὸ ὀνομασίες διαμερισμάτων (Χαντακίτης, Χανιώτης, Σηθειακός³). Ἐνα μόνον ὄνομα ἀναφέρεται μὲ προέλευση τὴν ὀνομασία ὀλόκληρου τοῦ νησιοῦ (Κρητικός). Οἱ μετακινήσεις τῶν κατοίκων αὐτῶν γίνονταν σὲ μικρὴ ἀκτίνα, συνήθως μέσα στὸ ἴδιο τὸ διαμέρισμα⁴. Ἐλάχιστα ἔθνικα ὀνόματα, κυρίως αὐτὰ ποὺ δηλώνουν μεγαλύτερη γεωγραφικὴ περιφέρεια, ἐμφανίζονται καὶ σὲ ἄλλο διαμέρισμα⁵ (π.χ. Συβριταῖος στὰ Χανιά).

1. Στὴν πραγματικότητα ὁ ἀριθμὸς τῶν τοπωνυμίων ποὺ ὑπολογίστηκε ἀνέρχεται στὰ 68 καὶ ὄχι στὰ 79, γιατί μερικὲς ὀνομασίες χωριῶν εἶναι κοινὲς στὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς Κρήτης, ἐνῶ ἄλλες δὲν ἔχουν ταυτιστεῖ.

2. Τὰ ποσὰ ποὺ ἀναγράφονται ἔξω ἀπὸ τὶς παρενθέσεις ἀντιπροσωπεύουν ἀπόλυτους ἀριθμούς.

3. Θὰ μπορούσε, ὅμως, νὰ σημαίνουν ἀπλῶς καὶ μόνον τὸν κάτοικο τῆς πόλης τοῦ Χάνδακα, τῶν Χανιῶν ἢ τῆς Σητείας.

4. Καὶ σήμερα ἀκόμη συμβαίνει τὸ ἴδιο: στὸ νομὸ Ρεθύμνου τὸ 50% τῶν ἔθνικῶν ἐπωνύμων προέρχεται ἀπὸ ὀνόματα χωριῶν τοῦ ἴδιου τοῦ νομοῦ, βλ. Κ ο υ ρ μ ο ὕ λ η, ὕ.π., σελ. 161.

5. Ἡ περιφέρεια ποὺ δίνει τὸ ὄνομά της εἶναι τόσο μεγαλύτερη, ὅσο πιὸ μακρινὴ εἶναι ἡ ἀπόσταση τοῦ τόπου, ἀπ' ὅπου προέρχεται ὁ μέτοικος, βλ. Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ῖ δ η, ὕ.π., σελ. 24 § 54.

Τὸ γεγονός ὅτι πολλὰ ἔγγραφα εἶναι γραμμένα ἀπὸ βενετοὺς νοταρίους, οἱ ὅποιοι συχνὰ σημειώνουν τὸ ὄνομα παρεφθαρμένο, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ δυσχεραίνεται ἡ ὀρθὴ ἀπόδοση τῶν ὀνομάτων στὰ ἑλληνικά¹. Ἔτσι, κατὰ τὴν ἀναγραφή τῶν λημμάτων, γιὰ νὰ ἀποφεύγονται οἱ παρερμηνεῖες, ἀποδίδεται μὲν τὸ ὄνομα στὰ ἑλληνικά, ἀλλὰ στὴν παράθεση τῶν μνειῶν ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ ἐπώνυμο ἀναγράφεται μὲ τὴ μορφή ποὺ ἀπαντᾶται στὶς πηγές. Ὡς πρὸς τὰ τοπωνύμια, ἀναγράφονται μὲ τὴ σημερινή τους μορφή στὰ ἑλληνικά· μὲ τὸν τύπο ποὺ παραδίδονται στὶς πηγές σημειώνονται μόνον ὅσα τοπωνύμια δὲν σώζονται σήμερα. Ἡ περιφέρεια, στὴν ὁποία ἀνήκουν τὰ τοπωνύμια, ἀκολουθεῖ τὴ διοικητικὴ διαίρεση τῆς Κρήτης κατὰ τὴ βενετοκρατία. Ἔτσι, ἡ περιοχή τοῦ Μιραμπέλλου, γιὰ παράδειγμα, περιλαμβάνεται στὸ διαμέρισμα τοῦ Χάνδακα.

Τὰ κρητικὰ ἔθνικα ἐπώνυμα παραδίδονται μὲ τοὺς συνηθισμένους σὲ ὅλα τὰ ἔθνικα ὀνόματα τύπους: ὀνόματα μὲ παραγωγικὲς καταλήξεις (74%) καὶ ὀνόματα χωρὶς παραγωγικὲς καταλήξεις, μὲ -ς στὸ τέλος (26%). Ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἔθνικα οἰκογενειακὰ ὀνόματα παρουσιάζονται μὲ περισσότερους ἀπὸ ἓνα τύπους². Ἔτσι, μπορεῖ τὸ ἴδιο τοπωνύμιο νὰ παράγει περισσότερα ἀπὸ ἓνα ἔθνικα ὀνόματα, ὅπως Κισαμίτης καὶ Κίσαμος, Πεδιαδίτης καὶ Πεδιώτης, Χαντακίτης καὶ Καντιανός.

Ἀναλυτικότερα, τὰ ἔθνικα οἰκογενειακὰ ὀνόματα τῆς Κρήτης κατὰ τὴ βενετοκρατία σχηματίζονται μὲ τὶς παραγωγικὲς καταλήξεις -ιώτης, -ίτης, -ιανός /-ανός, -ίνος, -ινός, -αῖος, -έας, -ακός καὶ -ικός³. Ἀπὸ αὐτὲς ἡ συχνότερα χρησιμοποιούμενη κατάληξη εἶναι -ιώτης (42%) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ καταλήξεις -ίτης (29%) καὶ -ανός (15%)⁴.

Ὁ δεῦτερος ὅμως τύπος τῶν ὀνομάτων, αὐτῶν δηλαδή ποὺ σχηματίζονται χωρὶς παραγωγικὴ κατάληξη, μὲ μόνη τὴν προσθήκη τοῦ τελικοῦ -ς στὸ ἀρσενικὸ γένος, παρουσιάζει προβλήματα, δεδομένου ὅτι εἶναι γνωστὴ ἡ ἀμφίδρομη σχέση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὰ ὀνόματα καὶ τὰ τοπωνύμια⁵. Ἔτσι, πολλές φορὲς δὲν ξέρουμε, ἂν τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸ τοπωνύμιο ἢ τὸ τοπωνύμιο ἀπὸ τὸ ὄνομα⁶. Λόγω τῆς ἀσάφειας αὐτῆς, δὲν θεωρήθηκαν ἐδῶ ἔθνικα

1. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. Μαυροειδῆ, ὅ.π., σελ. 145-146.

2. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 121 καὶ σημ. 34.—Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 32-33 § 62-63.

3. Γενικὰ γιὰ τὶς παραγωγικὲς καταλήξεις τῶν ἔθνικῶν βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 105-121.—Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 25-28 § 55.

4. Στὴν Κρήτη σήμερα τὰ περισσότερα ἔθνικα οἰκογενειακὰ ὀνόματα σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξη -(ι)ανός (βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 114, σημ. 26, 117 καὶ 118 πίν. 2.—Κουρμούλη, ὅ.π., σελ. 162).

5. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. λ' καὶ σημ. 15.

6. Βλ. Ἀνδριώτη, ὅ.π., σελ. 188, 190 καὶ 199-206, ὅπου γίνεται προσπάθεια νὰ ἐρμηνευτεῖ ὁ τρόπος αὐτὸς τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἔθνικῶν ἐπωνύμων. Πρβλ. Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 33-35 § 64-65.

τά οικογενειακά ὀνόματα: Ἀρκάδιος, Ἀστράς, Βίδος, Βιζαράς, Βιτσίλος, Βρακουλιάρης, Βροντίσης, Γερανός, Γράντος, Κασάνης, Καψοδάσος, Κόλενα, Κράσης, Κυρμουσίν, Μαζάς, Μεταξάρης, Μουρτάρος, Ξιδάς, Πατσός, Πλεμένος, Ροδάκινος, Ρουκάνης, Ρουφέας, Σαρχόπουλος, Σταυράκης, Σύμης, Σφακός, Τουρτοῦλος, Φόδελε, Χανδράς καὶ Χανδρόπουλος, Χαρκιάς καὶ Χαρκιόπουλος, Ψωμοπούλα¹. Ἀκόμη, δὲν χαρακτηρίζονται ὡς ἔθνικα τὰ ἐπώνυμα Λουρέας, Μελισσιώτης, Μιλιαρίσης καὶ Πλύτης². Ὄνόματα, τέλος, γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι γνωστὸ μὲ βεβαιότητα, ἂν προῆλθαν ἀπὸ τοπωνύμια ἢ ἂν, ἀντίστροφα, παράγουν τὰ τοπωνύμια, θεωροῦνται ἔθνικα μὲ ἐπιφυλάξεις καὶ δηλώνονται μὲ ἀστερίσκο στὴν ἀρχὴ τοῦ λήμματος.

Οἱ στενοὶ δεσμοὶ ποὺ συνέδεαν τὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη τόσο μὲ τὴν Πελοπόννησο ὅσο καὶ μὲ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀντικατοπτρίζονται στὰ ἔθνικα οἰκογενειακά ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου. Ἔτσι, ἀπὸ τὰ 41 ἔθνικα ὀνόματα τῆς κατηγορίας αὐτῆς τὰ 14 (34%) προέρχονται ἀπὸ ὀνομασίες πόλεων ἢ περιοχῶν τῆς Πελοποννήσου³ (συμπεριλαμβάνονται ἐδῶ καὶ τὰ Κύθηρα, ἐνιαῖος γεωγραφικὰ χώρος μὲ τὴν Πελοπόννησο), 20 (49%) ἀπὸ ὀνομασίες διαφόρων νησιῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ 4 (10%) ἀπὸ ὀνομασίες τῶν Ἰονίων νησιῶν⁴. Τρεῖς περιπτώσεις

1. Τὰ οἰκογενειακά αὐτὰ ὀνόματα θεωροῦνται ὅτι παρήγαγαν τὰ ἀντίστοιχα τοπωνύμια, βλ. Χρυσούλας Ζ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν τοπωνυμιῶν τῆς Κρήτης. Τοπωνύμια ἀπὸ οἰκογενειακά ὀνόματα*, Ἀμάλθεια 6 (1975), σελ. 25-98.

2. Σύμφωνα μὲ τὴν Κατσανάκη (*Κρητικὰ ἐπώνυμα ἐπαγγελματικὰ καὶ δηλωτικὰ τίτλων καὶ ἀξιωμάτων*, σελ. 130, 144-148, 150-151, 180), τὰ ὀνόματα αὐτὰ περιλαμβάνονται στὰ προερχόμενα ἀπὸ ἐπαγγέλματα, παρὸλο ποὺ τὰ δύο πρῶτα (Λουρέας, Μελισσιώτης) ἔχουν τὶς χαρακτηριστικὲς καταλήξεις τῶν ἔθνικων.

3. Γιὰ τὰ ἔθνικα οἰκογενειακά ὀνόματα ποὺ ἀπαντῶνται στὴν Πελοπόννησο καὶ δηλώνουν καταγωγὴ ἀπὸ τὴν Κρήτη (π.χ. Κρητικός, Σφακιανός) βλ. J. Longnon - P. Torpington, *Documents sur le régime des terres dans la principauté de Morée au XIVe siècle*, Παρίσι 1969, σελ. 221-231: Eva Torpington, *Noms de personne*, Appendix I, ὅ.π., σελ. 225 (= P. Torpington, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, Λονδίνο, Variorum Reprints, 1977, ἀρ. VII).— Κατσουλέα, ὅ.π., σελ. 324, 326.

4. Γιὰ τὴ μετανάστευση Κρητικῶν στὰ νησιά τοῦ Ἰονίου βλ. Χρύσας Α. Μαλτέζου, *Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα. (Ἔγνωστες πληροφορίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῶν Κυθέρων)*, «Λειμῶν», Προσφορὰ στὸν καθηγητὴ Ν. Β. Τωμαδάκη, (= ΕΕΒΣ 39-40, 1972-1973), Ἀθήνα 1972-1973, σελ. 518-526 καὶ τὴ σημείωση 1 τῆς σελ. 519, ὅπου συγκεντρωμένη ἢ σχετικὴ βιβλιογραφία. Βλ. ἀκόμη, Γ. Καββαδία, *Κρήτη καὶ Κεφαλονιά. Κρητικαὶ μεταναστεύσεις καὶ ἐπίδρασις τοῦ κρητικοῦ πολιτισμοῦ στὴν Κεφαλονιά*, Ἀθήνα 1965.— Γ. Ν. Μοσχόπουλου, *Μετοίκηση Κρητῶν στὴν Κεφαλονιά στὴ διάρκεια τοῦ Κρητικοῦ πολέμου (1645-1669), καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλωση τοῦ Χάνδακα*, Πεπραγμένα Δ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β', Ἀθήνα 1981, σελ. 270-291.— Γ. Η. Πεντόγαλου, *Ἐποικισμὸς τῆς Κεφαλονιάς ἀπὸ Κρητικὲς οἰκογένειες στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα*, Πεπραγμένα Δ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β', Ἀθήνα 1981, σελ. 412-425.

υποδηλώνουν μετακινήσεις από την Ἀθήνα, τὴ Λαμία (— Ζητούνι) καὶ τὴ Θεσσαλονίκη πρὸς τὴν Κρήτη.

Ἡ ὕπαρξη ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων φανερώνει συνήθως ἐποικισμό μιᾶς περιοχῆς ἀπὸ κατοίκους τοῦ τόπου ποὺ δηλώνει τὸ ὄνομά τους. Ὡστόσο, ἡ γνωστὴ λ.χ. μετανάστευση, στὰ μέσα τοῦ 16ου αἰ., κατοίκων τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας καὶ ἡ ἐγκατάστασή τους σὲ περιοχὲς τῆς Κρήτης¹ δὲν ἀποτυπώνεται στὰ ἐθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποὺ ἀπαντῶνται στὸ νησί κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὡς πρὸς τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἡ μετακίνηση τῶν κατοίκων τους πρὸς καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτη εἶναι συχνὸ φαινόμενο. Ἔτσι, ἐπισημάνθηκαν ἐθνικὰ ὀνόματα ποὺ δείχνουν ἐγκατάσταση στὴν Κρήτη κατοίκων τῆς Ἀμοργοῦ, Καρπάθου, Μήλου κ.ἄ. καὶ ἀντίστοιχη ἐγκατάσταση Κρητικῶν στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους: Κρητικός, Σφακιανός, Χανιώτης καὶ Καντιώτης². Οἱ μετακινήσεις τοῦ κρητικοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰ νησιὰ αὐτὰ πρέπει νὰ ἐντοπιστοῦν χρονολογικὰ κυρίως μετὰ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα τὸ 1669.

Ἀπὸ τὰ ὀνόματα αὐτά, ὅσα παραδίδονται μὲ παραγωγικὲς καταλήξεις ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφία (77%). Σὲ ποσοστὸ 40% ἀνέρχονται ἐκεῖνα ποὺ φέρουν τὴν κατάληξη -ιώτης καὶ σὲ 18% τὴν κατάληξη -αῖος.

Τὰ ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὀνομασίες πόλεων καὶ περιοχῶν τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου εἶναι δηλωτικὰ τῶν δεσμῶν τῆς μητρόπολης μὲ τὴν ἀποικία της, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν κατοίκων τῶν ἰταλικῶν περιοχῶν γιὰ σύναψη ἐμπορικῶν σχέσεων μὲ τὴν Κρήτη ἢ καὶ γιὰ ἐγκατάσταση ἀκόμη στὴ μεγαλόνησο. Μὲ τὴ μορφή ὀνόματος ποὺ ἐκλαμβάνεται ὡς ἐπίθετο συναντᾶμε ἕναν σχετικὰ μικρὸ ἀριθμὸ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τοπωνυμίες τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου: τὴν ἐποχὴ αὐτὴ πολὺ συχνότερα χρησιμοποιεῖται τὸ βαφτιστικὸ καὶ ἡ ἐμπρόθετη δήλωση τοῦ τόπου καταγωγῆς γιὰ

1. Βλ. Σ τ. Γ. Σ π α ν ἄ κ η, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Λασιθιοῦ κατὰ τὴ Βενετοκρατία*, Ἡράκλειο 1957, σελ. 20-29 ἔγγρ. 7-8, 35-41 ἔγγρ. 12.— Τ ο ὕ ἰ δ ι ο υ, *Κρήτη καὶ Πελοπόννησος*, Πρακτικὰ Β' Διεθνoῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, τόμ. Ι', Ἀθήνα 1981-1982, σελ. 95-105.— Μ α ρ ι ἄ ν ν α ς Κ ο λ υ β ᾶ - Κ α ρ α λ ἔ κ α - Ἐ ρ. Μ ο ἄ τ σ ο υ, *Ἀποκατάσταση Ναυπλιωτῶν καὶ Μονεμβασιωτῶν προσφύγων στὴν Κρήτη τὸ 1548*, ΒΝΙ 22 (1983), σελ. 375-452.

2. Βλ. Ν. Ι. Ζ α φ ε ι ρ ῖ ο υ, *Τὰ ἐν Σάμῳ ἐπώνυμα*, Ἀρχεῖον Σάμου 2 (1947), σελ. 113.— Χ. Ι. Π α π α χ ρ ι σ τ ο δ ο ὄ λ ο υ, *Οἰκογενειακὰ ἐπώνυμα Δωδεκανήσου*, Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σελ. 324.— Σ φ υ ρ ῶ ε ρ α, ὅ.π., σελ. 459, 463.— Α λ ι π ρ ἄ ν τ η, ὅ.π., σελ. 50, 51, 56, 60.— Α ἰ κ α τ ε ρ ῖ ν η ς Ἀ σ δ ρ α χ ᾶ - Σ π. Ι. Ἀ σ δ ρ α χ ᾶ, *Βαφτιστικὰ καὶ οἰκογενειακὰ ὀνόματα σὲ μιὰ νησιωτικὴ κοινότητα: Πάτμος (ΙΑ'-ΙΘ' αἰ.)*, Ἀμνητὸς στὴ μνήμη Φώτῃ Ἀποστολόπουλου, Ἀθήνα 1984, σελ. 66, 69 (ἀνατύπωση: Σ π. Ι. Ἀ σ δ ρ α χ ᾶ, *Οἰκονομία καὶ νοοτροπίες*, Ἀθήνα 1988, ἀρ. 9, σελ. 225, 229).— Ε υ τ υ χ ῖ α ς Δ. Λ ι ἄ τ α, *Ἡ Σέριφος κατὰ τὴν Τουρκοκρατία (17ος-19ος αἰ.)*, *Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν δομῶν καὶ τοῦ κοινοτικοῦ συστήματος*, Ἀθήνα 1987, σελ. 189.

τὸ χαρακτηρισμὸ ἑνὸς ἀτόμου. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα με ἰταλικὴ προέλευση, τὰ περισσότερα σχηματίζονται ἀπὸ αὐτοῦσιο τὸ τοπωνύμιον (61%). Στὰ ὀνόματα πού παραδίδονται με παραγωγικὲς καταλήξεις, ἡ πιὸ συνηθισμένη κατάληξη εἶναι -ανος (58%).

Ἄν οἱ μετακινήσεις τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης μέσα στὸ ἴδιον τὸ νησί γίνονται σὲ περιορισμένη γεωγραφικὴ ἀκτίνα, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον με τὰ ἄτομα πού ἔρχονται ἀπὸ ἄλλα μέρη. Ἔτσι, τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα πού παραδίδονται ἀπὸ τίς πηγές μαρτυροῦν τὴν παρουσία ἐκεῖ ἀτόμων πού κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἄνατολὴ καὶ τὴ Δύση: ἀπὸ τὴν Ἰστρία¹ καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρο ὡς τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὴν Αἴγυπτο. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἀπὸ τὰ 29 ἐθνικὰ ὀνόματα με προέλευση ὀνομασίες διαφόρων ἄλλων περιοχῶν, τὰ μισὰ σχεδὸν εἶναι βυζαντινῆς προέλευσης καὶ παραπέμπουν σὲ καταγωγή ἀπὸ περιοχὲς τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀπὸ ἔπου προῆλθε τὸ ὄνομα. Στις περιπτώσεις αὐτὲς ὁ κάτοχος τοῦ ὀνόματος, πού βρίσκεται τὸν 14ο ἢ τὸν 16ο αἰῶνα στὴν Κρήτη, δὲν εἶναι βέβαιο ἂν ἦλθε τότε ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ ἢ ἂν εἶχε μεταναστεύσει σὲ παλαιότερη ἐποχὴ. Τὰ περισσότερα ἐθνικὰ ὀνόματα τῆς κατηγορίας αὐτῆς παραδίδονται με παραγωγικὲς καταλήξεις (84%): πιὸ κοινὴ εἶναι ἡ κατάληξη -ινός /-ηνός (28%) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ καταλήξεις -ίτης (21%) καὶ -ιώτης (14%).

Ἐκτὸς ἀπὸ τίς παραπάνω κατηγορίες ὀνομάτων, ἤδη ἀναφέρθηκαν καὶ ἄλλες ἐνότητες ἐπωνύμων πού ὑποδηλώνουν γεωγραφικὴ προέλευση καὶ πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν στὰ ἐθνικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα. Συγκεκριμένα πρόκειται γιὰ τὰ ἀκόλουθα ὀνόματα:

α) ὀνόματα πού δείχνουν προέλευση ἀπὸ εὐρύτερη γεωγραφικὴ περιφέρεια ἢ καὶ ἐθνότητα². Ἀνήκουν σὲ κατηγορία ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προσεγγίζονται με μεγάλη προσοχή, γιὰτὶ δὲν εἶναι οὔτε εὐκόλο νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι δηλώνουν ἄμεσα ἐθνικὴ καταγωγή, οὔτε νὰ ἐντοπιστεῖ χρονικὰ ἢ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία οἰκογένεια με τὸ ὄνομα αὐτὸ μετανάστευσε στὴν Κρήτη. Ἀκόμη, δὲν εἶναι σίγουρο, ἂν πράγματι πρόκειται γιὰ μετανάστευση³. Τὰ ἐθνικὰ

1. Ἡ Ἰστρία ἦταν βενετικὴ κτήση ἀπὸ τὸν 13ο αἰῶνα καὶ ἡ Γαληνοτάτη ἔκανε κατὰ καιροὺς πολλὰ προσπάθειες γιὰ τὸν ἐποικισμό της. Δύο εἶναι οἱ γνωστὲς μετοικεσιές Κρητικῶν στὴν περιοχή τῆς Ἰστρίας: ἡ πρώτη τὸ 1570 ἀπὸ Κρητικὸς τοῦ Ρεθύμνου, οἱ ὁποῖοι μετέβησαν στὴν Πόλα μετὰ τὴ λεηλασία τοῦ Ρεθύμνου ἀπὸ τὸν Οὐλουτὴ Ἀλή, βλ. Μαργ. Κωνσταντινίδη, *Ἢ ἄλλοτε ἐν Πόλα τῆς Ἰστρίας Ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ οἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς ἑλληνικοὶ συνοικισμοὶ (1540-1796)*, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 12 (1913), σελ. 513. Ὁ δεῦτερος ἐποικισμὸς Κρητικῶν προσφύγων, πού μεταφέρθηκαν ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Μοροζίνη, χρονολογεῖται τὸ 1669, λίγο μετὰ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους, βλ. τὸ ἄρθρο τοῦ P. K a n d l e r, *Ultima colonia di Greci trasportata in Istria*, *Istria* 7 (1852), σελ. 60 (τὸ ὁποῖο δὲν μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω): πρβλ. Ἀρτεμης Ξανθοπούλου-Κυριακοῦ, *Εἰδήσεις γιὰ ἀγνωστὴ ἑλληνικὴ ἀποικία στὴν Ἰστρία τὸ 18ο αἰῶνα*, *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σελ. 202 σημ. 3.

2. Βλ. στὸν πίνακα 1 τὴν κατηγορία ἐθνικῶν με τὴν ἐνδειξὴ «Ἄλλες ἐθνότητες».

3. Γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ἐνότητας αὐτῆς τῶν ἐθνικῶν βλ. Λαίου, ὁ.π., σελ. 178.

οικογενειακά ὀνόματα τῆς ἐνότητος αὐτῆς ποὺ ἐντοπίζονται στὶς πηγές τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης εἶναι τὰ ἐξῆς: Alamano, Anaticus, Armeni, Arvaniti καὶ Arvanitachi, Atingano, Catalano καὶ Catellanus, Frango καὶ Frangopulo, Greco καὶ Γραικός, Κουρσάρος, Latino, Levantinus, Romano καὶ Romaniti, Romeo καὶ Ρωμιόπουλος, Rosso καὶ Russeo, Sarachino, Saraxino καὶ Sarachinopulo, Sclavo, Sclavero καὶ Sclavopulo, Spagnolo, Spanopulo καὶ Σπανός, Surian καὶ Surianus, Teutonicus, Turcho, Τουρκάκης καὶ Turcopulo, Vlacho, Vulgari, Bulgarus καὶ Βούλγαρης,

β) ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὀνομασίες μὴ συγκεκριμένου γεωγραφικοῦ χώρου: Apanomeriti, Cambiti, Catomeriti, Noto, Στεριανοπούλλα, Xenno, Xenico καὶ Xenicopulo, Xomeriti,

γ) ὀνόματα, ποὺ εἶναι πιθανότατα ἐθνικά, ἐξαιτίας τῶν χαρακτηριστικῶν ἐθνικῶν καταλήξεων τους. Εἶναι γνωστὸ ὅτι εἰδικὰ ἡ κατάληξη -ιώτης εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικά, γνώρισμα ἐθνικῶν ὀνομάτων· τὸ ἴδιο συμβαίνει, σὲ μικρότερο ἴσως βαθμῷ, καὶ μὲ τὶς ἄλλες καταλήξεις. Ἔτσι, ἔχουμε ὀνόματα ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηριστοῦν ὡς ἐθνικά, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ταύτισή τους μὲ ὀνομασίες συγκεκριμένων χωριῶν¹. Τὰ ὀνόματα τῆς ἐνότητος αὐτῆς εἶναι τὰ ἐξῆς: Abelachiano, Acriti, Archioti, Asprioti, Avamamaiti, Calidrioti, Calosoniti, Camanoti, Caroniti/Gharoniti, Chalichioti, Cochianiti, Condolioti, Diminiti², Εὐγενιανός, Fluriotti, Geriti, Gialiti, Gulioti, Καταμαζανός, Labangioti³, Lendariothi, Limeniti, Magidioti/Magridoti/Μιγιδιώτης, Marmachioti, Melandhioti, Meriti, Messopothamiti, Mettochiti, Paleormiti, Parathioti, Pithioti, Poloniati, Prichiati, Protocopiti, Remegnoti, Rezaniti, Sabiniti, Sarandino⁴, Scarmignoti, Sinastioti/Sinactiotti, Stiralioti, Ταρχανιώτης/Trachanioti⁵, Trulino/Τουρλινός, T(h)eria-

1. Ὁ Τριανταφυλλίδης, ὁ.π., σελ. 29 § 56, σημειώνει ὅτι ἡ ἀδυναμία ταύτισης ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι εἴτε δὲν ξέρομε πολλές φορές τὰ ὀνόματα μικρῶν συνοικισμῶν ποὺ ἔχουν περιληφθεῖ σὲ μεγαλύτερη περιφέρεια, εἴτε τὰ τοπωνύμια ἔχουν μετονομαστεῖ, ἢ καὶ δὲν σώζονται.

2. Γιὰ τὴν πιθανὴ προέλευση τοῦ ὀνόματος ἀπὸ περιοχὴ Demenna τῆς Σικελίας βλ. Br. Lavagnini, *Demenna e Demenniti*, Βυζάντιον. Ἀφιέρωμα στὸν Ἄνδρέα Ν. Στράτο, τόμ. Α', Ἀθήνα 1986, σελ. 123-128.

3. Ἴσως εἶναι παραφθορὰ τοῦ Λαμπανισιώτης, τοῦ καταγόμενου δηλ. ἀπὸ τὴ Λαμπανίτσα, χωριὸ τῆς Παραμυθιάς, ἀπὸ ὅπου καὶ ὁ γνωστὸς ἠπειρώτης λόγιος τοῦ 18ου αἰ. Πολυζῶης Λαμπανισιώτης (βλ. Π. Δ. Παναγιωτίδης, *Πολυζῶης ὁ Λαμπανισιώτης καὶ αἱ ἐκδόσεις αὐτοῦ*, ΕΦΣΚ 27 (1895-1899), σελ. 325 καὶ σημ. 3).

4. Δὲν ἀποκλείεται νὰ δηλώνει καταγωγὴ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Σαράντα τῆς Βορείου Ἡπείρου.

5. Ἴσως δηλώνει καταγωγὴ ἀπὸ τὸ χωριὸ Ταρχάνιον τῆς Θράκης (βλ. Κ. Ἀμάντου, *Πόθεν τὸ ὄνομα Ταρχανιώτης*, Ἑλληνικά 2 (1929), σελ. 435-436 (- *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 319-320).— Δ. Ι. Πολέμη, *The Doukai. A Contribution to Byzantine Prosopography*, Λονδίνο 1968, σελ. 183).

no, Τραχανίτης, Vardhichiti, Vellayti, Vradiano, Zelaiti/Celaiti.

Ἡ ἔρευνα ποὺ ἐπιχειρήθηκε στὶς ἀρχαϊκὲς πηγὲς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης, μὲ βάση τὶς μνεῖες τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων ποὺ ἐπισημαίνονται στὸ νησί, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι 1) τὰ μισὰ σχεδὸν ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα προέρχονται ἀπὸ τοπωνύμια τοῦ ἴδιου τοῦ νησιοῦ, 2) ἓνας ἀρκετὰ μεγάλος ἀριθμὸς οἰκογενειῶν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, τὴν ἰταλικὴ χερσόνησο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διάφορα ἄλλα μέρη μαρτυρεῖται νὰ ἔχει ἐγκατασταθεῖ στὴν Κρήτη κατὰ τὴν περίοδο αὐτή, καὶ 3) ἐνῶ τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα δηλώνουν τὴν καταγωγὴ τῶν ἐποίκων, μὲ τὴν ἀδυναμία καθορισμοῦ, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγιση, τοῦ χρόνου τῆς μετανάστευσης, ὑποβαθμίζεται ἡ ἱστορικὴ σημασία τοῦ ἴδιου τοῦ γεγονότος τῆς ἐποίκισης. Ἡ μελέτη, ὡστόσο, τῶν ἐθνικῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων προσφέρει μιὰ γενικὴ εἰκόνα τόσο τῶν μετακινήσεων τῶν πληθυσμῶν ὅσο καὶ τῶν δεσμῶν ποὺ εἶχαν ἀναπτυχθεῖ ἀνάμεσα στὴν Κρήτη καὶ σὲ ὀρισμένες γεωγραφικὲς περιοχές.

Α. ΕΘΝΙΚΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΚΡΗΤΙΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

1. Ἀγιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀγιὰ Κυδωνίας

1536: ὁ μαῖστρο Παῦλος Agioti, ὁ γιὸς του Γεωργιλᾶς καὶ ὁ Θόδωρος Agioti μνημονεύονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹.

2. Ἀγκαραθέας, ἀπὸ τὴ μονὴ Ἀγκαράθου Πεδιάδας

1536: ὁ Γιάννης Angaratrea [Angarathæa;] ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ κάστρου Ἀποκορώνου².

3. Ἀμαθιανός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀμαθιανὰ Κυδωνίας (;)

τέλη 13ου αἰ.- α' δεκαετία 14ου αἰ.: ὁ Μιχαὴλ Amathiano μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Νικόλα Periptas³.

1536: ὁ Νικολὸς Amantriano [Amathiano;] ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Ἀρμένιοι⁴. ὁ Μιχαὴλης Amathiano, ὁ Μιχαὴλης Amatriano

1. Γ. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων Χανίων καὶ Ἀποκορώνου στὴν ἔκθεση τοῦ ρέκτορα M. A. Bernardo (1536)*, Κρ. Χρ. 25 (1973), σελ. 306-307, 314.

2. Ὁ.π., σελ. 323.

3. Ζ. Ν. Τσιρπανλῆ, «Κατάστιχο ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηριῶν τοῦ Κοινοῦ» (1248-1548). *Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ἰωάννινα 1985, σελ. 151 ἔγγρ. 21.

4. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 324.

[Amathiano;] και ὁ Παῦλος Amatriano [Amathiano;] περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κάινα¹. ὁ Γεωργιάς Amathiano ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surpo².

1590: ὁ Γεώργιος Ἀμαθιανὸς τοῦ ποτὲ Νικόλα, ἀπὸ τὸ χ. Ἀμαθιανὰ, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο τῶν Χανιῶν, σχετικὸ μὲ τὸ μοναστήρι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Ἀσπαλαθέα³.

1600: ὁ Νικολὸς Ἀμαθιανὸς τοῦ ποτὲ Κωνσταντῆ ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας⁴.

4. Ἀμαρ(γ)ιανίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀμαριανὸ Πεδιάδας ἢ ἐνδεχομένως ἀπὸ τὸ Ἀμάρι

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Amorianitis μνημονεύεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁵.

1488: ὁ Μανόλης Ἀμαριανίτης ἀναφέρεται σὲ διαθήκη⁶.

1554: ὁ καλόγερος Ἰωαννίκιος ἐπονομαζόμενος Ἀμαργιανίτης, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (ἢ Φανερωμένης) τοῦ χ. Φουρνὴ Μεραμπέλλου, παραγγέλλει εἰκονίσματα στὸ ζωγράφο Πέτρο Πολίτη⁷ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 306, λ. Πολίτης).

1573: στὸν Κωνσταντῖνο Amargianiti, γιὸ τοῦ Ἰωακείμ, ἀπὸ τὸ Καστέλλι τῆς Φουρνῆς, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὰ Κύθηρα, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ πατέρας του⁸.

1581: ὁ Κωνσταντῆς Amarianiti ἐκλέγεται *fante al peso del comun* στὴ θέση τοῦ Γιάκουμου Amarianiti⁹.

1. Ὁ.π., σελ. 329.

2. Ὁ.π., σελ. 335.

3. Ἀν. Π. Βουρδουμπάκι, *Κρητικὰ ἔγγραφα ἐκ τῆς Ἐνετοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας*, Χριστιανικὴ Κρήτη 2 (1913-15), σελ. 347-348 ἔγγρ. Π.

4. Μαρίας Γ. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα γιὰ ζωγράφους τοῦ Χάνδακα (ΙΣΤ' αἰ.) ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Λούκα καὶ τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης*, Θεσαυρίσματα 14 (1977), σελ. 195 ἔγγρ. Ζ'

5. Μαρίας Κ. Χαϊρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα τοῦ Ἀρχείου τοῦ Λούκα τῆς Κρήτης ὡς ἱστορικαὶ πηγαί*, Κρ. Χρ. 21 (1969), σελ. 512 καὶ σημ. 36.

6. Κ. Ν. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. ΣΤ', Βενετία 1877 (φωτοτ. ἀνατ. 1972), σελ. 658-659 ἔγγρ. ι.

7. Ἀθ. Δ. Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ εἰς τὸν Χάνδακα ἀπὸ 1550-1600*, Θεσαυρίσματα 10 (1973), σελ. 113.

8. Ν. Καραπιδάκη, *Administration et milieux administratifs en Crète venitienne (XVIe siècle)*, [Παρίσι 1983], Β, σελ. 105 ἀρ. 65 (=Περὶλήψεις καὶ ἐκδοσὴ τῶν ἐγγραφῶν τῶν registres A, B, C, D τῆς busta 55 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης: στὸ ἐξῆς Καραπιδάκη, A, B, C, D).

9. Καραπιδάκη, C, σελ. 324 ἀρ. 111.

- 1583: ἡ Κατερίνα Amarianò καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὴν πόλη τοῦ Χάνδακα¹. ἡ Ἑλένη Amargianitissa καὶ ὁ Μανόλης Amargianiti περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθιοῦ².
- 1585: ὁ Νικολὸς Amarianiti ἐκλέγεται *fante del peso del comun* στὴ θέση τοῦ πατέρα του Κωνσταντῆ, τοῦ ὁποῖου ἔληξε ἡ θητεία³.
- 1612: ὁ μοναχὸς Ἀκάκιος Ἀμαργιανίτης τοῦ ποτὲ Ἰωαννικίου, παραχωρεῖ στὴ μονὴ Ἀρετίου τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου στὸ Καρύδι, στὴν περιοχὴ τοῦ Καστελλιοῦ τῆς Φουρνῆς, τοῦ ὁποῖου εἶναι κτήτορας⁴.
- 1616: ὁ Κωνσταντῆς Ἀμαργιανίτης τοῦ Ἰωάννη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη ποὺ συντάσσεται στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου Σήμερσο⁵.
- 1630-1638: ὁ Γεώργιος Ἀμαργιανίτης, ἀπὸ τὸ χ. Καινούριο τῶν Καρῶν, δημόσιος νοτάριος, συντάσσει συμβολαιογραφικὰ πράξεις⁶.
- 1635: ὁ ἱερομόναχος Ἱερεμίας Ἀμαργιανίτης, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Καρδαμούτζας, συντάσσει συμφωνητικὸ μοιρασιᾶς⁷.
- 1639: ὁ παπα Μανόλης Ἀμαργιανίτης, νοτάριος, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἀρετίου⁸.
- Στὶς παραπάνω μνηεῖς ἄς προστεθοῦν καὶ οἱ ἀκόλουθες ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Amur(g)iano, γιὰ τὸ ὁποῖο ὅμως δὲν γνωρίζω ἂν προέρχεται ἀπὸ τὸ χ. Ἀμαριανὸ ἢ ἂν δηλώνει καταγωγὴ ἀπὸ τὴν Ἀμοργὸ ἢ ἄλλο μέρος:
- 1304: ὁ ποτὲ Θωμᾶς de Porto, κάτοικος Χάνδακα, εἶχε νοικιάσει στὸν Ἐμμανουὴλ Amuriano, στὸν Ἰωάννη Gradonico, στὸν Πέτρο de Dragogna, στὸν Μιχαὴλ Barbo καὶ στὸν Μαρίνο Dragumano τὸ χωριὸ του Μακρυτοῦχος· τῶρα, ὁ γιὸς του Ἰωάννης de Porto ἀνανεώνει τὴν ἐνοικίαση τοῦ τμήματος ποὺ κατέχει ὁ Ἰωάννης Gradonico, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῦχος⁹.

1. Pietro Castrolifaca, *Descrittione del Regno di Candia*, cod. Marc. It. VI, 156 coll. 6005, φ. 45^r (στὸ ἐξῆς P. Castrolifaca). Οἱ παραπομπὲς γίνονται στὴ νέα φυλλορίθμηση τοῦ χειρογράφου.

2. "Ο.π., φ. 54^r, 56^v.— Σ τ. Γ. Σ π α ν ἄ κ η, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Λασιθιοῦ κατὰ τὴ βενετοκρατία*, Ἡράκλειο 1957, σελ. 46, 61 ἔγγρ. 12, 128 σημ. 218 (στὸ ἐξῆς Σ π α ν ἄ κ η, *Λασιθί*).

3. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, C, σελ. 429 ἀρ. 384.

4. Σ τ έ φ. Ξ α ν θ ο υ δ ἰ δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια ἐκ τῆς Ἰνετοκρατίας*, Χριστιανικὴ Κρήτη 1 (1912), σελ. 46-47 ἔγγρ. XII καὶ σελ. 360.

5. "Ο.π., σελ. 56-57 ἔγγρ. XVI.

6. "Ο.π., σελ. 143-144 ἔγγρ. LIV, 196-197 ἔγγρ. LXXV, 201-202 ἔγγρ. LXXVII. Πρβλ. Σ π. Π. Θ ε ο τ ὄ κ η, *Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μνημείων τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἰδίᾳ τῆς Κρήτης ἐν τῷ Κρατικῷ Ἀρχεῖῳ τοῦ Βενετικοῦ Κράτους*, Κέρκυρα [1926], σελ. 85.

7. Ξ α ν θ ο υ δ ἰ δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 182-183 ἔγγρ. LXIX.

8. "Ο.π., σελ. 225-227 ἔγγρ. LXXXVIII.

9. Pietro Pizolo, *notaio in Candia, τόμ. Β' (1304-1305)*, ἐκδ. S. Carbon e, Βενετία 1985, σελ. 32 ἔγγρ. 759 (στὸ ἐξῆς Pietro Pizolo, II).

- 1304: ὁ πρεσβύτερος Μ. Amurian ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις¹.
- 1304: ὁ Μάρκος, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἐμμανουὴλ Amuriano, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῖχος, νοικιάζει στὸν Γεώργιο Romano, κάτοικο τοῦ ἴδιου χωριοῦ, γῆ καὶ ἀμπέλια στὸ χωριὸ αὐτό².
- 1368-1369: τὸ 1368 ὁ Μιχαὴλ Amuriano ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση νὰ ἀπασχοληθεῖ σὲ ἀμπέλι στὸ χ. Σκαλάνι³. τὸ 1369 ὀφείλει νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὴν κατοχὴ σπιτιῶν στὸ χ. Μακρυτοῖχος⁴.
- 1391: ὁ Μιχαήλ Amurgiano, ἐπονομαζόμενος Casiano, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁵.
- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Θεοτόκης Ἀμουργιανὸς ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά⁶.

5. Ἀμαρινίτης, πιθανότατα ἀπὸ τὸ Ἀμάρι

- 1540: ὁ Κωστῆς Amariniti ἐκλέγεται *scriba ponderis*, προκειμένου νὰ συμπληρωθεῖ ἡ θητεία τῶν τεσσάρων χρόνων τοῦ Ἰωάννη Paduin⁷ (πρὸς κ.τ.λ. σελ. 257, λ. Paduin).
- 1573: ὁ Μανόλης Amariniti ζητᾷ νὰ τὸν ἀντικαταστήσει ὁ γιὸς του Κωνσταντῖνος στὸ ἀξίωμα τοῦ *peso del Commun*⁸.
- 1577: ὁ Ἰάκωβος Amariniti τοῦ Κωνσταντίνου ἐκλέγεται *fante al peso del comun*, γιὰ τέσσερα χρόνια, στὴ θέση τοῦ Κωνσταντίνου Amariniti⁹.

6. Ἀπεζανιώτης, ἀπὸ τὴ μονὴ Ἀπεζανῶν Καινούργιου

- 1566-1584: ὁ ἱερομόναχος Ἰωνᾶς Ἀπεζανιώτης, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας Γεθσημανῆ, ἀναφέρεται κτήτορας τοῦ Σιναϊτικοῦ κώδικα ἀρ. 309 (1586)¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 39-41 ἔγγρ. 773-775.

2. Ὁ.π., σελ. 99-100 ἔγγρ. 906-907.

3. Elisabeth Santschi, *Régistes des Arrêts Civils et des Mémoires (1363-1399) des Archives du Duc de Crète*, Βενετία 1976, σελ. 10 ἀρ. 40.

4. Ὁ.π., σελ. 37 ἀρ. 161.

5. Ὁ.π., σελ. 302 ἀρ. 1358.

6. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα ἀπὸ τὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Κρήτης Μιχαὴλ Μαρά (1538-1578)*, Πεπραγμένα Α' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β' (Κρ. Χρ. 15-16, 1961-62), σελ. 304.

7. Καραπιδάκη, Α, σελ. 68 ἀρ. 224.

8. Καραπιδάκη, Β, σελ. 99 ἀρ. 39.

9. Ὁ.π., σελ. 203 ἀρ. 255.

10. Μ. Ι. Μανούσακας, *Ἡ χειροτονία ἱερέων τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Κορίνθου. (Ἐγγραφα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα)*, ΔΧΑΕ περ. Δ' 4 (1964-1965), σελ. 326 σημ. 6-8.

7. Ἀριώτης καὶ *Ario*, ἀπὸ τὸ χωριὸ Vescovado d'Arjo Ρεθύμνου

1299: ὁ Νικηφόρος Arioti, πρῶην βιλλάνος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸ ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν πρῶτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη¹.

1405: ὁ Πέτρος Arjo, ἀπὸ τὰ Χανιά, δὲν ἔχει κατηγορηθεῖ ποτὲ γιὰ ἀνθρωποκτονία².

8. Ἀσίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἄσος τῆς Σητείας ἢ ἐνδεχομένως ἀπὸ τὴν Ἄσσο τῆς Μ. Ἀσίας³

1323: ὁ παπα Ἰωάννης Assiti ἀναγράφεται στὸν κατάλογο τῶν ἑκατὸν τριάντα Ἑλλήνων κληρικῶν ποῦ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁴.

9. Βαγιωνίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Βαγιονιά Μονοφατισίου

1378: ὁ Ἰάκωβος Vagioniti, κάτοικος τοῦ χ. Casou, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁵.

10. Βαθιανός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Βάθεια (σημ. Βαθὺ Ἐλαίας) Πεδιάδας

1280: ὁ Ἰωάννης Avathiano, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἔχει νοικιάσει ἀπὸ τὸν Ἰάκωβο Quirino τοῦ ποτὲ Πέτρου, κάτοικο Χάνδακα, γῆ στὸ χ. Ρουσοχώρια⁶.

1368: ὁ Σκορδίλης Vathiano ἔχει σὲ γονικὸ ἕνα κῆπο στὸ χ. Ἀνώγεια⁷.

1369: ὁ Ἐμμανουήλ Vadiano [Vathiano;], *ruer* τοῦ Δημητρέλου Mauroceno, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁸.

1. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Ἡ συνθήκη Ἐνετῶν - Καλλέργη καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὴν κατάλογοι*, Κρ. Χρ. 3 (1949), σελ. 276 ἀρ. 23.

2. Duca di Candia, *Ducali e lettere ricevute (1358-1360, 1401-1405)*, ἔκδ. F r. Thiriet, *Βενετία* 1978, σελ. 192 ἔγγρ. 188 (στὸ ἐξῆς Duca di Candia, Ducali).

3. Βλ. Τσικριτσῆ - Κασσανάκη, *Συμβολή*, σελ. 40.

4. Στερ. Γ. Σπανάκη, *Συμβολή στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Κρήτης κατὰ τὴ Βενετοκρατία*, Κρ. Χρ. 13 (1959), σελ. 251 καὶ σημ. 25. Κατὰ τὸν Σπανάκη τὸ τοπωνύμιο Ἀσίτες προῆλθε ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ οἰκιστῆ τοῦ χωριοῦ Ἀσίτη. Πρβλ. Ζ. Ν. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (13ος-17ος αἰ.) ἀπὸ ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα*, Ἑλληνικά 20 (1967), σελ. 77.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 205 ἀρ. 852.

6. Leonardo Marcello, notaio in Candia, 1278-1281, ἔκδ. M. Chiaudano καὶ A. Lombardo, *Βενετία* 1960, σελ. 95 ἔγγρ. 266 (στὸ ἐξῆς Leonardo Marcello).

7. Santschi, *Régestes*, σελ. 28 ἀρ. 120.

8. Ὁ π., σελ. 147 ἀρ. 390.

- 1379: ὁ Θεόδωρος Vatiano, κάτοικος τοῦ χ. Ἐπισκοπὴ Χερσονήσου, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹.
 1390: ἡ Ἑλενα, σύζυγος τοῦ Νικολάου Vafiano [Vathiano;], κάτοικος κάστρου Τεμένους, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα².
 1394: ὁ Μιχάλης Vatiano, *pecorarius* τοῦ Μιχαήλ Molida, κατοίκου τοῦ χ. Ἐπισκοπὴ, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.

*11. Βραδιάρης⁴, ἀπὸ τὸ χωριὸ Βραδιάρης Τεμένους

- 1268: οἱ κληρικοὶ Δημήτριος καὶ Ἰωάννης Vradiari συγκαταλέγονται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς, οἱ ὅποιοι ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσίᾳ τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁵.
 1320: ὁ Ἀντώνιος Vradhiari δηλώνει ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξασκήσει ξανὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κρεοπώλη⁶.

12. Γαλιφιανός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Γαλίφα Πεδιάδας

- 1300: γιὰ τὸν Κώστα, γιὸ τοῦ βιλλάνου Ἰωάννη Califiano, ἐγγυῶνται στὸν Ἰωάννη Çapani, κάτοικο Χάνδακα, ἡ Plecti Fornaria καὶ ἡ κόρη τῆς Μαρία, γιὰ καὶ μητέρα τοῦ Κώστα, κάτοικοι Χάνδακα⁷.
 1368: ὁ Στρατήγης Galifiano μνημονεύεται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γιάννη Smurdi, κάτοικο τοῦ χ. Καρκαδιώτισσα⁸.
 1374: ὁ Γιάννης Galifiano ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου⁹.
 1539: ὁ Μανόλης Galifiano ἐκλέγεται *comandator extraordinario senza selario* στὴ θέση τοῦ Λινάρδου Vernando¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 215 ἀρ. 944.

2. Ὁ.π., σελ. 292 ἀρ. 1324. Ἄν δὲν πρόκειται γιὰ παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος, τότε πιθανότατα τὸ Vafiano νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ χ. Βαφές Ἀποκορώνου.

3. Ὁ.π., σελ. 354 ἀρ. 1642.

4. Ὁ Τσιρπανλῆς (*Νέα στοιχεῖα*, σελ. 73 σημ. 2) θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐθνικὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸ τοπωνύμιο, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ Κατσανάκη (*Συμβολή*, σελ. 31) σημειώνει ὅτι τὸ τοπωνύμιο προῆλθε ἀπὸ τὸ ἐπάνυμο.

5. Τσιρπανλῆς, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 73 καὶ σημ. 2, 87 ἔγγρ. Α'.—Τοῦ ἴδιου, *Κατάστιχο*, σελ. 142 ἔγγρ. 7.

6. Duca di Candia, Bandi (1313-1329), ἔκδ. Paola Ratti-Vidulich, Βενετία 1965, σελ. 106 ἔγγρ. 287 (στὸ ἐξῆς Duca di Candia, Bandi).

7. Pietro Pizolo, notaio in Candia, τόμ. Α' (1300), ἔκδ. S. Carbono, Βενετία 1978, σελ. 220 ἔγγρ. 479 (στὸ ἐξῆς Pietro Pizolo, I).

8. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 144 ἀρ. 361.

9. Ὁ.π., σελ. 193 ἀρ. 778.

10. Καραπιδάκης, Α, σελ. 51 ἀρ. 164.

1541: στη θέση του ποτέ Έμμανουήλ Galifiano εκλέγεται κήρυκας ο Μάρκος Berti¹.

*13. *Γαριπού*, από το χωριό Γαρίπα Μονοφατσίου

1368: ο Γεώργιος, γιός της Έργίνας Garipu, κάτοικος Χάνδακα *ad Zangariam*, μνημονεύεται ότι θεραπεύτηκε από τραύμα².

14. *Γανδιόζος* και *Γαβιδιώτης*, από τη Γαῦδο

1271-1279: το 1271 ο Ίωάννης Gaudioso εξουσιοδοτεί τον Ματθαῖο Mudacius και τον Μάρκο Geno, κατοίκους Χάνδακα, να δώσουν εξοφλητική απόδειξη στον Ματθαῖο Doto, κάτοικο τῆς συνοικίας του Ἁγίου Νικολάου τῆς Βενετίας³. το 1279 ο Ίωάννης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁴.

1280-1281: ο Νικόλαος Gaudioso ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁵. το 1281 ο Νικόλαος Gaudioso, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὴν Ἰακωβίνα, χήρα τοῦ Νικολάου Gisi, κάτοικο Χάνδακα⁶.

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Gavidiotis ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁷.

1304: ο Laudesius Barbi, κουρέας, κάτοικος κάστρου Ρεθύμνου, δίνει εξοφλητική απόδειξη στον Νικόλαο Goro, κάτοικο Χάνδακα, ἐπίτροπο τῆς ποτέ Μαρίας, συζύγου τοῦ ποτέ Σιμωνέτου Gaudioso, παπουτσῆ, γιὰ τὴν *dimissoria* πὺ ἡ Μαρία εἶχε ἀφήσει μὲ τὴ διαθήκη της στὴν ἀνεψιά της Φραντζέσκα, κόρη τοῦ Barbi⁸.

15. *Γουρνιώτης* καὶ *Γορνάς*, ἀπὸ χωριὸ Γοῦρνες (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

1300: ο Φραγκίσκος de Molino δίνει εξοφλητική απόδειξη στον Ἄνδρέα de Raynaldo γιὰ χρέος του στον Γεώργιο Gurnioti⁹.

1345: ο ποτέ Μιχαήλ Gorna, παπουτσῆς, εἶχε σπίτι στὴ *ruga magistra* πὺ

1. Ὁ.π., σελ. 89 ἀρ. 292.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 130 ἀρ. 211.

3. *Imbreviature di Pietro Scardon (1271)*, ἐκδ. Ant. Lombardo, Τορίνο 1942, σελ. 51 ἔγγρ. 132 (στὸ ἐξῆς Pietro Scardon).

4. Leonardo Marcello, σελ. 50-51 ἔγγρ. 132, 134-136, 52 ἔγγρ. 137, 53 ἔγγρ. 144.

5. Ὁ.π., σελ. 57 ἔγγρ. 155, 58-59 ἔγγρ. 159, 81 ἔγγρ. 222, 114-115 ἔγγρ. 323-324, 132 ἔγγρ. 378, 136 ἔγγρ. 389, 150 ἔγγρ. 435.

6. Ὁ.π., σελ. 184 ἔγγρ. 551.

7. Χαίρετη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512 καὶ σημ. 37.

8. Pietro Pizolo, II, σελ. 149-150 ἔγγρ. 1017.

9. Pietro Pizolo, I, σελ. 241 ἔγγρ. 455.

μετά τὸ θάνατό του εἶχε περιέλθει στὴ χήρα του Μαρία· τὸ κατέχει τώρα ἡ κόρη του Ἑλενα, χήρα τοῦ Λαυρεντίου Furlano, σιδηρουργοῦ¹ (πρβλ. πῶς κάτω, σελ. 242, λ. Furlano).

1373-1379: τὸ 1373 ὁ Μάρκος Gorna, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γεώργιο Fariseo, *bordonarius*²· τὸ 1379 κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη, γιὸ τοῦ Δημήτρη de la Tore, ἀπὸ τὴν Ἄμ- μόχωστο, κάτοικο Χάνδακα³.

*16. Διαβατινός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Diavatini, στὴν περιοχή τοῦ Χάνδακα

1322: οἱ ἀδελφοὶ Ἰωάννης καὶ Διαβατινός, γιοὶ τοῦ Cuclei, κάτοικοι τοῦ χ. Στόλοι τοῦ εὐγενοῦς Πέτρου Venerio, κατηγοροῦνται ὅτι κινήθηκαν ἀρ- ματωμένοι ἐναντίον τῶν *servientes* τοῦ κάστρου Μονοφατισίου⁴. Ἐδῶ τὸ ἐθνικὸν χρησιμοποιεῖται ὡς βαφτιστικόν.

1391: ὁ Ἐμμανουὴλ Diavatino, ἐπονομαζόμενος Stravoiani, κάτοικος τοῦ χ. Mesochejala, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁵.

17. Ἐμπαρίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἐμπαρος Πεδιάδας

1363: ὁ Νικόλαος Embariti, βιλλάνος, κάτοικος τοῦ χ. Παναγιά, παντρεύ- τηκε τὴν Ἀννίτζα, σκλάβα τοῦ Μιχαὴλ Beto, ἡ ὁποία εἶχε φύγει πρὶν ἀπὸ χρόνια· τώρα ὁ Beto τὴ διεκδικεῖ, καθὼς καὶ τὰ πέντε παιδιὰ τοῦ ἔχει ἀποκτήσει στὸ μεταξὺ μὲ τὸν Embariti⁶.

1583: ὁ Γιώργης Emtaritti [Embaritti;] μνημονεύεται μεταξὺ τῶν πακτω- τῶν τοῦ Λασιθιοῦ⁷.

*18. Θεωδορίκης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Todorici, στὴν περιοχή τοῦ Χάνδακα

1394: ὁ Πέτρος Todorici, κάτοικος τοῦ χ. Asprocorio, μνημονεύεται ὅτι θε- ραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁸.

1583: ὁ Μιχάλης Thodorici καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁹.

1. Brunchilde Imhaus, *Les maisons de la Commune dans le district de Candie au XIVe siècle*, Θεσσαυρίσματα 10 (1973), σελ. 136 ἔγγρ. 2.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 171 ἀρ. 615.

3. Ὁ.π., σελ. 210 ἀρ. 899.

4. Duca di Candia, Bandi, σελ. 119-120 ἔγγρ. 319.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 313 ἀρ. 1405.

6. Ὁ.π., σελ. 97 ἀρ. 8.

7. P. Castrolilaca, φ. 54v.— Σ π α ν ἄ κ η, *Λασιθί*, σελ. 51 ἔγγρ. 12.

8. Santschi, *Régestes*, σελ. 352 ἀρ. 1629.

9. P. Castrolilaca, φ. 39f.

19. Θραψανιώτισσα, από τὸ χωριὸ Θραψανὸ Πεδιάδας

1644: ἡ Ἐλενέττα, κόρη τοῦ ποτὲ Μικέλε Demezo καὶ σύζυγος τοῦ Νικολὸ Barbarigo, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της στὴν Ἐργίνα Thrapsagnostissa πενήντα ὑπέρπυρα¹.

20. Ἱεραπετρίτης, ἀπὸ τὴν Ἱεράπετρα

1369: ὁ Θωμὰς Gerapetriti, κάτοικος τοῦ χ. Ἀντισκάρι, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα².

21. Καβουσίνοσ καὶ Καβουσανός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Καβούσι Μονοφατσίου (σημ. Ἱεράπετρασ)

1301-1302: ὁ Νικολέτος Cavusinus, γιὸσ τοῦ Cavusi, ὑπογράφει ὡσ μάρτυρας σὲ νοταριακὲσ πράξεις³.

1348: ἡ Ἐλενα, χήρα τοῦ Κυρίλλου Pantaleo, κάτοικος Χάνδακα, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της ἓνα ὑπέρπυρο στὴν Πόθα Cavusi⁴.

1558: ὁ Νικόλαοσ, γιὸσ τοῦ Κωνσταντῆ Καβουσανοῦ τοῦ ποτὲ Γεώργη καὶ ἀδελφὸσ τοῦ Ἰωάννη, κάτοικος τοῦ χ. Σελόπουλο, δέχεται νὰ παντρευτεῖ τὴν Ἀννούσα, κόρη τῆσ Κατερίνασ, κόρησ τοῦ ποτὲ Λέου Μούντιλα, κατοίκου βούργου Χάνδακα, καὶ τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Κορογόνη⁵.

22. Κακοδικιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Κακοδίκι Σελίνου

1536: ὁ Γιάννησ Chachodichioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁶.

1. Γ. Κ. Μαυρομάτη, *Ἑλληνικὰ ἔγγραφα (δωρητήριο καὶ διαθήκεσ) τῆσ μητέρασ, τῆσ κόρησ καὶ τῆσ ἔγγονῆσ τοῦ Βιτσέντζου Ἰακ. Κορνάρου*, Ἐθναυρίσματα 16 (1979), σελ. 233 ἔγγρ. Γ'.

2. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 150 ἀρ. 416.

3. Benvenuto de Brixano, notaio in Candia, 1301-1302, ἐκδ. R. Morozzo della Rocca, *Βενετία* 1962, σελ. 122-123 ἔγγρ. 335, 137 ἔγγρ. 378-379, 138 ἔγγρ. 381, 145-146 ἔγγρ. 403-404, 147 ἔγγρ. 406, 148 ἔγγρ. 410, 150 ἔγγρ. 416-417, 152-153 ἔγγρ. 423, 155 ἔγγρ. 430, 160 ἔγγρ. 443, 161 ἔγγρ. 446-447, 162-163 ἔγγρ. 451-452, 166-167 ἔγγρ. 462-464, 168-169 ἔγγρ. 468-469, 176 ἔγγρ. 490, 177-178 ἔγγρ. 495, 497, 179 ἔγγρ. 499-500, 181 ἔγγρ. 504, 182-183 ἔγγρ. 507-508, 184 ἔγγρ. 513, 185 ἔγγρ. 515, 186-187 ἔγγρ. 517-519, 196-197 ἔγγρ. 543-545, 198-199 ἔγγρ. 548-551, 200-201 ἔγγρ. 553-555, 202-203 ἔγγρ. 560-561, 206-208 ἔγγρ. 573-575, 211 ἔγγρ. 584 (στὸ ἐξῆσ Benvenuto de Brixano).

4. A. F. van Gemert, *Ὁ Στέφανοσ Σαχλίκεσ καὶ ἡ ἐποχὴ του*, Ἐθναυρίσματα 17 (1980), σελ. 80 ἔγγρ. 1.1.

5. Ἰακ. Τ. Βισβίτζη, *Τινὰ περὶ τῶν προικῶν ἔγγράφων κατὰ τὴν Βενετοκρατίαν καὶ τὴν Τουρκοκρατίαν*, Ἐπετηρίσ τοῦ Κέντρου Ἐρεῦνησ τῆσ Ἱστορίασ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου 12 (1965), σελ. 97-101 ἔγγρ. 14-15.

6. Πλουμίδη, *Κατάλογοσ στρατευσίμων*, σελ. 319.

23. Καλαμωνίτης, από το χωριό Vescovado de Calamona (σημ. Μεγάλη Ἐπισκοπή) Ρεθύμνου

1299: ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Λέος Calamoniti, γιοὶ τοῦ ποτὲ Νικολάου, περιλαμβάνονται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο τοῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη¹.

1370: ὁ Θεολογίτης Calamoniti, κάτοικος τοῦ χ. Στάβιες, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα².

24. Καλεσιανός, από το χωριό Καλέσια Μαλεβιζίου

1320: ὁ Γιάννης Calessiano, βιλλάνος τοῦ Κοινοῦ, ἔχει ξαναχτίσει, πρὶν ἀπὸ δύο-τρία χρόνια, τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ χ. Καλέσια, ποὺ ἦταν ἐρειπωμένη³.

1368: ὁ Κώστας Calessiano, ἐπονομαζόμενος Miliara, γιὸς τοῦ ποτὲ πρεσβυτέρου Ἐμμανουήλ, καὶ ὁ Νικόλαος Calessiano τοῦ ποτὲ Ἰωάννη θὰ πάρουν σὲ γονικὸ κῆπο στὸ χ. Καλέσια⁴. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Νικόλαος Calessiano δικαιώνεται σὲ δίκη σχετικὴ μὲ κατοχὴ σπιτιῶν στὸ χ. Καλέσια⁵.

1374: ὁ Μιχαήλ Calessiano, ἀδελφὸς τοῦ καλόγερου Londachi, κάτοικος τοῦ χ. Καρκαδιώτισσα, μνημονεύεται ὅτι τραυμάτισε τὴ Μαριτζόλη Ghortaci, κάτοικο Χάνδακα στὸ Γλυφοκαρύδι⁶.

25. Καμαριώτης καὶ Καμαριανός, από χωριό Καμάρι ἢ Καμάρες (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

1517: ὁ Κωνσταντῖνος Καμαριώτης τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου, κάτοικος τοῦ χ. Ἁγιος Βλάσης, ὀφείλει στὸν μαῖστρο Πέτρο Mengula, ζωγράφου, πενήντα μίστατα κρασί⁷.

1541: στὸ διάκο καὶ καλόγερο Camarioti, ἐπονομαζόμενο Condoleo, ποὺ κατοικεῖ στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βραχάσι, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Ἀλέξανδρος Curcumelli⁸.

1. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 280.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 157 ἀρ. 487ter.

3. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 272 ἔγγρ. 2061-11.

4. Santschi, *Régestes*, σελ. 22 ἀρ. 95.

5. Ὁ.π., σελ. 20 ἀρ. 84.

6. Ὁ.π., σελ. 180 ἀρ. 695.

7. Μαρία Γ. Κωνσταντοπούδου, *Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ 16ου αἰῶνος, οἱ μαρτυρούμενοι ἐκ τῶν νοταριακῶν ἀρχείων*, *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σελ. 337.

8. Καρπιδάκη, Α, σελ. 84 ἀρ. 263.

- 1548: ὁ παπα Ἐμμανουήλ Camarioti, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Ὁδηγῆτριας στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῶν ἐνε- νήντα Ἑλλήνων κληρικῶν ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρ- χιεπισκόπου Κρήτης¹.
- 1571: ὁ Κωνσταντῆς Καμαριανὸς τοῦ Γεώργη, ἀπὸ τὸ χ. Διονύσι, ὑπόσχεται νὰ ὑπηρετεῖ τὴν Ἑλενα, σύζυγο τοῦ Σιμῶν Μαρκάντε, ποὺ τὸν ἐλευθέ- ρωσε ἀπὸ τὴν ἀγγαρεία τῆς θάλασσας².
- 1644: ἡ οἰκογένεια Camarioti συγκαταλέγεται στοὺς nobili cretensi τοῦ Ρε- θύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan³.

26. Καστρινός⁴, ἀπὸ τὸ Κάστρο τῆς Κρήτης (— Χάνδακα)

- 1380: ὁ Γεώργιος Castrino, κάτοικος τοῦ χ. Ἅγιος Θωμάς, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁵.
- 1536: ὁ Μιχαὴλ Castrino καὶ ὁ Βασίλης Castrino μνημονεύονται μεταξὺ τῶν στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁶: ὁ Δημήτρης Castrinio [Castrino;] ἀνα- φέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κόλαινα⁷: ὁ Βασίλης Ca- strimo [Castrino;], ὁ πατέρας του Νικόλας καὶ ὁ γιὸς του Γεώργη πε- ριλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Cogna⁸.
- 1538: ὁ nobile cretense σερ Τζώρτζης Castrino ἐκλέγεται *nobile da pora*⁹.

27. Καστρίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Καστρί Μυλοποτάμου

- 1536: ὁ μαῖστρο Νικόλας Castriti καὶ ὁ γιὸς του Γιάννης ἀναφέρονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹⁰.

28. Κισαμίτης¹¹ καὶ Κίσαμος, ἀπὸ τὴν περιοχὴ Κισάμου τῶν Χανιῶν

- 1368: ὁ Μιχαὴλ Chissamiti διεκδικεῖ τὴν κατοχὴ ἀμπελιοῦ στὸ χ. Ἀθάναιοι¹².

1. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 82, 98 ἔγγρ. Ε'.

2. Θ. Ε. Δετοράκη, *Ἡ ἀγγαρεία τῆς θάλασσας στὴ Βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Κρητολογία 16-19 (1983-1984), σελ. 120-121 ἔγγρ. 6.

3. Μ. Ι. Μανουσάκης, *Ἡ παρὰ Trivan ἀπογραφὴ τῆς Κρήτης (1644) καὶ ὁ δῆθεν κατάλογος τῶν κρητικῶν οἰκῶν τῆς Κερκύρας*, Κρ. Χρ. 3 (1949), σελ. 56.

4. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 122. — Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 24.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 222 ἀρ. 1006.

6. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 310, 318.

7. Ὁ.π., σελ. 327.

8. Ὁ.π., σελ. 347.

9. Καραπιδάκη, Α, σελ. 9 ἀρ. 41.

10. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 304.

11. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 106.

12. Santschi, *Régestes*, σελ. 126-127 ἀρ. 179.

- 1373: ὁ Γεώργιος Chissamiti ἐνάγεται ἀπὸ τὴν παπαδιά Ἀγνή, χήρα καὶ ἐπίτροπο τοῦ πρεσβυτέρου Θωμᾶ Vidho· ὁ Μάρκος Kisamiti προτείνεται ὡς μάρτυρας¹.
- 1457: ὁ Ζαχαῖος Chissamen [Chissamiti;], χρυσοχόος, μνημονεύεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο².
- 1503: ἡ Φραγκεσκίνα, χήρα τοῦ μαῖστορο Φραγκούλη Chissamiti, χρυσοχόου, κάτοικος βούργου Χάνδακα, πουλᾷ στὸν μαῖστορο Θωμᾶ Rizo τοῦ ποτὲ μαῖστορο Ἀνδρέα, ζωγράφου, κάτοικο βούργου Χάνδακα, ἀμπέλι κατεστραμμένο, πού βρίσκεται στὴ θέση Chinamo³.
- 1512: ὁ μαῖστορο Νικόλαος Chissamiti, ζωγράφος, γιὸς τοῦ μαῖστορο Μιχαήλ, κάτοικος βούργου Χάνδακα, εἰσπράττει χρήματα ὡς προπληρωμὴ γιὰ εἰσοδήματα ἀπὸ ἀμπέλι πού ἔχει στὸ χ. Μαραθίτης⁴.
- 1537: ὁ Μιχαήλης Κισαμίτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Μέση Ρεθύμνου⁵.
- 1575: ὁ Νικόλαος Κισαμίτης, караβοκύρης, φορτώνει ἐμπορεύματα ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο γιὰ τὴν Τήνο⁶.
- 1583: ἡ ντόνα Κασσάνδρα Chissamiti καὶ ἡ Ἰζαμπέττα Chissaniti [Chissamiti;] καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα⁷. ὁ Μανέας Chissamiti καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ χ. Καλέσια⁸.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Chissamo συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁹.

29. Κισσώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Κισσὸς Ἀγίου Βασιλείου

1569-1612: στὰ 1569-1604 ὁ παπα Γεώργης Κισσώτης, νοτάριος, συντάσσει νοταριακὰ ἔγγραφα· τὸ 1610 ὀρίζεται στιμαδόρος γιὰ τὴν ἐκτίμησι προί-

1. Ὁ.π., σελ. 192 ἀρ. 771.

2. N. Iorga, *Documents concernant les Grecs et les affaires d'Orient tirés des registres de notaires de Crète*, *Revue Historique du Sud-Est Européen* 14 (1937), σελ. 111.

3. M. Cattapan, *I pittori Pavia, Rizo, Zafuri da Candia e Papadopulo dalla Canea*, *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σελ. 219-220, 221-222 ἔγγρ. 1 (28)-2 (29), 222-223 ἔγγρ. 4 (31).

4. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 329 ἀρ. 38.

5. Ἰω. Ε. Καλιτσουνάκι, *Ἀνέκδοτα Κρητικὰ συμβόλαια ἐκ τῆς Ἐνετοκρατίας, Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 3 (1928), σελ. 486 ἔγγρ. 1, 488-489 ἔγγρ. 2, 491-492 ἔγγρ. 4.

6. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 245.

7. P. Castrolilaca, φ. 37^v, 45^v.

8. Ὁ.π., φ. 40^v.

9. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 53.

- κας· τὸ 1611 νοικιάζει χωράφι στὴν καβαλλαρία τῆς Γένας· τὸ 1612 ἀκυρώνεται ἔγγραφο πὺ ἐχει συντάζει¹.
- 1598: ἡ Μαρούσα Κισσωτοπούλα, σύζυγος τοῦ Γερώνιμου Βαρούχα, ὁ ὁποῖος προτίθεται νὰ γίνεи καλόγερος, συμφωνεῖ νὰ μένει στὸ σπίτι του, στὸ χ. Μοναστηράκι, καὶ νὰ τὸ φροντίζει².
- 1608: ὁ Μιχελῆς Κισιώτης τοῦ ποτὲ Γεώργη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Μοναστηράκι Ἐμαρίου³.
- 1609: ὁ Νικολὸς Κισσώτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Κλησίδι Ρεθύμνου⁴.
- 1609: ὁ Φανούργι(ο)ς, γιὸς τοῦ Ἰωάννη Κισσώτη τοῦ ποτὲ Γεώργη, συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ τὴν Ἄννιτζα, κόρη τοῦ Γεώργη Καβαδάτου τοῦ ποτὲ Φανούργιου· τὸ προικοσύμφωνο ἔχει συνταχθεῖ στὸ χ. Ἄσώματος⁵.

*30. Κουλουριδης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Culuridha Μονοφατισίου

- 1280: ὁ Λεωνῆς Culuridhy, βιλλάνος τῶν Σιναϊτῶν, κάτοικος τοῦ χ. Βραδιάρης, ὑπενοικιάζει ἀπὸ τὸν Δομήνικο Taliapetra, κάτοικο Χάνδακα, γῆ στὸ χ. Φοινικιά⁶.
- 13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Culuridi ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἄρχιέου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁷.
- 1329: στοὺς κατηγορουμένους ἀδελφούς Κώστα καὶ Ἐμμανουήλ Culuridi, κατοίκους τοῦ χ. Κεραμουτσί, δίνεται προθεσμία γιὰ ν' ἀπολογηθοῦν⁸.
- 1536: ὁ μαῖστρο Γιάννης Culuridi καὶ ὁ Γεώργης Culuridi μνημονεύονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁹.

31. Κουμνιακός, ἀπὸ χωριὸ Cumnia ἢ Cumia Ρεθύμνου

- 1299: ὁ Γιάννος Cumniaco, γιὸς τοῦ ποτὲ Θεοδώρου Cumiacο, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελευθερὸς βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύον-

1. Μανόλης Βαρούχας, νοταριακὲς πράξεις. Μοναστηράκι Ἐμαρίου (1597-1613), ἐκδ. W. B a k k e r – A. v a n G e m e r t, Ρέθυμνο 1987, σελ. 91 ἔγγρ. 73, 132-133 ἔγγρ. 119, 275-276 ἔγγρ. 288, 344-345 ἔγγρ. 369, 599 ἔγγρ. 692, 606 ἔγγρ. 702, 665-666 ἔγγρ. 766 (στὸ ἐξῆς Μανόλης Βαρούχας).

2. "Ο.π., σελ. 58-59 ἔγγρ. 39.

3. "Ο.π., σελ. 448-449 ἔγγρ. 498-499.

4. "Ο.π., σελ. 524-525 ἔγγρ. 595.

5. "Ο.π., σελ. 534-535 ἔγγρ. 609.

6. Leonardo Marcello, σελ. 76 ἔγγρ. 209.

7. Χ α ι ρ έ τ η, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 513 καὶ σημ. 43.

8. Duca di Candia, Bandi, σελ. 200 ἔγγρ. 485.

9. Π λ ο υ μ ί δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 311.

ται στὸν τρίτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη¹.

1323: ὁ Μιχαήλ, γιὸς τοῦ ποτὲ παπα Ἀντωνίου Cumen(sis), περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης².

1374: ἡ Εὐδοκία Cumniachena ὀρίζεται μάρτυρας σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση³.

32. Κρασσώτης, ἀπὸ χωριὸ Κράσι Πεδιάδας ἢ Καινούργιου

1583: ὁ Κώστας Crassoti Zungri, ὁ Φραντζέσκος Crassoti, ὁ Γιώργης Crassoti Muazzo, ὁ Γιώργης Crassoti Grignoso καὶ ὁ Μιχαήλ Crassoti τοῦ ποτὲ Γιάννη περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιού⁴.

33. Κρητικός⁵, ἀπὸ τὴν Κρήτη

1368: στὸν καπετάνιο/ἔμπορο Στρατὴ Κρητικὸ χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴν Κορώνη, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα⁶.

1394: ὁ παπα Νικόλαος Critico τοῦ ποτὲ παπα Μιχαήλ εἶχε δικαιώματα στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μουγλινού, στὸ βουργο τοῦ Χάνδακα, τὰ ὁποῖα μεταβιβάζονται τώρα στὴ Μαρία Marcello, χήρα τοῦ Νικολάου⁷.

1422: «Πέτρος Κρητικὸς ὁ ἐκ Ρηθύμνης πόλεως», κωδικογράφος⁸.

1554-1567: «Μακάριος εὐτελής καὶ ἀμαρτωλὸς ἱερομόναχος ὁ Κρητικὸς», κωδικογράφος⁹.

1577-1589: τὸ 1577 ὁ Φανούριος Critico ἀντικαθιστᾷ τὸν Ἄγγελο Monferati τοῦ Ἰακώβου στὸ ἀξίωμα τοῦ *commandor*, ἐπειδὴ ὁμοῦ φεύγει χωρὶς ἄδεια, ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸν Νικολὸ Papadopullo τοῦ Κωνσταντί-

1. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 285.

2. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 255. Πρβλ. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 78.

3. Santsehi, *Régestes*, σελ. 193 ἀρ. 783.

4. P. Castrolifaca, φ. 53^v, 54^r, 54^v, 56^r.— Σπανάκη, *Λασιθί*, σελ. 43, 46, 47, 49, 59 ἔγγρ. 12.

5. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 107 καὶ σημ. 5.

6. Χ. Γάσπαρη, *Ἡ ναυτιλιακὴ κίνηση ἀπὸ τὴν Κρήτη πρὸς τὴν Πελοπόννησο κατὰ τὸν 14ο αἰώνα*, Τὰ Ἱστορικὰ τχ. 9 (1988), σελ. 302 πίν. 3γ.

7. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 218-219 ἔγγρ. 128.

8. Marie Vogel - V. Gardthausen, *Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance*, Λιψία 1909 (φωτοτ. ἀνατ. Hildesheim 1966), σελ. 384-385.— E. Gamillscheg - D. Harlfinger, *Repertorium der griechischen Kopisten 800 - 1600*. I Teil. *Handschriften aus Bibliotheken Grossbritanniens*, Βιέννη 1981, σελ. 180 ἀρ. 352.

9. Vogel - Gardthausen, ὁ.π., σελ. 271.

νου¹. τὸ 1579 ὁ Φανούριος, πού ἔχει τὸ ἀξίωμα *della justitia*, ἐκλέγεται *comandor delle corte* στὴ θέση τοῦ Λορέντζο Buratin· τὸ 1589 λόγω ἀσθενείας δὲν μπορεῖ πιά νὰ ἐξασκεῖ τὰ καθήκοντά του².
1583: ὁ μαῖιστρο Γιώργης Criticò, μαραγκός, καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα³.

34. Κριτζώτης καὶ Κριτσαῖος, ἀπὸ τὸ χωριὸ Κριτσά Μιραμπέλλου

1643: ὁ Κωνσταντῆς Κριτζώτης τοῦ ποτὲ Νικολό, κάτοικος Χάνδακα, θέλει νὰ παντρέψῃ τὴν κόρη του Καλίτζα· ὡς μάρτυρας ὑπογράφει καὶ ὁ Γιακουμῆς Κριτζώτης τοῦ ποτὲ μαῖιστρο Γιώργη⁴.
1644: ἡ οἰκογένεια Griceo [ἀπὸ τὴν Κριτσά;] συγκαταλέγεται στοὺς *cittadini* τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁵.

*35. Κυδώνης, ἀπὸ τὴν Κυδωνία (= Χανιά)

1346: ὁ Γουλιέλμος Sanuto, πού κατοικεῖ στὸ Ξώπορτο τοῦ Χάνδακα, μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Νικολέτο, ἀφοῦ ἔκλεψε τὴ Μαρούλα, σύζυγο τοῦ Κώστα Κυδώνη, προσπάθησε νὰ τὴ βιάσει καὶ τελικὰ τὴ σκότωσε· καταδικάζεται σὲ φυλάκιση ἑνὸς χρόνου καὶ διαπόμπευση⁶.
1600: ἡ κερα παπαδιά, λεγόμενη Κυδωνοπούλα, χήρα τοῦ ποτὲ παπα Γεώργη Τζαγγαρόπουλου, εἶχε κληροδοτήσει στὴν κόρη της Ἐργίνα Τζαγγαροπούλα, χήρα τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Καλοσυνᾶ ἓνα λιβέλλο, τὸ ὁποῖο τώρα ἡ Ἐργίνα πουλάει στὸν Τζουάννε Βαρούχα Ἀνέστο τοῦ ποτὲ μισερ Νικολό⁷.
1644: ἡ οἰκογένεια Chidoni συγκαταλέγεται στοὺς *cittadini* τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁸.

36. Λαγκαδιώτης καὶ Λαγκαδίτης, ἀπὸ χωριὸ Λαγκά περιοχῆς Ρεθύμνου

1328-1333: τὸ 1328 ὁ Γρηγόριος Λαγκαδιώτης ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Φραγκίσκου Ἀλεξανδρινοῦ ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴ Μονεμβασία, μὲ πλοῖο πού μεταφέρει προϊόντα⁹. τὸ 1333 νοικιάζει τὸ

1. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, Β, σελ. 211 ἀρ. 271.

2. Ὡ.π., σελ. 257 ἀρ. 416.

3. P. Castrolilaca, φ. 47v.

4. Β ι σ β ῖ ζ η, *Προικῶα*, σελ. 109-110 ἔγγρ. 21.

5. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 54.

6. v a n G e m e r t, *Σαχλίκης*, σελ. 63.

7. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 84-85 ἔγγρ. 65.

8. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 53.

9. Γ ἄ σ π α ρ η, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 295 πίν. 3.

πατριαρχικό χωριό Catosparcides για πέντε χρόνια¹.

1536: ὁ Ἄντωνιος Longadhiti [Langadhiti;] μνημονεύεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν².

37. Λαμνωίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Λαμνῶνι Σητείας

1310: ὁ παπὰς Lamnomiti [Lamnoniti;] δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Malasacha³.

1368-1391: τὸ 1368 ὁ παπα Δαυίδ Λαμνωίτης, ἀπὸ τὸ Μεγαχωριὸ τῆς Ἱεράπετρας, ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Στέφανο Σαχλίκη γιὰ μιὰ ὑπόθεσή του στὸ Χάνδακα⁴. τὸ 1371 ὁ παπα Δαυίδ Lamnoniti, κάτοικος Χάνδακα, διορίζεται νοτάριος *in scriptura greca*⁵. τὸ 1374 καὶ 1390-1391 συντάσσει ἔγγραφα χειραφεσίας⁶.

1373: ὁ Σίδερος Lamnoniti, ἀπὸ τὸ κάστρο Νονο, εἶναι χρεώστης τοῦ ποτὲ Φραγκίσκου de Molino⁷.

1583-1587: τὸ 1583 ὁ σερ Γιάννης Lamnoniti τοῦ ποτὲ Γιώργη ἐκλέγεται *comandor* στὴ θέση τοῦ Ματθαίου Vlachos, ποὺ ἔχει πεθάνει⁸. τὸ 1587 ἐκλέγεται ἔκτακτος *comandor* στὴ θέση τοῦ ποτὲ Πιέρου Venier⁹.

1599: ἡ Εὐδοκία Λ(λ)αμνωίτ[αινα], σύζυγος τοῦ Ἄντωνη Λ(λ)αμνωίτη, ὀρίζεται στιμαδόρισα σὲ προικοσύμφωνο¹⁰.

38. Λασιθιώτης καὶ Λασιθης, ἀπὸ τὸ Λασιθί

13ος αἰ.: ἐπώνυμο Lasithiotis ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης¹¹.

1. Ζ. Ν. Τσιρπανλῆ, *Τὸ κληροδότημα τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικούς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439 - 17ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1967, σελ. 215.

2. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 304.

3. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 154 ἔγγρ. 33.

4. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 48 σημ. 54, 53 σημ. 79.

5. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 65 ἀρ. 257.

6. Μ. Ι. Μανούσακα, *Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα (1374-1446) ἀπὸ τὰ «Atti Antichi» τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης*, *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σελ. 75, 77, 88 ἔγγρ. Α', 91 ἔγγρ. ΣΤ'-Ζ'.

7. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 74 ἀρ. 290.

8. Καρπιδάκη, C, σελ. 394-395 ἀρ. 288.

9. Ὁ.π., σελ. 460 ἀρ. 482.

10. Βισβίτζη, *Προικῶνα*, σελ. 107-108 ἔγγρ. 19. Πρβλ. Χρύσας Α. Μαλτέζου, *Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας στὶς νοταριακὲς πράξεις τῆς περιόδου τῆς βενετοκρατίας*, *Κρητολογία* 16-19 (1983-1984), σελ. 67.

11. Χαϊρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512.

1380: ὁ Bonomus Lassithi, ἀπὸ τὸ κάστρο Νονο, μνημονεύεται ὅτι τραυματίσε τὸν Κώστα Castissi, ἀπὸ τὸ ἴδιο κάστρο¹.

39. *Λιβαδιώτης*, ἀπὸ χωριὸ Λιβάδια (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

1567: ὁ Μάρκος Λιβαδιώτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη².

*40. *Λιγόρτυνη*, ἀπὸ τὸ χωριὸ Λιγόρτυνος Μονοφατισίου

1320: ἡ Νικολέτα Ligortini κατέχει, ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, ἓνα οἰκόπεδο, πάνω στὸ ὁποῖο πρὶν ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια ὁ Δημητρέλος Messita εἶχε κτίσει τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Διασορίτη³. ἡ ἴδια ἡ Νικολέτα εἶχε κτίσει πρὶν ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια, μὲ δικὰ τῆς ἔξοδα, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῆς Λουλουδιανῆς, ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, σὲ χῶρο νοικιασμένο ἀπὸ τὸ Κοινό⁴.

41. *Μαδιώτης καὶ Μαδέ*, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαδὲ Μονοφατισίου

1502: στὰ μέρη τοῦ Νικολάου Mandiotti, στὸ χ. Στεργιανό, ὑπάρχει ἀμπέλι, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ ζωγράφος Ἄνδρέας Pavia πρέπει νὰ πληρώσει χρήματα στὸν Γιάννη Paleologo⁵.

1503: ὁ σερ Ἄντωνιος Madiotti ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁶.

1503-1516: Πέτρος Madiotti, νοτάριος Χάνδακα⁷.

1522-1560: Βίκτωρ Madiotti, νοτάριος Χάνδακα⁸. τὸ 1537 εἶναι μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων ποὺ θὰ συνοδεύσουν τὴν πρεσβείαν τῶν Κρητικῶν στὴ Βενετία⁹.

1538: στὴ θέση τοῦ Τζώρτζη Madiota, *deputato al datio*, διορίζεται ὁ Νικολὸς Paulino τοῦ Νικήτα¹⁰.

1538: στὸν τόπο τοῦ Πέρου Μαϊδιώτη βρίσκεται μέρος χωραφιοῦ, τὸ ὁποῖο ἡ Μαρία, χήρα τοῦ ποτε Ἰωάννη Βουνοῦ, κάτοικος τοῦ χ. Ἄμπρουσα, δωρίζει στὸ μοναστήρι τῆς Ἀγκαράθου¹¹.

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 223 ἀρ. 1020.

2. Μέρτζιου, *Σταχολογήματα*, σελ. 298-299 ἔγγρ. XLIII.

3. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 198 σημ. 8.—Τοῦ ἴδιου, *Κατάστιχο*, σελ. 244 ἔγγρ. 166.

4. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 244-245 ἔγγρ. 167.

5. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 216 ἔγγρ. 17.

6. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 360 ἔγγρ. Α'.

7. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 81.—Ἐρ. Μοάτσου, Ἐνέκδοτος κατάλογος νοταρίων τῆς Κρήτης, Μνημόσυνο Σοφίας Ἀντωνιάδη, Βενετία 1974, σελ. 305.

8. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 81.—Μοάτσου, Ἐνέκδοτος κατάλογος, σελ. 305.

9. Καραπιδάκη, Α, σελ. 7 ἀρ. 31.

10. Ὁ.π., σελ. 13 ἀρ. 63.

11. Μέρτζιου, *Σταχολογήματα*, σελ. 248-249 ἔγγρ. III.

- 1541: ὁ σερ Τζώρτζης Maidioti, ἔχοντας ὑπηρετήσει ἐπὶ δεκαοκτὼ χρόνια στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες, ἀποχωρεῖ λόγῳ γήρατος καὶ ζητᾷ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς νὰ τὸν διαδεχθεῖ ὡς νοτάριος στὴ θέση του στὴν καγκελλαρία ὁ ἀνεψιὸς του Τζαννάκης Maidioti τοῦ Βίκτορα¹.
- 1561-1564: ὁ Ἰωάννης Μαϊδιώτης, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ².
- 1575: ὁ Αὐγουστῆς Maidioti καὶ ὁ Τζώρτζης Maidioti μνημονεύονται μετὰ τῶν cittadini, ποὺ ἔχουν συγκεντρωθεῖ, προκειμένου νὰ συζητήσουν σχετικὰ μὲ τὴ διάθεση σιταριοῦ³.
- 1583: ἡ Ἐλενα Madiotti καταβάλλει *livello* γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς Papadhu-liotissa καὶ τοῦ Ἁγίου Βλάση, στὸ Χάνδακα⁴. ὁ Ἀντώνιος Madiotti καταβάλλει *livello* γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ [Ἁγίου] Βλάση⁵. ὁ Τζώρτζης Madiotti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια καὶ ἀποθήκη, καὶ ὁ σερ Στέφανος Madioti γιὰ σπίτια, στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁶. ὁ Ἰερώνυμος Madioti εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα⁷. ὁ σερ Giestè Madè εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν⁸.

*42. Μαλαβίζης, ἀπὸ τὸ Μαλεβίτσι

- 1548: ὁ παπα Ἀντώνιος Malavisi, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενηντα Ἑλληνας κληρικοὺς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατινοῦ ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁹.

43. Μαλλιώτης καὶ Maglia, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μάλλια Πεδιάδας ἢ ἐνδεχομένως ἀπὸ τὸ χωριὸ Μάλλες Σητείας

- 1368: ὁ Σταματίνος καὶ ὁ Κώστας Malioti, κάτοικοι τοῦ χ. Ξιδάς, μνημονεύεται ὅτι τραυμάτισαν τὸν Σταματίνο Vlasto τοῦ ποτε Μιχαήλ, κάτοικο τοῦ χ. Selemie¹⁰.
- 1379: ὁ Μιχαήλ Malioti, γιὸς τοῦ Βασίλη, μνημονεύεται ὅτι τραυμάτισε τὸν πρεσβύτερο Ἰωάννη Zangaropulo, κάτοικο τοῦ χ. Ξιδάς¹¹.

1. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, Α, σελ. 78 ἀρ. 243.

2. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 234 ἀρ. 62.

3. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, Β, σελ. 153 ἀρ. 151.

4. Ρ. Castrolifaca, φ. 37^v.

5. "Ο.π., φ. 41^v.

6. "Ο.π., φ. 40^r, 47^v.

7. "Ο.π., φ. 50^r.

8. "Ο.π., φ. 138^r.

9. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 83, 99 ἔγγρ. Ε'.

10. S a n t s c h i, *Règestes*, σελ. 143 ἀρ. 349.

11. "Ο.π., σελ. 210 ἀρ. 900.

1427: ὁ Ἰωάννης Maghioti [Maglioti;] μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη¹.
1577: ὁ Νικολὸς Maglia θὰ ἀντικαταστήσει τὸν Γιώργη Franco στὸ ἀξίωμα τοῦ *comandor*².

44. Μαραθίτης, Μαράθης καὶ Μάραθος, ἀπὸ τὸ Μαράθι τῶν Χανιῶν³

1268: ὁ Λέος Marathiti, κληρικός, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁴.

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Marathi ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁵.

1379: ὁ Γεώργιος Marathiti μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.

1604: ὁ ποτὲ Μανόλης Μάραθος εἶχε πούλησει ἐλιές στὸν ποτὲ Κωνσταντὴ Βαρούχα Μακρυμάλλη· τώρα γίνεται νέα ἐκτίμηση τῶν ἐλιῶν γιὰ λογαριασμὸ τῶν παιδιῶν τοῦ Μάραθου, Μαρίας καὶ Ἀνέζας⁷.

45. Μαρουλιανός, ἀπὸ τὸν Μαρουλά τοῦ Χάνδακα ἢ ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαρουλάς Ρεθύμνου

1326: ὁ Νικόλαος Maruliano, βιλλάνος τοῦ Φιλίππου Karavello, κάτοικος τοῦ χ. Φουρνῆ, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Grisoli⁸.

1538-1555: ὁ Ἱερώνυμος Μαρουλιανός, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά⁹. τὸ 1545 ὁ Ἱερώνυμος Maruliano, νοτάριος, ἔχει συντάξει νοταριακὴ πράξη, ποὺ μνημονεύεται σὲ ἔγγραφο τοῦ 1546¹⁰.

1558-1564: ὁ Ἰωάννης Μαρουλιανός, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά¹¹.

1. I o r g a, *Documents*, σελ. 99.

2. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 203-204 ἀρ. 258.

3. Ἡ Κατσανάκη (*Συμβολή*, σελ. 62) θεωρεῖ ὅτι τὸ χ. Μαραθίτης προέρχεται ἀπὸ τὸ πατριδωνυμικὸ Μαραθίτης, αὐτὸς δηλ. ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὸ χ. Μάραθος Μαλεβιζίου ἢ Μαράθι Κυδωνίας.

4. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 75, 88 ἔγγρ. Α'.— Τ ο ῦ Ἰ δ ι ο υ, *Κατάστιχο*, σελ. 143 ἔγγρ. 7.

5. Χ α ι ρ έ τ η, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 513.

6. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 213 ἀρ. 923.

7. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 214-215 ἔγγρ. 209.

8. Duca di Candia, Bandi, σελ. 160 ἔγγρ. 402.

9. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 233 ἀρ. 50.

10. Μ α ρ ί α ς Γ. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸ ζωγράφο τοῦ 16ου αἰ. Ἰωάννη Γρισιώτη, *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σελ. 292 ἔγγρ. Β' καὶ 294 σχόλια.

11. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 234 ἀρ. 65.

- 1572: ὁ Μανόλης Μαρουλιανὸς υπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξι, συνταγμένη στὸ χ. Πρασούς¹.
- 1583: ὁ Νικολὸς Maruglianò καὶ ὁ Μιχαὴλ Marugliana καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα². ὁ Θεόδωρος Maruglianò καὶ ὁ Φραντζέσκος Maruglianò εἶναι χρεωφειλέτες περασμένων ἐτῶν τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα· ὁ σερ Νικολὸς Maralian [Maruliano;] εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν³.
- 1593: μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἱερομονάχου σερ Ἀθανασίου Marugliano, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς ἱερεῖς ποὺ ἔπαιρναν χρήματα ἀπὸ τὸ κληροδότημα τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος, ἐκλέγεται στὴ θέση του ὁ καθολικὸς ἱερέας Γιώργης Gallano⁴.
- 1612, 1638: ὁ Ἰωάννης Μαυριανὸς (Μαρουλιανὸς) τοῦ ποτὲ Γεώργη, λεγόμενος Καβούλιος, υπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴς πράξεις⁵.
- 1644: Ἀγγελὴς Marugliano τοῦ ποτὲ Κωνσταντῆ, ζωγράφος Χάνδακα⁶.

46. Μαχαιριώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαχαιροὶ Ἀποκορώνου

- 1255-1263: ὁ Κώστας Macheriōti, γιὸς τῆς Clinarato, εἶναι βιλλάνος τῆς λατινικῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης⁷.
- 1299: ὁ Βασίλης Macheriōti, γιὸς τοῦ ποτὲ Θεοδώρου Macheriōti, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁸.
- 1536: ὁ Gustin Machenoti [Macheriōti;], 30 χρονῶν, ὁ Νικολὸς Mechariōti [Macheriōti;], ὁ Μάνος Macheriōti, ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Macheriōti καὶ ὁ Σήφης Machiriōti μνημονεύονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁹.
- 1569: ὁ Μανόλης Μαχαιριώτης, ζωγράφος, γιὸς τοῦ μαῖστρο Σήφη καὶ τῆς ποτὲ Πετρονέλας, κόρης τοῦ ποτὲ Μιχέλε Ἀνδρονικόπουλου, ὀρίζει πλη-
1. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Κρητικὰ συμβόλαια τῶν χρόνων τῆς Ἐνετοκρατίας*, Κρ. Χρ. 19 (1965), σελ. 114 ἀρ. XV.
2. P. Castrolilaca, φ. 37^r, 39^v.
3. Ὁ.π., φ. 49^r, 50^r, 138^r.
4. Καρπιδάκη, D, σελ. 476 ἀρ. 17.
5. Ξανθοουδίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 73-74 ἔγγρ. XXIII, 75 σημ., 201-202 ἔγγρ. LXXVII, 212-214 ἔγγρ. LXXXI.
6. Μαρίας Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακα κατὰ τὸν 17ο αἰώνα. Εἰδήσεις ἀπὸ νοταριακὰ ἔγγραφα, Θησαυρίσματα* 18 (1981), σελ. 223 ἀρ. 48 καὶ σημ. 192.
7. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 147 ἔγγρ. 12.
8. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 280.
9. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*. σελ. 298, 303, 306, 308.

ρεξούσιό του τὸν ἀδελφό του μαίστρο Ἰωάννη Μαχαιριώτη, τζαγγάρη¹. πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Θεοτόκης Μαχαιριώτης ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά².

1583: ὁ σερ Τζουάννε Machieroti εἶναι λιμενάρχης στὸ ναύσταθμο τῶν Χανιῶν³.

1637: ὁ Γεώργης Maghergioti καὶ ὁ Ἀντώνιος Clapattara κατέχουν τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ χ. Στέρνες⁴. ὁ παπα Γεώργης Maghergioti, ἀπὸ τὸ χ. Aspra Spitia, κατέχει τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου⁵.

1644: ἡ οἰκογένεια Macherioti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁶.

47. Μεσαοίτης καὶ Μεσαράς, ἀπὸ τὴ Μεσαρά

1271: ὁ Νικόλας Messariti, κάτοικος τοῦ χ. Πενταμόδι, ὀφείλει νὰ παραδώσει κρασι στὸν Rucerino Tervisano, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ κυρίου του, Μάρκου Vido⁷ (πρβλ. πρὶν κάτω, σελ. 266, λ. Tervisano).

1536: ὁ Ἀνδρέας Messariti καὶ ὁ γιός του Παῦλος περιλαμβάνονται στοὺς στρατευσίμους τοῦ χ. Δράμια⁸, ἐνῶ ὁ Βασίλης Messara στοὺς στρατευσίμους τοῦ χ. Zizifea Santa Lutra⁹.

*48. Μιλατάς, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μίλατος Μιραμπέλλου

1399: στὸν Νικήτα Milata, γιὸ τοῦ Μάρκου, κάτοικο τοῦ χ. Λιγόρτυνος, χορηγεῖται ἄδεια νὰ ταξιδέψει ἔξω ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ ἱερέας, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ Φραγκίσκου Corario¹⁰.

1584: τὸν Μιχελὴ Milata, πρωτοψάλτη Μιραμπέλλου, ποὺ ἔχει πεθάνει τὸν διαδέχεται ὁ Μιχελὴς Tutu τοῦ Γιωργιλᾶ¹¹.

1. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 257 ἀρ. 22, 283-284 ἔγγρ. XXX.— Π α-
λ ι ο ὄ ρ α, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 120 ἀρ. 33.

2. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 304.

3. P. Castofilaca, φ. 134^v.

4. Μ α ρ ί α ς Κ. Χ α ι ρ έ τ η, *Ἡ ἀπογραφή τῶν ναῶν καὶ τῶν μονῶν τῆς περιοχῆς Χανίων τοῦ ἔτους 1637*, ΕΕΒΣ 36 (1968), σελ. 345 ἀρ. 10.

5. Ὁ.π., σελ. 347 ἀρ. 28.

6. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 54.

7. Pietro Scardon, σελ. 57 ἔγγρ. 149.

8. Π λ ο υ μ ί δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 327.

9. Ὁ.π., σελ. 339.

10. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 382 ἀρ. 1765.

11. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 412 ἀρ. 335.

49. *Μυλοποταμίτης*, από τὸ Μυλοπόταμο

- 1357: ὁ Plumari Milopotamiti, Ἐβραῖος, κάτοικος κάστρου Νονο, παρίσταται σὲ νοταριακὴ πράξη ὡς ἐγγυητὴς τοῦ Lingiacus Piro, κατοίκου τοῦ ἴδιου κάστρου¹.
- 1536: ὁ μαῖστρο Ἀλέξης Milopotamiti, ὁ σερ Τζώρτζης Milopotamiti, ὁ παπα Γιάννης Milopotamiti καὶ ὁ γιὸς του Γεώργης ἀναφέρονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν². ὁ Ligia Milopotamiti, ὁ Crusso Milopotamiti, ὁ Διάκος Milopotamiti μὲ τοὺς γιούς του Crusso καὶ Liachi, καθὼς καὶ ὁ Cana Milopotamiti περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῆς Zudecha τῶν Χανιῶν³.
- 1571: ὁ Ἰωάννης Μυλοποταμίτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁴.
- 1583: ὁ Τζώρτζης Milopotamiti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵ καὶ ἡ Ἀσημινοῦ Milopotamiti γιὰ γῆ στὸ Grastopidhima⁶. ὁ σερ Νικολὸς Milopotamiti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸν Σωτήρα, στὰ Χανιά⁷.
- 1616: ἡ Κατερούτσα Κορνάρου, κόρη τοῦ Βιτζέντζου Κορνάρου καὶ σύζυγος τοῦ Μικέλε Ντεμέτζο, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της στὴ «φαμέγια» της Καλὴ Μυλοποταμίτισσα ἓνα τσεκίλι⁸.
- 1628-1638: τὸ 1628 ὁ Ἰππόλυτος Μυλοποταμίτης, ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Κυρίας τῆς Πρασᾶς, νοικιάζει δύο περιβόλια, πού ἔχει τὸ μοναστήρι στὸ χ. Καρτερός, σὲ χωρικούς· τὸ 1629 ὁ Ἰππόλυτος καὶ ὁ πατέρας Νικηφόρος Σιλιγάρδος διευθετοῦν ὑπόθεση τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὸ Καβούσι· τὸ 1638 ὁ Μυλοποταμίτης παραιτεῖται ἀπὸ ἡγούμενος τῆς Πρασᾶς, γιὰτὶ θέλει ν' ἀποσυρθεῖ στὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἀρετίου⁹.

50. *Μυριοκεφαλίτης*, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μυριοκέφαλα Ρεθύμνου

1397: στὸν Ἰωάννη Mirochiafaliti, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, χορηγεῖται ἄδεια ἀπὸ

1. Zaccaria de Fredo, notaio in Candia (1352-1357), ἐκδ. A. Lombardo, Βενετία 1968, σελ. 91-92 ἔγγρ. 129 (στὸ ἐξῆς Zaccaria de Fredo).

2. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 302, 311, 315.

3. "Ο.π., σελ. 320.

4. Μέρτζιου, *Σταχυολογίματα*, σελ. 284-285 ἔγγρ. XXXI.

5. P. Castrolifaca, φ. 43Γ.

6. "Ο.π., φ. 46Γ.

7. "Ο.π., φ. 131Γ.

8. Μαυρομάτη, *Ἑλληνικὰ ἔγγραφα*, σελ. 223 ἔγγρ. Β'.

9. Μαρίας Καζανάκη, *Ἐκκλησιαστικὴ ξυλογλοπιτικὴ στὸ Χάνδακα τὸ 17ο αἶώνα. Νοταριακὰ ἔγγραφα (1606-1642)*, *Θησαυρίσματα* 11 (1974), σελ. 282 σημ. 9.

τή βενετική Γερουσία νὰ νοικιάσει δημόσια κτήματα στὸ χ. Μυριοκέφαλα, ὡς ἀνταμοιβή γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς τὴ Βενετία¹.

1536: ὁ Νικολὸς Mirgio Chefaliti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν².

1560-1567: Μιχαήλ Μυριοκεφαλίτης (= Μυροκεφαλίτης), κωδικογράφος, ἀπὸ τὴν Κυδωνία³.

1583: ὁ Μιχαήλ Miriochieffaliti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὴ *ruga maistra* τῶν Χανιωῶν καὶ εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῆς ἴδιας πόλης⁴. ὁ σερ Νικολὸς Miriochieffaliti εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιωῶν⁵.

51. Πάλλας, ἀπὸ τὸ χωριὸ Palla Τεμένους

1395: ὁ Θεοτόκης Pallas, κάτοικος τοῦ χ. Pallas, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.

52. Παναγιανός, ἀπὸ χωριὸ Παναγιὰ (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

1378: ὁ Γιάννης Panagiano μαζὶ μὲ ἄλλους, κατοίκους τοῦ χ. Σαμπάς, μνημονεύεται ὅτι τραυματίσαν τὸν Γεώργιο Cuzuro, βιλλάνο τοῦ Δομηνίκου Delphyno, κάτοικο τοῦ ἴδιου χωριοῦ⁷.

1560: ὁ Ἄντρέας Παναγιανός, ράφτης, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.

53. Παρθενίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Παρθένι Μονοφατσίου

1614: ὁ Γεώργης Παρθενίτης, λεγόμενος Τροχάρης, τοῦ ποτὲ Νικολῆ, ἀπὸ τὸ χ. Καινούριο τῆς Πεδιάδας, συμφωνεῖ μὲ τὸ θεῖο του Μανόλη Χρυσό, τοῦ

1. Noiret, *Documents*, σελ. 87-88 — Μ. Ι. Μανούσακα, *Ἡ ἐν Κρήτῃ συνωμοσία τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453-1454) καὶ ἡ νέα συνωμοτικὴ κίνησις τοῦ 1460-1462*, Ἀθήνα 1960, σελ. 62 σημ. 5.

2. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 316.

3. Vogel-Gardthausen, ὅ.π., σελ. 315 σημ. 9, 316.— Χ. Γ. Πατρινέλη, *Ἑλληνες κωδικογράφοι τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως*, Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 8-9 (1958-1959), σελ. 99.— G a m i l l s c h e g - H a r l f i n g e r, ὅ.π., σελ. 153-154 ἀρ. 284.

4. P. Castrolilaca, φ. 131^v, 138^r.

5. Ὁ.π., φ. 137^v.

6. Santischi, *Régestes*, σελ. 377 ἀρ. 1740.

7. Ὁ.π., σελ. 208 ἀρ. 883.

8. Μέρτζιου, *Σταχολογήματα*, σελ. 261 ἔγγρ. IX.— Θ. Ε. Δετοράκη, *Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Κρητολογία 10-11 (1980), σελ. 239 ἔγγρ. 2.

ποτέ Νικολῆ, λεγόμενο Παμπάκη, ἀπὸ τὸν Μαρουλά, νὰ τὸν ἀντικαταστήσει, ὡς ἀντισκάρως, στὴν ἀγγαρεία τῆς θάλασσας· ἀντὶ χρηματικῆς ἀμοιβῆς ὁ Χρυσὸς θὰ τοῦ μεταβιβάσει ἓνα ἀμπέλι¹.

54. Πατσιδιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Πατσίδες Πεδιάδας (σημ. Τεμένους)

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Patsidiotis ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἄρχιου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης².

1319: ὁ Ἀγαπητὸς Pacidioti, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῖχος (Marantico), καὶ ἡ σύζυγός του Πόθα, ζητοῦν νὰ υἱοθετήσουν ἓνα παιδί πὸ εἶχαν βρεῖ ἐγκαταλελειμένο μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου³.

1553-1567: ὁ Παπαγεώργης Πατσιδιώτης, λεγόμενος Μανιακός, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ⁴.

1564: ὁ Μιχαὴλ Πατσιδιώτης, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ⁵.

1567: ὁ Κωνσταντῖνος Πατζιδιώτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ πληρεξούσιο ἔγγραφο⁶.

1575: ὁ Ἰωάννης Πατζιδιώτης, ἀπὸ τὸ χ. Ἀστρίτζι, ὀρίζεται πληρεξούσιος τοῦ ζωγράφου Ἰάκουμου Πασπαλά, γιοῦ τοῦ Γεώργη, κατοίκου Χάνδακα⁷.

1581: στὴ θέση τοῦ Κωνσταντίνου Pacidiotti, ἐκτιμητῆ (*estimatore*) τοῦ κάστρου Μιραμπέλλου, πὸ πέθανε τὸ 1580, ἐκλέγεται ὁ ἀδελφός του παπα Γιάννης Pacidioti⁸.

1622-1668: Ματθαῖος Pacidioti, νοτάριος Χάνδακα⁹.

55. Πεδιώτης καὶ Πεδιαδίτης, ἀπὸ τὴν Πεδιάδα

1278: ὁ πρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Peditoti ἔχει καταδικαστεῖ ἀπὸ τοὺς δικαστὲς *presopii* νὰ καταβάλλει στὸν Γεώργιο Sarandino δέκα ὑπέρπυρα, πὸ ἀντιστοιχοῦν στὴν ἀξία εἴκοσι προβάτων¹⁰.

1. Δετοράκη, Ἀγγαρεία, σελ. 135-136 ἔγγρ. 12.

2. Χαϊρέτη, Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα, σελ. 512.

3. Duca di Candia, Bandi, σελ. 83 ἔγγρ. 227. Πρβλ. Χρυσὰς Α. Μαλτέζου, Τὸ παιδί στὴν κοινωμία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης, Κρ. Χρ. 27 (1987), σελ. 221.

4. Μέρτζιου, Σταχυολογήματα, σελ. 234 ἀρ. 84.

5. Ὁ.π., σελ. 234 ἀρ. 81.

6. Ὁ.π., σελ. 263 ἔγγρ. XI.

7. Ὁ.π., σελ. 286 ἔγγρ. XXXIII.

8. Καραπιδάκη, C, σελ. 314 ἀρ. 80.

9. Θεοτόκη, Εἰσαγωγή, σελ. 82 καὶ Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 306 (ὅπου ἀντὶ Pacidioti ἀναγράφεται Paridioti).—Μαρίας Γ. Κωνσταντοπούδου, Μαρτυρικές ζωγραφικῶν ἔργων στὸ Χάνδακα σὲ ἔγγραφα τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνα, Θεσσαυρίσματα 12 (1975), σελ. 42 σημ. 19.

10. Τσιρπανλή, Κατάστιχο, σελ. 152 ἔγγρ. 26.

- 1301: ὁ Κώστας Pediaditi, κάτοικος κάστρου Νονο, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Γεώργιο Ναιῖο, κάτοικο τοῦ ἴδιου κάστρου¹.
- 1304: ὁ Λέος Pedhioti καὶ ὁ Gandianus de Roma, κάτοικοι τοῦ Casalino τοῦ Benedicto, παίρνουν χρήματα ἀπὸ τὴν Ἀναστασία, χήρα τοῦ Ἐβραίου Sambathi, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τῆς ἐπιστρέψουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ καὶ μούστου².
- 1320: ὁ παπα Μιχάλης Pedioti ἔχει κτίσει ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Γοργοῦ, ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα, ἐπάνω σὲ οἰκόπεδο τοῦ Κοινοῦ, νοικιασμένο ἀπὸ τὸν Μάρκο Avogario³.
- 1508: ὁ παπα Ἐμμανουήλ Pedioti τοῦ ποτὲ παπα Μιχαήλ, πρώην πρωτοπαπαῖ, ἀπὸ τὸ χ. Κάτω Φουρνὴ Μιραμπέλλου, ἐκλέγεται δεύτερος πρωτοπαπάς στὴ μισὴ περιφέρεια τοῦ Μιραμπέλλου⁴.
- 1541: στὸ διάκο Γιάννη Radioti, γιὸ τοῦ παπα Γιώργη, ἀπὸ τὸ χ. Λατσίδα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς ἐγγυητὴς ὁ πατέρας του⁵.
- 1575: ὁ μοναχὸς Ἀρσένιος Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Λέου νοικιάζει ἀπὸ τὸν Πέρο Ἀμπραμο ἓνα χωράφι στὴν περιοχὴ Σκουρά, στὸ Κάτω Χωριὸ τῆς Φουρνῆς⁶.
- 1580: ὁ Κώστας Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Μιχαήλ Πεδιώτη παίρνει χρήματα ἀπὸ τὰ ξαδέλφια του τοὺς μοναχοὺς Ἰωαννίκιο καὶ Ἀρσένιο Πεδιώτη, τοῦ ποτὲ Λέου, καὶ ἐξαγοράζει τὶς ἐλιές ποὺ τὶς εἶχε πουλήσει ὁ πατέρας του στὸν Πέρο Μπαρμπαρίγο, μὲ τὸν ὄρο τὸ ἓνα τρίτο τῶν ἐλαιῶν νὰ ἀνήκει στὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸ Σκουρέα⁷.
- 1583: ὁ Νικολὸς καὶ ὁ Μιχαήλ Πεδιώτης, ἀδελφοὶ τοῦ Κώστα, πουλοῦν τὸ μεριδιό τους ἀπὸ τὶς ἐλιές τοῦ Σκουρᾶ στοὺς ξαδέλφους τους Ἰωαννίκιο καὶ Ἀρσένιο Πεδιώτη, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σκουρέα, στὴ Φουρνῆ⁸. στὴν ἴδια πράξῃ προβαίνει λίγο ἀργότερα καὶ ὁ ἀδελφός τους Κωνσταντὴς Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Μιχαήλ⁹.
- 1583: ὁ Κωνσταντὴς Pedioti Condorò καὶ ὁ Γιώργης Pedhioti τοῦ Μανόλη περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ¹⁰.

1. Benvenuto de Brixano, σελ. 156-157 ἔγγρ. 434.

2. Pietro Pizolo, II, σελ. 118 ἔγγρ. 948.

3. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, Κατάστιχο, σελ. 243 ἔγγρ. 1641.

4. Ὁ.π., σελ. 340-341 ἔγγρ. 286.

5. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, Α, σελ. 87 ἀρ. 279.

6. Ξ α ν θ ο υ δ ἰ δ η, Κρητικὰ συμβόλαια, σελ. 17 ἔγγρ. I, 370.

7. Ὁ.π., σελ. 21 ἔγγρ. II.

8. Ὁ.π., σελ. 23-24 ἔγγρ. III.

9. Ὁ.π., σελ. 25 ἔγγρ. IV.

10. P. Castrolifaca, φ. 53^v, 54^v.— Σ π α ν ἄ κ η, Λασιθί, σελ. 43, 49 ἔγγρ. 12, 124 σημ. 143.

- 1584: ὁ παπα Μιχάλης Pedioti, ἀπὸ τὸ χ. Ἐπάνω Φουρνή, ἐκλέγεται πρωτοπαπᾶς Μιραμπέλλου στὴ θέση τοῦ Ἐμμανουὴλ Cazzara, πού ἔχει πεθάνει¹.
- 1587: στὸν Τζουάννε Pedioti τοῦ παπα Τζώρτζη, ἀπὸ τὸ χ. Φουρνή, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ στὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ σερ Σταυριανὸς Ligo, δημόσιος νοτάριος².
- 1590: ὁ ἱερομόναχος Ἰωαννίκιος Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Λέου, κάτοικος τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου στὸ Σκουρᾶ, συντάσσει τὴ διαθήκη του, ὀρίζοντας ἐκτελεστή τὸν ἀδελφὸ του Ἀρσένιο³.
- 1608-1646: στὰ 1608-1641 ὁ παπα Γεώργιος Πεδιώτης, νοτάριος, συντάσσει ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἔγγραφα πού σώζονται στὴ μονὴ Ἀρετίου⁴· σὲ ἔγγραφο τοῦ 1636 μνημονεύεται συμβόλαιο συνταγμένο ἀπὸ τὸ νοτάριο παπα κυρ Γεωργάκη Πεδιώτη, ἀπὸ τὸ χ. Ἀμπραμοχώρι τῆς Φουρνῆς⁵· τοῦ Γεωργίου Pedioti, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατὰστιχα τῶν χρόνων 1643-1646⁶.
- 1614: ὁ μισέρ Μανέας Πεδιώτης, σπετζιέρης, τοῦ ποτὲ κυρ Τζαννῆ, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση ἀντισκάρου⁷.
- 1621: ὁ παπα Ἀνδρέας Δρόσος τοῦ ποτὲ Κωνσταντῆ ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη του εἰκόνες στὸν Μάρκο Πεδιώτη⁸.
- 1621-1642: τὸ 1621 ὁ Νικολὸς Πεδιώτης, δημόσιος νοτάριος, συντάσσει ἔγγραφο τῆς μονῆς Ἀρετίου⁹· τοῦ Νικολὸ Pedioti, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατὰστιχα τῶν χρόνων 1629-1642¹⁰.
- 1621: ὁ Νικολὸς Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Μιχελῆ, ἀπὸ τὸ Λασιῖθι, μετόχι Μεγιωγιάννη, βρίσκεται στὸ χ. Κάτω Φουρνή, ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ τὴν Ἐργίνα Ἀβραδοπούλα, χήρα τοῦ Μιχελῆ Πεδιώτη¹¹.

1. Καρπιδάκη, C, σελ. 401 ἀρ. 307.

2. Ὁ.π., σελ. 462 ἀρ. 489.

3. Ξανθοῦ δίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 32-34 ἔγγρ. VII

4. Ὁ.π., σελ. 43-45 ἔγγρ. XI, 54-55 ἔγγρ. XV, 75-79 ἔγγρ. XXIV-XXV, 84-91 ἔγγρ. XXVII-XXX, 99-103 ἔγγρ. XXXV-XXXVII, 108-110 ἔγγρ. XL, 118-119 ἔγγρ. LIV, 122-124 ἔγγρ. XLVI, 127-129 ἔγγρ. XLVIII, 137-138 ἔγγρ. LI, 141-142 ἔγγρ. LIII, 148-159 ἔγγρ. LVI-LX, 165-173 ἔγγρ. LXIII-LXV, 179-181 ἔγγρ. LXVIII, 191-195 ἔγγρ. LXXIII-LXXIV, 215-216 ἔγγρ. LXXXII, 236-239 ἔγγρ. XCII, 251-253 ἔγγρ. XCVII, 258-262 ἔγγρ. XCIX-CI, 265-266 ἔγγρ. CIII.

5. Ὁ.π., σελ. 190-191 ἔγγρ. LXXII.

6. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 82, 85 — Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 306.

7. Δετοράκη, *Ἀγγρατεία*, σελ. 135-136 ἔγγρ. 12.

8. Κωνσταντοῦ δάκη, *Μαγιστείες*, σελ. 37 σημ. 4.

9. Ξανθοῦ δίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 8, 81-82 ἔγγρ. XXVI, 83 σημ.

10. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 83, 85.— Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 306.

11. Ξανθοῦ δίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 78-79 ἔγγρ. XXV.

- 1622: οί ἄδελφοί Ἰωάννης, Ἀντώνης καὶ Νικόλας Πεδιώτες, γιοὶ τοῦ ποτὲ Πέτρου, καθὼς καὶ ὁ Ἰωάννης Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Παύλου παραχωροῦν ἀγαλιτέρ στοῦ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου, τὸ περιβόλι πού ἔχουν στὴν κουτζουκλή ἐλιά, στοῦ Σκουρά¹.
- 1622-1633: ὁ Ἀντώνης Πεδιώτης Τζανακουλόπουλος κρατᾷ μιὰ ζευγαρά τοῦ εὐγενοῦς Τζουάννε Πανιγέτου τοῦ Φραντζέσκου, κατοίκου τοῦ χ. Φουρνῆ Κάτω Ἀμπραμοχώρι².
- 1623: ὁ Γεώργης Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Μανόλη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη³.
- 1623: ὁ ἱερέας Δημήτριος Πεδιώτης, νοτάριος τῆς ἀποστολικῆς ἐξουσίας, συντάσσει ἔγγραφα τῆς μονῆς Ἀρετίου⁴.
- 1623-1641: τὸ 1623 ὁ καλόγερος Θεοδόσης Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Μανόλη, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Μεγάλου Ἡλία, μετόχι Καρύδι, νοικιάζει ἀπὸ τὸν ἀφέντη Ἀβονάλε τοῦ ποτὲ Γιακουμῆ, ἀπὸ τὸ χ. Ἀπάνω Φουρνῆ, ἓνα χωράφι, πού βρίσκεται ἀπέναντι ἀπὸ τὸ μοναστήρι⁵. τὸ 1640 ὁ ἴδιος Θεοδόσης Πεδιώτης, λεγόμενος Χαρόπουλος, ἀφιερώνει στὴ μονὴ Ἀρετίου τὸ μοναστήρι του, τὸν Μέγα Ἡλία στοῦ μετόχι Καρύδι⁶. τὸ 1641 ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἀρετίου ρυθμίζει μὲ τὸν Ἀβονάλε τὸ ζήτημα τῆς διαφορᾶς τοῦ λιβέλλου πού ἔδινε στὸν τελευταῖο ὁ Θεοδόσης Πεδιώτης⁷.
- 1631: ὁ παπα Δημήτρης Πεδιώτης τοῦ ποτὲ παπα Ἰωάννη χρωστᾷ στὸν Κουρῆνο Ντομένεγο σιτάρι κουμουλάρι⁸.
- 1631: ὁ παπα Μανουῆλ Πεδιώτης Παπαδημητρόπουλος χρωστᾷ στὸν Τζουάννε Πανιγέτο τοῦ ποτὲ Φραντζέσκου σιτάρι κουμουλάρι⁹.
- 1632: ὁ Μανόλης Πεδιώτης τοῦ ποτὲ Λαμπριανοῦ, ἀπὸ τὸ Κάτω Χωριὸ τῆς Φουρνῆς, κρατᾷ χωράφια τοῦ Τζουάννε Πανιγέτου, τὰ ὁποῖα ἀγοράζει ὁ δάσκαλος Μανουῆλ Τζὲς τοῦ ποτὲ Γεωργίου¹⁰.
- 1635: ὁ Μανόλης Ντοναδόπουλος Πεδιώτης πληρώνει λιβέλλο γιὰ τὰ χωράφια τοῦ Τζουάννε Πανιγέτου, κάτω στοῦ ἀκρωτήρι¹¹.
- 1635: ὁ καλόγερος Γιαννίκης (=Ἰωαννίκιος) Πεδιώτης Μοσχάτος καλεῖται

1. "Ο.π., σελ. 88-89 ἔγγρ. XXIX.

2. "Ο.π., σελ. 99-101 ἔγγρ. XXXVI, 165-167 ἔγγρ. LXIII.

3. "Ο.π., σελ. 112 ἔγγρ. XLI.

4. "Ο.π., σελ. 104-107 ἔγγρ. XXXVIII-XXXIX, 114-115 ἔγγρ. XLII. Πρβλ. Θεοτοκόπουλος, *Εἰσαγωγή*, σελ. 85.

5. Ξανθοουδίδης, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 122-124 ἔγγρ. XLVI.

6. "Ο.π., σελ. 243-244 ἔγγρ. XCIV.

7. "Ο.π., σελ. 245-246 ἔγγρ. XCV.

8. "Ο.π., σελ. 148-149 ἔγγρ. LVI.

9. "Ο.π., σελ. 150-152 ἔγγρ. LVII.

10. "Ο.π., σελ. 156-159 ἔγγρ. LX.

11. "Ο.π., σελ. 179-181 ἔγγρ. LXVIII.

- νά ρυθμίσει, με συμβιβασμό, περιουσιακά θέματα του Κωνσταντῆ Ἀμπράμου με συγγενεῖς του¹.
- 1638-1640: ἡ Ἐργίνα Πεδιωτοπούλα, σύζυγος τοῦ δασκάλου Μανόλη Τζέ, ἀναφέρεται σὲ ἔγγραφο τῆς μονῆς Ἀρετίου².
- 1640-1641: ὁ Μανόλης Πεδιώτης, λεγόμενος Ἀσπρίτζης, ἀναφέρεται σὲ ἔγγραφο σχετικὰ μετὴν πληρωμῆ τοῦ χρέους τοῦ δασκάλου Μανόλη Τζέ πρὸς τὴ μονὴ Ἀρετίου³.
- 1644: ἡ Ἐλενέττα, κόρη τοῦ ποτὲ Μικέλε Demezo καὶ σύζυγος τοῦ Νικολò Barbarigo, ἀφήνει μετὴ διαθήκη της στὴ Φρατζοῦ Pedhiotopula ἐξιδουκάτα⁴.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Pedioti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μετὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁵.
- 1648: ὁ Τζώρτζης Πεδιώτης, χρυσοχόος, τοῦ ποτὲ παπα Ἰωάννη, ἐκτιμᾷ τὴν προίκα τῆς Ντιάνας Νταπορτοπούλας τοῦ ποτὲ εὐγενῆ Τζώρτζη, κατοίκου Χάνδακα, ἡ ὁποία παντρεύεται τὸν Γιακουμὴ ντε Ματέι τοῦ Τζώρτζη, κάτοικο Χάνδακα⁶.
- μετὰ τὸ 1669: ὁ Δημήτριος Πεδιώτης, ὁ Τζώρτζης Πεδιώτης καὶ ὁ Τζουάννες Πεδιώτης μνημονεύεται μεταξὺ τῶν Κρητικῶν προσφύγων ποὺ πῆγαν στὴ Ζάκυνθο, μετὰ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους⁷.

56. Πενταμοδίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Πενταμόδι (Μαλεβιζίου - Μονοφατσίου)

- 1281: ὁ Κώστας Pendamodati, κάτοικος τοῦ χ. Σκυλλούς, δανείζεται σιτάρη ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Lombardo, κάτοικο Χάνδακα⁸ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 244, λ. Lombardo).
- 1299: ὁ Ἰωάννης Pentamoditi, γιὸς τοῦ ποτὲ Γεωργίου Pentamoditi, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁹.
- 13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Pendamoditis ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 182-183 ἔγγρ. LXIX.

2. Ὁ.π., σελ. 207-208 ἔγγρ. LXXIX, 215-216 ἔγγρ. LXXXII, 231-234 ἔγγρ. XCI.

3. Ὁ.π., σελ. 231-234 ἔγγρ. XCI, 258-259 ἔγγρ. XCIX, 260-261 ἔγγρ. C.

4. Μαυρομάτη, Ἑλληνικά ἔγγραφα, σελ. 232 ἔγγρ. Γ'.

5. Μανούσακα, Trivan, σελ. 50.

6. Κωνσταντοῦδάκη, Μαρτυρίες, σελ. 127-130 ἔγγρ. ΙΑ'.

7. Λ. Χ. Ζώη, Κρήτες πρόσφυγες τοῦ 1667, Κρ. Χρ. 10 (1956), σελ. 346.

8. Leonardo Marcello, σελ. 168 ἔγγρ. 498.

9. Μέρτζιου, Συνθήκη, σελ. 281.

10. Χαιρέτη, Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα, σελ. 512.

57. Πισκοκεφαλιανός, από τὸ χωριὸ Πισκοκέφαλο Σητείας

1616: ἡ Κατερούτσα Κορνάρου, κόρη τοῦ Βιτζέντζου Κορνάρου καὶ σύζυγος τοῦ Μικέλε Ντεμέτζο, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της στὸν ἀλογάρη της Κωσταντὴ Πισκοκεφαλιανὸ ἓνα τσεκίني¹.

*58. Πλιτιάς, ἀπὸ τὸ χωριὸ Plithea, στὴν περιοχὴ τοῦ Χάνδακα

1373: ἡ Μαρία, σύζυγος τοῦ Μαρίνου Plitia, καλαφάτη, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα².

*59. Πρινέας, ἀπὸ τὸ χωριὸ Prinea (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

1516: ὁ Ἄνδρέας Πρινέας, πλοιοκτήτης, κάτοικος Χάνδακα, συμβάλλεται μὲ τὸ ζωγράφο Ἰωάννη Σακελλάριο³.

60. Ρεθεμνιώτης⁴, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο

1379: ὁ Κώστας Rethemnioti, κάτοικος Χάνδακα στὸν Ἅγιο Ἰωάννη Θεολόγο, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα⁵.

1536: ὁ Φραντζέσκος Rethemnioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν⁶.

*61. Ροδωπός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Ροδωπὸς Κισάμου

1598: ὁ Νικόλας Ροδωπὸς ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Ψιγιά Ρεθύμνου⁷.

1600: ὁ Ἰωάννης Ροδωπὸς Παρδακούρης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Ψιγιά Ρεθύμνου⁸.

1602: ὁ Νικολὸς Ροδωπὸς τοῦ ποτὲ Γεώργη καὶ ὁ Ἰωάννης Ροδωπὸς ὑπογράφουν ὡς μάρτυρες σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Ψιγιά Ρεθύμνου⁹.

1612: ὁ Νικολὸς Βαρούχας Μακρυμάλλης τοῦ ποτὲ Κωνσταντῆ εἶχε ὑποσχεθεῖ νὰ δώσει στὴ Μαρία Ροδωποπούλα διακόσια ὑπέρπυρα· τὴν ἡ Μαρία

1. Μαυρομάτη, *Ἑλληνικά ἔγγραφα*, σελ. 223 ἔγγρ. Β'.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 170 ἀρ. 605.

3. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 309.

4. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108 καὶ σημ. 10.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 215 ἀρ. 943.

6. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 303.

7. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 47-48 ἔγγρ. 28.

8. "Ο.π.", σελ. 106-107 ἔγγρ. 91.

9. "Ο.π.", σελ. 182-183 ἔγγρ. 172, 179-180 ἔγγρ. 169.

δέχεται να παραιτηθεῖ ἀπὸ ἓνα μέρος τοῦ ποσοῦ, μὲ τὸν ὄρο νὰ δώσει ἀρ-
γότερα τὰ χρήματα στὴν κόρη της Ζαμπέτα, τὴν ὁποία ἔχει ἀποκτήσει
μαζί του¹.

*62. Σελόπουλος, ἀπὸ τὸ χωριὸ Selopulo Τεμένους

1281: οἱ ἀδελφοὶ Νικόλας καὶ Γεώργιος Silopulo, κάτοικοι τοῦ χ. Gaiaffa,
νοικιάζουν ἀπὸ τὸν Bartholotus Alivrandο, κάτοικο Χάνδακα, γῆ καὶ
ἀμπέλια στὸ χ. Χερσόνησος².

1318: ὁ Νικόλας Selopulo ἔχει νοικιάσει γῆ στὰ χωριά Ambrusia καὶ Ἅγιος
Γεώργιος Καλλέργης, ἀπὸ τὸν Φραγκίσκο de Molino τοῦ ποτὲ Μαρίνου³.

1320: ὁ Κώστας Selopullo δηλώνει ὅτι στὸ χ. Ambrusia ὑπάρχει παλαιὰ
ἐκκλησία τῆς Παναγίας, πού εἶχε καταστραφεῖ ἀπὸ τὸ σεισμὸ καὶ χτιστεῖ
ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ πρὶν ἀπὸ δεκαοκτὼ χρόνια, ἄλλη ἐκκλη-
σία ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, τὴν ὁποία εἶχε κτίσει ὁ Ἰάκωβος Condefero πρὶν
ἀπὸ ὀκτὼ-ἐννέα χρόνια καὶ ἄλλη ὀνομαζόμενη Ἅγιος Ἰωάννης, κατεστραμ-
μένη, τῆς ὁποίας φαίνονται τὰ θεμέλια⁴.

1352: μὲ φυτέα τοῦ Στεφάνου Selopulo στὸ χ. Ambrussia συνορεύει γῆ τοῦ
Ἄντωνιου Gradonico, κατοίκου βούργου Χάνδακα⁵.

1356: ὁ Μοσχολέος Σελόπουλος, χρυσοχόος, ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση στὴν
Κορώνη τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Ἰωάννη Ψυχιδιανοῦ, ἀπὸ τὴν Κορώνη,
μὲ πλοῖο πὸ μεταφέρει προϊόντα⁶.

1368: ὁ Γεώργιος Selopulo, χρυσοχόος, ἔχει ἀγοράσει ἀμπέλι ἀπὸ τὴν Ἐλενα
Quirino, ἐπίτροπο τῆς ποτὲ Μαριτζόλης Corario, ἀδελφῆς της⁷.

63. Σητειακός, Στειακός⁸, Σηθειακός καὶ Σηθειακόπουλος, ἀπὸ τὴ Σητεία

13ος αἰ.: τὸ ἐπώνυμο Sitiaco ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἄρ-
χείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁹.

1300: ὁ Μοσχολέος Sythyaco, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανεῖζει σιτάρι
καὶ κριθάρι στὸν Ἰωάννη Maro καὶ στὸν Ἰωάννη Bello, κατοίκους τοῦ χ.
Βάθεια¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 659-660 ἔγγρ. 759.

2. Leonardo Marcello, σελ. 174 ἔγγρ. 518.

3. Duca di Candia, Bandi, σελ. 72-73 ἔγγρ. 200.

4. Τ σ ι ρ π α ν λ.ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 286 ἔγγρ. 227IV-VI.

5. Zaccaria de Fredo, σελ. 43-44 ἔγγρ. 59.

6. Γ ά σ π α ρ η, *Ναυτιλιακή κίνηση*, σελ. 298 πίν. 3α.

7. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 30 ἀρ. 128.

8. Βλ. Κ ο ν τ ο σ ό π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 107.

9. Χ α ι ρ έ τ η, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512.

10. Pietro Pizolo, I, σελ. 57 ἔγγρ. 116.

- 1300: ὁ Νικόλας Sytiacho, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανείζει σιτάρι καὶ κριθάρι στὸν Ἰωάννη Duracinus, κάτοικο κάστρου Μονοφατσίου¹ (πρβλ. πῶς κάτω, σελ. 289, λ. Duracinus).
- 1319: ὁ Μιχάλης Sitiaco ἔπαθε ζημιές ἀπὸ τὰ ὑποζύγια τοῦ παπα Γιάννη de lo Caronissi, ὁ ὁποῖος καταδικάζεται σὲ καταβολὴ προστίμου².
- 1320-1323: ὁ Γεώργιος Sitiaco ἔχει κτίσει, μετὰ τὸ σεισμὸ τοῦ 1303, μὲ ἄδεια τοῦ Ἀντωνίου Psiruchi, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῆς Περιβλέπτου, ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα, σὲ οἰκόπεδο ποῦ ἔχει νοικιάσει ὁ γιὸς τοῦ Psiruchi, Νικόλαος³. τὸ 1323 ἡ ἐκκλησία ὑπάγεται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁴.
- 1320: ὁ Ἰωάννης Sitiaco ἔχει νοικιάσει σπίτι ποῦ ἀνήκει στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, στὸν διευρυμένον βουῦργο τοῦ Χάνδακα⁵, καὶ κατέχει τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου de lo Parati στὸ Χάνδακα, τὴν ὁποία εἶχε κτίσει πρὶν ἀπὸ εἰκοσιτέσσερα χρόνια σὲ οἰκόπεδο τοῦ Κοινοῦ, ποῦ ἔχουν νοικιάσει μέλη τῆς οἰκογένειας Geno⁶.
- 1368: ὁ Μιχαὴλ Sitiaco, κάτοικος τοῦ χ. Κάτω Ἄκρια, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Κώστα Boni, κάτοικο τοῦ χ. Ἅγιος Ἰωάννης Χάρακας⁷.
- 1536: ὁ Γιάννης Stiacho ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ κάστρου Ἀποκορώνου⁸.
- 1548: ὁ παπα Ἰωάννης Stiacho, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀρχιστρατήγου στὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληνας κληρικούς ποῦ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσίαν τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁹.
- 1583: ὁ παπα Ἀλέξης Stiacò, ὁ Ἀλέξης Stiacò Volta, ὁ Γιώργης Stiacò καὶ ὁ Γιάννης Stiacho Gialuri περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθίου¹⁰.
- 1613-1625: Ἰωάννης Sitia ((da) Scittia), νοτάριος Χάνδακα¹¹.
- 1622: ὁ Περογληγόρης Σηθαιακόπουλος ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη τῆς μονῆς Ἀρετίου¹².

1. Ὁ.π., σελ. 83 ἔγγρ. 169.

2. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 164 ἔγγρ. 67.

3. Ὁ.π., σελ. 232 ἔγγρ. 151Π.

4. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 261.

5. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 224 ἔγγρ. 1381.

6. Ὁ.π., σελ. 267 ἔγγρ. 200.

7. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 139 ἀρ. 300.

8. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 321.

9. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 85, 99 ἔγγρ. Ε΄.

10. P. Castrolifaca, φ. 53^r, 54^r, 55^r — Σπανάκη, *Λασιθί*, σελ. 41, 47, 51 ἔγγρ. 12.

11. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 83. — Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 307.

12. Ξανθοουδίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 99-101 ἔγγρ. XXXVI.

- 1635: ἡ χήρα τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Σηθειακοῦ, Πιγιάδα Χωριατοπούλα, ἀπὸ τὸ χ. Καστέλλι τῆς Φουρνῆς, παραχωρεῖ στὴ μονὴ Ἄρετίου χωράφι στὴ θέση Σήμερσο¹.
- 1640: ὁ Μιχελῆς Σηθειακὸς τοῦ ποτὲ Νικολὸ ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἔγγραφο συμβιβασμοῦ τῆς μονῆς Ἄρετίου².

64. Σιλαμίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Σίλαμος Τεμένους

- 1268: ὁ παπα Ἰωάννης Silamiti, πού κατοικεῖ στὴ Σίλαμο, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνες κληρικούς πού ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης³.
- 1323: ὁ Μιχαήλ, γιὸς τοῦ ποτὲ Νικόλα Silamiti, ὁ Ἐμμανουήλ, γιὸς τοῦ Ἰωάννη Silamiti, ὁ Ἀντώνιος Papadopulo, γιὸς τοῦ Ἐμμανουήλ Silamiti, καθὼς καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης περιλαμβάνονται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνες κληρικούς πού ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁴.
- 1380: ὁ Βασίλης Silamuti [Silamiti;] κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Scotlamma, κάτοικο τοῦ χ. Ἐπισκοπὴ Χερσονήσου⁵.
- 1393: ὁ Ἐμμανουήλ Silamiti, κάτοικος τοῦ χ. Mudaço Castello, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.

65. Σκαλιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Scaglià Σητείας

- 1543: ὁ Μιχελῆς Σκαλιώτης τοῦ ποτὲ Γεώργη, ἀπὸ τὸ χ. Βρακουλιάρης, πληρώνει τὸν Γεώργη Βούλγαρη τοῦ ποτὲ Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Καβάλου, γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσει, ὡς ἀντισκάρος, στὴν ἀγγαρεία τῆς θάλασσας⁷.

66. Σκλαβοχωρίτης⁸, ἀπὸ τὸ χωριὸ Σκλαβεροχώρι Πεδιάδας

- 1279: ὁ Γεώργιος Selavochoriti, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζεται κρασί ἀπὸ τὸν Βαρθολομαῖο Benedicto, κάτοικο Χάνδακα⁹.

1. Ὁ.π., σελ. 177-178 ἔγγρ. LXVII καὶ σελ. 372.

2. Ὁ.π., σελ. 241-242 ἔγγρ. XCIII.

3. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 75, 88 ἔγγρ. Α'.—Τοῦ Ἰδιοῦ, *Κατάστιχο*, σελ. 143 ἔγγρ. 7.

4. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 254, 255. Πρβλ. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 79.

5. Santsehi, *Régestes*, σελ. 221 ἀρ. 1002.

6. Ὁ.π., σελ. 316 ἀρ. 1415.

7. Δετοράκη, *Ἀγγαρεία*, σελ. 108-109 ἔγγρ. 1. Σύμφωνα μὲ τὸν Δετοράκη, τὸ ἐπώνυμο προέρχεται ἀπὸ τὸ σινηθισμένο τοπωνύμιο Σκάλα ἢ Σκαλιὰ ἢ ἀπὸ τὸ χωριὸ Σκαλιωτή.

8. Βλ. Τσικριτσῆ, *Συμβολή*, σελ. 81.

9. Leonardo Marcello, σελ. 27-28 ἔγγρ. 63.

1280: ὁ Γεώργιος Selavochoriti καὶ ὁ γιὸς του Ἰωάννης, κάτοικοι τοῦ χ. Ρουσσοχώρια, νοικιάζουν ἀπὸ τὸν Ἰάκωβο Quirino, κάτοικο Χάνδακα, γῆ καὶ ἀμπέλι, ὀνομαζόμενο Archelea, στὸ παραπάνω χωριό¹.

67. Σπηλιώτης, ἀπὸ χωριὸ Σπηλιὰ ἢ Σπῆλι (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Spilioti ἀναφέρεται στὰ κατὰστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης².

1365-1376: τὸ 1365 ὁ παπα Γεώργιος Spilioti, κάτοικος Χανίων, διορίζεται νοτάριος *in scriptura greca*³. τὸ 1376 συντάσσει νοταριακὸ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖο μνημονεύεται σὲ ἔγγραφο διακανονισμοῦ τοῦ 1377⁴.

πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Γεώργιος Σπηλιώτης, λεγόμενος Ψάρδος, μνημονεύεται στὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά⁵.

1583: ἡ Balassù Spiglioti ὀφείλει *sovention da viver* στὸ δημόσιο ταμεῖο τοῦ Χάνδακα· ἡ Ἐργίνα Spigliotti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁶.

1608: ὁ Γεώργιος Σπηλιώτης τοῦ ποτὲ Ἰωάννη δωρίζει, μὲ νοταριακὴ πράξη συνταγμένη στὸ χ. Πισταγὴ Ρεθύμνου, στὸν παπα Γεώργη Λαγκουβάρδο ἓνα ἀμπέλι, γιὰ νὰ μνημονεύει τὴ μητέρα του κερα Μανολέσα⁷ (πρβλ. πρὸ κάτω, σελ. 252, λ. Λαγκουβάρδος).

1609: ὁ Κωνσταντῆς Σπηλιώτης τοῦ ποτὲ Νικολὸ ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Πισταγὴ Ρεθύμνου⁸.

68. Στιρονιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Στίρονας Μονοφατισίου

1373: ὁ Μανόλης Stironioti κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε, μαζὶ μὲ ἄλλους κατοίκους τοῦ χ. Στίρονας, τὸν Θεόδωρο Selavo, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό⁹.

69. Στροβλιώτης καὶ Στροβλιώτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Στροβλὲς Σελίνου

1299: ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Γιάννης Strovalioti, γιοὶ τοῦ ποτὲ Μιχαὴλ Strovaliotu, περιλαμβάνονται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ

1. Ὁ.π., σελ. 95-96 ἔγγρ. 267.

2. Χαιρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατὰστιχα*, σελ. 513 καὶ σημ. 49.

3. Μαρίας Χαιρέτη, *Διοριστήριο ἔγγραφο Ἑλληνα νοταρίου τῆς Κρήτης (1365)*, *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σελ. 66-72. Πρβλ. Santsehi, *Régestes*, σελ. 7 ἀρ. 28.

4. Χαιρέτη, *Διοριστήριο*, σελ. 66 σημ. 3.

5. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 236.

6. P. Castrofilaca, φ. 18^r, 42^r.

7. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 461-462 ἔγγρ. 515.

8. Ὁ.π., σελ. 543-544 ἔγγρ. 622.

9. Santsehi, *Régestes*, σελ. 169-170 ἀρ. 598.

- ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξύ Βενετῶν καὶ Καλλέργη¹.
- 1536: ὁ Γεώργης Strevlioti, ὁ Γεώργης Stravlioti καὶ ὁ γιὸς του Βασίλης, καθὼς καὶ ὁ Καμίλος Strevliothi περιλαμβάνονται στοὺς στρατευσίμους τοῦ κάστρου Ἐποκορώνου². ὁ Γεώργης Strevlioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Crussopoli³. ὁ Ἀθανάσης Strevlioti, ὁ Νικόλας Strevlioti, ὁ Γεώργης Strevlioti, ὁ Μανόλης Strevlioti, οἱ ἀδελφοὶ Jorgia καὶ Νικόλας Strevlioti, ὁ Μανόλης Strevlioti καὶ ὁ ἀδελφός του Μιχάλης, ὁ Δημήτρης Strevlioti, ὁ Νικόλας Strevlioti, ὁ Μανόλης Strevlioti, ὁ Γεώργης Strevlioti καὶ οἱ ἀδελφοὶ του Φίλιππος καὶ Γαβρίλης, καθὼς καὶ ὁ Γαβριλᾶς Strevlioti περιλαμβάνονται στοὺς στρατευσίμους τοῦ χ. Asogeromuri⁴. ὁ Βασίλης Strevlioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κεφαλάς⁵. ὁ Γαβρίλης Strovlioti μνημονεύεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Pomogna Zancarolo⁶.
- 1560: ὁ Γιώργης Στραβλιώτης καὶ ὁ μαῖστρο Γιώργης Βεστιαρίτης, ζωγράφος, προκαλοῦν ἀπόφαση τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης, μὲ τὴν ὁποία ἀπαγορεύεται στὸν μαῖστρο Γιώργη Ψαρομήλιγγο καὶ στὸν Νικόλα Γερακάρη νὰ ἀναμιχθοῦν στὴ σπορὰ χωραφιοῦ, ποῦ βρίσκεται στὴ θέση Πενεράντι⁷.
- 1583: ἡ Κατερίνα Strevliotissa καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁸.
- 1607-1610: ὁ Σταμάτης Στραβλιώτης Τζοῦκος τοῦ ποτὲ Τζώρτζη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ μετόχι τῶν Μαυριάκων στὴ Λούτρα, καὶ στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου⁹.

70. Συβριταῖος, ἀπὸ τὴ Σύβριτο

- 1300: ὁ Μιχαὴλ Sivriteo, βιλλάνος, κάτοικος κάστρου Συβρίτου, νοικιάζει γῆ ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Cornarius τοῦ ποτὲ Μάρκου, κάτοικο Χάνδακα¹⁰.
- 1369: ἡ Σοφία Sivritea, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹¹.

1. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 283.

2. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 321, 322.

3. Ὁ.π., σελ. 341.

4. Ὁ.π., σελ. 341-342.

5. Ὁ.π., σελ. 343.

6. Ὁ.π., σελ. 350.

7. Κωνσταντοῦ δάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 165.

8. P. Castrolifaca, φ. 46^r.

9. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 415-417 ἔγγρ. 455-456, 588 ἔγγρ. 678.

10. Pietro Pizolo, I, σελ. 61 ἔγγρ. 126.

11. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 150 ἀρ. 415.

- 1380: ὁ Ἰωάννης Sivriteo, κάτοικος τοῦ χ. Ἀπόστολοι, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γεώργιο Canachi, κάτοικο τοῦ ἴδιου χωριοῦ¹.
- 1380: ὁ Γεώργιος Sivriteo καὶ ὁ ἀδελφός του Μιχαήλ, ἐπονομαζόμενος Roniro, κάτοικοι τοῦ χ. Psomopula, κατηγοροῦνται ὅτι τραυμάτισαν τὸν Νικήτα Saxo, κάτοικο τοῦ χ. Rimagha².
- 1536: ὁ Γεώργιος Sivireto [Sivriteo;] περιλαμβάνεται στοὺς στρατευσίμους τῶν Χανιωῶν³.
- 1581: ὁ Ἰωάννης Συβριταῖος τοῦ Νικήτα, ὁ Νικόλαος Συβριταῖος τοῦ ποτὲ Γεωργίου, ὁ Νικήτας Συβριταῖος, ὁ Βασίλειος Συβριταῖος τοῦ ποτὲ Νικολάου, καθὼς καὶ ὁ Ἰωάννης Συβριταῖος τοῦ ποτὲ Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Χανδρά, συμβάλλονται μὲ τὸν εὐγενῆ ἄρχοντα Ἀνδρέα Κορνάρο τοῦ ποτὲ Φραντζέσκου, στὸ ὄνομα τῶν παιδιῶν του⁴.

71. Σφακιώτης, ἀπὸ τὰ Σφακιά Σελίνου

- 13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Sfakiotis ἀπαντᾷται στὰ κατὰστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης⁵.
- 1323: ὁ Νικηφόρος Sfachioti κατηγορήθηκε, μαζὶ μὲ ἄλλους κατοίκους τοῦ χ. Stami, γιὰ ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Πέτρου Rubeo καὶ τοῦ σκλάβου του Γεωργίου Ligisso, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοὺς σκοτώσουν⁶.
- 1391: ὁ Μιχαήλης Sfachioti, κάτοικος τοῦ χ. Στάβιες, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.
- 1536: ὁ Γιάννης Sfachioti ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surro⁸.
- 1566: ὁ Ἰωάννης Σφακιώτης, λεγόμενος Τεμενιώτης, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.
- 1574-1587: τὸ 1574 ὁ σερ Τζουάν Sfachioti ἐκλέγεται *deputato alla beccario* στὴ θέση τοῦ Πανταλέο Daniel¹⁰. τὸ 1575 παρίσταται σὲ συνάντηση τῶν cittadini σχετικὴ μὲ τὶς στρατιωτικὰς κατοικίαις στὴν πόλη τοῦ Χάνδακα καθὼς καὶ μὲ τὴ διάθεση σιταριοῦ¹¹. τὸ 1582 εἶναι ὑποψήφιος γιὰ τὸ ἀξίωμα

1. Ὁ.π., σελ. 219 ἀρ. 981.

2. Ὁ.π., σελ. 223 ἀρ. 1022.

3. Π λ ο υ μ ῖ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 315.

4. Μ έ ρ - ζ ι ο υ, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 118 ἀρ. XXIX.

5. Χ α ι ρ έ τ η, *Τὰ παλαιότερα Κατὰστιχα*, σελ. 512.

6. Duca di Candia, Bandi, σελ. 125 ἔγγρ. 333.

7. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 313 ἀρ. 1403.

8. Π λ ο υ μ ῖ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 335.

9. Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Ἀγγραφεῖα*, σελ. 116-117 ἔγγρ. 4.

10. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 119 ἀρ. 92.

11. Ὁ.π., σελ. 151 ἀρ. 148, 153 ἀρ. 151.

τοῦ νοταρίου τῆς καγκελλαρίας¹. τὸ 1584 ὁ σερ Τζουάν Sfachioti τοῦ πο-
τῆ Μάρκου ἐκλέγεται *scriban alle contradictorie*, στὴ θέση τοῦ Ἀντω-
νίου Stactea τοῦ Τζουάννε² καὶ τὸ 1587 ζητᾷ νὰ ἀντικατασταθεῖ, ἀδυνα-
τώντας νὰ ἐξασκεῖ τὰ καθήκοντά του, ἀπὸ τὸν Μιχαήλ Grullogulato τοῦ
Τζουάννε³.

1583: ὁ Τζουάν Sfachioti καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ χ. Plithia καὶ ἡ Μαθία
Sfachiotena γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁴. ὁ κολονέλλος Τζουάν
Sfachioti ἀνήκει στὴν ἐλληνικὴ φρουρὰ τῆς πόλης τοῦ Χάνδακα⁵. ὁ Κώ-
στας Sfachiotti, ὁ Γιώργης Sfachiotti καὶ ὁ Μιχαήλ Sfachioti τοῦ Κώ-
στα περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθιοῦ⁶.

72. Τεμενιώτης, ἀπὸ τὰ Τεμένια Σελίνου

1536: ὁ Μανόλης Temegnoti, *fante* τοῦ μισέρ Φραντζέσκου Zancharolo, 20
χρονῶν, ὁ Ἀλέξης Temegnoti, *fante* τοῦ μισέρ Demezo, 36 χρονῶν, ὁ
Γεώργιος Temegnoti καὶ ὁ μαῖστρο Βασίλης Temegnoti περιλαμβάνον-
ται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν⁷.

1583: ὁ Στυλιανὸς Temegnoti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ
Χάνδακα⁸. ὁ Νικολὸς Temegnoti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὰ Χανιά
καὶ ἡ Μαρία Temegnotissa γιὰ σπίτια στὸ Χιλογιόφιο στὰ Χανιά⁹.

1637: ὁ καλόγερος Μακάριος Themegnoti εἶναι ἡγούμενος στὸ μοναστήρι τοῦ
Ἀγίου Γεωργίου στὸ Κεφαλάκι, πού ἀνήκει στὴν οἰκογένεια Chioza¹⁰ (πρβλ.
πυδ κάτω, σελ. 237, λ. Chioza). ὁ καλόγερος Στυλιανὸς Themegnoti, ἀπὸ
τὸ χ. Piscopi S. Elia, λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Patichena,
στὸ ἴδιο χωριό¹¹.

1644: ἡ οἰκογένεια Temenioti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιωῶν
σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan¹².

1. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 358-359 ἀρ. 195.

2. "Ο.π., σελ. 405 ἀρ. 316.

3. "Ο.π., σελ. 454 ἀρ. 460.

4. P. Castrolilaca, φ. 39^r, 45^r.

5. "Ο.π., φ. 78^v — Ἀ γ. Ἐ η ρ ο υ χ ά κ η, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή. Κρήτη
καὶ Ἐπτάνησος*, Ἀθήνα 1934, σελ. 61 καὶ σημ. 3.

6. P. Castrolilaca, φ. 53^v, 54^r, 55^v.— Σ π α ν ά κ η, *Λασιθί*, σελ. 43, 47, 56 ἔγγρ.
12, 124 σημ. 151.

7. Π λ ο υ μ ί δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 297, 301, 314, 317.

8. P. Castrolilaca, φ. 46^r.

9. "Ο.π., φ. 130^v, 131^v.

10. Χ α ι ρ έ τ η, *Ἀπογραφὴ*, σελ. 364 ἀρ. 257.

11. "Ο.π., σελ. 369 ἀρ. 321.

12. Μ α ν ο ύ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 55.

1647: ὁ μαῖστρο Ἀντώνης Τεμενιώτης τοῦ ποτέ Τζουάννε, φουρνάρης, κά-
τοικος Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹.

73. Τραπεζόντης καὶ Τραπεζονταῖος, ἀπὸ τὴν Τραπεζόντα² Σητείας

1486: ὁ σερ Γιάννης Τραπεσονдео ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη³.

1536: ὁ Γιάννης Τραπεσοδι περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ
χ. Curcurioti⁴.

1583: ὁ Γιάννης Τραπεσονдео καταβάλλει *livello* γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ Caza-
ban, ὁ Μιχάλης Τραπεσονдео καὶ ἡ Ἐργίνα Τραπεσονдео καταβάλλουν
livello γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵.

1597: ὁ μαῖστρο Γεώργης Τραπεζονταῖος τοῦ ποτέ κυρ Νικολὸ ὑπογράφει ὡς
μάρτυρας σὲ στίμα προικοσυμφώνου⁶.

1641: ἡ Εὐγενία Τραπεζοντεοπούλα, μοναχὴ στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη
Μεσαμπελίτη ἔξω ἀπὸ τὸ Χάνδακα, ἐξοφλεῖ τὸ ζωγράφο Φραντζέσκο Κα-
βερτζὰ τοῦ ποτέ Παύλου, γιὰ μιὰ εἰκόνα τῆς Δευτέρας Παρουσίας ποὺ τῆς
ζωγράφησε⁷.

74. Φιλιππιανός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Φίλιππος Ἀποκορώνου

1536: ὁ Μιχελῆς Philipiano ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν
Χανιῶν⁸ καὶ ὁ Γιάννης Philipiano στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ.
Surro⁹.

1620: ὁ μαῖστρο Νικολὸς Fillipiano τοῦ σερ Γιάννη, σχεδιαστὴς κασελῶν,
συμβάλλεται μὲ τὸν μαῖστρο Μαρή Cloza τοῦ ποτέ σερ Τζαννῆ, κατα-
σκευαστὴ κασελῶν· ὁ Νικολὸς ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωση νὰ σχεδιάζει
κασέλες, γιὰ ἓνα χρόνο, ὅταν τὶς χρειάζεται ὁ Cloza¹⁰ (πρβλ. πιὸ κάτω,
σελ. 237, λ. Cloza).

1. Κωνσταντοπούλου, *Μαρτυρίες*, σελ. 121-123 ἔγγρ. Γ'.

2. Σχετικὰ μὲ τὴν ἐποίκηση τοῦ χωριοῦ ἀπὸ πρόσφυγες τῆς μικρασιατικῆς Τραπε-
ζούνας, βλ. Στ. Ἀλεξίου, *Πρόσφυγες ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία στὴ μεσαιωνικὴ Κρήτη*,
Μελετήματα στὴ μνήμη Βασιλείου Λαούρδα, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 307-308

3. Cattapan, *I pittori Pania*, σελ. 212-213 ἔγγρ. 10.

4. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 331.

5. P. Castrolifaca, φ. 38^v, 40^r, 44^v.

6. Βισβίτσης, *Προικῶνα*, σελ. 104-105 ἔγγρ. 17.

7. Κωνσταντοπούλου, *Μαρτυρίες*, σελ. 75 καὶ σημ. 301, 118-120 ἔγγρ. Θ'.—
Καζανάκης - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 195 σημ. 47, 237. Πρβλ. Μαλτέζου,
Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας, σελ. 77.

8. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 305.

9. Ὁ.π., σελ. 335.

10. Κωνσταντοπούλου, *Μαρτυρίες*, σελ. 112-113 ἔγγρ. Ε'.

75. Φυλακιώτης, από τὸ χωριὸ Φυλακὴ Ἀποκορώνου

1536: ὁ Νικόλας Filaciotti, 22 χρονῶν, *fante* τοῦ μισέρ Τζώρτζη Zancharolo τοῦ ποτέ μισέρ Τζουάννε, περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹.

76. Χαντακίτης², Ντεκάντια καὶ Καντιανός, ἀπὸ τὸ Χάνδακα

1248: ὁ Κωνσταντῖνος Chandaehiti κατέχει τὸ χ. Κρούσωνας ποῦ εἶναι «αὐτοκρατορικό»³.

1300-1304: τὸ 1300 οἱ ἀδελφοὶ Στρατηγὸς καὶ Ἀνδρόνικος Ghandachiti, κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται χρήματα ἀπὸ τὴ Μαρία Scuradhena, κάτοικο Χάνδακα⁴ τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Στρατηγὸς δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸ νόθο Ματθαῖο Tairapetra, κάτοικο Χάνδακα⁵ τὸ 1301 ὁ Ἀνδρόνικος δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Πέτρο Cauco τοῦ ποτέ Ἀγγέλου Cauco, κάτοικο Χάνδακα⁶ τὸ 1304 οἱ ἀδελφοὶ Στρατηγὸς καὶ Ἀνδρόνικος Ghandachiti, κάτοικοι τοῦ χ. Chaiafa, συμφωνοῦν νὰ παντρέψουν τὴν ἀδελφή τους Σοφία μὲ τὸν Νικήτα Muntuani, κάτοικο βούργου Χάνδακα, καὶ νὰ τοῦ δώσουν προίκα⁷.

1304: ὁ Μιχάλης Ghandachiti, κάτοικος Χάνδακα, πουλᾷ στὸν Ἰάκωβο Gambello, ἀπὸ τὴ συνοικία τῆς Παναγίας Iubanici τῆς Βενετίας, μιὰ σκλάβα ρώσα ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Μαύρης θάλασσας, ποῦ ὀνομάζεται Μαρία⁸.

1304: ὁ Ἰωάννης Ghandachiti, ὁ Γεώργιος Surian καὶ ὁ Μαρίνος Cornarius, ράφτης, κάτοικοι Χάνδακα, συνάπτουν *colleganza* μὲ τὸν Γεώργιο de Gaifas καὶ τὸν Ἀντώνιο Ialina, γιὰ τοῦ ποτέ Μιχάλη Ialina, κατοίκους Χάνδακα⁹.

1. "Ο.π., σελ. 301.

2. Πιθανότατα νὰ σχετίζεται μὲ τὸ Χάνδακα καὶ τὸ ἐθνικὸ οἰκογενειακὸ ὄνομα Χανδακηνός: ὁ Ἰωάννης Χανδακηνός, διάκονος καὶ δευτερεύων τῆς μητροπόλεως Λακεδαιμονίας, εἶναι ὁ γραφέας τοῦ κώδικα ΠΙΒ-1 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Νάπολης, τοῦ 1440, βλ. Σπ. Π. Λάμπρου, *Τὰ τεῖχη τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου*, ΝΕ 2 (1905), σελ. 472-473.— Τοῦ Ἰδίου, *Λακεδαιμόνιοι βιβλιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας*, ΝΕ 4 (1907), σελ. 185 ἀρ. 14.— Vogel-Gardthausen, ὁ.π., σελ. 200, 473.— S. G. Mercati, *Di Giovanni Simeonachis protopara di Candia*, Miscellanea Giovanni Mercati, τόμ. Γ', Βατικανὸ 1946, σελ. 316-317.

3. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 193 ἔγγρ. 105VIII.

4. Pietro Pizolo, I, σελ. 211 ἔγγρ. 456.

5. "Ο.π., σελ. 318 ἔγγρ. 701.

6. Benvenuto de Brixano, σελ. 95 ἔγγρ. 255. Πρβλ. Γ. Κ. Παπάζογλου, *Ἰωσήφ Φιλάρης ἢ Φιλάριος*, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 56 σημ. 20.

7. Pietro Pizolo, II, σελ. 23-24 ἔγγρ. 742.

8. "Ο.π., σελ. 28 ἔγγρ. 753.

9. "Ο.π., σελ. 49-50 ἔγγρ. 796-797, 59-60 ἔγγρ. 817-818.

- 1320: ὁ Ἀδὰμ Chandachiti, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῖχος, καταθέτει ὅτι δὲν γνωρίζει πότε ξαναχτίστηκαν οἱ ἐκκλησίες τοῦ χωριοῦ οὔτε ἂν πληρώνουν εἰσφορά στὸ λατῖνο ἀρχιεπίσκοπο¹.
- 1320: ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Νικόλας Chandachiti, κάτοικοι τοῦ χ. Caiafa, καταθέτουν ὅτι ὑπάρχει στὸ χωριὸ μιὰ παλαιὰ ἐκκλησία τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ποὺ εἶχε ξαναχτιστεῖ ἀπὸ τοὺς κατοίκους πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια· ὁ Νικόλας προσθέτει ὅτι σώζονται ἀκόμη οἱ ἐκκλησίες τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου².
- 1323: ὁ Ἰωάννης, γιὸς τοῦ ποτὲ παπα Κωνσταντίνου Candachiti, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνες κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατῖνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης³.
- 1325: ὁ Παῦλος Candachiti Spescapre ἔχει χάσει τὸ σκλάβο του Θεόδωρο· ὅποιος τὸν ἔχει, ὀφείλει νὰ τοῦ τὸν παραδώσει⁴.
- 1348: ἡ Ἐλενα, χήρα τοῦ Κυρίλλου Pantaleo, κάτοικος Χάνδακα, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της στὴν Καλή, χήρα τοῦ Ἰωάννη Ghandachyti, δέκα ὑπέρ-πυρα⁵.
- 1352: ὁ παπα Γεώργιος Condiano [Candiano;], κάτοικος κάστρου Τεμένους, δανείζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Γεώργιο Turcopulo, κάτοικο τοῦ ἴδιου κάστρου⁶.
- 1357: οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Νικήτας Candachiti, κάτοικοι βούργου Χάνδακα, νοικιάζουν στὸν Ἰωάννη Cortaci, κάτοικο βούργου Χάνδακα, ἓνα φοῦρνο στὸ βούργο⁷.
- 1361/2: ὁ Ἰωάννης Φιλάγγριος ἀντιγράφει τοὺς κώδικες Lond. Burn. 50A καὶ 50B γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Γεωργίου Χαντακίτη⁸.
- 1367: ὁ Ἀλέξης Chandachiti, ἐπονομαζόμενος Paraiani, καὶ ὁ Νικόλαος Chandachiti, δάσκαλοι τοῦ Μιχαλέτου καὶ τοῦ Δημητρίου, γιῶν τοῦ ποτὲ Γεωργίου Chandachiti, ἐπονομαζόμενου Paraiani, διεκδικοῦν γιὰ λογαριασμὸ τῶν μαθητῶν τους ἓναν ἀνεμόμυλο στὸ Χάνδακα⁹.

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 268 ἀρ. 202Π.

2. Ὁ.π., σελ. 286-287 ἔγγρ. 228I, IV-VI.

3. Σ π α ν ἄ κ η, *Συμβολή*, σελ. 253. Πρβλ. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 79.— Π α π ἄ ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 56 σημ. 20.

4. Duca di Candia, Bandi, σελ. 158 ἔγγρ. 397. Πρβλ. Π α π ἄ ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 56 σημ. 20.

5. v a n G e m e r t, *Σαχλίκης*, σελ. 80 ἔγγρ. 1.1.

6. Zaccaria de Fredo, σελ. 57 ἔγγρ. 81.

7. Ὁ.π., σελ. 82-83 ἔγγρ. 117. Πρβλ. Π α π ἄ ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 21.

8. Βλ. V o g e l - G a r d t h a u s e n, ὁ.π., σελ. 202.— G a m i l l s c h e g - H a r l - f i n g e r, ὁ.π., σελ. 110-111 ἀρ. 187. Πρβλ. Π α π ἄ ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 39, 49 σημ. 10, 57 σημ. 20, 58 σημ. 21.

9. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 117 ἀρ. 109. Πρβλ. Π α π ἄ ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 21.

- 1367: ὁ Νικόλαος Caucho τοῦ ποτέ Λέου, κάτοικος τοῦ χ. Caiafa, καὶ ἡ νύφη του Κεράννα Caucho ἀντιδικοῦν γιὰ σπίτια τὰ ὁποῖα ἔχουν νοικιάσει στὸ χωριὸ αὐτὸ ἀπὸ τὸν καλόγερο Γεράσιμο Chandachiti¹.
- 1368-1379: τὸ 1368 ὁ Ἐμμανουὴλ Chandachiti ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψει στὴ σύζυγό του Εἰρήνη τὴν προίκα της καὶ νὰ τῆς πληρώσει τριάντα ὑπέρπυρα τὸ μῆνα². τὸ 1379 ὁ Ἐμμανουὴλ Chandachiti καὶ ὁ Μάρκος Quirini τοῦ ποτέ Ἀγγέλου μνημονεύονται ὡς ἀντίδικοι σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση ποῦ ἀφορᾷ γῆ τοῦ Γεωργίου Candachiti στὸ χ. Cayaffa³.
- 1370: στὸν Σταματῖνο Chandachiti παραχωρεῖται γῆ ἀπὸ τὸ Κοινό, σὲ ἀντάλλαγμα τῶν σπιτιῶν ποῦ τοῦ εἶχαν ἀφαιρεθεῖ, προκειμένου νὰ χτιστεῖ τὸ παλάτι τοῦ Καπετάνιου τῆς Κρήτης⁴.
- 1370: ἡ Ἰακωβίνα, χήρα καὶ ἐπίτροπος τοῦ Γεωργίου Chandachiti, κάτοικος τοῦ χ. Caiafa, δικαιούται νὰ διαχειρίζεται τὴν περιουσία της ὅσο ζεῖ, μαζὶ μὲ τὸ γιό της Νικόλαο⁵.
- 1373: ὁ Ἰωάννης Candachiti, κάτοικος τοῦ χ. Mires, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.
- 1386: παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Νικόλαος Chandachiti εἶχε ὀρίσει μὲ τὴ διαθήκη του τέσσερις ἐπιτρόπους, ἡ χήρα του Μαριτζόλη, χωρὶς τὴν ἔγκριση τῶν ἄλλων τριῶν, νοίκιασε (1383) στὸν Μιχαὴλ Scordili, ἐπονομαζόμενον Malafara, γῆ στὸ χ. Caiafa· τὴν ὥρα ὁ Ἀγγελος Quirino τοῦ ποτέ Μάρκου, ἐγγονὸς τοῦ Chandachiti, ζητᾷ τὴν ἀκύρωση τῆς ἐνοικίασης, τὴν ὁποῖα ὅμως τὸ δικαστήριον τὴν ἐπικυρώνει⁷.
- 1388: ἡ Ἀντωνία, χήρα τοῦ Νικολάου Chandachiti, καὶ ἡ πεθερὰ της Σταμάτα de Francesco, ἐπίτροποι τοῦ ποτέ Νικολάου, εἶχαν συμφωνήσει νὰ παντρευτεῖ ἡ Κατερούτσα de Francesco, κόρη τοῦ Νικολάου, τὸν Πέτρο Paulo τοῦ Μάρκου τοῦ ποτέ Πέτρου· ἐπειδὴ διαφώνησαν ὡς πρὸς τὴν καταβολὴ τῆς προίκα, δεδομένου ὅτι τὸ κορίτσι καὶ τὸ ἀγόρι ἦταν 8 καὶ

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 123 ἀρ. 159. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 23.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 15 ἀρ. 62-63. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

3. Santschi, *Régestes*, σελ. 196-197 ἀρ. 805-806. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

4. Santschi, *Régestes*, σελ. 49 ἀρ. 211. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 50 ἀρ. 214. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 21.

6. Santschi, *Régestes*, σελ. 170 ἀρ. 602. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 55 σημ. 20.

7. Santschi, *Régestes*, σελ. 255 ἀρ. 1165. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 21.

9 χρονῶν ἀντίστοιχα, προσφεύγουν στὸ δικαστήριον γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ θέματος¹.

1394-1420: τὸ 1394 ὁ Mascolius (= Μοσχολέος) Chandachiti καὶ ὁ Turylus (— Troylus) Capello μνημονεύονται ὡς ἀντίδικοι². τὸ 1395 ὁ Μοσχολέος καὶ ὁ Ἰωάννης Chandachiti ἀναφέρονται σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση³. τὸ 1403 στὸν Μοσχολέο Chandachiti καὶ τοὺς ἀδελφούς του Ἰωάννη καὶ Στέφανο παραχωρεῖται μισὴ καβαλλαρία ἔναντι τῶν ὑπηρεσιῶν τους πρὸς τὴ Βενετία⁴. τὸ 1415 καὶ 1418 στὸν Στέφανο Chandachiti καὶ στὸν ἀδελφὸ του Ἰωάννη, ἐμπόρους, κατοίκους Χάνδακα, μεταβιβάζεται μετὰ ἀπὸ πλειστηριασμὸ ἢ κυριότητα περιοχῆς στὸ Τέμενος, καθὼς καὶ σπιτιῶν στὸ Χάνδακα⁵. τὸ 1420 ὁ σερ Τζάν καὶ ὁ σερ Στέφανος Ghandachiti μνημονεύονται ὡς δανειστὲς τοῦ Γεωργίου Ἀργυρόπουλου, ποὺ εἶχε πτωχεύσει⁶.

1394: ὁ Ἐμμανουὴλ Candachiti, κάτοικος τοῦ χ. Μαδέ, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.

1398-1399: ὁ Ἰωάννης Candachiti ἀπεῖχε ἀπὸ τὰ καθήκοντά του ὡς γραφέας τῆς camera τῆς Κρήτης, λόγῳ ἀσθενείας· τῶρα ποὺ ἡ ὑγεία του ἔχει ἀποκατασταθεῖ πρέπει νὰ ἐπανατοποθετηθεῖ στὴ θέση του ἢ νὰ τοῦ δοθεῖ ἄλλη ἀντίστοιχη⁸. τὸ 1399 τοῦ ἀπονέμεται ὁ τίτλος τοῦ γραφέα τοῦ κάστρου Νονο, τῆς Πεδιάδας ἢ τοῦ Μονοφατσίου⁹.

1398-1428: Γεώργιος Candachiti (Candaleti), νοτάριος Χάνδακα¹⁰.

1414-[1420]: τὸ 1414 καὶ 1415 ὁ Ἐμμανουὴλ Χανδακίτης, χρυσοχόος, κά-

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 264-265 ἀρ. 1202. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 21.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 332 ἀρ. 1508. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

3. Santschi, *Régestes*, σελ. 369-370 ἀρ. 1707. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 55, 57 σημ. 20.

4. Duca di Candia, Ducali, σελ. 70 ἔγγρ. 77, 74-75 ἔγγρ. 79.

5. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 208-209 ἔγγρ. 114-115.

6. Μ. Ι. Μανούσακα, *Νέα ἀνέκδοτα βενετικά ἔγγραφα (1386-1420) περὶ τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ Λεονάρδου Ντελλαπόρτα*, Κρ. Χρ. 12 (1958), σελ. 426 ἔγγρ. 14. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 55-56 σημ. 20.

7. Santschi, *Régestes*, σελ. 339 ἀρ. 1571. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

8. Noiret, *Documents*, σελ. 96 καὶ σημ. 3. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 55 σημ. 20.

9. Noiret, *Documents*, σελ. 102 καὶ σημ. 2. Πρβλ. Παπάζογλου, ὁ.π., σελ. 55 σημ. 20.

10. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 80.— Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 303.— Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 253 ἔγγρ. 177A, 254-255 ἔγγρ. 178-179. Τοῦ Γεωργίου Candachin (Mandachiti κατὰ τὸν Cecchetti), νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατὰστικα τῶν χρόνων 1408-1450, βλ. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 81.— Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 303. Μήπως πρόκειται γιὰ τὸν ἴδιον νοτάριο;

τοικος βούργου Χάνδακα, έγγυάται για τή μετάβαση τών καπετάνιων/έμπόρων Λέου Κανάκη και Λέου Λάσκαρου στο Ναύπλιο, με πλοία που μεταφέρουν προϊόντα¹. το 1420 (;) ο Μανουήλ Χαντακίτης, χρυσοχόος, γράφει από την έξορία που βρίσκεται στον πατέρα του και παραπονείται για τήν άποριά του².

- 1414: ο Κωνσταντίνος Χαντακίτης έγγυάται για τή μετάβαση του καπετάνιου/έμπόρου Γεωργίου Ρεμούνδου στην Κορώνη και Μεθώνη, με πλοίο που μεταφέρει προϊόντα³.
- 1477: στον Άντώνιο Ghandachiti του ποτέ Ίωάννη παραχωρείται εκκλησία στο βούργο του Χάνδακα⁴.
- 1529: ο Άντώνιος και ο Νικόλαος Χαντακίτης έχουν διαφορές με τον Νικόλαο Καραρά. έπονομαζόμενο Θεοδόση, του ποτέ Μιχάλη, από το χ. Μίλατος, ως προς τήν κυριότητα μετοχίου στο ίδιο χωριό, στη θέση στ' Άνώγεια⁵.
- 1560: ο μαίτρο Γληγόρης Χαντακίτης, μουράρος, υπογράφει ως μάρτυρας σε νοταριακή πράξη⁶.
- 1574: οι nobili cretensi Τζουάν και Μάρκος Condachiti του Νικολό του Τζουάννε εκλέγονται *avocatarelli picoli della corte inferior*⁷.
- 1582: ο Τζουάν και ο Μιχαήλ Chandachi [= Chandachiti] του Πιέρου εκλέγονται *avocatarelli*⁸.
- 1583: ο Πιέρος Candachiti καταβάλλει *livello* για σπίτια και κατάστημα στη ρούγα του Χάνδακα, ο Νικολός Candachitti και ή Λαμπρή Candachitopulla *livello* για σπίτια στο βούργο του Χάνδακα, ο Κωνσταντής Candachiti *livello* για σπίτι στο βούργο και άδεια γή στο Χάνδακα, ο σερ Τζουάν Candachitti *livello* για κατάστημα στη ρούγα και ο σερ Νικολός Candachitti *livello* για σπίτια στη ρούγα του Χάνδακα⁹. τον ίδιο χρόνο ο σερ Πιέρος Candachiti του ποτέ σερ Μιχαήλ περιλαμβάνεται στους φεουδάρχες τής Σητείας, οι όποιοι είναι υποχρεωμένοι να συντηροϋν υποζύγια¹⁰.

1. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακή κίνηση*, σελ. 304 πίν. 3ε.

2. Μ. Γ. Μανούσακα, "Ένα παλιό (1420;) ιδιωτικό γράμμα σε κρητική διάλεκτο. Τα παράπονα του ξενιτεμένου Μανουήλ Χαντακίτη για τήν άποριά του πατέρα του, Κρητική Πρωτοχρονιά 2 (1962), σελ. 35-39. Πρβλ Ηαπάζογλου, *δ.π.*, σελ. 56 σημ. 20.

3. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακή κίνηση*, σελ. 304 πίν. 3ε.

4. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 310 έγγρ. 245.

5. Κωνσταντουδάκη, *Οί ζωγράφοι*, σελ. 348.

6. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 270-271 έγγρ. XVIII.

7. Καραπιδάκη, Β, σελ. 127 άρ. 110.

8. Καραπιδάκη, C, σελ. 343 άρ. 155.

9. P. Castrofilaca, φ. 40^r, 42^r, 44^v, 46^r, 47^r.

10. "Ο.π., φ. 92^r.—Ά γ. Ξηρουχάκη, *Ιστορικά σημειώματα και στατιστικά*

- 1584-1588: τὸ 1584 ὁ Ἀντώνιος Chandachiti τοῦ Νικολὸ παρίσταται σὲ συνάντηση φεουδαρχῶν¹. τὸ 1588 ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ Γιάκουμου Piri τοῦ ποτὲ Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Μοχός, στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς².
- 1628: ὁ Μανόλης Ντεκάντια ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ πληρεξούσιο ἐγγραφο³.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Candachiti, μὲ καταγωγή ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, συγκαταλέγεται στοὺς nobili cretensi τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁴.
- 1653: ὁ παπα Νικόλαος Χανδακίτης, ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κάστρου, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἐγγραφο σχετικὸ μὲ τὸν Φραγκίσκο Zeno, βικάριο τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης Ἰωάννη Quirino⁵.

77. Χανιώτης, ἀπὸ τὰ Χανιά

- 1346-1376: τὸ 1346 ἡ Καλὴ Chaniotissa, ταβερνιάρισα, καὶ ἡ Καλὴ Rosa, ἀπὸ τὸ χ. Ἁγιὸς Ἰωάννης Χάρακας, καταδικάζονται γιὰ ἀπόπειρα ψευδομαρτυρίας· τὸ 1371 καὶ 1376 μιὰ Καλὴ Χανιώτισσα, κάτοικος Ξώπορτου τοῦ Χάνδακα, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὲς πράξεις· πιθανότατα ταυτίζεται μὲ τὴν «πολιτικὴ» Καλὴ Χανιώτισσα, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη⁶.
- 1368: ἡ Μαρία Chaniotissa κατέχει ἀμπέλι στὸ χ. Δαφνές, πού τὸ ἔχει νοικιάσει σὲ γονικὸ ὁ Ἰωάννης Μορο⁷.
- 1368: ὁ Ἰωάννης Chanioti, γιὸς τοῦ Κώστα, κρεοπώλης, κάτοικος Χάνδακα στὸν Ἁγιο Γεώργιο Μουγλινό, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁸.

πληροφορίαι περὶ τῆς Κρήτης κατὰ τὸν Καστροφύλακα, Κρητικὰ 1 (1930), σελ. 124.— [Ν. Π α π α δ ά κ η], *P. Castrolilaca περὶ Σητείας*, Μύσων 2 (1933), σελ. 253 καὶ σημ. 1.

1. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 417 ἀρ. 347.

2. Ὁ.π., σελ. 468 ἀρ. 510.

3. Θ. Ε. Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Νοταριακὲς πληροφορίες γιὰ Ρεθεμνιώτικα μοναστήρια*, Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος 8 (1984), σελ. 333 ἔγγρ. 3 (στὸ ἐξῆς Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Νοταριακὲς πληροφορίες*).

4. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 48. Πρβλ. Π α π ά ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 57 σημ. 20.

5. Π. Δ. Μ α σ τ ρ ο δ η μ ή τ ρ η, *Ἐπιγράμματα ἱερέων τοῦ Χάνδακος εἰς ἔπαινον τοῦ δούκα τῆς Κρήτης Γιωαννι-Battista Grimani*, Κρ. Χρ. 23 (1971), σελ. 393 (= *Ἑλληνες λόγιοι (ΙΕ'-ΙΘ' αἰ.)*. Μελέτες καὶ κείμενα, τόμ. 1, Ἀθήνα 1979, σελ. 128). Πρβλ. Π α π ά ζ ο γ λ ο υ, ὁ.π., σελ. 58 σημ. 23.

6. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 67, 70, 121 ἔγγρ. Β.5, 122 σημ. 2.— Μ. Ι. Μ α ν ο ῦ σ α κ α — Α. F. van Gemert, *Ὁ δικηγόρος τοῦ Χάνδακα Στέφανος Σαχλίκης ποιητὴς τοῦ ΙΑ' καὶ ὄχι τοῦ ΙΕ' αἰῶνα*, Πραγμὰ Δ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β', Ἀθήνα 1981, σελ. 225 καὶ σημ. 36.

7. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 24 ἀρ. 107.

8. Ὁ.π., σελ. 145 ἀρ. 364.

- 1369-1370: στη Σταματίνη, κόρη του ποτέ Νικολάου Sterioni και σύζυγο του Μάρκου Chanioti, ἀνήκει τὸ χ. Υπολιχνο, ὅπου ὁ θεῖος της Κλάδος Sterioni εἶχε κτίσει ἕνα μύλο· προσφεύγουν στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ λύσουν τὴ διαφορά τους¹.
- 1374: ὁ Γεώργιος Chanioti καὶ ἡ οἰκογένεια Bono μνημονεύονται ὡς ἀντίδικοι².
- 1379: ἡ Ἀννίτσα Chaniotissa, *curialis*, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.
- 1380: ὁ Γεώργιος Cuxino, γιὸς τοῦ Ἰωάννη Chanioti, κάτοικος τοῦ χ. Casamba, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Marça, *barilarius*⁴.
- 1382: ὁ Μιχαὴλ Chanioti ἐνάγει τὸν Γαβριὴλ Venerio, γιὸ τοῦ ποτέ Γεωργίου Venerio, γιὰ ὑπόθεση σχετικὴ μὲ τὴν κυριότητα ἑνὸς μύλου στὸ χ. Casamba⁵.
- 1565: ὁ Κωνσταντῆς Χανιώτης, τοῦ ποτέ Νικολάου, ἀνεψιὸς τοῦ ἱερομονάχου Γερασίμου Νοταρᾶ, κατοικοῦ τοῦ χ. Ἅγιος Βλάσιος, μπαίνει μαθητευόμενος στὸν Μανουὴλ Σιλιγάρδο, ψάλτη, γιὰ νὰ μάθει τὴν ψαλτικὴ⁶.
- 1583: ὁ Μιχαὴλ Cagnoti καταβάλλει *livello* γιὰ *caneva* στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα· ὁ Σταμάτης Cagnoti τοῦ ποτέ Μιχαεῖλ περιλαμβάνεται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθίου⁷.

78. Χαρακιώτης, ἀπὸ χωριὸ Χαρακί (σὲ διάφορα μέρη τῆς Κρήτης)

- 1419: ὁ Μανόλης Χαρακιώτης καὶ ὁ γιὸς του Γεώργιος, κάτοικοι Γληγοριᾶς, νοικιάζουν ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Κορνάρο Βλάχο γῆ στὸ χ. Μαγαρικάρι, *pro metacherissi*⁸.

79. Χερσονίτης, ἀπὸ τὸ χωριὸ Χερσόνησος Πεδιάδας

- 1370: ἡ Ἑβραία Καλή, κόρη τοῦ Ligia Chersoniti, κάτοικος κάστρου Nono, εἶχε παντρευτεῖ τὸν Ἑβραῖο Peres, γιὸ τοῦ Σαμουὴλ Stamati, ἀπὸ τὸ ἴδιο κάστρο, σύμφωνα μὲ τὰ ἑβραϊκὰ ἔθιμα· ὅμως, ὁ Peres, ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ γάμος εἶχε ἀκυρωθεῖ, παντρεύτηκε στὴ συνέχεια μιὰ Ἑβραιοπούλα

1. "Ο.π., σελ. 37-38 ἀρ. 165, 51 ἀρ. 218.

2. "Ο.π., σελ. 177 ἀρ. 671.

3. "Ο.π., σελ. 212 ἀρ. 915.

4. "Ο.π., σελ. 218 ἀρ. 974.

5. "Ο.π., σελ. 81-82 ἀρ. 316.

6. Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Διδασκαλικές καὶ βιβλιογραφικές συμβάσεις*, σελ. 241-242 ἔγγρ. 3.

7. Ρ. Castrolifaca, φ. 47^v, 57^v. — Σ π α ν ά κ η, *Λασιθί*, σελ. 67 ἔγγρ. 12.

8. Χ ρ ύ σ α ς Α. Μ α λ τ έ ζ ο υ, Ὁ ὄρος «metacherissi» στὶς ἀγροτικὲς μισθώσεις τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης, Δώρημα στὸν Ι. Καραγιαννόπουλο (Βυζαντινὰ 13), Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 1142-1144 ἀρ. 1-2.

ἑπτὰ περίπου χρονῶν: ἡ Καλὴ διεκδικεῖ τὴ θέσιν τῆς νόμιμης συζύγου¹.
1373: ὁ Ἑβραῖος Mathagia Chiersoniti, κάτοικος κάστρου Νονο, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα².

B. ΕΘΝΙΚΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

1. Ἀγιομανυρίτης, ἀπὸ τὴν Ἀγία Μαύρα (= Λευκάδα)

1583: ὁ Μανόλης Agiomavriti καὶ ὁ Μάρκος Agiomavriti εἶναι χρεωφειλέτες περασμένων ἐτῶν τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα³.

2. Ἀθηναῖος⁴, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα

1369: ὁ Μιχάλης Athineo, *mensurator*, ἀπολύεται ὀριστικά⁵.

1377: οἱ ἐπίτροποι τοῦ Σταμάτη Athineo ἐνάγονται ἀπὸ τὸν πρεσβύτερο Μιχαήλ Dramitino⁶ (πρβλ. πῶς κάτω, σελ. 286, λ. Dramitino).

1393: ὁ Θεοτόκης Attineo μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα⁷.

1422: ὁ Φραγκούλης Athyneo βρίσκεται στὴ φυλακὴ⁸.

1536: ὁ Μιχελῆς Atino [Atineo;] ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ κάστρου Ἀποκορώνου⁹ καὶ ὁ Γεώργης Atineo στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Καλύβες¹⁰.

3. Ἀμοργινός¹¹, ἀπὸ τὴν Ἀμοργὸς

1320: ὁ Ἰωάννης Amurgino ἔχει νοικιάσει κῆπο, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Δορυανοῦ, στὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹² καὶ

1 Santschi, *Régestes*, σελ 51 ἀρ. 217.

2. Ὁ π., σελ. 171 ἀρ. 614.

3. P. Castofilaca, φ. 49^v, 50^r.

4. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ π., σελ. 34.— Ἀνδριώτη, ὁ π., σελ. 187 — Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 106 καὶ σημ. 3, 108 — Τριανταφυλλίδη, ὁ π., σελ. 27.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 149 ἀρ. 411.

6. Ὁ π., σελ. 195 ἀρ. 794.

7. Ὁ π., σελ. 317 ἀρ. 1420.

8. Iorga, *Documents*, σελ. 94.

9. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 321.

10. Ὁ π., σελ. 334.

11. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ π., σελ. 86.— Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 110 σημ. 14.

12. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 213-214 ἔγγρ. 1231.

- ὁ Κώστας Amurgino σπίτι, πού ἀνήκει στήν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στόν διευρυμένο βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹.
- 1352: ὁ Νικόλαος Amurgino, κάτοικος τοῦ χ. Assomato, νοικιάζει γῆ πού ἀνήκει στοῦ χ. Φοινικιά².
- 1390: ὁ Κώστας Amurgino κατεῖχε ἓνα ἀμπέλι, πού εἶχε περιέλθει στήν κόρη του Καλή· ὁ ἄνδρας της Zanino Spatharo, κάτοικος τοῦ χ. Ἀπάνω Σταυράκι, τὸ ἀγοράζει τώρα σὲ γονικὸ ἀπὸ τὸν Στέφανο Sachliqi, κάτοικο Χάνδακα, πού τὸ πουλάει στοῦ ὄνομα τῆς Καλῆς³.
- 1428: ὁ Γιάννης Amorgino περιλαμβάνεται στοὺς τριανταῆξι φτωχοὺς Κρητικὸς τοξότες, γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποφασίστηκε ἡ ἐκπτώση τῶν ὀφειλῶν τους σὲ Ἐβραίους⁴.

4. Ἀναπλιώτης⁵ καὶ Ἀναπολιτιανός, ἀπὸ τὸ Ναύπλιο

- 1320: ἡ Ἑλενα Anaplea ἔχει νοικιάσει σπίτι, πού ἀνήκει στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Δορυανοῦ, στόν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁶.
- 1395: ὁ Σταμάτης Anaplioti, ναυτικός, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.
- 1536: ὁ Θεόδωρος Anaplioti ἀναγράφεται στόν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν⁸· ὁ Μανόλης Anapolitano ἀναφέρεται στόν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surro⁹· ὁ Μανόλης Anapolitano, ὁ Γέρος Anapolitano, ὁ Νικολός Anapolitano, ὁ Μανόλης Anapolitano, ὁ Σταμάτης Anapolitano καὶ ὁ Νικολός Anapolitano περιλαμβάνονται στόν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. D. Dacha miegano¹⁰.
- 1572: ὁ Νικολός Ἀναπλιώτης ὀφείλει νὰ δώσει στοῦ ζωγράφου Πιέρο Πολίτη ἓνα κρεμαστὸ κόσμημα καθὼς καὶ τὸ ἀντίτιμο μιᾶς εἰκόνας, πού πῆρε ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι του¹¹.

1. Ὁ.π., σελ. 226-227 ἔγγρ. 1411.

2. Zaccaria de Fredo, σελ. 54-56 ἔγγρ. 77-78.

3. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 102 ἔγγρ. 7.3.

4. Noiret, *Documents*, σελ. 323.

5. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 113 καὶ σημ. 22-23.—Τριανταφυλλίδη, δ.π., σελ. 26.

6. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 213-214 ἔγγρ. 1231.

7. Santschi, *Régestes*, σελ. 369 ἀρ. 1706.

8. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 318.

9. Ὁ.π., σελ. 335.

10. Ὁ.π., σελ. 336-337.

11. Κωνσταντοῦδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 174.

5. Ἀνδριώτης¹, ἀπὸ τὴν Ἄνδρο

1427: ὁ Μανόλης Andrioti ἀναφέρεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο².

1536: ὁ Vechio Adrioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surro³. ὁ Δημήτρης Drioti [Andrioti;], ὁ Θεόδωρος Drioti [Andrioti;], ὁ Μανόλης Drioti [Andrioti;] καὶ ὁ Παῦλος Drioti [Andrioti;] περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κεφαλᾶς⁴.

1579: ὁ μαῖστρο Μικελὶν Ἀνδριώτης, ράφτης, ὑποχρεώνεται νὰ ἀδειάσει τὸ σπίτι, ὅπου κατοικεῖ, γιατί ὁ μαῖστρο Κοσμᾶς Βλάχος τὸ εἶχε ἀγοράσει ἀπὸ τὸν μαῖστρο Πιέρο Πολίτη, ζωγράφος⁵.

1583: οἱ γιοὶ τοῦ ποτὲ Νικολὸ Andriotti καταβάλλουν *livello* γιὰ ἄδεια γῆ στὸ Χάνδακα⁶. ὁ Μανουῖσος Andriotti καὶ ὁ Μιχελῆς Andrioti τοῦ ποτὲ Κοκόλη περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθιοῦ⁷.

6. Ἀργίτης καὶ Ἀργιώτης⁸, ἀπὸ τὸ Ἄργος

1415: ὁ Γεώργιος Ἀργίτης, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μεταβάση τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Γεωργίου Ρεμούνδου στὸ Ναύπλιο, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα⁹.

1536: ὁ Γιώργης Argiōti καὶ ὁ Δημήτρης Argiōti περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surro¹⁰.

1586: στὸν καλόγερο Γεράσιμο Arghiōti (μοναχὸ Γεώργιο) χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητῆς ὁ παπα Νικολὸς Megaloconomo¹¹.

7. Ἀργοστόλης, ἀπὸ τὸ Ἀργοστόλι

1644: ἡ οἰκογένεια Argostoli συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan¹².

1. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108.

2. Iorga, *Documents*, σελ. 98.

3. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 336.

4. "Ο.π., σελ. 343.

5. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 174.

6. P. Castrolilaca, φ. 47^v.

7. "Ο.π., φ. 56^r, 56^v.— Σπανάκη, *Λασιθι*, σελ. 60, 62 ἔγγρ. 12.

8. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 113.

9. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 304 πίν. 3ε.

10. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 335.

11. Καραπιδάκη, C, σελ. 446-447 ἀρ. 435.

12. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 49.

8. Ἀστυπαλιώτης¹, ἀπὸ τὴν Ἀστυπάλαια

1368: ἡ Μαρία Astupaliotissa, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται ὅτι θεράπευτηκε ἀπὸ τραῦμα ποῦ τῆς εἶχε προξενήσει ὁ σύζυγός της Ἰωάννης Συριανός². Ἰσως ταυτίζεται μὲ τὴν «πολιτικὴ» Μαρία Ἀστυπαλιώτισσα, ποῦ ἀναφέρεται στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη³.

1604: ὁ Νικόλαος Στυπαλιώτης τοῦ ποτὲ Γιακουμέλη, ἀπὸ τοὺς Μαγαρίτες, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη, συνταγμένη στὸ γ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου⁴.

9. Γλαρεντσιάνος, ἀπὸ τὴ Γλαρέντσα

1357: ὁ Πέτρος Clarencianus, κάτοικος βούργου Χάνδακα, καὶ ὁ Μιχαὴλ Carvuni, Ἑβραῖος, γιὸς τοῦ ποτὲ Μωυσῆ Carvuni, κάτοικος Χάνδακα, ἰδρύνουν ἐταιρεία⁵. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Clarencianus ἔχει συνεταιρικὰ μὲ τὸν Γεώργιο Cutaioti, κάτοικο βούργου Χάνδακα, ἓνα ἀμπέλι στὸ γ. Φοινικιά, καὶ νοικιάζει ἀπὸ αὐτὸν μισὸ ἀμπέλι, στὸ παραπάνω χωριὸ⁶ (πρβλ. πῶ κατῶ, σελ. 300, λ. Cutaioti).

1390: ἡ Καλὴ Clarencena μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη· Ἰσως ταυτίζεται μὲ τὴν «πολιτικὴ» Κλαρέντζενα, ποῦ ἀναφέρεται στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη⁷.

10. Γριπιώτης καὶ Εὐριπιώτης, ἀπὸ τὴ Χαλκίδα

1310-1320: ὁ Νικόλαος Gripioti ἔχει νοικιάσει δύο σπίτια, ποῦ ἀνήκουν στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁸.

1311: ὁ Ἰωάννης Gripioti μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Γιάννη, κτίστη⁹.

1374: ὁ Γιάννης Gripioti ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου¹⁰.

1. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108 σημ. 9.

2. Sant schi, *Régestes*, σελ. 136 ἀρ. 277.

3. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 67, 70, 123 ἔγγρ. Β. 7 καὶ σημ. 2.— Μανούσακα — van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 225 καὶ σημ. 35.— Ν. Μ. Παναγιωτάκης, *Μελετήματα περὶ Σαχλίκη*, Κρ. Χρ. 27 (1987), σελ. 23 καὶ σημ. 4, 24, 27, 28.

4. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 255-256 ἔγγρ. 262.

5. Zaccaria de Fredo, σελ. 68-69 ἔγγρ. 94.

6. Ὁ.π., σελ. 78-79 ἔγγρ. 109-110.

7. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 66.— Μανούσακα — van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 225 καὶ σημ. 38.

8. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 206-207 ἔγγρ. 113III.

9. Ὁ.π., σελ. 163 ἔγγρ. 63.

10. Sant schi, *Régestes*, σελ. 193 ἀρ. 781.

- 14ος αί.: ἡ «πολιτικὴ» Ἑγριπιώτισσα ἢ Γριπιώτισσα ἀναφέρεται στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη¹.
- 1420: ὁ Γιάννης Gripioti μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ Ξένου Μορφηνοῦ Φιλοκάναβου ποὺ εἶχε πτωχεύσει².
- 1491-1525: μαῖστρο Νικόλαος Gripioti, ζωγράφος, γιὸς τοῦ Μαρίνου, χρυσοχόου, κάτοικος βούργου Χάνδακα³.
- 1505: ὁ Ἀκάκιος Γριπιώτης, ὡς οἰκονόμος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τῶν Σιναϊτῶν στὸ Χάνδακα, ἐκμισθώνει στὸν Κωνσταντῖνο Run-canato, γιατρό, κάτοικο Χάνδακα, ἔκταση γῆς στὴ θέση Βραδιάρη⁴.
- 1506: ἡ Φραγκισκίνα, κόρη τοῦ ζωγράφου Νικολάου Γριπιώτη καὶ τῆς Μαρίας, ἀδελφῆς τοῦ Ἀρσενίου Ἀποστόλη, ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας, πρόκειται νὰ παντρευτεῖ τὸν Ματθαῖο de Mediolano τοῦ ποτὲ σερ Πέτρου⁵.
- 1516-1569: μαῖστρο Ἰωάννης (Τζουάν ἢ Τζαννῆς) Gripioti, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Νικολάου Gripioti καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ἀρσενίου Ἀποστόλη, ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας⁶. τὸ 1538 ὁ Gripioti, *deputato al datio delli mistati*, ζητᾷ τὴν ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Βενετία γιὰ προσωπικὲς του ὑποθέσεις καὶ κατὰ τὴν ἀπουσία του νὰ τὸν ἀντικαθιστᾷ ὁ Τζώρτζης Sculudi⁷.
- 1532-1538: στὰ χρόνια 1532-1534 ἡ Μαρία, χήρα τοῦ ζωγράφου Νικολάου Γριπιώτη καὶ ὁ γιὸς τῆς Ἰωάννης, ὡς πληρεξούσιοι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ θείου τους Ἀρσενίου Ἀποστόλη, ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας, βεβαιώνουν ὅτι παρέλαβαν τὸ ἐτήσιο ἐπίδομα τοῦ Ἀρσενίου, καθὼς καὶ χρήματα ἀπὸ ἐνοίκιο τοῦ χ. Κάτω Πατσιδες⁸. τὸ 1538 ἡ Μαρία ὡς κληρονόμος τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἀρσενίου Ἀποστόλη, ἐξουσιοδοτεῖ τὸ γιό τῆς ζωγράφο Ἰωάννη Γριπιώτη νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματά τῆς στὴ Βενετία καὶ στὸ Χάνδακα⁹.

1. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 67.

2. Μανούσακα, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 430 ἔγγρ. 15.

3. M. Cattapan, *Nuovi documenti riguardanti pittori cretesi dal 1300 al 1500*, Πεπραγμένα Β' Διεθνούς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Γ', Ἀθήνα 1968, σελ. 39 ἀρ. 109.— Τοῦ Ἰδίου, *Nuovi elenchi e documenti dei pittori in Creta dal 1300 al 1500*, *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σελ. 208 ἀρ. 117, 211-212 ἔγγρ. 6-7, 215.— Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 294, 305-307 ἀρ. 6, 361 ἔγγρ. Β', 364 ἔγγρ. Ε'.— Τῆς Ἰδίας, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 284-285.

4. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 313.

5. Κωνσταντουδάκη, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 285 σημ. 4.

6. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 256 ἀρ. 10, 258, 260-261 ἔγγρ. VIII, 276-277 ἔγγρ. XXII-XXIII, 292.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 104 σημ. 17, 105, 118 ἀρ. 14.— Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 306, 307, 330-336 ἀρ. 44, 377 ἔγγρ. ΙΣΤ'— Τῆς Ἰδίας, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 284-296.

7. Καραπιδάκη, Α, σελ. 15 ἀρ. 79.

8. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 332-333.

9. Ὁ.π., σελ. 335.

- 1554: ὁ Ὀρέστης Εὐριπιώτης, ζωγράφος Χάνδακα, ἴσως γιὸς τοῦ ζωγράφου Ἰωάννη Γριπιώτη, μνημονεύεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹.
- 1579: στὸ διάκο Τζουάννε Gripioti τοῦ παπα Μιχαήλ, ἀπὸ τὸ χ. Γερακάρη, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ ἀδελφὸς Βλάσης Sirigo² (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 229, λ. Sirigo).
- 1583: ὁ Νικολὸς Gripioti εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1578³.

11. Ζητούνης⁴, ἀπὸ τὴ Λαμία

- 1328: ὁ Μιχάλης Situni μαζὶ μεῖ ἄλλους βιλλάνους τοῦ Νικολάου Gradonico, ὅλοι κάτοικοι τοῦ χ. Megali Eclisia τοῦ Gradonico, κατηγοροῦνται γιὰ κλοπὴ⁵.
- 1380: ὁ Στέφανος Situni κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γεώργιο Sitrini, κάτοικο τοῦ χ. Mellanies⁶.
- 1583: ὁ Γιώργης Situni εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου γιὰ τὸ Μιραμπέλλο⁷. ὁ Γιώργης Stuni Cazzulopullo, ὁ Γιώργης Situni τοῦ Μιχελῆ, ὁ Μανόλης Situni τοῦ Μιχελῆ, ὁ Μιχελῆς Situni τοῦ ποτὲ Γ. καὶ ὁ Σάββας Situni τοῦ ποτὲ Γιάννη περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁸.
- 1605: ὁ Ἀντώνης Σιτούνης τοῦ ποτὲ Γεώργη, ἀπὸν τι *Καμάρα του Λάδι*, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Βιζάρι Ρεθύμνου⁹.

12. Καλαμάτας¹⁰ καὶ Καλαματιανός, ἀπὸ τὴν Καλαμάτα

- 1380: ἡ Μαρία, κόρη τοῦ Ἰωάννη Calamata, ἕξι χρονῶν, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹¹.

1. Μέρτζιου, *Σταχρολογήματα*, σελ. 256 ἀρ. 11.— Π α λ ι ο ῦ ρ α, *Ἡ ζωγραφική*, σελ. 105, 118 ἀρ. 13.

2. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 253 ἀρ. 403.

3. Ρ. Castrolilaca, φ. 51^v.

4. Βλ. Κ ο ν τ ο σ ό π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 123.

5. Duca di Candia, Bandi, σελ. 189 ἔγγρ. 463.

6. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 219 ἀρ. 982.

7. Ρ. Castrolilaca, φ. 51¹.

8. Ὀ.π., φ. 54^r, 54^v, 55^v, 56^r, 57^r.— Σ π α ν ά κ η, *Λασιθί*, σελ. 48, 49, 57, 58, 66 ἔγγρ. 12.

9. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 275-276 ἔγγρ. 288.

10. Βλ. Ἀ ν δ ρ ι ώ τ η, *δ.π.*, σελ. 194.— Κ ο ν τ ο σ ό π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 110.— Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ έ δ η, *δ.π.*, σελ. 26.

11. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 218 ἀρ. 966. Πρβλ. Μ α λ τ έ ζ ο υ, *Τὸ παιδί στὴν κωιωνία*, σελ. 225.

- 1499: ὁ Λέος Calamatiano, κάτοικος βούργου Χάνδακα, παίρνει ἄδεια νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ὑπόσχεται ὑπακοή στήν Καθολική Ἐκκλησία καί τὸν Πάπα¹.
- 1536: ὁ Γεώργιος Calamati καὶ ὁ Μιχάλης Calamati περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν², ὁ Δημήτρης Calamati στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Μαχαιροί³ καὶ ὁ Διάκος Calamati στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Βαφές⁴.
- 1548: ὁ παπα Γεώργιος Calamathiano, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Xarchopulo στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληνας κληρικούς πού ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁵.
- 1583: ὁ παπα σερ Μιχαήλ Calamatiano καταβάλλει *livello* γιὰ κήπους στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα⁶.
- 1586: στὸ διάκο Τζώρτζη Calamatiano τοῦ παπα Μιχαήλ, ἀπὸ τὸ Χάνδακα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ πατέρας του⁷.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Callamatiano συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁸.

13. Καλυμναῖος καὶ Καλυμνιός, ἀπὸ τὴν Κάλυμνο

- 1271: ὁ Θεόδωρος Calimeneo συμβάλλεται μὲ τὸν κύριό του Μάρκο Corner⁹.
- 1300: ἡ Σοφία, χήρα τοῦ Θεοδώρου Calimneo, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζει κρασί στὸν Ἰωάννη de Riço, κάτοικο Χάνδακα¹⁰.
- 1320: ὁ Γεώργιος Calimneo καὶ κάποια Calimnea ἔχουν νοικιάσει σπίτια πού ἀνήκουν στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ, στὸν διευρυμένο παλαιὸ βούργο τοῦ Χάνδακα¹¹.
- 1348: ἡ Ἑλενα, χήρα τοῦ Κυρίλλου Pantaleo, κάτοικος Χάνδακα, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της στήν Εἰρήνη Calimnedhene τέσσερα ὑπέρπυρα¹².

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 337 ἔγγρ. 281.

2. Π λ ο υ μ ί δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 312, 318.

3. Ὁ.π., σελ. 331.

4. Ὁ.π., σελ. 347.

5. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 81 καὶ σημ. 4, 100 ἔγγρ. Ε'.

6. Ρ. Castrolilaca, φ. 43V.

7. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, C, σελ. 433 ἀρ. 401.

8. Μ α ν ο ὕ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 49.

9. Pietro Scardon, σελ. 81 ἔγγρ. 215.

10. Pietro Pizolo, I, σελ. 44 ἔγγρ. 83. Πρβλ. Μ α λ τ έ ζ ο υ, *Ἡ παρουσία τῆς γυναικας*, σελ. 76.

11. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 230 ἔγγρ. 145Γ.

12. v a n G e m e r t, *Σαχλίκης*, σελ. 80 ἔγγρ. 1.1.

14. Καριώτης¹, ἀπὸ τὴν Ἰκαρία

1300: ὁ Μαρίνος Cornario, ράφτης, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὴ σύζυγό του Μαρία, κόρη τοῦ Λεωνῆ Carioti, γιὰ τὴν προίκα ποὺ ἔλαβε².

1370: ἡ Καλὴ Cariotissa, ὑπηρέτρια τοῦ Arismollo de Milano, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.

1583: ὁ Ἀνδρέας Cariotti καὶ οἱ ἀδελφοὶ του Μανοῦσος καὶ Κωνσταντῆς, ὁ Κωνσταντῆς Cariotti Russo, ὁ Κωνσταντῆς Carioti Maurizzo, ὁ Κωνσταντῆς Cariotti Brizogiani, ὁ Κωνσταντῆς καὶ ὁ Γιώργης Cariotti Brezogiani, ὁ Γιώργης Carioti Cegeorgi, ὁ Γιώργης Cariotti Pitarulli, ὁ Γιώργης Cariotti Condalachero, ὁ Γιάννης καὶ ὁ Steg. Cariotti, ὁ Γιάννης Cariotti τοῦ ποτε Ἀγιάννη, ὁ Μιχελῆς Cariotti Brezogiani, ὁ Μιχελῆς Carioti Brezogiani, ὁ Μιχελῆς Carioti Bizzarulli ἢ ἡ χήρα του Καλῆ, ὁ Μιχελῆς Cariotti τοῦ Μανόλη, ὁ Μανοῦσος Carioti τοῦ ποτε Γ., ὁ Νικόλας Carioti Precegiorgi τοῦ Γ., ὁ Νικόλας Carioti Pitharuli, ὁ Νικόλας Cariotti, καὶ ὁ Πιέρως Cariotti Brezzogiani περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθιοῦ⁴.

1599: σὲ προικοσύμφωνο συνταγμένο στὸ Κάτω Χωριὸ Ἱεράπετρας ἀναφέρονται τρεῖς ἐλιές ηστου Καριοτη⁵.

1605: ὁ Μανόλης Καριώτης τοῦ ποτε Τζανίν, ἀπὸ τὸ χ. Ἀμαριανὸ Πεδιάδας, διορίζει πληρεξούσιό του τὸν Τζώρτζη Ντεκάργη⁶.

1635: ὁ Καριώτης τοῦ Θωμᾶ ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁷.

1638: ὁ Ἰωάννης Καριώτης τοῦ ποτε Κώστα ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.

1640: ὁ Νικολέτος Καριώτης, ὡς ἐμπειρογνώμων, καθορίζει τὰ ὄρια ἐνὸς περιβολιοῦ πρὸς πώληση, στὸ μετόχι Σκουρά⁹.

15. Καρπαθιώτης, Καρπάθιος¹⁰ καὶ Scarpantheus, ἀπὸ τὴν Κάρπαθο

1299: ὁ Μιχαήλ, ὁ Κώστας καὶ ὁ Γεώργιος Carpathio, γιοὶ τοῦ ποτε Βασίλη

1. Τριανταφυλλίδη, ὕ.π., σελ. 36 § 67.

2. Pietro Pizolo, I, σελ. 224 ἔγγρ. 489.

3. Santschi, *Régestes*, σελ. 159 ἀρ. 505.

4. P. Castrolifaca, φ. 52^v, 53^v, 54^v, 55^r, 56^r, 56^v, 57^r.— Σπανάκη, *Λασιθί*, σελ. 41, 43, 44, 48, 49, 52, 53, 58, 59, 61, 63, 64, 65 ἔγγρ. 12, 122 σημ. 122.

5. Βισβίτζη, *Προίκα*, σελ. 106-107 ἔγγρ. 18.

6. Μέρτζιου, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 145 ἀρ. CIII.

7. Ξανθοουδίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 182-183 ἔγγρ. LXIX.

8. "Ο.π., σελ. 212-214 ἔγγρ. LXXXI.

9. "Ο.π., σελ. 236-239 ἔγγρ. XCII.

10. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὕ.π., σελ. 361.— Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108.

- Carpathio, περιλαμβάνονται στους άπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξύ Βενετῶν καὶ Καλλέργη¹.
- 13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Carpathiotis ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης².
- 1320: ὁ Θεόδωρος Carpathio ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποῦ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ, στὸν διευρυμένο παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα³.
- 1370: ὁ Θεόδωρος Dondi, ἀπὸ τὸ χ. Μουλιανά, εἶναι νόθος γιὸς τοῦ ποτὲ Νικολάου Dondi, κατοίκου Χάνδακα, καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι βιλλάνος· ἡ μητέρα του Μαρία Carpathopula, τὴν ὁποία ὁ Νικόλαος εἶχε ὑπηρετρία ὅταν βρισκόταν στὴ Σητεία, εἶχε παντρευτεῖ, μετὰ τὴ γέννησή του, τὸ βιλλάνο Μιχαὴλ Theofilacto, κάτοικο τοῦ χ. Τουρτοῦλοι Σητείας⁴.
- 1370: ὁ Κώστας Carpath[...] κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἀντώνιο Bellamore, *bordonarius*⁵.
- 1378: ὁ Χαρὰ Charpathio, κάτοικος τοῦ χ. Perati, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γιάννη Talassino, κάτοικο Χάνδακα στὴν Ὁδηγήτρια⁶.
- 1394: ὁ Βασίλειος Carpatho, κάτοικος τοῦ χ. Ξιδάς, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.
- 1442: ὁ Λέος Carpathio ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψει σύντομα στὸ λιμάνι τοῦ Χάνδακα⁸.
- 1445: ὁ Μανόλης Καρπάθιος, κάτοικος τοῦ χ. Ἁγιος Θωμάς, καθιστᾷ αὐτοδύναμο οἰκονομικὰ τὸ γιό του Γεώργιο⁹.
- 1548: ὁ παπα Λέος Scarpantheus, λειτουργὸς τῶν ἐκκλησιῶν Ἁγιος Ἰωάννης Δαμασκηνός, Κεραχωστή, Ἀρχιστράτηγος, Ἁγιος Γεώργιος τοῦ Canura καὶ Ἁγιος Κωνσταντῖνος, στὸ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληγες κληρικοὺς ποῦ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης¹⁰.
- 1554: ὁ Μανόλης Καρπάθιος, ζωγράφος Χάνδακα, ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά¹¹.

1. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 282.

2. Χαϊρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512.

3. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 230 ἔγγρ. 145Γ.

4. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 43-44 ἀρ. 184.

5. Ὁ.π., σελ. 162 ἀρ. 528.

6. Ὁ.π., σελ. 210 ἀρ. 894.

7. Ὁ.π., σελ. 341 ἀρ. 1585.

8. Iorga, *Documents*, σελ. 103.

9. Μανούσκα, *Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα*, σελ. 96-97 ἔγγρ. ΙΔ'.

10. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 85, 97 ἔγγρ. Ε'.

11. Μέρτζιου, *Σταχρολογήματα*, σελ. 257 ἀρ. 19.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφική*, σελ. 119 ἀρ. 19.

1554: ὁ Ἰωάννης Καρπάθιος, ζωγράφος Χάνδακα, αναγράφεται σὰ κατὰστικὰ τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹.

1627: ἡ Ἀνέζα Καρπαθοπούλα συντάσσει τὴ διαθήκη της².

16. Κάρυστος καὶ Καρυστινός³, ἀπὸ τὴν Κάρυστο

1300: ὁ Θεόδωρος Caristo, κάτοικος κάστρου Carchariotise, νοικιάζει βόδια ἀπὸ τὸν παπα Νικηφόρο Ialina, κάτοικο Χάνδακα⁴.

1590: ὁ Τζώρτζης Καρυστηνὸς τοῦ ποτὲ μισέρ Ἀντρέα παραχωρεῖ ἓνα χωράφι στὴ θέση Σήμερσο τῆς Φουρνῆς γιὰ νὰ χτιστεῖ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου⁵.

1595-1622: τὸ 1595 ἡ Μπέλα Καρυστηνοπούλα, σύζυγος τοῦ Γεωργίου Τζέ καὶ ἀδελφὴ τοῦ Τζώρτζη Καρυστηνοῦ, κάτοικος τοῦ χ. Φουρνὴ Μιραμπέλλου, ἐνίσταται γιὰ τὴν παραχώρηση χωραφιοῦ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ της, γιὰ νὰ χτιστεῖ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου⁶. τὸ 1622 ἡ Μπέλα, χήρα τῶρα τοῦ Γεώργη Τζέ, ἀπὸ τὸ χ. Καινούργιο τῶν Καρῶν, εἰσπράττει ἀπὸ τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Ἀρετίου πενήντα ὑπέρπυρα⁷.

17. Κορίνθιος⁸, ἀπὸ τὴν Κόρινθο

1548: ὁ παπα Ἰωάννης Corinthius, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Νέας Μονῆς στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληνας κληρικούς πού ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατινοῦ ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁹.

1557: παπα Γιάννης Corinthio, ζωγράφος Χάνδακα¹⁰.

1574: στὴ θέση τοῦ σερ Τζουάν Corinthio, *deputato alla porta*, ἐκλέγεται ὁ σερ Τζουάν Chrusso¹¹.

1575: ὁ αἰδεσιμότατος σερ Γιάννης Corinthio μνημονεύεται μεταξὺ τῶν cittadini πού ἔχουν συγκεντρωθεῖ, προκειμένου νὰ συζητήσουν σχετικὰ μὲ τὴ διάθεση σιταριοῦ¹².

1. Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 119 ἀρ. 18.

2. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 243.

3. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 27.

4. Pietro Pizolo, I, σελ. 321-322 ἔγγρ. 708.

5. Ξανθοουδίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 30-31 ἔγγρ. VI.

6. Ὁ.π., σελ. 38-39 ἔγγρ. IX.

7. Ὁ.π., σελ. 93-94 ἔγγρ. XXXII.

8. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὅ.π., σελ. 374.— Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108.

9. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 82 σημ. 4, 98 ἔγγρ. Ε'.

10. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 233 ἀρ. 3.

11. Καρπιδάκη, Β, σελ. 119 ἀρ. 92.

12. Ὁ.π., σελ. 152 ἀρ. 151.

1583: ἡ Γληγορία Corinthio ὀφείλει *sovention da viver* στὸ δημόσιο ταμεῖο τοῦ Χάνδακα¹. ὁ Τζουάν Corinthio καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα². ὁ παπα Γιάννης Corinthio καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα³.

1611-1623: Ἐμμανουήλ Cor(r)intio, νοτάριος Χάνδακα⁴.

1630-[1631]: τὸ 1630 στὸν Τζώρτζη Κορίνθιο, ντοτόρε, εἶχαν κατακυρωθεῖ «νιβέλα καὶ στεκούμενα» ποὺ πλειστηρίασε τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου, τὰ ὁποῖα τὸ [1631] τὰ ἔχουν ὁ Γεώργης Κυνηγός τοῦ ποτε Δημήτρη καὶ ὁ... Κυνηγός τοῦ ποτε Ἰωάννη, ἀπὸ τὸ χ. Καινούργιο τῶν Καρῶν⁵.

18. Κορφιώτης⁶, Κουρφιάτης καὶ Ντακόρφης, ἀπὸ τὴν Κέρκυρα

1299: ὁ Μιχαήλ Corfioti, πρῶην βιλλάνος τοῦ Ρωμαίου Grini *de millicie de Corphū*, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν πρῶτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁷. ὁ Νικήτας Corfioti, γιὸς τοῦ ποτε Κώστα Corfioti, καὶ ὁ Ἰωάννης Corfioti, γιὸς τοῦ ποτε Κώστα Corfioti, περιλαμβάνονται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς παραπάνω συνθήκης⁸.

1386: ὁ Γεώργιος Corfioti τοῦ ποτε Μιχαήλ διεκδικεῖται ἀπὸ τὸν Ἱερώνυμο Fradello τοῦ Νικολάου, ὡς βιλλάνος στὸ φέουδο Metaxari⁹.

1485: ἡ Μαρία Corphyotissa, κάτοικος Χάνδακα, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο¹⁰.

1502: ἡ Τζουάννα, κόρη τοῦ Γεούργα τοῦ Κουρφιάτη, ὅταν παντρευτεῖ θὰ κληρονομήσει χρήματα ἀπὸ τὴ Νεράτα, σύζυγο τοῦ Κωνσταντίνου Κορωναίου Σαρτούρου, κάτοικο Χάνδακα¹¹.

1536: ὁ μαῖστρο Γεωργιλᾶς Corfiutti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν¹². ὁ Κωνσταντῆς Corfioti, ὁ Γιάννης Corfiotti καὶ ὁ

1. P. Castrolilaca, φ. 18^r.

2. "Ο.π., φ. 42^r.

3. "Ο.π., φ. 42^v.

4. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 80.—Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 303.

5. Ξανθοῦδίδη, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 146-147 ἔγγρ. LV, 154-155 ἔγγρ. LVIII.

6. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 25, 33.

7. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 276 ἀρ. 29.

8. "Ο.π., σελ. 284.

9. Santschi, *Régestes*, σελ. 254 ἀρ. 1163.

10. Iorga, *Documents*, σελ. 114.

11. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθῆκαι*, σελ. 682-683 ἔγγρ. 18.

12. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 311.

- Κωνσταντής Corfioti περιλαμβάνονται στον κατάλογο στρατευσίμων του χ. Κουρνάς¹. ὁ Παῦλος Corphioti, ὁ Γεώργης Corphioti καὶ ὁ Θεόδωρος Corphioti ἀναφέρονται στον κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Φυλακῆ².
- 1549: ὁ καλόγερος Μάξιμος Ντακόρφης, τοῦ ποτὲ Γιουρταῖ, κάτοικος τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀβδελακιώτη, βάζει τὸ γιό του Ἀλοῖζε μαθητὴ στον μαῖιστρο Κωνσταντὴ Μαυριανό, παρμπέρη καὶ ἰατρὸ τζιρόικο, γιὰ πέντε χρόνια³.
- 1564-1608: μαῖιστρο Ἰωάννης Ντακορφούς, ζωγράφος Χάνδακα⁴. τὸ 1543 ὁ σερ Τζουάν Dacorfu ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη· πιθανότατα ταυτίζεται μὲ τὸν ὁμώνυμο ζωγράφο⁵.
- 1599: χωράφι στὴν καβαλλαρία τοῦ Ἀλεσσάντρο Καλλέργη, ποὺ συνορεύει μὲ ἀμπέλι τοῦ ποτὲ Γεώργη Κορφιώτη, ἀνταλλάσσεται μὲ ἄλλο⁶.
- 1605-1608: τὸ 1605 ὁ Ἰωάννης Κορφιώτης καὶ ἡ ἀδελφὴ του Ἑλένη τοῦ ποτὲ Γεώργη, ἀπὸ τὸ χ. Ἀμάρι, πουλοῦν μιὰ ρίζα βελανιδιά στον Τζουάννε Μπουστρουὶ καὶ μιὰ ρίζα ἐλιά στον Χριστόδουλο Καλομενόπουλο⁷. στὰ χρόνια 1606 καὶ 1608 ὁ Ἰωάννης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Ἀμάρι καὶ στὸ μετόχι τῶν Μαυριάκων στὴ Λούτρα⁸. τὸ 1607 δέχεται νὰ παντρευτεῖ τὴν Καλή, κόρη τοῦ Μανόλη Δραγανίγου, λεγόμενου Μαύρου, τοῦ ποτὲ Μιχάλη, ποὺ κατοικεῖ στὸ μετόχι τῶν Μαυριάκων στὴ Λούτρα, καὶ τὸ 1608 παραλαμβάνει ἀπὸ τὸν πεθερό του τὴν προίκα ποὺ τοῦ εἶχε τάξει⁹.
- 1611: ἡ ποτὲ Μαρία Κορφιωτοπούλα καὶ ὁ ἄνδρας τῆς Γεώργης Κουτζουρούμπης, ἀπὸ τὸ χ. Βρύσες, εἶχαν πουλήσει στὴ Μαρίνα, σύζυγο τοῦ Μανολίτζη Σκορδᾶ, ποὺ κατοικεῖ στὸ Καστέλλι Ἀμάρι, ἓνα σπίτι στὸ Καστέλλι αὐτό· μετὰ τὸ θάνατο τῆς Μαρίας, τὸ σπίτι ἐπανεκτιμᾶται καὶ ὁ Κουτζουρούμπης εἰσπράττει τὴν πρόσθετη ἀξία¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 325, 326.

2. Ὁ.π., σελ. 330.

3. Ι. Π. Κισκήρα, *Σύμβασις μαθητείας ἐν τῇ βενετοκρατουμένῃ Κρήτῃ*. (Μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων ἐκ τοῦ Archivio di Stato τῆς Βενετίας), Ἀθήνα 1968, σελ. 16-17 ἔγγρ. Δ'.

4. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 257 ἀρ. 26.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 121 ἀρ. 37.— Κανακάκη-Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 224 ἀρ. 52.

5. Κωνσταντοδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 355 ἀρ. 85.

6. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 63-64 ἔγγρ. 43.

7. Ὁ.π., σελ. 284 ἔγγρ. 298, 289 ἔγγρ. 304.

8. Ὁ.π., σελ. 375-376 ἔγγρ. 403, 436 ἔγγρ. 484.

9. Ὁ.π., σελ. 415-416 ἔγγρ. 455, 462-463 ἔγγρ. 516.

10. Ὁ.π., σελ. 609-610 ἔγγρ. 706.

19. Κορωναῖος¹ καὶ Κορωνιός, ἀπὸ τὴν Κορώνη

1324: ὁ Γεώργιος de la Porta ἐθεωρεῖτο γιὸς τοῦ ποτὲ Coronei, κατοίκου βούργου Χάνδακα, βιλλάνου τοῦ Κοινοῦ· ὁ Γεώργιος ὅμως ἀπέδειξε ὅτι εἶναι νόμιμος γιὸς τοῦ ποτὲ Λεονάρδου Delaporta καὶ τῆς νόμιμης συζύγου του Κεράννας².

1355-1356: τὸ 1355 καὶ 1356 ὁ Γιάννης Κορωναῖος, ζυγιστής, κάτοικος Χάνδακα, ἐγγυᾶται γιὰ τὴν μετάβαση ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴν Κορώνη, τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Βασίλη Καλονᾶ, ἀπὸ τὴν Κορώνη, μὲ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν προϊόντα³. τὸ 1356 ἐγγυᾶται γιὰ τὴν μετάβαση στὴ Μεθώνη τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Βασιλείου ἀπὸ τὴ Μεθώνη, καὶ στὴν Κορώνη τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Θεοδώρου Κορασιανοῦ, ἀπὸ τὴν Κορώνη, μὲ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν προϊόντα⁴.

1369: ἡ Μαρία Coronea θὰ ἀφήσει τὸ σπίτι τῆς στὸ Χάνδακα, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ φέουδο Astracu τοῦ Ἰωάννη de Freganeco, ὅταν ὁ τελευταῖος τῆς πληρώσει τὰ ἔξοδα τῆς ἐπισκευῆς τοῦ σπιτιοῦ⁵.

1370: ἡ Καλή, σύζυγος τοῦ Σταμάτη Coronei, κάτοικος τοῦ χ. Βραδιάρης, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.

1371: ὁ ποτὲ Γεώργιος Coroneo εἶχε νοικιάσει (1349) ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Potami μισὸ κῆπο στὸ Χάνδακα, τὸν ὁποῖο τώρα ἡ χήρα του Μαρία Coronea ἔχει μισθώσει στὸν Ἰωάννη Francisco· ἡ Μαρία ὅμως δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ τὸν νοικιάσει, ἔτσι, ὁ Francisco ὀφείλει νὰ ἀφήσει τὸν κῆπο, καὶ νὰ τὸν παραλάβει ἡ Cecilia, κόρη τοῦ ποτὲ Γεωργίου Coroneo⁷.

1441: ὁ Γεώργιος Coroneo ἀναγράφεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.

1452: ὁ Γεώργιος Coroneo, ἀπὸ τὴ Σκόπελα, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.

1491-1500: Ἰωάννης Coroneo, μαθητευόμενος ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα¹⁰.

1. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 378.—Α ν δ ρ ι ὠ τ η, ὁ.π., σελ. 191.—Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ῖ δ η, ὁ.π., σελ. 27.

2. Μ. Ι. Μ α ν ο ὗ σ α κ α – Α. F. v a n G e m e r t, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα (1324-1435) γιὰ τὸν Κρητικὸ ποιητὴ Λεονάρδο Ντελλαπόρτα καὶ τὴν οἰκογένειά του, Κρ. Χρ. 27 (1987), σελ. 95 ἔγγρ. 1.

3. Γ ά σ π α ρ η, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 297 καὶ 298 πίν. 3α.

4. Ὁ.π., σελ. 298 πίν. 3α.

5. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 37 ἀρ. 163.

6. Ὁ.π., σελ. 159 ἀρ. 506.

7. Ὁ.π., σελ. 66 ἀρ. 263.

8. I o r g a, *Documents*, σελ. 102.

9. Ὁ.π., σελ. 107.

10. C a t t a p a n, *Nuovi documenti*, σελ. 40 ἀρ. 111.—Τ ο ὕ ἰ δ ι ο υ, *Nuovi elenchi*, σελ. 208 ἀρ. 129, 217 ἀρ. 28, 223 ἔγγρ. 23.

- 1502: ἡ Νεράτα, σύζυγος τοῦ Κωνσταντίνου Κορωναίου Σαρπούρου, κάτοικος Χάνδακα, συντάσσει τὴ διαθήκη της¹.
- 1530-1577: τὸ 1530 ὁ Δημήτρης ἰατρός τζιρόικος Κορωναῖος ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη²· στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ ἀπαντᾶται ὡς γιατρός «τζιρόικος» στὰ χρόνια 1553-1577³.
- 1536: ὁ Κοντογιάννης Coroneo, ὁ μαῖστρο Γιάννης Coroneo, ὁ Μαυράτζης Coroneo, ὁ σερ Καλαμάτος Coroneo, ὁ παπα Γιαννίσης Coroneo, ὁ Ἀκρίτης Coroneo καὶ ὁ γιός του Νικολός, ὁ Tilli Coroneo, ὁ Νικολός Coroneo, ὁ Στρατήγης Coroneo καὶ ὁ παπα Μεγαλοκονόμος Coroneo περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁴· ὁ Maratha Coroneo ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῆς Zudecha τῶν Χανιῶν⁵.
- 1554-1575: ὁ μαῖστρο Γεώργης Κορωναῖος, γιατρός «τζιρόικος», ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ⁶.
- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ νοτάριος Μανόλης Κορωνιός, λεγόμενος Πασπαλάς, καὶ ὁ Θεοτόκης Κορωναῖος μνημονεύονται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ⁷.
- 1583: ὁ Δημήτρης Coroneo καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ χ. Lacanà⁸· ὁ Γιώργης Coroneo, ἐπωνομαζόμενος Cogliò, καὶ ὁ Μιχελῆς Coroneo τοῦ ποτὲ Κοκόλη περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁹.
- 1599: ὁ Τζαννῆς Κορωνιός ὀρίζεται γενικὸς πληρεξούσιος τῆς γυναίκας τοῦ Ἀτζολέτας Καφατοπούλας¹⁰.
- 1676: ὁ Δράκος Κορωνιός, ἀπὸ τῆς Βεδέρας, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἡλίου, στὸ χ. Ρούστικα¹¹.

20. Λευκαδιώτης, ἀπὸ τὴ Λευκάδα

- 1497: ὁ Ἀνδρόνικος Λευκαδιώτης, ἰατρός, ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Γεώργιο de Ci-

1. Σάθρα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 682-683 ἔγγρ. 18.

2. W. F. Bakker - A. F. van Gemert, *Οἱ διαθήκες τοῦ κρητικοῦ νοταρίου Ἀντωνίου Γιαλέα (1529-1532)*, *Κρητολογία* 6 (1978), σελ. 53-54 ἔγγρ. 15 (16).

3. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 237 ἀρ. 14.

4. Ηλιομήδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 309, 310, 311, 312, 313, 314, 318, 319.

5. Ὁ.π., σελ. 319.

6. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 237 ἀρ. 16.

7. Ὁ.π., σελ. 237, 304.

8. P. Castrolilaca, φ. 37^v.

9. Ὁ.π., φ. 54^v, 56^r.— Σπανάκης, *Λασιθι*, σελ. 50, 60 ἔγγρ. 12.

10. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 72-73 ἔγγρ. 52.

11. Βουρδομπάκι, *Κρητικὰ ἔγγραφα*, σελ. 401-402 ἔγγρ. XXVII.

gris, γιό του ποτέ Ἰωάννη, κάτοικο Χάνδακα, ἐκτελεστής τῆς διαθήκης του¹.

21. Μαλέας, ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο Μαλέας τῆς Λακωνίας

1497: ὁ Μιχαὴλ Maleas, ἀπὸ τὸ χ. Κάτω Ποταμιὲς Πεδιάδας, παίρνει ἄδεια νὰ χειροτονηθεῖ παπάς².

1536: ὁ σερ Δημήτρης Malea καὶ ὁ Γιάννης Malea μνημονεύονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν³.

1566: ἡ Ἑλενα, χήρα τοῦ ποτέ Ἀτζίμουλη Μαλέα, ἀπὸ τὸ χ. Κάτω Ποταμιές, ζητᾷ ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Καβαλαρίτζη καὶ τὸν Γεώργιο Παπαδόπουλο νὰ ἐγγυηθοῦν γιὰ τὴν ἀποφυλάκιση τοῦ γιοῦ τῆς Νικολῆ Μαλέα, ὁ ὁποῖος εἶχε φυλακιστεῖ, γιὰτὶ ὅταν κληρώθηκε κωπηλάτης δὲν παρουσιάστηκε⁴.

1583: ὁ Γιακουμῆς Malea εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1579⁵.

1587: ὁ Νικολῆς Malea, *comandator*, κοινοποιεῖ στὸν ἱερομόναχο Ἰωαννίκιο Sigano, ἀντιπρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου Καρπάθου, τὴ διαταγὴ νὰ παραλάβει ἀπὸ τὸ ζωγράφο Γιώργη Κλόντζα τὶς εἰκόνες ποὺ ὁ τελευταῖος εἶχε ζωγραφίσει μὲ παραγγελία τοῦ ἐπισκόπου⁶.

22. Μανιάτης⁷, ἀπὸ τὴ Μάνη

1373: ὁ Ἰωάννης Magnati κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη de Calentia de Francavilla, συγγενὴ τοῦ Badelucius de Marca⁸.

1395: ὁ Νικόλαος Magnati, κάτοικος τοῦ χ. Διονύσι, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Θεοτόκη Sclavo, κάτοικο τοῦ χ. Ἀκάματος⁹.

1416-1451: Μιχαὴλ Magnati τοῦ Νικολάου, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα¹⁰.

1416: Ἰωάννης Magnati τοῦ Νικολάου, μαθητευόμενος ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἀδελφὸς τοῦ ζωγράφου Μιχαὴλ Magnati¹¹.

1. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 664-668 ἔγγρ. 9.

2. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 336 ἔγγρ. 276.

3. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 303, 313.

4. Δετοράκη, *Ἀγγραφαί*, σελ. 116-117 ἔγγρ. 4.

5. P. Castrolilaca, φ. 51^r.

6. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 193-194 ἔγγρ. ΣΤ'.

7. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 25.

8. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 169, ἀρ. 595.

9. Ὁ.π., σελ. 377 ἀρ. 1736.

10. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 46.—Τοῦ Ἰδιοῦ, *Nuovi elenchi*, σελ. 205 ἀρ. 46.

11. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 40 ἀρ. 3.—Τοῦ Ἰδιοῦ, *Nuovi elenchi*, σελ. 217 ἀρ. 7.

- 1470: οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Μιχαὴλ Μανιάτης συμβάλλονται μὲ τὸν Ματθαῖο Σκλέντζα, ἀδελφὸ τοῦ ποιητῆ Ἀνδρέα Σκλέντζα¹.
- 1499: ὁ Νικολὸς Magnati ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας².
- 1536: ὁ Βασίλης Magnati, 40 χρονῶν, ὁ Χριστόφορος Magnati, ὁ μαῖστρο Πιέρρος Magnati, ὁ Παῦλος Magniati, ὁ Γιώργης Magnati καὶ ὁ μαῖστρο Μάνος Magnati περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν³.
- 1561-1569: Γεώργιος Magnati, νοτάριος Χάνδακα⁴.
- 1583: ὁ Νικολὸς Magnati καὶ ὁ Μάρκος Magnati καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵. ὁ Κοκόλης Magnoti, ὁ Γιώργης Magnati Candili, ὁ Γιάννης Mognati Candili καὶ ὁ Νικόλας Magnoti Candiilli περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁶. ὁ Μάνος Magnati καὶ ὁ Σταμάτης Magnati, *scolari per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένοι στὴ *Scuola* τῆς Ἀγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά⁷.
- 1637: ὁ παπα Γιάννης Magnati, ἀπὸ τὰ Χανιά, λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς στὸ χ. Πλατανιάς· ὁ ἴδιος κατέχει καὶ λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς στὰ Χανιά καὶ ἔχει ἐπίσης στὴν ἰδιοκτησία του μοναστήρι, ποὺ ὀνομάζεται "Ἅγιος Ἰωάννης Πρόδρομος⁸.

23. Μηλιός⁹, Μηλιώτης, Νταμίλο καὶ Melo, ἀπὸ τὴ Μῆλο

- 1320: ὁ Στέφανος Mileo, ὁ Μιχάλης Mileo καὶ ὁ Νικόλας Mileo ἔχουν νοικιάσει σπίτια ποὺ ἀνήκουν στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Σαμψών, στὸν διευρυμένο βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹⁰.
- 1420: ὁ Μιχαὴλ Meloti ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ προικοσύμφωνο¹¹.
- 1536: ὁ Κωνσταντῆς Melo ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹².

1. A. F. van Gemert, *Ο κρητικός ποιητής περ Αντρέας Σκλέντζας*, *Cretan Studies* 1 (1988), σελ. 107 σημ. 34.

2. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 222 ἔγγρ. 20.

3. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 299, 308, 310, 318, 319.

4. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 81.—Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 305.

5. P. Castofilaca, φ. 44^r, 47^v.

6. "Ο.π., φ. 53^v, 54^r, 55^r, 57^r.—Σπανάκη, *Λασιθι*, σελ. 44, 47, 52, 64 ἔγγρ. 12.

7. P. Castofilaca, φ. 151^v.

8. Χαϊρέτη, *Ἀπογραφή*, σελ. 351 ἀρ. 77-78, 87.

9. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 450.—Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108.—Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 27.

10. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 225 ἔγγρ. 140.

11. M. Cattapan, *I pittori Andrea e Nicola Rizo da Candia*, *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σελ. 254-255 ἔγγρ. 1.

12. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 306.

- 1538: ὁ σερ Νικόλαος Melloti τοῦ ποτὲ Γληγορίου ἐκλέγεται γραφέας τοῦ κάστρου Μιραμπέλλου *pro prima muta*¹.
- 1539-1540: τὸ 1539 ὁ Νικολὸς Damillo, παλιὸς ναυτικός, ἐκλέγεται *scrivano de pesatori delle farine*, στὴ θέση τοῦ ποτὲ Τζώρτζη Logotheti². τὸ 1540 πεθαίνει καὶ τὸν ἀντικαθιστᾷ ὁ Γιάννης Rixomandi³.
- 1575-1576: τὸ 1575 ὁ Τζουάν Damilo παρίσταται στὴ συνάντηση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Κρητικῶν καὶ τὴν ψηφοφορία γιὰ τὴν ἐκλογή ἐκπροσώπου, πού θὰ παρουσιαστεῖ στὸν Γενικὸ Προβλεπτή⁴. τὸ 1576 ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ Νικόλα Asgudhi τοῦ Γιώργη, ἀπὸ τὸ χ. Sapelle τῆς Πεδιάδας, στὰ Κύθηρα γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς⁵.
- 1577: ὁ Ἰωάννης Μηλιὸς τοῦ παπα Σταμάτη, κάτοικος τοῦ χ. Πυργού, μὲ ἐγγυητὴ τὸν ἀδελφὸ του Ἰθανάσιο Μηλιό, μοναχὸ στὸ μοναστήρι τῆς Χρυσοπηγῆς, στὸ ἴδιο χωριό, δέχεται νὰ ἀντικαταστήσει ὡς ἀντισκάρως στὴν ἀγγαρεία τῆς θάλασσας, τὸ συγχωριανό του Ἰωάννη Καλομάτη τοῦ ποτὲ Μιχαήλ⁶.
- 1583: ὁ Γιώργης Migliotti (Miglion) εἶναι πλοίαρχος (*parono*) στὶς ἔκτακτες γαλέρες τοῦ Ρεθύμνου⁷.
- 1590: στὸν Τζουάν Νταμίλο τοῦ ποτὲ Βασίλη, πού βρίσκεται στὸ Χάνδακα, παραχωρεῖται μὲ ἐμφύτευση ἀπὸ τὸ μαῖστρο Δημήτρη Χαλκιόπουλο τοῦ ποτὲ Γιάννη, ζωγράφου, κάτοικο Χάνδακα, χωράφι στὴ θέση Ρουσές⁸.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Miglioti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁹.
- 1645: ὁ Νεόφυτος ἱερομόναχος Μηλιώτης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξι¹⁰.

24. Μοθωναῖος, ἀπὸ τὴ Μεθώνη

13ος αἰ.: τὸ ἐπώνυμο Mothoneos ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης¹¹.

1. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Α, σελ. 21 ἀρ. 83.

2. "Ο.π., σελ. 48 ἀρ. 152.

3. "Ο.π., σελ. 59-60 ἀρ. 190.

4. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 148 ἀρ. 147.

5. "Ο.π., σελ. 171 ἀρ. 195.

6. Δ ε τ ο ρ ά κ η, Ἀγγαρεία, σελ. 128-129 ἔγγρ. 10 καὶ σημ. 2.

7. Ρ. Castrolilaca, φ. 103^r.— Ξ η ρ ο υ χ ά κ η, Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή, σελ. 75.

8. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Νέα ἔγγραφα, σελ. 181-182.

9. Μ α ν ο ύ σ α κ α, Trivan, σελ. 56.

10. Β ο υ ρ δ ο υ μ π ά κ ι, Κρητικὰ ἔγγραφα, σελ. 364-365 ἔγγρ. IX.

11. Χ α ι ρ έ τ η, Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα, σελ. 512 καὶ σημ. 38.

- 1417: ὁ σερ Ἀνδρέας Mathono [Mothono;], δικηγόρος, ἐκπροσωπεῖ τὴ Μαρία ἢ Ἀναστασία, σκλάβα τοῦ πρωτοπαπᾶ Χάνδακα Ἰωάννη Συμειωνάκη, σὲ δικαστικὴ ὑπόθεσὴ τῆς¹.
- 1500: ὁ Ἀντώνιος Modoni ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας².
- 1558: ὁ παπα Γεώργιος Mothoneo, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ χ. Κράσι, περιλαμβάνεται στοὺς σαράντα Ἑλληνας κληρικούς ἀπὸ χωριὰ τοῦ διαμερίσματος τοῦ Χάνδακα, ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσίᾳ τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης³.
- 1583: ὁ Γιάννης Mothoneo περιλαμβάνεται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁴.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Mothoneo συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁵.

25. Μονοβασιώτης, Μονοβάσιος καὶ Μαλβαζιώτης, ἀπὸ τὴ Μονεμβασία

- 1299: ὁ Γαβριὴλ Malvasioto, γιὸς τοῦ ποτὲ Νικολὸ Malvasioto, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελεύθερους βιλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁶.
- 1320: ὁ Ἰωάννης Monovasiensis καὶ ὁ Γεώργιος Peleccano ἔχουν κτίσει ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια τὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας στὸ χ. Apolena⁷.
- 1333: στὸν καπετάνιο/ἐμπορο Θεόδωρο Μονοβασιώτη χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴ Μονεμβασία, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα⁸.
- 1355: στὸν καπετάνιο/ἐμπορο Κωνσταντῖνο Μονοβασιώτη χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Μονεμβασία, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα⁹.
- 1356-1415: τὸ 1356 ὁ Νικόλαος Μονοβασιώτης, δερματᾶς, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Ἀνδρέα Μονοβασιώτη ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴ Μονεμβασία, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα¹⁰. τὸ 1415 ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τῶν καπετάνιων/ἐμπόρων

1. Μ. Ι. Μανούσακα, *Βενετικά ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης τοῦ 14ου-16ου αἰῶνος*. (Πρωτοπαπάδες καὶ πρωτοπάλται Χάνδακος), ΔΙΕΕ 15 (1961), σελ. 175-176 ἔγγρ. 8 καὶ σημ.

2. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 224 ἔγγρ. 25.

3. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 84, 106 ἔγγρ. Ζ'.

4. Ρ. Castrolilaca, φ. 55^r.— Σπανάκη, *Λασιθι*, σελ. 53 ἔγγρ. 12, 127 σημ. 194.

5. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 54.

6. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 280.

7. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 292 ἔγγρ. 2361V.

8. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 296 πίν. 3.

9. Ὁ.π., σελ. 297 πίν. 3α.

10. Ὁ.π., σελ. 299 πίν. 3α.

- Γεωργίου Rosso, από την Κορώνη, και Έμμανουήλ Σουριανοῦ στην Κορώνη, με πλοῖα πού μεταφέρουν προϊόντα¹.
- 1369: στην Ἀννίτζα Monovassiotissa ὀφείλει ὁ Ἰάκωβος Paradiso νὰ πληρώνει τὸ μῆνα δύο ὑπέρπυρα, ὡς διατροφή τῆς νόθου κόρης του².
- 1370: ὁ Θεόδωρος Monovassioti, κάτοικος Χάνδακα στὸν Παντοκράτορα, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.
- 1375: ὁ Δημήτριος Monovassioti, κάτοικος Χάνδακα στὴν Ὁδηγήτρια, ἔχει ἓνα σκλάβο Τάρταρο, τὸν Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁴.
- 1377: ὁ Γεώργιος Monovassio ὀρίζεται μάρτυρας σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση⁵.
- 1379: ὁ Γεώργιος Monovassioti, κάτοικος τοῦ χ. Γάζι, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γεώργιο Furovasila, κάτοικο τοῦ ἴδιου χωριοῦ⁶.
- 1420: ἡ Σοφία, χήρα τοῦ Ἀνδρέα Monovassioti, κάτοικος βούργου Χάνδακα, παντρεύει τὴν κόρη της Ἐργίνα Monovassioti με τὸν Νικόλαο Riso. γιὸ τοῦ Φραγκίσκου, κήρυκα, κάτοικο Χάνδακα⁷.
- 1536: ὁ Γεώργης Monovassioti, ὁ nobile cretense σερ Ἄγγελος Malvassioti καὶ ὁ Γιώργης Monovassioti Arabaguni περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν⁸. ὁ Μάρκος Monovassioti ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Ἀρμένιοι⁹.
- 1558: ὁ μαῖστρο Ἀντώνης Μονοβασσιώτης, «γναφέος», ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹⁰.
- 1564: ὁ Ἰωάννης Ἀντώνιος Μονεμβασιώτης, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ποτὲ Λεωνίνου Σέρβου, παρουσιάζεται στὴν καγκελλαρία τοῦ ρέκτορα Χανιωῶν, Σεβαστιανοῦ Gritti, καὶ καταγγέλλει τὸν ἱερομόναχο Νεόφυτο ἀπὸ τὴν Πάτμο, ὅτι σκοπεύει νὰ κατασκευάσει σαγματοποιεῖο στὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Φωτιάς στὰ Χανιά¹¹.
- 1583: ὁ μισερ Γαβριήλ Malvesi (Malvozzi) εἶναι χρεωφειλέτης στὸ δημόσιο

1. Ὁ.π., σελ. 304 πίν. 3ε.

2. Santsehi, *Régestes*, σελ. 36 ἀρ. 157.

3. Ὁ.π., σελ. 160 ἀρ. 508.

4. Ὁ.π., σελ. 182 ἀρ. 708.

5. Ὁ.π., σελ. 195 ἀρ. 791.

6. Ὁ.π., σελ. 216 ἀρ. 950.

7. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 32.—Τοῦ ἴδιου, *I pittori*, σελ. 248, 254-255 ἔγγρ. 1.

8. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 306, 309, 317.

9. Ὁ.π., σελ. 323.

10. Δετοράκης, *Νοταριακὲς πληροφορίες*, σελ. 337-338 ἔγγρ. 7.

11. Χρύσας Α. Μαλέζου, Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Φωτιάς στὰ Χανιά καὶ ἡ προσοδὸς του στὴ μονὴ τῆς Πάτμου, Ἀφιέρωμα στὸ Νίκο Σβορώνο, τόμ. Β', Ρέθυμνο 1986, σελ. 126.

ταμειό του Χάνδακα για τὸ 1579 καὶ τὸ 1580¹. ἡ Ἑλενα καὶ ὁ Νικολὸς Monovassioti καθὼς καὶ ἡ Πόθα Monovassioti καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα². ὁ Νικολὸς Monovassioti καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια, καὶ ὁ σερ Τζουάν Ἀντώνιος Monovassioti γιὰ ἄδεια γῆ στὰ Χανιά³. ὁ σερ Ἀντώνιος Monovassioti εἶναι χρεωφειλέτης στὸ δημόσιο ταμειό τῶν Χανιῶν⁴. ὁ Νικολὸς Monovassioti, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴ *Scuola* τῆς Ἁγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά, καὶ ὁ Μάνος Malvassiotto, ἀπὸ τὴ Σούδα, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴν ἴδια *Scuola*⁵.

1585-1587: τὸ 1585 ὁ σερ Τζώρτζης Monoscassoti (Monovassoti) ἐκλέγεται *essator delle angarie* γιὰ τὴν περιοχὴ τῶν Χανιῶν, στὴ θέση τοῦ Ἀθανασίου Ralli⁶. τὸ 1587 λήγει ἡ θητεία του καὶ στὴ θέση του ἐκλέγεται ὁ σερ Θεόδωρος Cavalista τοῦ ποτὲ Μάρκου⁷.

1637: ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Monovassioti λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, στὴ θέση Λαγγά, ποῦ ἀνήκει στὴν οἰκογένεια Morgante⁸.

1644: ἡ οἰκογένεια Monovassioti, μὲ καταγωγὴ ἀπὸ τὸ Ναύπλιο, συγκαταλέγεται στοὺς *nobili cretensi* τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁹.

26. Μοραΐτης¹⁰, ἀπὸ τὸ Μοριά (= Πελοπόννησο)

1393: ὁ Μιχαὴλ Morayti φυλακίζεται μὲ τὴν κατηγορία ὅτι τραυμάτισε τὸν Νικόλαο Trachanioti ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, κάτοικο Χάνδακα κοντὰ στὴν ταβέρνα τοῦ Cacili¹¹.

1427: ὁ Γεώργιος Moraiti ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη¹².

1455: ὁ Θεόδωρος Morayti μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη¹³.

1. P. Castrolifaca, φ. 34^v, 35^v.

2. "Ο.π., φ. 40^v, 43^v.

3. "Ο.π., φ. 130^v, 132^v.

4. "Ο.π., φ. 137^v.

5. "Ο.π., φ. 151^v.

6. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 429 ἀρ. 383.

7. "Ο.π., σελ. 462 ἀρ. 492.

8. Χ α ι ρ έ τ η, Ἀπογραφὴ, σελ. 351 ἀρ. 82.

9. Μ α ν ο ύ σ α κ α, Trivan, σελ. 53.

10. Βλ. Κ ο ν τ ο σ ό π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 106, 108 καὶ σημ. 9, 113.—
Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ί δ η, ὁ.π., σελ. 25.

11. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 326 ἀρ. 1472.

12. I o r g a, *Documents*, σελ. 99.

13. "Ο.π., σελ. 111.

- 1486: ἡ Ἰζαμπέτα Moratissa ἀναφέρεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο¹.
 1553: ὁ Ἰωάννης, γιὸς τοῦ μαῖστρο Γεωργίτζη Μοραίτη, μποτέρη, μπαίνει μαθητευόμενος στὸν παπα Ἀντώνη Ναθαναήλ τοῦ ποτὲ Νικολάου, κάτοικο βούργου Χάνδακα².
 1579: στὸν Γιώργη Moraiti τοῦ Νικολό, ἀπὸ τὸ χ. Πετροκέφαλο, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Τζώρτζης Avonal³.

27. Μυκονιάτης⁴, ἀπὸ τὴ Μύκονο

- 1322: ὁ Μιχάλης Michoniati καὶ ὁ Μιχάλης Dramatino, βαρκάρηδες, κατηγοροῦνται μαζὶ μὲ ἄλλους, ὅτι παρέλαβαν καὶ πούλησαν σιτάρι τοῦ Κοινοῦ, ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο στὸ Χάνδακα⁵ (πρβλ. πῶς κάτω, σελ. 286, λ. Dramatino).
 1583: ἡ Μακαρία Nicognati [Micognati;] καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα⁶.

28. Μυτιληναῖος⁷, ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη

- 1427: ὁ Μιχάλης Mitilineo, κάτοικος τοῦ χ. Ἐπισκοπὴ Χερσονήσου, πληροφορεῖ τὸν Νικόλαο Caneanigo, ἐπίσκοπο Κορώνης (Choron;), κάτοικο Χάνδακα, γιὰ ἓνα βιλλάνο ποὺ ἔφυγε⁸.
 1490: ὁ Νικόλαος Μυτιληναῖος ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη⁹.
 1491: Διάκος Mitilineo, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα¹⁰.
 1505: ἡ Μαργέτα, σύζυγος τοῦ μαῖστρο Γεωργίου Metilineo, ψάλτη καὶ ζωγράφου, συντάσσει τὴ διαθήκη της¹¹.
 1536: ὁ σερ Τζώρτζης Mitileneo μὲ τοὺς γιούς του Θεοδώρη, Δημήτρη καὶ Ἀντώνιο, ὁ σερ Τζώρτζης Mitileneo, ὁ Γιάννης Mitilineo μὲ τὸ γιό του

1. Ὁ.π., σελ. 114.

2. Δετοράκη, *Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις*, σελ. 236-237 ἔγγρ. 1.

3. Καραπιδάκη, Β, σελ. 258 ἄρ. 426.

4. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 106.—Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 25.

5. Duca di Candia, Bandi, σελ. 125 ἔγγρ. 332.

6. P. Castrolilaca, φ. 39V.

7. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὅ.π., σελ. 465.—Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108, 113 καὶ σημ. 23.—Τριανταφυλλίδη, ὅ.π., σελ. 27.

8. Iorga, *Documents*, σελ. 99.

9. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 659-660 ἔγγρ. 5.

10. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 208 ἄρ. 118.

11. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 318 ἄρ. 19.

- Μάρκο, καὶ ὁ Θεωδωρὴς Metelincho [Metelineo;] περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹.
- 1541: στὸν Γιάννη Midilinei, γιὸ τοῦ παπα Φανούρη, ἀπὸ τὸ χ. Ποταμιές, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Μάρκος Bromiro².
- 1582: στὸν Γιάννη Mitilineo τοῦ παπα Γιώργη, ἀπὸ τὸ χ. Arida στὸ Χάνδακα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Μανέας Pantaleo³.
- 1583: ὁ Γιάννης Metilineo περιλαμβάνεται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁴. ὁ σερ Μάρκος Mitilineo εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν καὶ ὁ Μιχελῆς Mitilineo, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴ *Scuola* τῆς Ἀγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά⁵.
- 1586: ὁ Μιχελῆς Micilinea τοῦ ποτὲ παπα Γιάννη ἐκλέγεται γραφέας τοῦ κάστρου Μονοφατσίου⁶.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Mitilineo συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁷.

29. Ναξιώτης, Νιξιώτης καὶ Ἀξιώτης⁸, ἀπὸ τὴ Νάξο

- 1268: ὁ Λέος Tunixioti [-τοῦ Νιξιώτης;], κληρικός, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς, ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁹.
- 13ος αἰ.: τὰ ἐπώνυμα Nixiotis καὶ Axiotis ἀναφέρονται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης¹⁰.
- 1320: ὁ Λέος Naxioti ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στὸν διευρυμένο βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹¹.
- 1573: στὸν Κωνσταντῖνο Axioti τοῦ ποτὲ παπα Γιάννη, ἀπὸ τὸ χ. Ἀπάνω Ἀστρακοί, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὰ Κύθηρα, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ παπα Ἐμμανουήλ [Vurnicha]¹².

1. Π λ ο υ μ ῖ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 302, 303, 307, 313.
2. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, Α, σελ. 85 ἀρ. 271.
3. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, C, σελ. 367 ἀρ. 223.
4. P. Castrolilaca, φ. 55V.— Σ π α ν ᾶ κ η, *Λασιθι*, σελ. 54 ἔγγρ. 12.
5. P. Castrolilaca, φ. 137V, 151V.
6. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, C, σελ. 438 ἀρ. 408.
7. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 54.
8. Βλ. Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ῖ δ η, ὁ.π., σελ. 31.
9. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 76, 87-88 ἔγγρ. Α'.— Τ ο ὕ ἰ δ ι ο υ, *Κατάστιχο*, σελ. 142 ἔγγρ. 7.
10. Χ α ι ρ ῆ τ η, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512.
11. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 226-227 ἔγγρ. 141I.
12. Κ α ρ α π ι δ ᾶ κ η, Β, σελ. 104 ἀρ. 60

1575: ὁ Νικολὸς Nixia παρίσταται σὲ συνάντηση φεουδαρχῶν σχετικὴ μὲ τὶς στρατιωτικὲς κατοικίαι στὴν πόλη τοῦ Χάνδακα¹.

1624: ὁ Παπαμανέας Ἀξιώτης ὑπογράφει σὲ εὐχαριστήριον ἔγγραφο ποῦ στέλλουν οἱ κληρικοὶ τοῦ Χάνδακα στὸ λατίνον ἀρχιεπίσκοπον Παροναζίας Σεβαστιανὸν Κουϊρίνο².

30. Νιώτης³, ἀπὸ τὴν Ἴο

1297: ὁ Πέτρος Nioti, πρῶτον πρεσβύτερος στὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Μαργαρίτας, νοτάριος, συντάσσει νοταριακὴν πράξιν ποῦ μνημονεύεται σὲ ἔγγραφο τοῦ 1306⁴.

31. Παριανός, ἀπὸ τὴν Πάρο

1583: ὁ Γιώργης Apparianò εἶναι πλοίαρχος (*parono*) στὶς ἔκτακτες γαλέρες τοῦ Ρεθύμνου⁵.

32. Πατρινός⁶, ἀπὸ τὴν Πάτρα

1395: ὁ Μιχαὴλ Patrino τοῦ ποτε Ἰωάννη, κάτοικος τοῦ χ. Chera Rodea, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.

1538: ἡ Ἀνέζα, σύζυγος τοῦ Θεοδωρῆ Πατρινοῦ, ἀπὸ τὸ Ἐξώπορτο τοῦ Χάνδακα, βάζει τὴν κόρη τῆς Κυριακῆ μαθήτρια, γιὰ δύο χρόνια, σὲ μαστόρισσα γιὰ νὰ τῆς μάθει τὴν «άνυφαντικὴν τοῦ μεταξοῦ»⁸.

33. Ρόδιος⁹, Ροδίτης καὶ Νταρόδο, ἀπὸ τὴ Ρόδο

13ος αἰ.: τὸ ὄνομα Rodios ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα 18 καὶ 19 τοῦ Ἀρχιεπίου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης¹⁰.

1300: ὁ Γεώργιος Rodhio, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Στέφανο Giselo, κάτοικο Χάνδακα¹¹.

1. Ὁ.π., σελ. 150 ἀρ. 148.

2. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Χειρόγραφον ἐκ Χάνδακος Κρήτης τοῦ ἔτους 1624*, Κρ. Χρ. 6 (1952), σελ. 272.

3. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 31.

4. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 169 ἔγγρ. 82.

5. Ρ. Castrolilaca, φ. 103^r.— Ξηροουχάκη, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ. 75.

6. Βλ. Moritz, ὁ.π., σελ. 39.

7. Santsehi, *Régestes*, σελ. 356 ἀρ. 1652.

8. Μαλτέζου, *Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας*, σελ. 75.

9. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 546.— Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108 καὶ σημ. 9.

10. Χαϊρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 512.

11. Pietro Pizolo, I, σελ. 77 ἔγγρ. 155.

- 1300: ὁ Γεώργιος Rodhio καὶ ὁ Ριγέτος, γιὸς τοῦ ποτὲ Perinçoli, κρεοπώλη, κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται χρήματα ἀπὸ τὸν Νικόλαο Tairapetra, ἐπονομαζόμενο Musia, κάτοικο βούργου Χάνδακα¹. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Rodhio συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Ἰωάννη Signolo καὶ τὸν Δαμιανὸ Aprino, κατοίκους Χάνδακα² (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 283, λ. Aprino).
- 1300-1304: τὸ 1300 ὁ Μάρκος Karavello, κάτοικος Χάνδακα, βάζει μαθητευόμενο, γιὰ ἕξι χρόνια, στὸν Μάρκο Lambardo, κτίστη, κάτοικο Χάνδακα, τὸν Μιχάλη, γιὸ τοῦ Ἰωάννη Rodhio, βιλλάνο του³ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 246, λ. Lambardo). τὸ 1304 ὁ Karavello, σὲ ἀντικατάσταση τοῦ Μιχαήλ, βάζει τὸν ἀδελφὸ του Γεώργιο Rodhio, μαθητευόμενο στὸν Βαρθολομαῖο, γιὸ τοῦ Στέφανου Murarii, κάτοικο Χάνδακα, γιὰ τὸ ὑπολειπόμενο χρονικὸ διάστημα⁴.
- 1320: ὁ Γεώργιος Rodhio ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στὸν διευρυμένο βούργο τοῦ Χάνδακα⁵.
- 1367: ὁ Λέος Rodio ἐνάγεται ἀπὸ τὸν πρεσβύτερο Ἐμμανουήλ Petropulo⁶.
- 1368: ὁ Βασίλης Darodo εἶναι πιστωτὴς τοῦ ποτὲ Μαρίνου⁷.
- 1368, 1380: ὁ Ἰωάννης Rodio, κρεοπώλης στὸ Χάνδακα, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα⁸.
- 1371-1389: τὸ 1371 ἡ Μαρία Rodena κερδίζει δικαστικὴ ὑπόθεση⁹. τὸ 1389 ἡ Μαρία Rodena, φυλακισμένη γιὰ χρέη καὶ ἐγγυήτρια τοῦ Γιάννη Catalacti, κατοίκου Χανιωῶν, ζητᾷ νὰ παραχωρηθεῖ ἡ ἐγγυήσή της στοὺς δανειστὲς της, ὥστε νὰ ἀποφυλακιστεῖ¹⁰.
- 1376: τὸν Κώστα Varucha διεκδικοῦν ὡς βιλλάνο οἱ ἐπίτροποι τοῦ Ἰωάννη Cornario τοῦ ποτὲ Πέτρου, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀποκαλοῦν Κώστα Rodio, νόθο γιὸ τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Varucha καὶ τῆς παλλακίδας του Μαρίας¹¹.
- 1394: στὸν Γιάννη Rodio, ἐπονομαζόμενο Stassi, κάτοικο τοῦ χ. Μεσοχώρι, χορηγεῖται ἄδεια νὰ ταξιδέψει ἔξω ἀπὸ τὴν Κρήτη, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ ἱερέας, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ κυρίου του Πέτρου Dono¹².

1. "Ο.π., σελ. 89 ἔγγρ. 185.

2. "Ο.π., σελ. 147 ἔγγρ. 312, 262 ἔγγρ. 569.

3. "Ο.π., σελ. 298-299 ἔγγρ. 656.

4. Pietro Pizolo, II, σελ. 177-178 ἔγγρ. 1083.

5. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 226-227 ἔγγρ. 1411.

6. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 121 ἀρ. 143.

7. "Ο.π., σελ. 128 ἀρ. 188.

8. "Ο.π., σελ. 132 ἀρ. 236, 222 ἀρ. 1008.

9. "Ο.π., σελ. 165 ἀρ. 557.

10. "Ο.π., σελ. 277-278 ἀρ. 1262.

11. "Ο.π., σελ. 194 ἀρ. 786.

12. "Ο.π., σελ. 338 ἀρ. 1559.

- 1394: ὁ Μιχάλης Rodo, κάτοικος τοῦ χ. Ἀπάνω Βιάννος, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἐμμανουήλ Rughelo γιὰ τοῦ Μιχαήλ, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό¹.
- 1395: ὁ Γεώργιος Roditi, ποὺ κατοικεῖ στὸ μύλο τοῦ Casamba, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα².
- 1428: ὁ Μιχαήλ Rodi, ἀπὸ τὸ χ. Κούρτες, περιλαμβάνεται στοὺς τριανταεξι φτωχοὺς Κρητικὸς τοξότες, γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποφασίστηκε μείωση τῶν χρεῶν τους σὲ Ἑβραίους³.
- 1459: ὁ Γεώργιος Rodhio ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁴.
- 1497: ὁ Γεώργιος Rodios, ἀπὸ τὸ χ. Κάστελλος, παίρνει ἄδεια νὰ χειροτονηθεῖ ἱερέας· ὑπόσχεται πίστη στὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ στὴ Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας⁵.
- 1521: ὁ «Θεοδόσιος μοναχὸς τὸ κατὰ κόσμον Θεόδωρος Ρόδιος», κάτοικος στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου ἐπιλεγομένου Γαλίνας, συντάσσει τὴ διαθήκη του καὶ ἀφήνει στὸν ἀδελφὸ του Γιαννά Ρόδιο, τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης του τῆς τεκτονικῆς, νὰ τὰ δώσει στὸ παιδί του⁶.
- 1522: ὁ Γιακουμῆς Νταρόδο τοῦ ποτε Λέου καὶ ὁ Ἰωάννης Νταρόδο τοῦ ποτε Δημήτρη, κάτοικοι βούργου Χάνδακα, νοικιάζουν ἀπὸ τὸ ζωγράφο Γεώργιο Στριλίτζα τοῦ Βερνάρδου, ὡς ἀντιπρόσωπο τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Παναγίας τοῦ Βαρσαμονέρου, ἓνα ἐργαστήριο στὸ Χάνδακα, στὴ συνοικία τῶν σιδηρουργῶν⁷.
- 1536: ὁ σερ Νικολὸς Rodeo, ὁ μαῖστρο Μάρκος Rodeo, ὁ Πέρος Rodeo, ὁ Ἀνδρέας Roditi, ὁ Μανόλης Rodeo καὶ ὁ Νικολὸς Rodeo περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁸. ὁ μαῖστρο Γεώργης Rhoditti, ὁ Γιάκομος Roditti καὶ ὁ Γιάννης Rhoditti ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ κάστρου Ἀποκορώνου⁹.
- 1543: ὁ μαῖστρο Μιχελῆς Ροδίτης, «ἀντζήγγανος», ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση ἀντισκάρου¹⁰.
- 1548: ὁ παπα Τζαννάκης Rhodius, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Νέου, στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα, καὶ ὁ παπα Condi Rhodius, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας Γαζανῆς, στὸ χ. Γάζι, πε-

1. Ὁ.π., σελ. 353 ἀρ. 1634.

2. Ὁ.π., σελ. 366 ἀρ. 1688.

3. Noiret, *Documents*, σελ. 322.

4. Iorga, *Documents*, σελ. 113.

5. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 335 ἔγγρ. 274.

6. Δετοράκη, *Νοταριακὲς πληροφορίες*, σελ. 336 ἔγγρ. 6.

7. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 321.

8. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 305, 308, 311, 312, 315.

9. Ὁ.π., σελ. 322, 323.

10. Δετοράκη, *Ἀγγραφεῖα*, σελ. 108-109 ἔγγρ. 1 καὶ σελ. 112 σημ.

- ριλαμβάνονται στους ένενήντα Έλληνες κληρικούς, που υπάγονται στη δικαιοδοσία του λατίνου αρχιεπισκόπου Κρήτης¹.
- 1556-1591: μαΐστρο Λαμπριανός Darodo του Ίωάννη, ζωγράφος Χάνδακα².
- 1567: ο Νικολός Νταρόδο του Γιώργη, μαραγκός, νοικιάζει σε γονικό από τον Δανιήλ Καλαφάτη του ποτέ Νικολό, κάτοικο Χανιών που βρίσκεται στο Χάνδακα, και ιδιοκτήτη της εκκλησίας του Αγίου Αντωνίου, έξω από τα τείχη του Χάνδακα, ένα οικόπεδο που ανήκει στην εκκλησία αυτή, και βρίσκεται στην πλατειά στράτα. στην ένορία της Παναγίας Θαλασσομάχισσας³.
- 1567: ο παπα Πέτρος Ρόδιος αναφέρεται σε νοταριακή πράξη⁴.
- 1568: μαΐστρο Νικολός da Rodo, ζωγράφος Χάνδακα⁵.
- 1571: ο μαΐστρο Ίωάννης Νταρόδος, ζωγράφος Χάνδακα, αναγράφεται στα κατάστιχα του νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ⁶.
- 1571: ο μαΐστρο Μιχαήλ Ρόδιος υπογράφει ως μάρτυρας σε σύμβαση μαθητείας⁷.
- 1573: στον Γεώργιο Rodio, από το χ. Καστέλλι Πεδιάδας, χορηγείται άδεια να μεταβεί στα Κύθηρα, για να χειροτονηθεί παπάς έγγυητής ο Μανόλης Dacipri⁸ (πρβλ. πιο κάτω, σελ. 302, λ. Dacipri).
- 1576: ο ιερέας Πέτρος Ρόδιος αφορίζεται, επειδή έμποδίζει τους έξάρχους του πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως, οι όποιοι έχουν έλθει στην Κρήτη, να συλλέξουν τις εισφορές υπέρ του πατριαρχείου⁹.
- 1577: ο Νικόλαος Ρόδιος, δάσκαλος, υπογράφει ως μάρτυρας σε νοταριακή πράξη¹⁰.
- πριν από το 1578: ο Θεοτόκης Ρόδιος αναφέρεται στα κατάστιχα του νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ¹¹.
- 1583: ο Γιώργης Rodhio Baghò, ο Μανόλης Roditti, ο Μανόλης Roditti

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 99 και 101 έγγρ. Ε'.

2. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, *Νέα έγγραφα*, σελ. 158-159, 163-164 άρ. 6, 189-190 έγγρ. Β' και σχόλια.

3. "Ο.π., σελ. 165-166 και σημ. 29.

4. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχολογήματα*, σελ. 263 έγγρ. ΧΙ.

5. C a t t a r a n, *Nuovi elenchi*, σελ. 233 άρ. 8.— Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, *Νέα έγγραφα*, σελ. 171. άρ. 19.

6. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχολογήματα*, σελ. 257 άρ. 25.— Π α λ ι ο ύ ρ α, *Η ζωγραφική*, σελ. 121 άρ. 38.

7. Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Διδασκαλικές και βιβλιογραφικές συμβάσεις*, σελ. 246 έγγρ. 5.

8. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 97 άρ. 30.

9. Ν. Β. Τ ω μ α δ ά κ η, *Λουκάρεια. Νικόλαος (ιερέυς) - Νικηφόρος (ιερομόναχος) Ρόδιος, Κρής και ή προς τον έν Ένετία Λούκαριν άλληλογραφία του*, Θησαυρίσματα 16 (1979), σελ. 278 και σημ. 2-4.

10. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχολογήματα*, σελ. 255.— Τ ω μ α δ ά κ η, *Λουκάρεια*, σελ. 279-293. Πρβλ. Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Διδασκαλικές και βιβλιογραφικές συμβάσεις*, σελ. 233.

11. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχολογήματα*, σελ. 304.

- τοῦ Νικόλα και ὁ Νικόλας Roditti τοῦ ποτέ Γ. περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ¹.
- 1584: ὁ Μάρκος Rodio τοῦ ποτέ παπα Πιέρου ἐκλέγεται *terminista al presorio*, στή θέση τοῦ Κωνσταντῆ Drasino².
- 1585: στὸν Ἰωάννη Rhodio τοῦ παπα Πιέρου, ἀπὸ τὸ Χάνδακα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στή Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπᾶς· ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος Pantaleo³.
- 1586: ὁ Μαθιὸς Rhodio τοῦ παπα Πιέρου ἐκλέγεται γραφέας τοῦ κάστρου Νονο *seconda muda*⁴.
- 1614: ἡ Ἐργίνα, κόρη τοῦ ποτέ Νικολάου Ροδίτη και χήρα τοῦ Γιώργη Μαργίρη, συντάσσει τὴ διαθήκη της⁵.
- 1627: τὰ παιδιὰ τῆς Μαρίας Ροδίτη και τοῦ ζωγράφου Τζαννῆ Λαμπάρδου, Νικολός, Σταμάτης, Ἀγνή, Τζωρτζίνα και Μανόλης, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο κάτοικοι Χάνδακα, ὡς κληρονόμοι τῆς μητέρας τους ὀρίζουν γενικὸ ἐπίτροπό τους στὸ Ρέθυμνο τὸ θεῖο τους μαῖιστρο Νικολὸ Ροδίτη τοῦ ποτέ Σταμάτη, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο⁶.
- 1647: ὁ εὐγενὴς Τζουάννες Ροδίτης τοῦ Μικέλε, «ντοτόρες μετηκος φησικος», προκειμένου νὰ ταξιδέψει στή Συρία, κάνει ἀπογραφή τῆς κινητῆς περιουσίας του⁷.
- 1653: ὁ παπα Ἰωάννης Νταρόδος, ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τῆς Κυρίας Πιστευχιώτισσας στὸ Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἔγγραφο σχετικὸ μὲ τὸν Φραγκίσκο Ζενο, βικάριο τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης Ἰωάννη Quirino⁸.

34. Σαλονικιὸς⁹ και Σαλονικαῖος, ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη

- 1320: ἡ Μαρία Salonichea ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, στὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹⁰.
- 1352: ὁ Sambathus Salonichio, Ἑβραῖος, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται

1. Ρ Castrofilaca, φ. 54^v, 55^v, 56^r, 56^v.— Σ π α ν ἄ κ η, *Λασιθι*, σελ. 49, 56, 58, 63 ἔγγρ. 12, 126 σημ. 179.

2. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, C, σελ. 405 ἀρ. 316.

3. "Ο.π., σελ. 431 ἀρ. 394.

4. "Ο.π., σελ. 438 ἀρ. 408.

5. Κ α ζ α ν ἄ κ η - Λ ἄ π π α, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 224.

6. "Ο.π., σελ. 218-219

7. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ἄ κ η, *Μαρτυρίες*, σελ. 121-126 ἔγγρ. Γ'.

8. Μ α σ τ ρ ο δ η μ ἦ τ ρ η, *Ἐπιγράμματα ἱερέων*, σελ. 393 (= "Ελληνες λόγιοι, σελ. 129).

9. Βλ. Κ ο ν τ ο σ ὀ π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 109.

10. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 212 ἔγγρ. 1221.

σὲ νοταριακὴ πράξις ὡς ἐγγυητὴς τοῦ Ἑβραίου Ξένου Malotus, γιοῦ τοῦ ποτὲ Ἰλία ἀπὸ τὸ Μυστρά, ποὺ βρίσκεται τῶρα στὸ Χάνδακα¹.

1387: ὁ Γιάννης Salonicheo καὶ ἡ ἀδελφὴ του Εἰρήνη, σύζυγος τοῦ Στεφάνου Pandechni, παπουτσῆ, θὰ κατέχουν ἐναλλάξ κάθε δύο χρόνια τὸ μοναστήρι καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στὸ χ. Casamba, ποὺ τοὺς ἔχει ἀφήσει ἐξ ἡμισείας μὲ τὴ διαθήκη του ὁ καλόγερος Ianuchius Exotrocho².

1393: ἡ παπαδιὰ Καλὴ Salonichea μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.

1427: ὁ Σαμουὴλ Salonicho, Ἑβραῖος, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξις⁴.

35. Σαμοθράκης⁵, ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη

1577: ὁ Νικόλαος Σαμοθράκης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξις⁶.

1583: ὁ Στέφανος Samathraci εἶχε διατελέσει πρῶτος *essator delle angarie*, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ προβλεπτῆ Foscarini· τῶρα στὴ θέση αὐτὴ ἐκλέγονται, γιὰ δύο χρόνια, ὁ Ἀντώνιος Surian τοῦ Ἀνδρέα γιὰ τὸ Ρέθυμνο καὶ ὁ Ἀθανάσιος Ralli τοῦ Τζουάννε γιὰ τὰ Χανιά, μὲ τοὺς ἴδιους ὄρους, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε διοριστεῖ ὁ Samathraci⁷.

1583: ὁ Μανουῖσος καὶ ὁ Στεφανὴς Samatrachi καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁸· ὁ Δημήτρης Samathraci καὶ ὁ Τζαννάκης Samathraci περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁹.

36. Σερφιώτης¹⁰, ἀπὸ τὴ Σέριφο

1368: ὁ Γεώργιος Serfioti εἶχε νοικιάσει γῆ στὸ χ. Καλέσια ἀπὸ τὸν Πέτρο Quirino· τῶρα τὴν κατέχει ὁ Παῦλος Gretolo, ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης τοῦ ποτὲ Δονάτου Gretolo¹¹.

1368: ἡ Καλὴ Serfiotisa, κάτοικος Χάνδακα κοντὰ στὸν Ἅγιο Φραγκίσκο, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹².

1. Zaccaria de Frodo, σελ. 44-45 ἔγγρ. 61.

2. Santschi, *Régestes*, σελ. 259-260 ἀρ. 1186.

3. Ὁ.π., σελ. 326 ἀρ. 1475.

4. Iorga, *Documents*, σελ. 99.

5. Βλ. Ἀνδριώτης, ὁ.π., σελ. 192.—Τριανταφυλλίδης, ὁ.π., σελ. 33.

6. Μέττζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 290-291 ἔγγρ. XXXIX.

7. Καραπιδάκη, C, σελ. 372 ἀρ. 241.

8. P. Castrofilaca, φ. 43^r.

9. Ὁ.π., φ. 54^r, 57^v.—Σπανιάκη, *Λασιθι*, σελ. 46, 68 ἔγγρ. 12.

10. Βλ. Τριανταφυλλίδης, ὁ.π., σελ. 31.

11. Santschi, *Régestes*, σελ. 19 ἀρ. 83.

12. Ὁ.π., σελ. 127 ἀρ. 183.

37. Σκόπελος, από τῆ Σκόπελο ἢ ἐνδεχομένως ἀπὸ τὸ χ. Σκόπελα Πεδιάδας

1320: ὁ Johanninus Scopello ἔχει ξαναχτίσει, ἐδῶ καὶ εἰκοσιτέσσερα χρόνια, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Προφήτη Ἡλία στὸ χ. Βασιλιές¹.

1374: ἡ Καλὴ Scopeletena ὀρίζεται μάρτυρας σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση².

38. Συριανός³, ἀπὸ τῆ Σύρο ἢ ἀπὸ τῆ Συρία⁴

1311: ὁ Μικελλίνος Syriano κακοποιήθηκε ἀπὸ τὸ διάκο Μιχάλη, τοῦ ὑποχρεώνεται νὰ πληρώσει πρόστιμο⁵.

1314: ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Μάρκου Siriani καὶ τοῦ Guillielmi, Ἑλλήνων ταβερνιάρηδων, κατοίκων τοῦ κάστρου Νονο, κατηγορεῖται ὅτι ἔκλεψε κρασί ὁ Νικόλας Burgondione, *textor*, κάτοικος τοῦ ἴδιου κάστρου⁶.

1315: ὁ Μάρκος Siriano μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Ἐμμανουήλ⁷.

1323: ὁ Ἰωάννης Syrianus, κάτοικος τοῦ χ. Κώμη τοῦ Πέτρου Doni, κατηγορεῖται ὅτι βίασε τὴν Σοφία, κόρη τοῦ ποτὲ Ἐμμανουήλ Simoni, ἀπὸ τὸ χ. Potize⁸.

1536: ὁ Γεωργιᾶς Siriano, ὁ Πιέρος Seriani καὶ ὁ γιὸς του μαιστρο Ἀντώνιος, ὁ Ἀκίνδυνος Siriano, ὁ Μαρῆς Sirgiano καὶ ὁ Γιάννης Sirgiano περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁹. ὁ Γιάννης Siriano καὶ ὁ Γεώργης Siriano ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ κάστρου Ἀποκορώνου¹⁰.

1573: στὸν Μιχάλη Seriano, γιὸ τοῦ ποτὲ Γιάννη, ἀπὸ τὸ χ. Κριτζὰ Μιραμπέλου, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὰ Κύθηρα, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς ἐγγυητῆς ὁ Στέφανος Mandracari¹¹.

1574: στὸν Γιώργη Siriano τοῦ Γιάννη χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὰ Κύθηρα, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς¹².

1. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 284 ἔγγρ. 225I, IV.

2. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 193 ἀρ. 783.

3. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 106.—Τριανταφυλλίδη, *ἑ.π.*, σελ. 26.

4. Βλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 4-7, ὅπου ἡ συγγραφέας διακρίνει τὰ ὀνόματα: Suriano ἀπὸ τῆ Συρία καὶ Siriano ἀπὸ τῆ Σύρο.

5. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 165 ἔγγρ. 73.

6. Duca di Candia, Bandi, σελ. 11 ἔγγρ. 15.

7. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 155 ἔγγρ. 35.

8. Duca di Candia, Bandi, σελ. 128 ἔγγρ. 338.

9. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 302, 304, 309, 317

10. "Ο.π., σελ. 322.

11. Καρπιδάκη, Β, σελ. 104 ἀρ. 63.

12. "Ο.π., σελ. 111 ἀρ. 77².

- 1583: ὁ Κωνσταντῆς Siriano τοῦ παπα Γιάννη, ὁ Γιώργης Siriano τοῦ παπα Μανόλη, ὁ παπα Γ. Siriano τοῦ παπα Γιάννη, ὁ παπα Μιχάλης Siriano τοῦ ποτὲ παπα Μανόλη, ὁ παπα Γιάννης Siriano τοῦ ποτὲ παπα Γ. καὶ ὁ Ζαχαρίας Siriano περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ¹. ὁ Μάρκος Siriano, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴ *Scuola* τῆς Ἁγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά².
- 1644: ἡ οἰκογένεια Sirgiano συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan³.

39. Συρίγος⁴, Τσυρίγος καὶ Κυθηριώτης, ἀπὸ τὰ Κύθηρα

- 1271: ὁ Νικήτας Sirigo, κάτοικος Χάνδακα, ὀφείλει νὰ παραδώσει στὸν Ἰωάννη de Raynaldo, κάτοικο Χάνδακα, ἐμπορεύματα σὲ συμφωνημένη τιμῆ⁵.
- 1300: ὁ Βαρθολομαῖος Sirigo, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Ἰάκωβο Corferri καὶ τὸν Ἐμμανουὴλ Verino, κατοίκους Χάνδακα⁶.
- 1365-1367: ὁ Μοσχολέος Sirigo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁷.
- 1368: ὁ Δημήτριος Seriga εἶναι μεταξύ ἐκείνων, ποὺ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση περιπόλου, ἐπειδὴ ἔχουν ἀναλάβει νὰ σηκώνουν κάθε Τρίτη τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας⁸.
- 1368: ὁ Φραγκίσκος Serigo ἐκπροσωπεῖ τὸν Νικόλαο Sanuto, δούκα τοῦ Ἀρχιπελάγους, σὲ ἀντιδικία του μὲ τὸν Πέτρο Bolani καὶ τὸν Θωμὰ Mocenigo⁹.
- 1368: ὁ Νικόλαος Serigo τοῦ ποτὲ Λαυρεντίου εἶχε ὑπογράψει συμβόλαιο (1359) γιὰ τὴν ἐκμίσθωση σπιτιοῦ στὸ Χάνδακα, τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καβαλλαρία τῆς Ἀκρίας· τὸ σπίτι μοιράζεται τώρα στοὺς δικαιοῦχους, ἀλλὰ ὁ Νικόλαος διατηρεῖ τὰ δικαιώματά του σ' αὐτό¹⁰.
- 1372-1391: τὸ 1372 ὁ Ayton Serigo ἐνάγει τὸν Ἰωάννη Dandolo¹¹. τὸ 1375

1. P. Castrolifaca, φ. 53^v, 54^r, 57^r, 57^v.— Σπανάκη, *Λασιθι*, σελ. 45, 47, 65, 66, 68 ἔγγρ. 42. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Striano-Suriano-Siriano*, σελ. 6.

2. P. Castrolifaca, φ. 151^v.

3. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 54. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Striano-Suriano-Siriano*, σελ. 6.

4. Βλ. Ἀνδριώτη, ὅπ., σελ. 197 καὶ σημ. 9.

5. Pietro Scardon, σελ. 158 ἔγγρ. 427.

6. Pietro Pizolo, I, σελ. 174-175 ἔγγρ. 374-375, 177-178 ἔγγρ. 382.

7. Μανούσακα - van Gemert, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 128-129 ἔγγρ. 27.— van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 97-98 ἔγγρ. 6.1.

8. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 138 ἀρ. 298.

9. Ὁ.π., σελ. 16 ἀρ. 67.

10. Ὁ.π., σελ. 22 ἀρ. 97.

11. Ὁ.π., σελ. 168 ἀρ. 585.

- ὀφείλει στὸν Φωκᾶ Scordalo, καλόγερο, τὴν ἀξία ἑνὸς βοδιοῦ καὶ ἑνὸς ἡμιόνου, ποῦ τοῦ εἶχαν κληροδοτηθεῖ κατὰ λάθος μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἡλία, γιοῦ τοῦ Φωκᾶ¹. τὸ 1391 ἐνάγει τὸν Ἀνδρέα de Ripra, λιμενάρχη τοῦ Χάνδακα, προκειμένου νὰ ρυθμιστοῦν ζητήματα σχετικά μὲ τὴν προίκα τῆς κόρης του Κατερούτσας².
- 1378: ὁ Νικόλαος Serigo ἐνάγεται ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Massari προκειμένου νὰ ρυθμιστεῖ ζήτημα σχετικὸ μὲ μερίδιο ἀπὸ τὴν ἀγορὰ παστῶν ψαριῶν³.
- 1386-1388: τὸ 1386 ἡ Μαρούλα, κόρη καὶ ἐπίτροπος τοῦ ποτὲ Νικολάου Serigo καὶ σύζυγος τοῦ Ἰακωβέλου Venetando, ἀντιδικεῖ μὲ τὸν Γεώργιο Paulopulo, δεῦτερο σύζυγο τῆς μητέρας της Μαργαρίτας, ἐπιτρόπου καὶ αὐτῆς τοῦ Νικολάου, γιὰ περιουσιακὰ θέματα⁴. τὸ 1387 τὸ ἀμπέλι ποῦ κατεῖχε ὁ Νικόλαος Serigo στὸ χ. Γεράνι κατακυρώνεται στὸν Γεώργιο Paulopulo, πρωτοψάλτη⁵. τὸ 1388 ἡ Μαργαρίτα, ἐπίτροπος τοῦ ποτὲ Νικολάου Serigo καὶ σύζυγος τοῦ Γεωργίου Paulopulo, ἀντιδικεῖ μὲ τὸν Ἑβραῖο Jecuda τοῦ ποτὲ Μουσιῆ, γιὰ χρέη τοῦ Serigo⁶.
- 1399: ὁ Δονάτος Serigo καὶ ἄλλοι ἐνοικιαστῆς τοῦ χ. Καμάρι διαμαρτύρονται, ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρέας Cornaro τοῦ ποτὲ Φιλίππου κατέστρεψε δρόμο στὸ χωριὸ Κεραμούτσι, στὴ θέση Nefita⁷.
- 1459: ἡ ἀδελφὴ Ἑργίνα Syrigo, ἡγουμένη τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φαρδουλάρη, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.
- 1460: ὁ Νικόλαος Sirigo καὶ ὁ Λορέντζος Delfino ἔχουν νοικιάσει γῆ τοῦ Κοινοῦ ποῦ ὀνομάζεται Καμάρι· γιὰ νὰ λυθεῖ ἡ διαφορά τους ὡς πρὸς τὴ διανομὴ τῆς περιοχῆς αὐτῆς ὀρίζονται ἐκτιμητῆς⁹.
- 1501: ὁ Ἀνδρέας Κυθηριώτης ἀναφέρεται στὴ διαθήκη τοῦ Τζαννῆ Γραδενίγου τοῦ ποτὲ Νικολάου¹⁰.
- 1503: ὁ πρεσβύτερος Φραγκίσκος Sirigo, νοτάριος Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας¹¹.
- 1503-1504: τὸ 1503 ἡ Βαρβάρρα, σύζυγος τοῦ ποτὲ Μοσχολέου Συρίγου, κάτοικος Χάνδακα, συντάσσει τὴ διαθήκη της· τὸ 1504 συντάσσει δεύτερη διαθήκη¹².

1. "Ο.π., σελ. 200 ἀρ. 826.

2. "Ο.π., σελ. 302-303 ἀρ. 1362.

3. "Ο.π., σελ. 195-196 ἀρ. 798.

4. "Ο.π., σελ. 252 ἀρ. 1154-1155.

5. "Ο.π., σελ. 257 ἀρ. 1175.

6. "Ο.π., σελ. 270 ἀρ. 1222.

7. "Ο.π., σελ. 393-394 ἀρ. 1843.

8. I o r g a, *Documents*, σελ. 113-114.

9. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 330-331 ἔγγρ. 267.

10. Σ ἄ θ α, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 677-679 ἔγγρ. 15.

11. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ἄ κ η, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 361 ἔγγρ. Β'.

12. Σ ἄ θ α, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 687-688 ἔγγρ. 21, 691-692 ἔγγρ. 24.

- 1507: ὁ Γεώργιος Συρίγος τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, κάτοικος Χάνδακα, ἐκμισθώνει στὸν μαῖστρο Γεώργιο Σωτήρηχο, ζωγράφο, κάτοικο βούργου Χάνδακα, καὶ στὸν Κοκολιὸ Σομανίτη, κάτοικο κάστρου Νονο, ἐκτάσεις γῆς στὶς περιοχὲς Βλατιὰ καὶ Μουρνέα¹.
- 1536: ὁ Δημήτρης Zirigho καὶ ὁ Μανόλης Zirigo Coroneo μνημονεύονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν².
- 1539: ὁ nobile cretense σερ Βιτσέντζος Sirigo τοῦ ποτὲ Τζουάννε ἐκλέγεται *nobil da pora* στὴ γαλέρα Zena τοῦ σερ Νικολάου³.
- 1539: ὁ nobile cretense Μανέας Sirigo τοῦ Ἀγγέλου ἐκλέγεται *nobile a rore* στὴ γαλέρα τοῦ εὐγενοῦς Πιέρου Mudatio⁴.
- 1539: ὁ nobile cretense σερ Νικόλαος Sirego τοῦ Ἀγγέλου ἐκλέγεται *advocatus parvulus curiarum pro muta presente*⁵.
- 1540: ὁ σερ Ἀντώνιος Sirigo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ Ρέθυμνο⁶.
- 1541: ὁ Ἰωάννης Sirigo ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ Γιάννη Misilina, ἀπὸ τὸ κάστρο Μονοφάτσι, στὴν Κεφαλονιά γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς⁷.
- 1548: ὁ παπα Λέος Citherici, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενηντα Ἑλλήνες κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁸.
- 1550: ὁ μαῖστρο Γεωργιλᾶς Συρίγος ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ Ρέθυμνο⁹.
- 1550-1562: τὸ 1550 ὁ Ἀνδρέας Συρίγος τοῦ ποτὲ Φραγκίσκου συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ ἢ κόρη του Αἰκατερίνη τὸν Γεώργιο Βεστιαρίτη τοῦ Σταυριανοῦ τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, ζωγράφο στὸ Χάνδακα¹⁰. τὸ 1562 ἡ Κατερίνα, ἡ κόρη τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα Συρίγου καὶ χήρα τοῦ ποτὲ μαῖστρο Γεώργη Βιστιαρίτη, κάτοικος Ἐξώπορτας τοῦ Χάνδακα, πουλᾷ στὸν μαῖστρο Μιχαὴλ Μπονή, ἐπονομαζόμενο Μυκονιάτη, τοῦ ποτὲ Πέρου, ἓνα ἀμπέλι¹¹.
- 1553-1567: ὁ Μανοῦσος Συρίγος, ἀββοκάτος, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ

1. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 322-323.

2. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 308, 312.

3. Καραπιδάκη, Α, σελ. 27 ἀρ. 109.

4. "Ο.π., σελ. 45 ἀρ. 140.

5. "Ο.π., σελ. 47 ἀρ. 148.

6. Μ. Ι. Μανοῦσακα, *Ἐγγραφα ἀγνώστων νοταρίων τοῦ Ρεθύμνου (1535-1550)*, Κρ. Χρ. 22 (1970), σελ. 290-291 ἔγγρ. Β'.

7. Καραπιδάκη, Α, σελ. 82 ἀρ. 254.

8. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 83, 100 ἔγγρ. Ε'.

9. Μανοῦσακα, *Ἐγγραφα ἀγνώστων νοταρίων*, σελ. 295-296 ἔγγρ. Ε'.

10. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 356-357.

11. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 282-283 ἔγγρ. XXIX.

- νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹. τὸ 1554 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις².
- 1555: ὁ Ἀντώνης Συρίγος τοῦ ποτὲ κυρ Πόλο ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴν πράξιν³.
- 1562: ὁ Νικόλαος Συρίγος, ἀββοκάτος, ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁴.
- 1572: ὁ ἱερομόναχος Μητροφάνης Τζυρίγος τοῦ ποτὲ Γεώργη, ποὺ κατοικεῖ στὸ μοναστήρι τοῦ Χριστοῦ, ὀνομαζόμενον Ἀρκάδι, δωρίζει σ' αὐτὸ —ποὺ γίνεται κοινόβιο— τὴν περιουσία του⁵.
- 1573: οἱ nobili cretensi Δονάτος Serigo τοῦ Ἀνδρέα, Τζουάν καὶ Νικολὸς Serigo (Cerigo) τοῦ Δονάτου εἶναι ὑποψήφιοι γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβευτῆ ποὺ θὰ μεταφέρει τὰ «καπίτουλα» στὴ Γαληνοτάτη καθὼς καὶ τοῦ συντάκτη τους⁶.
- 1577-1578: τὸ 1577 ἡ χήρα τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα Συρίγου, Πετροῦ Νεγροπούλα, ἀναγνωρίζεται ὡς ἰδιοκτῆτρια χωραφιοῦ στὴ θέση Κακὰ Πηλά, τὸ ὁποῖο κρατοῦσε ὁ μαῖστρο Τζαννέτος Σκλάβος, ζωγράφος· τὸ 1578 ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἀναστέλλεται, μετὰ ἀπὸ ἐνέργειες τοῦ Τζουάν Ντάντολο, ἀντιπροσώπου τοῦ Νικολὸ Συρίγου, κηδεμόνα τοῦ Τζαννάκη, γιοῦ τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα⁷.
- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Ἀνδρέας Συρίγος, λεγόμενος Ἀετός, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁸.
- 1579: ὁ ἀδελφὸς Βλάσης Sirigo ἐγγυᾶται γιὰ τὴν μετάβαση τοῦ διάκου Τζουάννε Gripioti τοῦ παπα Μιχαήλ, ἀπὸ τὸ χ. Γερακάρι, στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς⁹ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 202, λ. Gripioti).
- 1580: ὁ Ἀνδρέας Sirigo τοῦ Ἰωάννη ἐκλέγεται ἕκτακτος ἀναπληρωτῆς¹⁰.
- 1583: ὁ μισέρ Ζαχαρίας Sirigo τοῦ ποτὲ Zuan Antonio, ὁ μισέρ Τζώρτζης Sirigo τοῦ ποτὲ Φραντζέσκου, ὁ Τζώρτζης Sirigo τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου, οἱ γιοὶ τοῦ σερ Τζουάν Sirigo, τοῦ σερ Νικολὸ Sirigo καὶ τοῦ σερ Πόλο Sirigo, ὁ Λουνάρδος Sirigo, ὁ Τζουάν Sirigo, ὁ Μάρκος Sirigo, καὶ ὁ

1. Ὁ.π., σελ. 241 ἀρ. 52.

2. Ἀ θ. Δ. Παλιούρα, Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας (1540 ci.-1608) καὶ αἱ μικρογραφίαι τοῦ κώδικος αὐτοῦ, Ἀθήνα 1977, σελ. 31-32 ἔγγρ. II, 33-34 ἔγγρ. III.

3. Θ. Ε. Δετοράκη, Νοταριακὲς πληροφορίες γιὰ τὸ μοναστήρι τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τῆς Χαλέπας, Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος 6 (1982), σελ. 311-312 ἔγγρ. 2.

4. Μέρτζιου, Σταχολογήματα, σελ. 241 ἀρ. 50.

5. Ὁ.π., σελ. 251-253 ἔγγρ. V.

6. Καραπιδάκη, Β, σελ. 106-108 ἀρ. 67-68.

7. Κωνσταντοῦδάκη, Νέα ἔγγραφα, σελ. 170-171.

8. Μέρτζιου, Σταχολογήματα, σελ. 236.

9. Καραπιδάκη, Β, σελ. 253 ἀρ. 403.

10. Καραπιδάκη, C, σελ. 285 ἀρ. 40.

Ἄνδρέας Cirigo καταβάλλουν *livello* γιὰ τὴν *abbatia della Frascchia*¹. ὁ Νικολὸς Sirigo καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα². ὁ Κωνσταντῆς Cerigo εἶναι πηδαλιούχος (*peoto*) στὶς ἔκτακτες γαλέρες τοῦ Χάνδακα³.

1585-1663: Μελέτιος Συρίγος, ἐπιφανῆς Κρητικὸς λόγιος⁴.

1586: ὁ Ἀντώνιος Sirigo, «πρῶτος» (= ἀρχιτεχνίτης) τῶν χρυσοχόων τοῦ Ρεθύμνου, ἐκτιμᾷ τὴν προίκα τῆς Ἀνδριάνας, κόρης τοῦ Φραντζέσκου Lombardo, *condotier*, ποὺ παντρεύεται τὸ γιατρὸ Δανιὴλ Forlano, κάτοικο Ρεθύμνου⁵.

1644: ἡ Ἐλενέττα, κόρη τοῦ ποτὲ Μικέλε Demezo καὶ σύζυγος τοῦ Νικολὸ Barbarigo, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη της σαράντα ρεάλια στὸν Φραντζέσκο Sirigo, γιὸ τοῦ Νικολό, τὸν ὁποῖο ἀνατρέφει ὁ βικάριος Ἄγγελος Sirigo⁶.

1644: ἡ οἰκογένεια Cerigo συγκαταλέγεται στοὺς *cittadini* τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁷.

40. Τσάκωνας, ἀπὸ τὴν Τσακωνιά

1583: ὁ Τζουάννε Zacona εἶναι *comito* στὶς ἔκτακτες γαλέρες τοῦ Χάνδακα⁸.

41. Χιώτης⁹, ἀπὸ τὴ Χίο

1320: ἡ Εὐδοκία Chotissa ἔχει νοικιάσει σπίτια, ποὺ ἀνήκουν στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Δορυανοῦ, στὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹⁰ καὶ ἡ Εἰρήνη Chiotissa σπίτι, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Σαμψών, στὸν διευρυμένο βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹¹.

1. P. Castrolifaca, φ. 36^v, 40^v, 42^r, 42^v, 45^r.

2. Ὁ.π., φ. 44^v.

3. Ὁ.π., φ. 80^r.— Ξηροῦχάκη, Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή, σελ. 73 καὶ σημ. 5.

4. Ν. Β. Τωμαδάκη, Τὰ ἔτη τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου Μελετίου ἱερομονάχου Συρίγου τοῦ Κρητῆ (1585-1663), Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη, Βενετία 1974, σελ. 276-278. Γιὰ τὸν Συρίγο καὶ τὸ ἔργο του βλ. Δ. Β. Γόνη, Μελετίου Συρίγου, Μαρτύριον, ἀκολουθία καὶ παρακλητικὸς κανὼν εἰς τὸν Ἁγιον Ἰωάννην τὸν Νέον τὸν ἐν Λευκοπόλει (c. +1330), Ἀθήνα 1984.

5. Μ. Ι. Μανούσακα, Δανιὴλ Φουρλάνος (1550ci.-1592), ἓνας λησμονημένος λόγιος τοῦ Ρεθύμνου, Πιεπραγμένα Γ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β', Ἀθήνα 1974, σελ. 191, 205-206 ἔγγρ. Γ'.

6. Μαυρομάτη, Ἑλληνικὰ ἔγγραφα, σελ. 231 ἔγγρ. Γ'.

7. Μανούσακα, Trivan, σελ. 53.

8. P. Castrolifaca, φ. 80^r.— Ξηροῦχάκη, Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή, σελ. 72.

9. Βλ. Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 26.

10. Τσιρπανλῆ, Κατάστιχο, σελ. 213-214 ἔγγρ. 1231.

11. Ὁ.π., σελ. 225 ἔγγρ. 140.

1571: ὁ Στέφανος Χιώτης, παπλωματάρης, γιὸς τοῦ Μιχαήλ, κάτοικος Χάνδακα, δέχεται νὰ ἀντικαταστήσει, ὡς ἀντισκάρος στὴν ἀγγαρεία τῆς θάλασσας, τὸν Μιχελὴ Καζάνη, λεγόμενον Φωσχαρή¹.

Γ. ΕΘΝΙΚΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

1. *Angoni*, ἀπὸ τὴν Ἰγκώνα

1422: ὁ Ἰωάννης Dancona, ἐπωνομαζόμενος Cundi, κάτοικος κάστρου Τεμένων, κατέχει γῆ στὴν περιοχὴ αὐτή².

1536: ὁ σερ Πιέρος Angoni, 36 χρονῶν, καὶ ὁ μαῖστρο Γαβριήλ Dancona περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν³.

2. *Bariti* καὶ *Barioti*, πιθανότατα ἀπὸ τὸ Μπάρι⁴

1379: ὁ Νικόλαος Bariti, κάτοικος τοῦ χ. Pandia, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα ποῦ τοῦ προξένησε ὁ Zaninus Venecian, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριὸ⁵ (πρβλ. πρὶ κάτω, σελ. 278, λ. Venecian).

1536: ὁ Μιχελῆς Barioti καὶ ὁ Κώστας Barioti ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁶.

3. *Calanro* καὶ *Καλαβρός*⁷, ἀπὸ τὴν Καλαβρία

1427: ὁ Γαβριήλ Calanro ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.

1583: ὁ Στέφανος Calanro καὶ ὁ Μάρκος Calanro καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα⁹. ὁ Κοκόλης Calanro, ὁ Τομάζος Calanro καὶ ὁ Τζώρτζης Calanro εἶναι χρεωφειλέτες περασμένων ἐτῶν τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα¹⁰.

1. Δετοράκη, Ἰγγαρεία, σελ. 127 ἔγγρ. 9.

2. Τσιρπανλῆ, Κατάστιχο, σελ. 253 ἔγγρ. 177Α.

3. Πλουμιδῆ, Κατάλογος στρατευσίμων, σελ. 301, 313.

4. Ἐκτὸς ἀν τὸ ὄνομα Bariti καὶ Barioti δηλώνει καταγωγὴ ὄχι ἀπὸ τὸ Μπάρι, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Πάρο (Parioti > Barioti).

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 214 ἀρ. 931.

6. Πλουμιδῆ, Κατάλογος στρατευσίμων, σελ. 315, 318.

7. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 107 καὶ σημ. 3.

8. Iorga, *Documents*, σελ. 99.

9. P. Castrolilaca, φ. 38^r, 38^v.

10. Ὁ.π., φ. 49^r.

- 1586: στὸν Θόδωρο Calavro τοῦ Μιχαήλ, ἀπὸ τὸ Χάνδακα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ παπα Γιάννης Mussi¹.
- 16ος αἰ.: ὁ Νικόλαος Καλαβρὸς μπορεῖ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς, σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ πνευματικοῦ Μαλαχία, τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου Μαραθίου².
- 1609: μαῖστρο Γιακουμῆς Calavro τοῦ ποτὲ Γιάννη, κατασκευαστὴς κασελῶν, κάτοικος Χάνδακα³.

4. *Cataneo* καὶ *Cattani*, ἀπὸ τὴν Κατάνη

- 1583: ὁ σερ Νικολὸς Dicattani καὶ ὁ σερ Πιέρος Cattani εἶναι χρεωφειλέτες τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν⁴.
- 1637: ἡ οἰκογένεια Cattani κατέχει τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Ἄννας στὰ Χανιά, τὴν ὁποία λειτουργεῖ ὁ ἱερομόναχος Grimani⁵· ὁ *dottore* Τομάζος Catani ἔχει στὴν ἰδιοκτησίαν του τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὸ χ. Scutellona Cornaro⁶.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Cattani, πού χαρακτηρίζεται *casa nova*, συγκαταλέγεται τόσο στοὺς *nobili cretensi* τῶν Χανιῶν ὅσο καὶ στοὺς *cittadini* τῆς ἴδιας πόλης σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁷.

5. *Cloza* καὶ *Κλόντζας*, ἀπὸ τὴν Chioggia⁸

- 1320: κάποιος ὀνομαζόμενος Clugia εἶχε κτίσει πρὶν ἀπὸ εἰκοσιπέντε περίπου χρόνια τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Κυριακῆς στὸ χ. Μακρυτοῦχος⁹.
- 1373: ὁ Δομήνικος Cloza, κάτοικος τοῦ χ. Ἁγία Φωτιά, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Μιχαήλ Vaiano τοῦ ποτὲ Κώστα, ἀπὸ τὸ χ. Τσαγκαράκι¹⁰.
- 1375: ὁ Μιχαήλ Cloza, κάτοικος τοῦ χ. Ἁγιος Σύλλας, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Γεώργιο Venerio, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό¹¹.

1. Καραπιδάκης, C, σελ. 439 ἀρ. 409.
 2. Μανούσας, *Χειροτονία*, σελ. 326-327 ἔγγρ. Β'.
 3. Κωνσταντοῦδάκης, *Μαρτυρίες*, σελ. 114 σχόλια.
 4. P. Castrolilaca, φ. 137V.
 5. Χαϊρέτη, *Ἀπογραφὴ*, σελ. 347 ἀρ. 37.
 6. Ὁ.π., σελ. 351 ἀρ. 84.
 7. Μανούσας, *Trivan*, σελ. 52, 54.
 8. Cattarano, *I pittori*, σελ. 239.— Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 28 σημ. 1.
 9. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 268 ἔγγρ. 2021.
 10. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 172 ἀρ. 621.
 11. Ὁ.π., σελ. 182 ἀρ. 711.

- 1420-1483: Νικόλας Cloza τοῦ παπα Κωνσταντίνου, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα¹.
- 1430-1448: Βλάσης Cloza τοῦ παπα Κωνσταντίνου, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα, ἀδελφός τοῦ ζωγράφου Νικολάου Cloza².
- 1440-1459: Γιάκομος Cloza τοῦ Νικόλα, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα³.
- 1457-1492: Φραντζέσκος Cloza τοῦ Νικόλα, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα, ἀδελφός τοῦ ζωγράφου Γιάκομου Cloza⁴.
- 1459: ἡ Τομάτσα Cloza, μοναχή στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φαρδουλάρη, μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁵.
- 1478: ὁ εὐγενὴς Ἀνδρέας Dandulo τοῦ ποτὲ Servitatis ἐκχωρεῖ στὸν nobile cretense Μαρῖνο Cloza τὰ δικαιώματά του σὲ σπίτια καὶ ἀποθήκες, ποὺ βρίσκονται στὸ Χάνδακα καὶ ἀνήκουν στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου⁶.
- 1483: ὁ Νικόλας Clugia ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁷.
- 1491: ὁ σερ Κωνσταντίνος Clugius ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.
- 1500: ὁ Μάρκος Gioza ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας⁹.
- 1504: ὁ Γεώργιος Κλότζας ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη¹⁰.
- 1508: ὁ Ἀνδρέας Chioza ὀρίζεται διαιτητὴς σὲ νοταριακὴ πράξη¹¹.
- 1521: στὸν Ἀνδρέα Clugio τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, κάτοικο βούργου Χάνδακα, πουλᾷ κρασί ὁ ζωγράφος Ἰωάννης Σαλιβαράς, κάτοικος βούργου Χάνδακα¹².
- 1538: ὁ nobile cretense Φράγκος Clugia τοῦ Γεωργίου ἐκλέγεται *advocatus parvulus curiarum pro muta presente*¹³.
- 1539-1540: τὸ 1539 ὁ nobile cretense Ἰερώνυμος Chioza ἐκλέγεται *advocator piccolo delle corte per la muda instante*¹⁴. τὸ 1540 ὁ Ἰερώνυμος Clugia

1. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 47.— Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 205 ἀρ. 47.

2. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 50.— Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 205 ἀρ. 48.

3. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 48.— Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 205 ἀρ. 49.

4. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 49.— Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 205 ἀρ. 50.

5. Iorga, *Documents*, σελ. 113-114.

6. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 310-311 ἔγγρ. 246.

7. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 238 ἔγγρ. 5.

8. "Ο.π., σελ. 228-229 ἔγγρ. 3.

9. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 224 ἔγγρ. 25.

10. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 691-692 ἔγγρ. 24.

11. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 220.

12. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 304.

13. Καραπιδάκη, Α, σελ. 25 ἀρ. 97.

14. "Ο.π., σελ. 25 ἀρ. 100.

- τοῦ Φραντζέσκου ἐκλέγεται *advocator parvulus curiarum pro muta presente*¹.
- 1539-1540: τὸ 1539 ὁ nobile cretense Μπερναρδῆς Chioza τοῦ ποτὲ Μπενντέτο ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα Muaza τοῦ μισέρ Nicolao². τὸ 1540 ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα τοῦ σερ Περεγκρίνι Marcello³.
- 1539: ὁ nobile cretense Δονάτος Clugia τοῦ ποτὲ Ἰωάννη ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα τοῦ σερ Siguro⁴.
- 1539: ὁ nobile cretense Φραντζέσκος Clugius τοῦ σερ Ἰερωνύμου ἐκλέγεται *advocator parvulus curiarum pro muta instante*⁵.
- 1540: ὁ Φραντζέσκος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀλοῦσιος Clugius, ἀδελφοὶ τοῦ σερ Ἰερωνύμου, ἐκλέγονται *advocatori parvuli curiarum pro muta presente*⁶.
- 1540: ὁ nobile cretense Ἀντώνιος Chioza ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα Cornaria⁷.
- 1540-1608: μαῖστρο Γεώργιος Cloza, τοῦ Ἀνδρέα, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα⁸. τὸ 1583 καταβάλλει *livello* γιὰ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Μάρκου⁹.
- 1541: ὁ σερ Φραντζέσκος Cloza ἐκλέγεται *advocato piccolo* γιὰ τὴ *muda* τοῦ Ἰουλίου¹⁰.
- 1548: ὁ παπα Φραγκίσκος Clugia, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ Κεφαλᾶ στὸ Χάνδακα, καὶ ὁ παπα Πέτρος Clugia, λειτουργὸς τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κυρα Μανολίτισσας καὶ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνονται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληνας κληρικοὺς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης¹¹.
- 1549: Φανούριος Κλόντζας, ζωγράφος Χάνδακα¹².

1. "Ο.π., σελ. 53 ἀρ. 171.

2. "Ο.π., σελ. 27 ἀρ. 109.

3. "Ο.π., σελ. 63 ἀρ. 199, 67 ἀρ. 217.

4. "Ο.π., σελ. 35 ἀρ. 124.

5. "Ο.π., σελ. 47 ἀρ. 149.

6. "Ο.π., σελ. 53 ἀρ. 172.

7. "Ο.π., σελ. 64 ἀρ. 204.

8. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 257 ἀρ. 18, 263-264.— Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 233 ἀρ. 7.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφική*, σελ. 106, 107, 119 ἀρ. 23.— Κωνσταντοῦ δάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 87 σημ. 407, 103, 105-108 ἔγγρ. Α'-Β'. Ἀναλυτικὰ γιὰ τὸ ζωγράφο αὐτό, βλ. Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 25-58.— Κωνσταντοῦ δάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 158, 159, 168-170 ἀρ. 17, 174-175, 192-193 ἔγγρ. Ε' καὶ σχόλια, 193-194 ἔγγρ. ΣΤ'. Πρβλ. Gamillscheg-Harlfinger, *δ.π.*, σελ. 58-59 ἀρ. 64e.

9. P. Castrolifaca, φ. 42f. Πρβλ. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 264.

10. Καραπιδάκη, Α, σελ. 87 ἀρ. 281.

11. Τσιρπανλή, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 82, 97, 99 ἔγγρ. Ε'.

12. Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφική*, σελ. 120 ἀρ. 28.

- 1551-1554: τὸ 1551 ὁ Ἀνδρέας Κλόντζας, γιὸς τοῦ ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ Γεδεὼν καὶ πατέρας τοῦ ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα, νοικιάζει στὸν παπα Νικόλαο Μαλαξὸ τὴν ἐκκλησίᾳ του, τὸν Ἅγιο Μάρκο τῶν Ἑλλήνων, στὴν Ἐξώπορτα τοῦ Χάνδακα¹. τὸ 1554 βεβαιώνει ὅτι παρέλαβε ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὅσα κινητὰ καὶ ἀκίνητα τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ². τὸν ἴδιο χρόνο χωρίζει μὲ τὴ σύζυγό του Πηγῆ, κόρη τοῦ Νικολάου Μάντζου, καὶ μοιράζουν τὰ περιουσιακὰ τους στοιχεῖα³.
- 1551-1556: μαῖστρο Ἀντώνιος Clozza, ζωγράφος Χάνδακα⁴.
- 1556-1571: μαῖστρο Τζαννῆς Clugia τοῦ ποτὲ παπα Φραγκίσκου, ζωγράφος Χάνδακα⁵.
- 1562: ἡ Πηγῆ, χήρα τοῦ Ἀνδρέα Κλόντζα, κάτοικος Ἐξώπορτας Χάνδακα, ἐξουσιοδοτεῖ τὸ θεῖο της Τζουάννε Κατελὰ τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα, νὰ ἐνεργήσει γιὰ τὴν τακτοποίηση τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας της⁶.
- 1567: ὁ Τζαννῆς Κλόντζας καὶ τὰ ἀδελφία του Μαρία, Μανταλένα, Βαρβάρα καὶ Ἀνέζα, παιδιὰ τοῦ ποτὲ παπα Εὐφροσύνου Κλόντζα, ποὺ κατοικοῦν στὴν Ἐξώπορτα τοῦ Χάνδακα, ὡς κληρονόμοι τοῦ ποτὲ ἀδελφοῦ τους παπα Πέτρου Κλόντζα, ὀρίζουν γενικὸ πληρεξούσιό τους τὸν ἐξάδελφό τους παπα Γεώργη Κόκκινο⁷.
- 1573-1576: τὸ 1573 ὁ Μιχαὴλ Cloza εἶναι ὑποψήφιος γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβευτῆ ποὺ θὰ μεταφέρει τὰ «καπίτουλα» στὴ Γαληνοτάτη⁸. τὸ 1576 ὁ Μιχαὴλ Cloza τοῦ Δονάτου παρίσταται σὲ συναντήσεις εὐγενῶν καὶ φεουδαρχῶν⁹.
- 1575: ὁ Τζώρτζης Gioca (Cloza) παρίσταται στὴ συνάντηση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Κρητικῶν καὶ στὴν ψηφοφορία γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ συντάκτη τῶν ἐγγράφων καὶ τοῦ ἐκπροσώπου ποὺ θὰ παρουσιαστεῖ στὸν Γενικὸ Προβλεπτῆ¹⁰.
- 1575: ὁ Ἰάκωβος Cloza τοῦ Λεονάρδου παρίσταται στὴ συνάντηση τῶν εὐ-

1. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 264-265 ἔγγρ. XII.— Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 29, 30-31 ἔγγρ. I.

2. Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 31-32 ἔγγρ. II.

3. Ὁ.π., σελ. 33-34 ἔγγρ. III.

4. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 256 ἀρ. 12.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 119 ἀρ. 22.— Κωνσταντοῦδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 164 ἀρ. 7.

5. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 257 ἀρ. 16.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 120 ἀρ. 27.— Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 358 ἀρ. 95.— Τῆς Ἰδίας, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 165 ἀρ. 9.

6. Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 35-36 ἔγγρ. IV.

7. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 263 ἔγγρ. XI.

8. Καραπιδάκη, Β, σελ. 107-108 ἀρ. 68.

9. Ὁ.π., σελ. 180 ἀρ. 224, 183 ἀρ. 225.

10. Ὁ.π., σελ. 147-148 ἀρ. 147.

γενῶν καὶ φεουδαρχῶν. καθῶς καὶ στὴν ψηφοφορία γιὰ τὴν ἐκλογή δικτῶ *transatores*¹.

1575: ὁ Μάρκος Cloza ἐκλέγεται *avocatarellus delle corte inferior per la muda presente*².

1583: ὁ Τζουάν Ἀλβίζε Chiozza καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ Χάνδακα, ἢ Ἀνιέζε Cloza *livello* γιὰ τὸ Στεργιανό, ὁ Τζουάννε Chiozza *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, καὶ ὁ Τζώρτζης Chiozza *livello* γιὰ κατάστημα³. ὁ σερ Κωνσταντῆς Clozza τοῦ ποτέ Μάρκου, ὁ σερ Βιτσέντζος Cloza τοῦ Χριστοφόρου, ὁ σερ Μιχαήλ Cloza τοῦ ποτέ σερ Τζουάννε καὶ ὁ σερ Μαθιὸς Cloza περιλαμβάνονται στοὺς φεουδάρχες τῆς Σητείας, οἱ ὅποιοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συντηροῦν ὑπόζυγια⁴. ὁ Φραντζέσκος Chiozza εἶναι *cassier della fabrica* τοῦ Ρεθύμνου ἀπὸ τὸ 1575⁵.

1584: ὁ Μιχαήλ Cloza ἐγγυᾶται γιὰ τὴν μετάβαση τοῦ Γιώργη Surian τοῦ Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Κριτσά, στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς⁶.

1587-1621: Νικολὸς Κλόντζας, ζωγράφος Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα καὶ τῆς Ἐργίνας Πανταλέο⁷.

1591-1596: μαῖστρο Λουκάς Cloza, ζωγράφος Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα καὶ τῆς Ἐργίνας Πανταλέο⁸.

1595-1645: Μανέας Κλόντζας, ζωγράφος Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα καὶ τῆς Ἐργίνας Πανταλέο⁹.

1595: ὁ Μάρκος Κλότζας, γιὸς τοῦ Γιωργίτζη, ζωγράφος, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξι¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 156 ἀρ. 152.

2. Ὁ.π., σελ. 157 ἀρ. 154.

3. P. Castrolilaca, φ. 38^v, 41^r, 47^v.

4. Ὁ.π., φ. 92^r.— Ἐ η ρ ο υ χ ά κ η, Ἱστορικὰ σημεῖώματα, σελ. 124.— [Π α π α δ ά κ η], *Castrolilaca*, σελ. 252.

5. P. Castrolilaca, φ. 105^v.

6. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 411 ἀρ. 332.

7. Π α λ ι ο ύ ρ α, Ἡ ζωγραφικὴ, σελ. 120 ἀρ. 26.— Τ ο ῦ Ἰ δ ι ο υ, Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας, σελ. 49, 53-54, 56 ἔγγρ. XI-XII.— Κ α ζ α ν ά κ η - Λ ά π π α, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 208-209 ἀρ. 27.

8. Π α λ ι ο ύ ρ α, Ἡ ζωγραφικὴ, σελ. 119 ἀρ. 24.— Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Μαρτυρίες, σελ. 103-104.— Τ ῆ ς Ἰ δ ι α ς, Νέα ἔγγραφα, σελ. 185-186 ἀρ. 44.

9. Π α λ ι ο ύ ρ α, Ἡ ζωγραφικὴ, σελ. 119 ἀρ. 25.— Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Μαρτυρίες, σελ. 81 σημ. 363, 100.— Π α λ ι ο ύ ρ α, Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας, σελ. 49-56 ἔγγρ. IX-XII.— Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Νέα ἔγγραφα, σελ. 176 σημ. 92 τῆς σελ. 175.— Κ α ζ α ν ά κ η - Λ ά π π α, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 158, 182, 201-208 ἀρ. 26.

10. Κ ω ν σ τ α ν τ ο υ δ ά κ η, Νέα ἔγγραφα, σελ. 186 σημ. 145 τῆς σελ. 185.

- 1605: ὁ «εὐγενής Κρήτης» Μαρής Ντακιότζα εἶναι «πρωτόγερος τῆς δεκατίας» τοῦ χ. Βιζάρι¹.
- 1608-1618: τὸ 1608 ὁ Ἰάκωβος Κλόντζας, γιὸς τοῦ ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα καὶ τῆς Λίας Βιτζαμανοπούλας, ἐπιτροπεύεται ἀπὸ τὴ μητέρα του² τὸ 1618 εἶναι ἱερομόναχος, μὲ τὸ ὄνομα Ἰγνάτιος, καὶ ἐφημέριος στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Σκαλωτοῦ³.
- 1619: ὁ «εὐγενής αρχων Κρήτης ἀφέντης Ιωαννης Κιόντζας ποτὲ ἀφέντη Μικέλε» ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁴.
- 1620: ὁ μαῖστρο Μαρής Cloza τοῦ ποτὲ σερ Τζαννῆ, κατασκευαστῆς κασελῶν, συμβάλλεται μὲ τὸ μαῖστρο Νικολὸ Filliriano τοῦ σερ Γιάννη, σχεδιαστὴ κασελῶν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐργάζεται γι' αὐτὸν γιὰ ἓνα χρόνον⁵ (πρβλ. πιδὸ πάνω, σελ. 189, λ. Filliriano).
- 1621-1639: τὸ 1621 ἡ Φορδελιά Φοσκαροπούλα τοῦ ποτὲ ἀφέντη Τζαννάκη, κάτοικος Χάνδακα στὴν ἐνορία τῆς Ἁγίας Φωτιᾶς, κληροδοτεῖ χρήματα στὴν Ἄννούσα, κόρη τοῦ ζωγράφου Μανέα Κλόντζα καὶ τῆς Μαρίας Πολεμαρχοπούλας (Πολεμνιοτοπούλας)⁶· τὸ 1639 ἡ Ἄννούσα συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ τὸν Τζώρτζη Mangannari τοῦ ποτὲ Μανόλη⁷.
1621. 1640: ὁ Ντονάδος Κλότζας τοῦ ποτὲ Λέου ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.
- 1630: ὁ μαῖστρο Μιχελῆς Cloza τοῦ ποτὲ Φραγγιᾶ, σχεδιαστῆς κασελῶν, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.
- 1637: ἡ οἰκογένεια Chioza κατέχει τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Κεφαλάκι, στὸ ὁποῖο εἶναι ἡγούμενος ὁ καλόγερος Μακάριος Themegnoti¹⁰ (πρβλ. πιδὸ πάνω, σελ. 188, λ. Themegnoti).
- 1644: ἡ οἰκογένεια Chioza συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan¹¹.
- 1649: ἡ Τζώρτζα Clozopulla, κόρη τοῦ ποτὲ Μανέα Cloza, ὑπόσχεται νὰ παντρευτεῖ τὸν καπετάνιο Πιέτρο Dalessena τοῦ ποτὲ Κορνηλίου καὶ βε-

1. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 268 ἔγγρ. 278.

2. Παλιούρα, Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας, σελ. 52. Καζανάκη - Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 202 σημ. 82.

3. Καζανάκη - Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 206, 208.

4. Καζανάκη, Ἐκκλησιαστικὴ ξυλογλυπτικὴ, σελ. 260-261 ἔγγρ. Β'.

5. Κωνσταντοπούδακη, Μαρτυρίες, σελ. 112-113 ἔγγρ. Ε'.

6. Καζανάκη - Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 206.

7. Ὁ.π., σελ. 207-208.

8. Ξανθοουδίδη, Κρητικὰ συμβόλαια, σελ. 73-74 ἔγγρ. XXIII, 78 σημ. 11, 241-242 ἔγγρ. XCIII.

9. Κωνσταντοπούδακη, Μαρτυρίες, σελ. 113 σχόλια τοῦ ἔγγρ. Ε'.

10. Χαϊρέτη, Ἀπογραφή, σελ. 364 ἀρ. 257.

11. Μανούσακα, Trivan, σελ. 56.

βαιώνει ότι πήρε τα χρήματα που της είχε κληροδοτήσει ο ποτέ Κωνσταντίνος Drasino¹.

1673: η Καλλέργα Καλλέργη του ποτέ Ίακώβου, χήρα του ποτέ εύγενοῦς Μαρίνου Κορνέρ, από την Κρήτη, που βρίσκεται στη Βενετία, αφήνει με τη διαθήκη της στον δον Άνδρέα Κιόζα και στον δον Μαρίνο Κιόζα από έξι δουκάτα, για να της κάνουν μνημόσυνα για την ψυχή της².

6. *Daferera, Ferrari και Ντεφερράρας, από τη Φερράρα*

1564-1578: το 1564 ο Κωνσταντής Ντεφερράρας, νοτάριος Χάνδακα, αναγράφεται στα κατάστιχα του νοταρίου Μιχαήλ Μαρά³. το 1574 ο Κωνσταντίνος Ferrari είναι υποψήφιος για τη θέση του νοταρίου, που θα αντικαταστήσει τον σερ [Μιχαήλ] Lombardo κατά την απουσία του⁴. το 1575 ο Κωνσταντής Diferara παρίσταται σε συναντήσεις εύγενῶν και φεουδαρχῶν⁵. το 1578 ο Κωνσταντίνος Ferrari είναι ένας από τους έξι τακτικούς αναπληρωτές, αλλά επειδή απασχολείται σε άλλη ύπηρεσία με αποτέλεσμα να παραμελεί την καγκελλαρία, αντικαθίσταται από τον σερ Μανέα Cassimati, γιό του ποτέ Θεοδώρου, ως τώρα έκτακτο αναπληρωτή⁶.

1575-1583: το 1575 ο Αύγουστος Ferreri παρίσταται στη συνάντηση τῶν αντιπροσώπων τῶν Κρητικῶν και στην ψηφοφορία για την εκλογή του συντάκτη τῶν έγγραφων που θα δοθούν στον Γενικό Προβλεπτή⁷. το 1583 καταβάλλει *livello* για σπίτια στο βουργο του Χάνδακα⁸.

1587: ο σερ Άγγελος Ferreri, που υπηρετεί ήδη στην καγκελλαρία, εκλέγεται έκτακτος αναπληρωτής⁹.

1606-1607: χωράφια του Κωνσταντή Βαρούχα του ποτέ Μανόλη Τζιβόλη, από το χ. Άποσέτι, συνορεύουν με χωράφια του ποτέ Γερώνιμου Νταφερρέρα¹⁰.

1644: σύμφωνα με την απογραφή του Trivan οι Dafferera είχαν έλθει στην Κρήτη από την Ίταλία· στην ίδια απογραφή σημειώνεται η οικογένεια Dafferera, με την ένδειξη *italian*, μεταξύ τῶν *nobili cretensi* του Χάν-

1. Κ α ζ α ν ά κ η - Λ ά π π α. *Οί ζωγράφοι*, σελ. 203, 208.

2. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Πέντε διαθήκαι*, σελ. 374-377.

3. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 234 άρ. 76.

4. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 136 άρ. 126.

5. "Ο.π., σελ. 147 άρ. 147, 150 άρ. 148.

6. "Ο.π., σελ. 215 άρ. 285.

7. "Ο.π., σελ. 147 άρ. 147.

8. P. Castrolilaca, φ. 46^r.

9. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 456 άρ. 471.

10. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 332-333 έγγρ. 354, 391-392 έγγρ. 425.

δακα, τῶν Χανιῶν καὶ τοῦ Ρεθύμνου, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν cittadini τοῦ Χάνδακα¹.

1669: ὁ Κωνσταντῖνος Φερράρης περιλαμβάνεται στοὺς τιμαριούχους ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸ συμβούλιο τῆς κοινότητος τῆς Κρήτης, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους².

7. *Damilano*, *Νταμιλὰς* καὶ *Δαμιλάς*, ἀπὸ τὸ Μιλάνο

1314-1347: Βενέδικτος Milano (da Milan), νοτάριος Χάνδακα³.

1342-1371: Γεώργιος Μιλάνος, νοτάριος Χάνδακα⁴.

1345ci.- 1417: Νεῖλος Δαμιλάς, Κρητικὸς θεολόγος καὶ κωδικογράφος⁵.

1349-1370: Νικολὸς Milano (da Milan), νοτάριος Χάνδακα⁶.

1420: ὁ Τζώρτζης Damila καὶ ὁ Δημήτρης Damila μνημονεύονται ὡς δανειστὲς τοῦ Γεωργίου Ἀργυρόπουλου, ποὺ εἶχε πτωχεύσει⁷.

1420: ὁ σερ Γεωργίτσης Demilan μνημονεύεται ὡς δανειστὴς τοῦ Ξένου Μορφηνοῦ Φιλοκάναβου, ποὺ εἶχε πτωχεύσει⁸.

β' μισὸ 15ου αἰ.- ἀρχὲς 16ου αἰ.: Δημήτριος Δαμιλάς, κωδικογράφος, ἀδελφὸς τοῦ Ἄντωνίου⁹.

1460-1504: Ἀντώνιος Δαμιλάς, κωδικογράφος¹⁰ καὶ βασιλικὸς νοτάριος, τοῦ ὁποῦ σὼζονται διαθῆκες τῶν ἐτῶν 1496-1504¹¹. τὸ 1490 ὁ Ἰωάννης

1. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 45, 48, 50, 52, 56.

2. E. Gerland, *Histoire de la noblesse Crétoise au Moyen Age*, Παρίσι 1907, σελ. 154 ἔγγρ. XXVII.

3. Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 305 Ὁ Θεοτόκης (Εἰσαγωγή, σελ. 81) ἀναφέρει νοτάριο μὲ τὸ ὄνομα αὐτό, τοῦ ὁποῦ σὼζονται κατάστιχα τῶν χρόνων 1563-1578.

4. Θεοτόκη, Εἰσαγωγή, σελ. 82.

5. Vogel - Gardthausen, ὁ.π., σελ. 329.— Gamillscheg - Harlfinger, ὁ.π., σελ. 157-158 ἀρ. 293. Πρβλ. Μανούσακα, Ἡ ἐν Κρήτῃ συνωμοσία, σελ. 20. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Δαμιλᾶ βλ. Μ. Μ. Νικολιδάκη, *Νεῖλος Δαμιλᾶς*, Ἡράκλειο 1981, ὅπου καὶ ἡ προγενέστερη βιβλιογραφία.

6. Θεοτόκη, Εἰσαγωγή, σελ. 82.— Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 305.

7. Μανούσακα, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 426 ἔγγρ. 14

8. Ὁ.π., σελ. 430 ἔγγρ. 15.

9. P. Canard, *Démétrius Damilas, alias le «librarius Florentinus»*, *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* N.S. 14-16 (1977-1979), σελ. 281-347.— Gamillscheg - Harlfinger, ὁ.π., σελ. 68 ἀρ. 93.— Νικολιδάκη, ὁ.π., σελ. 41-42.

10. Vogel - Gardthausen, ὁ.π., σελ. 32-34.— Πατρινέλη, ὁ.π., σελ. 75.— Gamillscheg - Harlfinger, ὁ.π., σελ. 37-38 ἀρ. 22.— Νικολιδάκη, ὁ.π., σελ. 42-44.

11. Θεοτόκη, Εἰσαγωγή, σελ. 79.— Σάθα, *Κρητικαὶ διαθῆκαι*, σελ. 661-668 ἔγγρ. 7-9, 670-692 ἔγγρ. 11-24. Πρβλ. Μανούσακα, *Βενετικὰ ἔγγραφα*, σελ. 222.— van Gemert, *Ο κρητικὸς ποιητής*, σελ. 99 καὶ σημ. 10.

Τζαγκαρόλας στη διαθήκη του διορίζει κομισάριό του τὸ γαμπρό του Ἀντώνιο Δαμιλά¹.

1538-1541: ὁ *nobile cretense* Γεώργιος Damilano (Damulla) τοῦ Μιχαήλ ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα Foscarena², *capitaneus ad fures pro secunda muta* τοῦ κάστρου Νοβο καὶ τῆς Πυργιώτισσας³, *nobile da pora*⁴, *nobile da pora* στὴ γαλέρα Pasqualiga⁵, *advocatus parvulus curiarum* μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἰάκωβο⁶ καὶ τέλος *advocatus piccolo per le corte presente muda*, πάλι μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἰάκωβο⁷.

1538: ὁ *nobile cretense* Ἰάκωβος Damulano (Damilano) ἐκλέγεται *advocatus parvulus curiarum pro muta instante*⁸.

1576: ὁ Ἰάκωβος Damilani ἐκλέγεται γραφέας τῆς καστελλανίας τοῦ Belvedere *seconda muda*⁹.

1586: ὁ Πιέρος Σαλαμών ὀρίζει στὴ διαθήκη του ὡς ἐπίτροπο τὴ σύζυγό του Γιακουμίνα Νταμουλοπούλα¹⁰.

1605-1606, 1608: ὁ Μανόλης Νταμιλάς τοῦ ποτὲ Γεώργη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὴ μονὴ τῶν Ἀσωμάτων καὶ στὸ χ. Μοναστηράκι τοῦ Ρεθύμνου¹¹.

1611: ἡ σύζυγος τοῦ Μανόλη Νταμιλά, Ἐργίνα Βαρουχοπούλα, εἶχε πουλήσει σὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου, στὴν καβαλλαρία τῆς Ἀγίας Ἄννας· τὴν ὥρα τὸ σὸ χ. Μοναστηράκι ἐκτιμᾶται πάλι καὶ ἡ Ἐργίνα εἰσπράττει πρόσθετη ἀμοιβή¹².

8. Danaroli καὶ Ντανάπολις, ἀπὸ τὴ Νάπολη

1539: ὁ Μανόλης Danaroli ἐκλέγεται *pesator al fontego dela farina*, στὴ θέση τοῦ Δημήτρη Basichi, ποὺ ἔχει πεθάνει¹³.

1573: ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Ντανάπολις, γιάτρος («τζηρόικος»), ἀναγράφεται στὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹⁴.

1. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 659-660 ἔγγρ. 5.

2. Καραπιδάκη, Α, σελ. 10 ἀρ. 46.

3. "Ο.π., σελ. 20 ἀρ. 83.

4. "Ο.π., σελ. 26 ἀρ. 103.

5. "Ο.π., σελ. 35 ἀρ. 124.

6. "Ο.π., σελ. 52 ἀρ. 167, 70 ἀρ. 235.

7. "Ο.π., σελ. 79 ἀρ. 245.

8. "Ο.π., σελ. 12 ἀρ. 58.

9. Καραπιδάκη, Β, σελ. 170 ἀρ. 191.

10. Μέτζιου, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 139-140 ἀρ. ΧC.

11. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 295-297 ἔγγρ. 311, 336-337 ἔγγρ. 359, 340-341 ἔγγρ. 364, 489-490 ἔγγρ. 551.

12. "Ο.π., σελ. 608-609 ἔγγρ. 705.

13. Καραπιδάκη, Α, σελ. 52 ἀρ. 166.

14. Μέτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 238 ἀρ. 30

9. *Daravena* καὶ *Νταραβέννας*, ἀπὸ τὴ *Ραβέννα*

- 1577: ὁ μαῖστρο Μπερναρδὴς *Νταραβέννας*, μπομπαρντιέρης, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹.
- 1636: ὁ Τζώρτζης *Νταραβέννας* τοῦ ποτὲ Φιλίππου, ὡς ἐπίτροπος τῶν κληρονόμων τοῦ Τζώρτζη Ἀραουζέο, παραδίδει στὸ ζωγράφο Μαθιὸ Τζέν τὰ χίλια ὑπέρπυρα ἀπὸ τὸ κληροδότημα τοῦ Ἀραουζέο πρὸς τὴν ἀδελφότητα τοῦ Ἀγίου Ἡλίας τῶν μουράρων, ποὺ εἶχαν κληρωθεῖ στὴ Μαριέτα, κόρη τοῦ μαῖστρο Φιλίππου Σαῖτα, μουράρου, σύζυγο τοῦ Τζέν².
- 1644: ἡ οἰκογένεια *Daravena* συγκαταλέγεται στοὺς *cittadini* τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ *Trivan*³.

10. *Franchavilla*, ἀπὸ τὴ *Φρανκαβίλλα*

- 1536: ὁ σερ Φραντζέσκος *Franchavilla* ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν⁴.

11. *Furlano* καὶ *Φουρλάνος*⁵, ἀπὸ τὸ *Φριούλι*

- 1271: ὁ Γεώργιος *Furlanus*, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανείζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη *Giga*, κάτοικο Χάνδακα⁶.
- 1279: ὁ Πέτρος *Furlano*, κάτοικος κάστρου *Belvedere*, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὴ Μαρία, χήρα τοῦ Βαρθολομαίου *Franco*, κάτοικο τοῦ ἴδιου κάστρου, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τῆς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁷. τὸν ἴδιο χρόνο μαζί μὲ τὸν Μαρίνο *Longo*, νόθο γιὸ τοῦ ποτὲ μαῖστρο *Longo*, κάτοικο κάστρου *Belvedere*, εἰσπράττουν χρήματα⁸.
- 1300: ἡ Φιλίππα, χήρα τοῦ Ἰωάννη *Furlani* (*Frulani*), κάτοικος Χάνδακα, δανείζει κρασί στοὺς ἀδελφούς Στέφανο καὶ Ἰωάννη *Mengulo*, κατοίκους κάστρου *Paraschi*, καὶ στὸν Ἰωάννη *Pisan*, κάτοικο τοῦ χ. Χουδέτσι (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 260, λ. *Pisan*), στοὺς ἀδελφούς Ἀνδρέα καὶ Λεονάρδο *Calbo*, κατοίκους τοῦ χ. Σκόπελα, καὶ ἄτοκα χρήματα στὸν Μιχαὴλ *Pissani*, κάτοικο τοῦ χ. Πεζᾶ⁹ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 260, λ. *Pissanus*): τὸν ἴδιο

1. Ὁ.π., σελ. 290-291 ἔγγρ. XXXIX.

2. Κ α ζ α ν ἄ κ η - Λ ἄ π π α, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 252-253.

3. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 50

4. Π λ ο υ μ ῖ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 303.

5. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Δανιὴλ Φουρλάνος*, σελ. 184.

6. Pietro Scardon, σελ. 155 ἔγγρ. 419.

7. Leonardo Marcello, σελ. 20 ἔγγρ. 41.

8. Ὁ.π., σελ. 27 ἔγγρ. 61.

9. Pietro Pizolo, I, σελ. 56 ἔγγρ. 113, 57-58 ἔγγρ. 117, 59 ἔγγρ. 122.

χρόνο δανείζει κρασί στον Ἰωάννη Asproieni, κάτοικο Ἐπισκοπῆς Χερσονήσου, καὶ στοὺς Μάρκο Pino καὶ Ἰωάννη Mengulo, κατοίκους κάστρου Paraschi¹.

1300: ὁ Ἀντώνιος Furlan, κάτοικος Χάνδακα, ὀφείλει νὰ μεταφέρει μὲ τὴ βάρκα του τὸν Στέφανο Maçamurdi, κάτοικο Χάνδακα, ὅπου αὐτὸς θελήσει².

1300: ὁ Ἰωάννης Furlan, κάτοικος τοῦ χ. Κῶμες, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὴν Ἑβραία Εὐδοκία, χήρα τοῦ Pelingiaghi, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τῆς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα μούστου³.

1345: ἡ Ἑλένα, χήρα τοῦ Λαυρεντίου Furlano, σιδηρουργοῦ, κατέχει τὸ σπίτι ποὺ εἶχε ὁ ποτὲ πατέρας τῆς Μιχαήλ Gorna, παπουτσῆς, στὴ *ruga magistra* τοῦ Χάνδακα⁴ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 159-160, λ. Gorna).

1348, 1352: ὁ Δομήνικος Furlano (Fruano) ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁵.

1352: ὁ Πέτρος Furlano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁶.

1379: ὁ Πέτρος Fruano, κάτοικος κάστρου Μονοφατσίου, μνημονεύεται ὅτι Θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα⁷.

1550εἰ.- 1592: Δανιὴλ Φουρλάνος τοῦ Ἀνδρέα, ἰατροφιλόσοφος καὶ λόγιος τοῦ Ρεθύμνου⁸. τὸ 1583, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του Ἀνδρέα Forlan τοῦ Ἱερώνυμου καὶ τὸν ἀδελφὸ του Ἱερώνυμο, περιλαμβάνονται στοὺς nobili cretensi τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Καστροφύλακα⁹. τὸ 1586 ὁ Δανιὴλ συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ τὴν Ἀνδριάννα, κόρη τοῦ Φραντζέσκου Lombardo, *condotier*, κάτοικο Χάνδακα¹⁰ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 251, λ. Lombardo).

1581-1583: Ἀνδρέας Φουρλάνος, νομομαθῆς, ἐξάδελφος τοῦ Δανιὴλ Φουρλάνου, στὸν ὅποιο ὁ τελευταῖος εἶχε ἀφιερῶσει (1581) τὸ 9ο ὑπόμνημα στὸν Θεόφραστο¹¹. τὸ 1583 ὁ Ἀνδρέας Forlan τοῦ ποτὲ Ἰωάννη καὶ οἱ ἀδελφοί

1. Ὁ π., σελ. 131 ἔγγρ. 272, 133 ἔγγρ. 276.

2. Ὁ π., σελ. 177 ἔγγρ. 381, 186 ἔγγρ. 403.

3. Ὁ π., σελ. 200 ἔγγρ. 435.

4. I m h a u s, *Les maisons*, σελ. 136 ἔγγρ. 2.

5. v a n G e m e r t, *Σαχλίκης*, σελ. 79-80 ἔγγρ. 1.1.— Zaccaria de Fredo, σελ. 50-51 ἔγγρ. 71.

6. Zaccaria de Fredo, σελ. 16 ἔγγρ. 14.

7. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 211 ἀρ. 903.

8. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Δανιὴλ Φουρλάνου βλ. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Δανιὴλ Φουρλάνος*, σελ. 184-206 καὶ τὴ σημείωση 1 τῆς σελ. 184, ὅπου συγκεντρωμένη ἡ προγενέστερη βιβλιογραφία.

9. P. Castrolifaca, φ. 108^r.— Ξ η ρ ο υ χ ά κ η, *Ἡ Βενετοκρατουμένη Ἀνατολή*, σελ. 46 καὶ σημ. 4.— Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Δανιὴλ Φουρλάνος*, σελ. 185.

10. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Δανιὴλ Φουρλάνος*, σελ. 191, 203-206 ἔγγρ. Β' Γ'.

11. Ὁ π., σελ. 189, 194 καὶ σημ. 64.

- του Ίερώνυμος και Βερνάρδος συγκαταλέγονται στους *nobili cretensi* του Ρεθύμνου σύμφωνα με την απογραφή του Καστροφύλακα¹.
- 1583: ὁ Ίακώβος Forlan τοῦ ποτέ Μάρκου καὶ ὁ ἀδελφός του Ίερώνυμος, ὁ Φραγκίσκος Forlan τοῦ ποτέ Ίακώβου καὶ ὁ ἀδελφός του Μάρκος, καθὼς καὶ ὁ Φραντζέσκος Forlan τοῦ ποτέ Βερναρδίνου καταγράφονται στους *nobili cretensi* τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα με την απογραφή του Καστροφύλακα².
- 1587: ὁ Ίερώνυμος Φουρλάνος, ἀδελφός τοῦ Δανιήλ, συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ τὴν Τζακομίνα, κόρη τοῦ ποτέ Τζαννάκη Ντα-Κιότζα³.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Furlan συγκαταλέγεται στους *nobili cretensi* καὶ στους *cittadini* τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα με την απογραφή τοῦ Τρίβαν⁴.

12. *Genoveso, Januensis, Genue* καὶ *Γενοβέζος*, ἀπὸ τὴ Γένοβα

- 1310-1320: ὁ Γεώργιος Januensis ἔχει νοικιάσει σπίτι, πὸ ἀνήκει στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵.
- 1373: ὁ Δαμιανὸς Genoveso, κάτοικος κάστρου Νονο, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.
- 1379: μαῖστρο Lançarotus Januensis, γιατρός *cirurgicus*⁷.
- 1399: ὁ ποτέ Γιάννης Ienuvesso, κάτοικος τοῦ χ. Σκαλάνι, δὲν εἶχε ὀρίσει ἐκτελεστή τῆς διαθήκης του· διορίζεται ὁ Νικόλαος Malaspina, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῖχος⁸.
- 1536: ὁ Γιάκομος Zenovese καὶ ὁ *fante* του, 22 χρονῶν, καθὼς καὶ ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Genue περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁹. ὁ Κωνσταντῆς Genuveno [Genoveso;] ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Zizifea Santa Lutra¹⁰.
- 1567: ὁ μαῖστρο Τομάδι Γενοβέζος, γιατρός «τζηρόικος» ἀναφέρεται στὰ κατὰστικα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹¹.

1. P. Castrofilaca, φ. 108^r.— Ξηρουχάκη, *Ἡ Βενετοκρατουμένη Ἀνατολή*, σελ. 46.— Μανούσακα, *Δανιήλ Φουρλάνος*, σελ. 185.

2. P. Castrofilaca, φ. 108^r.— Ξηρουχάκη, *Ἡ Βενετοκρατουμένη Ἀνατολή*, σελ. 46.— Μανούσακα, *Δανιήλ Φουρλάνος*, σελ. 185.

3. Μανούσακα, *Δανιήλ Φουρλάνος*, σελ. 191-192.

4. Μανούσακα, *Τρίβαν*, σελ. 56.

5. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 206-207 ἔγγρ. 113ΠΙ.

6. Santschi, *Régestes*, σελ. 171 ἀρ. 613.

7. Elisabeth Santschi, *Médecine et justice en Crète vénitienne au XIVe siècle*, *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σελ. 28, 43.

8. Santschi, *Régestes*, σελ. 388 ἀρ. 1811.

9. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 298, 308.

10. "Ο.π., σελ. 339.

11. Μέττζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 237 ἀρ. 7.

13. Lambardo, Lombardo, και Langunardo. από τή Λομβαρδία

- 1279-1281: τὸ 1279 ὁ Θωμάς Lambardo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις¹. τὸ 1281 ὁ Θωμάς Lombardo, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει σιτάρι στὸν Πέτρο Tervisanus, κάτοικο τοῦ χ. Lio Ferachia² (πρβλ. πὶδ κάτω, σελ. 267, λ. Tervisanus).
- 1280-1281: ὁ Πέτρος Lambardo (Lombardo), κουρέας, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις³. τὸ 1281 ὁ Πέτρος Lambardo, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει χρήματα στὸν Νικόλα Grasolaro, κάτοικο Χάνδακα, καὶ δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Henrigeto Mirtadotite, κάτοικο Χάνδακα⁴.
- 1280: ὁ Μαρίνος Lambardo, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει ἄτοκα σιτάρι καὶ κριθάρι στὸν Ματθαῖο de Litore Pizolo, κάτοικο Χάνδακα⁵.
- 1281: ὁ Ἀλβέρτος Lombardo καὶ ὁ Μαρτίνος Faber, κάτοικοι κάστρου Belvedere, δανείζονται σιτάρι ἀπὸ τὸν Rolandino Scriba, κάτοικο Χάνδακα⁶.
- 1281: ὁ Ἀντώνιος Lombardo, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει σιτάρι στὸν Κώστα Pendamodati, κάτοικο τοῦ χ. Σκιλλοῦς, καὶ στὸν Ἰωάννη Traversario, κάτοικο Χάνδακα⁷ (πρβλ. πὶδ πάνω, σελ. 180, λ. Pendamodati).
- 1281: ὁ Νικόλαος Lambardo, ράφτης, κάτοικος Χάνδακα, καὶ ὁ Βασίλης Surianus, κάτοικος κάστρου Belvedere, δανείζονται σιτάρι ἀπὸ τὸν Μιλάνο de la Spata, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1281: ὁ Πέτρος Lambardo, γιὸς τοῦ ποτὲ Palmerii, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Πέτρο Taliapetra καὶ τὸν Ματθαῖο Doto, κατοίκους Χάνδακα, καὶ τὸν Πέτρο Ieremia⁹.
- 1300, 1304: ὁ Ἀνδρέας Lambardo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις¹⁰.

1. Leonardo Marcello, σελ. 19 ἔγγρ. 39, 23 ἔγγρ. 50.

2. "Ο.π., σελ. 128 ἔγγρ. 364.

3. "Ο.π., σελ. 62 ἔγγρ. 170, 67 ἔγγρ. 182-183, 68 ἔγγρ. 186, 69 ἔγγρ. 188-189, 94 ἔγγρ. 262, 110 ἔγγρ. 309-310, 123 ἔγγρ. 348.

4. "Ο.π., σελ. 139 ἔγγρ. 399, 182 ἔγγρ. 541.

5. "Ο.π., σελ. 85-86 ἔγγρ. 238.

6. "Ο.π., σελ. 183 ἔγγρ. 545.

7. "Ο.π., σελ. 168 ἔγγρ. 498.

8. "Ο.π., σελ. 145 ἔγγρ. 419.

9. "Ο.π., σελ. 162 ἔγγρ. 472, 474, 163 ἔγγρ. 477.

10. Pietro Pizolo, I, σελ. 107 ἔγγρ. 219, 110-115 ἔγγρ. 226-235, 116-118 ἔγγρ. 239-243, 118-119 ἔγγρ. 245-246, 120-121 ἔγγρ. 250, 125-126 ἔγγρ. 258, 128 ἔγγρ. 264, 131-132 ἔγγρ. 271-274, 135-139 ἔγγρ. 281-291, 140 ἔγγρ. 294, 140-141 ἔγγρ. 296-299, 142-143 ἔγγρ. 302-303, 146-147 ἔγγρ. 310, 147 ἔγγρ. 312, 148 ἔγγρ. 314-315, 150-151 ἔγγρ. 321-325, 158-160 ἔγγρ. 338-346, 162-163 ἔγγρ. 349-351, 164 ἔγγρ. 354, 167-170 ἔγγρ. 360-363, 171-172 ἔγγρ. 367, 188-191 ἔγγρ. 407-413, 194 ἔγγρ. 421, 195 ἔγγρ. 423, 213-214 ἔγγρ. 461-462, 215-216 ἔγγρ. 468, 223 ἔγγρ. 487-488,

1300-1304: τὸ 1300 στὸν Δομήνικο Lombardo de lo Bagno, κάτοικο βούργου Χάνδακα, δίνουν ἐξοφλητικὲς ἀποδείξεις ἢ κόρη τοῦ Ἄννα, χήρα τοῦ ποτὲ Πέτρου Selavo, κάτοικος βούργου Χάνδακα, γιὰ τὴν παραλαβὴ τῆς προίκας τῆς, καθὼς καὶ ἡ Ἰακωβίνα, χήρα τοῦ Νικολάου Gisi Scopoli, καὶ ἡ Ἐμιλία, χήρα τοῦ Πέτρου Donno, κάτοικοι Χάνδακα. γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου γῆς στὸ Chinamo¹. τὸ 1304 μαζί με τὸν Ἰωάννη Mudacio, κάτοικο Χάνδακα, ὑπενοικιάζουν στὸν Ἰωάννη Dragonese, χρυσοχόο, γῆ στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, καὶ μοιράζουν μεταξύ τους τὰ ἀμπέλια, τὶς φυτέες καὶ τὰ σπίτια στὸ χ. Asemati, ποὺ ἔχουν νοικιάσει ἀπὸ τὸ Κοινό². τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Δομήνικος, ὡς πληρεξούσιος τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στοὺς ἐπιτρόπους τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Gisi, κατοίκους Χάνδακα, γιὰ παραλαβὴ δωρεᾶς τοῦ ποτὲ Θωμᾶ Tonisto στὸ νοσοκομεῖο αὐτό³.

1300-1304: τὸ 1300 ὁ Θεόδωρος Lambardo, *storarius*, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὴ Μαρία Scuradhena, κάτοικο Χάνδακα⁴. τὸ 1304 ὁ Πέτρος Masamurdi, κάτοικος Χάνδακα, τοῦ δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου λιβαδιοῦ στὸ χ. Vaxalo⁵.

1300: ὁ Ἰάκωβος Lambardo, γιὸς τοῦ ποτὲ Νικολάου Lambardo, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Ραφαήλ Schandolario, κάτοικο βούργου Χάνδακα⁶.

1300: ὁ Ἰωάννης Lambardo, κτίστης, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὴ σύζυγό του Φραγκεσκίνα, κόρη τοῦ κήρυκα Libanoris, γιὰ τὴν παραλαβὴ τῆς προίκας τῆς⁷.

1300, 1304-1305: ὁ Ἰωάννης Lambardo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.

1300: ὁ Λεονάρδος Lambardo καὶ ὁ Φίλιππος Selavo, παπουτσής, κάτοικοι

242-243 ἔγγρ. 532-533, 244-246 ἔγγρ. 536-538, 253-255 ἔγγρ. 551-556, 262-263 ἔγγρ. 570-571, 264 ἔγγρ. 574, 279 ἔγγρ. 610, 612, 287-288 ἔγγρ. 631, 289-291 ἔγγρ. 637-638, 295-296 ἔγγρ. 649, 298-299 ἔγγρ. 656-657, 301-302 ἔγγρ. 662, 303-304 ἔγγρ. 667-670, 305-306 ἔγγρ. 673, 306-307 ἔγγρ. 676.— Pietro Pizolo, II, σελ. 38-39 ἔγγρ. 771, 50 ἔγγρ. 797, 106 ἔγγρ. 920.

1. Pietro Pizolo, I, σελ. 108-109 ἔγγρ. 223, 159 ἔγγρ. 341.

2. Pietro Pizolo, II, σελ. 101 ἔγγρ. 910, 124-125 ἔγγρ. 963-964.

3. Ὁ π., σελ. 175 ἔγγρ. 1077.

4. Pietro Pizolo, I, σελ. 195 ἔγγρ. 422.

5. Pietro Pizolo, II, σελ. 82 ἔγγρ. 864.

6. Pietro Pizolo, I, σελ. 128 ἔγγρ. 265.

7. Ὁ π., σελ. 260 ἔγγρ. 566.

8. Ὁ π., σελ. 311 ἔγγρ. 683.— Pietro Pizolo, II, σελ. 68 ἔγγρ. 836, 105-106 ἔγγρ. 919, 110 ἔγγρ. 929, 111 ἔγγρ. 931, 223-224 ἔγγρ. 1193, 232 ἔγγρ. 1211-1212, 234 ἔγγρ. 1216.

- βούργου Χάνδακα. αγοράζουν ένα βόδι από τον Ίωάννη de Raynaldo, κάτοικο Χάνδακα¹.
- 1300-1304: τὸ 1300 ὁ Λεονάρδος Lombardo, ἀδελφὸς τοῦ Μιχαήλ Lambardo, κατοίκου τοῦ χ. Παναγιᾶ τοῦ βούργου Χάνδακα, ὑπενοικιάζει ἀπὸ τὸν Ίωάννη Signolo, κάτοικο Χάνδακα, ἀμπέλι του στὸ χ. Papagaidharo, ποὺ ἔχει μὲ νοίκι ἀπὸ τὸ Κοινὸ καὶ ἀπὸ τὸν Νικόλαο Plachigna, κάτοικο Χάνδακα, ἄδεια γῆ στὸ χ. Παναγιᾶ, ποὺ ἔχει μὲ νοίκι ἀπὸ τὸ Κοινό². τὸ 1304 συνεταιρίζεται μὲ τὸν Benvenuto Fermano, κάτοικο Χάνδακα, ὁ ὁποῖος θὰ τοῦ δώσει τὰ κεφάλαια γιὰ τὴ βελτίωση τῆς καλλιέργειας στὸ ἀμπέλι, τὸ ὁποῖο ἔχει νοικιάσει ἀπὸ τὸν Signolo, καὶ δανεῖζεται χρήματα ἀπ' αὐτόν³.
- 1300: ὁ Μάρκος Lambardo, κτίστης, κάτοικος Χάνδακα, παίρνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ἀπὸ τὸν Μάρκο Trivisano Tolomio, κάτοικο Χάνδακα, γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου γῆς στὴ σερβενταρία Lutraci⁴ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 269, λ. Trivisano): τὸν ἴδιο χρόνο δέχεται ὡς μαθητευόμενο, γιὰ ἕξι χρόνια, τὸν Μιχάλη, γιὸ τοῦ Ίωάννη Rodhio, βιλλάνο τοῦ Μάρκου Karavello, κατοίκου Χάνδακα⁵ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 220, λ. Rodhio).
- 1300: ὁ Νικόλαος Lambardo, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἀλβέρτου Lambardo, καὶ ὁ Πέτρος Lambardo παίρνουν χρήματα ἀπὸ τὸν Ἐβραῖο Sambatheo, γιὸ τοῦ ποτὲ Μωυσῆ, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέφουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα μούστου⁶.
- 1300: ὁ Νικόλαος Lambardo, κληρικός, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁷.
- 1301: ὁ Ίωάννης Lanbardo καὶ ἄλλοι νοικιάζουν ἀπὸ τὸν Νικόλαο Smegnolo, κάτοικο Χάνδακα, ἓνα κατάστημα⁸.
- 1301: ὁ Νικόλαος Longovardo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁹: τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Νικόλαος Longovardo, κτίστης, κάτοικος Χάνδακα, ὑπενοικιάζει ἀπὸ τὸν Λαυρέντιο de la Tore, κάτοικο Χάνδακα, μιὰ οἰναποθήκη¹⁰.
- 1301: ὁ Πέτρος Lanbardo, κάτοικος Pulea, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὴν Ία-

1. Pietro Pizolo, I, σελ. 54 ἔγγρ. 108.

2. "Ο.π., σελ. 198-199 ἔγγρ. 429-430, 259-260 ἔγγρ. 565.

3. Pietro Pizolo, II, σελ. 39-41 ἔγγρ. 773-775.

4. Pietro Pizolo, I, σελ. 113 ἔγγρ. 232.

5. "Ο.π., σελ. 298-299 ἔγγρ. 656.

6. "Ο.π., σελ. 7 ἔγγρ. 1.

7. "Ο.π., σελ. 145 ἔγγρ. 308, 248-249 ἔγγρ. 542-543, 278 ἔγγρ. 608.

8. Benvenuto de Brixano, σελ. 167 ἔγγρ. 464-465.

9. "Ο.π., σελ. 59 ἔγγρ. 154-156.

10. "Ο.π., σελ. 63-64 ἔγγρ. 169.

- κωβίνα de Perina, κάτοικο Χάνδακα, με την υποχρέωση να τῆς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ¹.
- 1302: ὁ Ἰακωβέλος, γιὸς τοῦ Πέτρου Lambardo, υπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη².
- 1304: ὁ Ἀνδρέας Lambardo, κάτοικος Χάνδακα, ἀγοράζει ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Catelano, κάτοικο Χάνδακα, μιὰ Ἑλληνίδα σκλάβα, ποὺ ὀνομάζεται Ἄννα³.
- 1304: ὁ Ἀνδρέας Lambardo, κάτοικος τοῦ χ. Σταυράκια, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὴ σύζυγό του Cilia, κόρη τοῦ Ἰωάννη Boni Bello, γιὰ τὴν παραλαβὴ τῆς προίκας τῆς⁴.
- 1304: ὁ Μιχαὴλ Gradonico ὀρίζει γενικούς πληρεξουσίους τοῦ τὸν Ἰωάννη Lambardo καὶ ἄλλους, κατοίκους Χάνδακα⁵. ὁ Φίλιππος de Millano, κάτοικος Χάνδακα, ὀρίζει γενικούς πληρεξουσίους τοῦ τὸν Ἰωάννη Lambardo καὶ τὸν ἀδελφὸ του Μάρκο⁶. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Ἰωάννης Lambardo, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μετὰ τὸν Μάρκο de Ponte, κάτοικο Χάνδακα, τὸν Gofredus Lupino καὶ τὸν Συμεὼν de Mediolano, γιὸ τοῦ Βαρθολομαίου de Mediolano, κάτοικο Χάνδακα⁷.
- 1304: ὁ Πέτρος Lambardo, κάτοικος τοῦ χ. Dhecaarihiete, καὶ ὁ γαμπρὸς τοῦ Ἰωάννης Bretani, κάτοικος τοῦ χ. Αὐλή, ὁμολογοῦν ὅτι ὀφείλουν ποσότητα σιταριοῦ στὴν Ἑβραία Ἀναστασία, χήρα τοῦ Sambatheï Balbi, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1314: ἡ Ἀννίτσα Languvardo δίνει ὡς ἐνέχυρο ἓνα *frisietum de perlis* ἔναντι δέκα ὑπερπύρων⁹.
- 1315: ὁ Μάρκος Lombardo βεβαιώνει ὅτι ὁ Μαρίνος Pascasi ἔχει πάρει ἀπὸ αὐτὸν δεκαπεντέμισυ τόπια ὑφάσματος *vellesi*, τὰ ὁποῖα τοῦ τὰ ἔχει δώσει γιὰ νὰ τὰ πουλήσει¹⁰.
- 1319: ὁ Νικόλαος Languvardo καὶ ἡ σύζυγός του Καλὴ βρῆκαν ἓνα μωρὸ περίπου δύο μηνῶν, ἐγκαταλελειμένο στὸ δρόμο τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα τοῦ Vatipotamo καὶ ζητοῦν νὰ τὸ υἱοθετήσουν¹¹.
- 1319: ὁ Νικόλαος Lambardo, κάτοικος Χάνδακα, κατηγορεῖται ὅτι τραυμά-

1. "Ο.π., σελ. 33-34 ἔγγρ. 82.

2. "Ο.π., σελ. 205-206 ἔγγρ. 570.

3. Pietro Pizolo, II, σελ. 114 ἔγγρ. 936.

4. "Ο.π., σελ. 142-143 ἔγγρ. 1001.

5. "Ο.π., σελ. 75 ἔγγρ. 851.

6. "Ο.π., σελ. 128 ἔγγρ. 971.

7. "Ο.π., σελ. 144 ἔγγρ. 1005, 183-184 ἔγγρ. 1094.

8. "Ο.π., σελ. 119-120 ἔγγρ. 952.

9. Duca di Candia, Bandi, σελ. 25 ἔγγρ. 55.

10. "Ο.π., σελ. 43 ἔγγρ. 125.

11. "Ο.π., σελ. 83-84 ἔγγρ. 228.

- τισε τὸν Nasciben de Lafranco, ἀπὸ τῆ συνοικία τοῦ Ἁγίου Σαμουήλ τῆς Βενετίας¹.
- 1320: ὁ Johanninus Lombardo κατέχει ἓνα οἰκόπεδο τοῦ Κοινοῦ. ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, πάνω στὸ ὁποῖο ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια ἢ καλόγρια Ζωὴ εἶχε κτίσει τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φανερωμένου².
- 1364: ὁ Μαρίνος Lambardo, βυρσοδέφης, ὀφείλει ἢ νὰ ἐπιστρέψει στὸν Ἰωάννη Ystriano μιὰ ἀσημένια ζώνη, τὴν ὁποία ἡ Σταματίνη, σύζυγος τοῦ Ἰωάννη, εἶχε δώσει στὴν Ἀννίτζα, σύζυγο τοῦ Μαρίνου ὡς ἐνέχυρο, ἢ νὰ τοῦ πληρώσει δεκαοκτὼ ὑπέρπυρα³ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 292, λ. Ystriano).
- 1368: ὁ Μιχαήλ Longovardo εἶναι μεταξὺ ἐκείνων, ποὺ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση περιπόλου, ἐπειδὴ ἔχουν ἀναλάβει νὰ σηκώνουν κάθε Τρίτη τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας⁴.
- 1369: ὁ Μιχάλης Lambardo, κάτοικος τοῦ χ. Stravora, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα⁵.
- 1370: στὸν Κωνσταντὴ Longovardo ἀπαγορεύεται νὰ κακομεταχειρίζεται τὴ σύζυγό του Ἀλίσια, ἢ νὰ τὴν ἀποστερεῖ ἀπὸ τὴν περιουσία της⁶.
- 1375: ὁ Νικόλαος Langovardo, *jurier*, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Varente, βυρσοδέφη, κάτοικο Χάνδακα *ad Stupallatorem*⁷.
- 1375: στὸν ποτὲ Ἰωάννη Longovardo εἶχε πουλήσει (1310) ὁ ποτὲ Νικόλαος Plachena τὴ σερβενταρία τῆς Calimandra μὲ σπίτι στὸ Χάνδακα· ὁ Ἀγαπητὸς Longovardo τοῦ ποτὲ Ἰωάννη κατέχει τὴ γῆ, τὴν ὁποία τῶρα διεκδικεῖ ὁ Ἰωάννης Salomone⁸· τὸν ἴδιο χρόνο τὸν Ἀγαπητὸ ἐνάγουν καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ποτὲ Ἀγγέλου Salomone γιὰ τὸ φέουδο Scalanì καὶ Lucuni⁹.
- 1377: ὁ Νικόλαος Longovardo ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου¹⁰.
- 1378: ὁ Νικόλαος Longovardo κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Τζοάννε de Munego, στρατιώτη¹¹.
- 1382: ὁ Πέτρος Lambardo, κάτοικος Ρεθύμνου, εἶχε ἐγείρει ἀγωγή κατὰ τοῦ

1. Ὁ.π., σελ. 88-89 ἔγγρ. 240.

2. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 233 ἔγγρ. 1531-III.

3. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 5 ἀρ. 14.

4. Ὁ.π., σελ. 138 ἀρ. 298.

5. Ὁ.π., σελ. 151 ἀρ. 428.

6. Ὁ.π., σελ. 52 ἀρ. 222.

7. Ὁ.π., σελ. 181 ἀρ. 706.

8. Ὁ.π., σελ. 200-201 ἀρ. 830.

9. Ὁ.π., σελ. 187-188 ἀρ. 738.

10. Ὁ.π., σελ. 195 ἀρ. 793.

11. Ὁ.π., σελ. 209 ἀρ. 886.

- Ἄνδρέα de Grimaldo, κατοίκου Χάνδακα, γιὰ μιὰ ὑπόθεση σχετικὴ μὲ βελουδίνα ὑφάσματα καὶ ὁ ρέκτωρ Ρεθύμνου εἶχε ἀποφασίσει (1381) ὑπὲρ τοῦ Lambardo· ὁ Ἄνδρέας ὀφείλει, τώρα, νὰ ἐπιστρέψει τὰ βελουῖδα ἢ νὰ πληρώσει τὸ ἀντίτιμο τῆς ἀξίας τους¹.
- 1384: ὁ Περούλιος Lambardo ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου².
- 1391-1418: στὰ χρόνια 1391-1394 ὁ πρεσβύτερος Φραγκίσκος Longovardo, νοτάριος Χάνδακα, συντάσσει νοταριακὲς πράξεις, πού μνημονεύονται σὲ μετὰγενέστερα ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1394-1417³· τοῦ Φραγκίσκου Longovardo, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατάστιχα τῶν χρόνων 1414-1418⁴.
- 1391: ὁ Μάρκος Lambardo εἶχε νοικιάσει (1304) σπίτι στὸ Χάνδακα, στὴ *ruga magna*, ἀπὸ τὸν Rogerius de Rugerio, προπάππο τοῦ ποτὲ Πέτρου de Rogerio, καὶ τὸν παπποῦ τῆς μητέρας τοῦ Νικολάου Cornario, γιὰ 29 χρόνια· ὁ δούκας Guidus de Canale, ὅμως, μετέτρεψε τὴν ἐνοικίαση στὸ διηνεκὲς καὶ τώρα οἱ ἐπίτροποι τοῦ ποτὲ Πέτρου de Rugerio καὶ τοῦ Νικολάου Cornario διεκδικοῦν τὸ σπίτι⁵.
- 1393: ἡ Καλή, σύζυγος τοῦ Ἀντωνίου Longovardo, κάτοικος τοῦ χ. Squilocoio, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁶.
- 1399: ὁ πρεσβύτερος Πέτρος Longovardo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση μαθητείας⁷.
- 1450: ὁ Μιχαὴλ Lombardo ζητᾷ ἀπὸ τὸν Μάρκο Polo τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θεοδώρας, πρώην σκλάβας τοῦ Μάρκου καὶ συζύγου τοῦ Μιχαήλ⁸. μέσα 15ου αἰ.- ἀρχὲς 16ου αἰ.: Πέτρος Λαμπάρδος, Κρητικὸς κωδικογράφος, μαθητὴς τοῦ λογίου καὶ κωδικογράφου Ἰωάννη Συμεωνάκη, πρωτοπαπᾶ Χάνδακα⁹.
- 1462: ἡ Εἰρήνη, χήρα τοῦ ποτὲ σερ Λεονάρδου Turlino, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν σερ Νικόλαο Lambardo, γιὰ

1. "Ο.π., σελ. 82 ἀρ. 319.

2. "Ο.π., σελ. 197 ἀρ. 810.

3. "Ο.π., σελ. 91 ἀρ. 356, 340 ἀρ. 1575, 367-368 ἀρ. 1694, 370-371 ἀρ. 1708, 375 ἀρ. 1728.— Μανούσακα, Βενετικὰ ἔγγραφα, σελ. 175-176 ἔγγρ. 8 καὶ σημ.

4. Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 305.

5. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 306 ἀρ. 1380.

6. "Ο.π., σελ. 326 ἀρ. 1471.

7. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 218-219 ἔγγρ. 12.

8. Iorga, *Documents*, σελ. 106.

9. Mercati, *Di Giovanni Simeonachis*, σελ. 337-339 ἀρ. VI.— Β. Λαούδα, Κρητικὰ παλαιογραφικά. 2. Δύο Κρητὲς κωδικογράφοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους. Ἰωάννης Συμεωνάκης καὶ Πέτρος Λαμπάρδος, Κρ. Χρ. 2 (1948), σελ. 542-545.

- τοῦ σερ Δονάτου Lambardo, κάτοικο Ρεθύμνου πού βρίσκεται τώρα στό Χάνδακα, πρώην ἐπίτροπό της¹.
- 1493: ὁ Γεώργιος Languardo συναλλάσσεται μέ τὸ ζωγράφο Ἄνδρέα Pavia².
- 1525: ὁ μαῖστρο Ἰάκωβος Lambardo, ζωγράφος Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη³.
- 1531-1534: ὁ Πέτρος Lambardo, ζωγράφος Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁴.
- 1536: ὁ nobile cretense σερ Τζώρτζης Lambardo καὶ ὁ Ἰάκωβος Labardo ἀναφέρονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁵.
- 1538-1541: τὸ 1538 ὁ σερ Θεόδωρος Lombardo ἐκλέγεται στὸ ἀξίωμα τοῦ δικαστῆ *presopio*, στὴ θέση τοῦ σερ Ἄνδρέα Thalassino⁶. τὸ 1541 στὴ θέση τοῦ Θεοδωρῆ Lumbardo, *scrivano alla zudega del prosopio*, ἐκλέγεται ὁ σερ Vinciguerra Lunian⁷.
- 1560: ὁ Καμίλος Λομπάρδος χρωστᾷ στὸ δάσκαλο Φραντζέσκο Γεντίλι Λουκέζε, πού κατοικεῖ στὸ Κάστρο τοῦ Χάνδακα, τὰ διδάκτρα γιὰ τὰ μαθήματα πού ὁ τελευταῖος ἔκανε στὰ παιδιά τοῦ Τζώρτζη Μπόνο, νοταρίου τῆς μεγάλης καγκελαρίας⁸.
- 1564-1584: στὰ 1564-1578 ὁ Πιέρος Λομπάρδος τοῦ Φραντζέσκου, «ἐκλεκτὸς ντετόρες τῆς λέντζας». μνημονεύεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά⁹. τὸ 1575 ὁ Πιέρος Lombardo τοῦ Φραντζέσκου, *dottor di lege*, ἐκλέγεται γιὰ νὰ συντάξει, μαζί μέ τὸν Νικολò Lombardo καὶ ἄλλους, τὰ ἔγγραφα πού θὰ παραδοθοῦν στὸν Γενικὸ Προβλεπτῆ¹⁰. τὸν ἴδιο χρόνο παρίσταται σὲ συναντήσεις εὐγενῶν καὶ φεουδαρχῶν¹¹. τὸ 1582 καὶ τὸ 1584 εἶναι ὑποψήφιος γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ *casser de l'estimo*¹². τὸ 1584 εἶναι *avocato fiscal* καὶ ζητᾷ τὴν ἀντικατάστασή του προκειμένου νὰ μεταβεῖ στὴ Βενετία γιὰ προσωπικοὺς λόγους¹³.
- 1566: ὁ μισέρ Θεόδωρος Λομπάρδος, ἀντιπρόσωπος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρ-

1. Cattapan, *I pittori*, σελ. 250, 259 ἔγγρ. 10, 260 ἔγγρ. 12.

2. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 203.

3. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 343-344 ἀρ. 60.

4. "Ο.π., σελ. 349 ἀρ. 66.

5. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 311, 315.

6. Καραπιδάκη, Α, σελ. 3 ἀρ. 9.

7. "Ο.π., σελ. 89 ἀρ. 293.

8. Δετοράκη, *Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις*, σελ. 239 ἔγγρ. 2, 240 σημ.

9. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 240 ἀρ. 20.

10. Καραπιδάκη, Β, σελ. 146 ἀρ. 147.

11. "Ο.π., σελ. 149 ἀρ. 148, 153 ἀρ. 151, 156 ἀρ. 152.

12. Καραπιδάκη, Γ, σελ. 365 ἀρ. 216, 403 ἀρ. 310, 413 ἀρ. 338

13. "Ο.π., σελ. 411 ἀρ. 333.

- χη στὸ Χάνδακα, καταβάλλει στὸν Μάρκο Βιβιάνο, ἀδελφὸ τοῦ ἐπισκόπου Σητείας καὶ πληρεξούσιο τοῦ πρωτοπαπᾶ Σητείας Παπαγεωργίου Θωμᾶ, δεκαοκτὼ καὶ τρία τέταρτα δουκάτα, ὡς μισθὸ τοῦ πρωτοπαπᾶ¹.
- 1567: ὁ Γεώργης Λαγγουβάρδος, ἐπονομαζόμενος Ραπανιδιάς, τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, κάτοικος τοῦ χ. Σκυλογόρι, συμβάλλεται μὲ τὸν Μανουῖσο Θεοτοκόπουλο².
- 1569-1587: στὰ 1569-1587 ὁ Μικέλε Λομπάρδος τοῦ Θεοδώρου εἶναι νοτάριος τῆς μεγάλης καγκελλαρίας³. στὰ χρόνια 1575-1584 ὁ Μιχαήλ Lombardo τοῦ Θεοδώρου παρίσταται σὲ συναντήσεις φεουδαρχῶν⁴. τὸ 1587 ἐκλέγεται *preposto della nobeltà cretense*⁵.
- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Παπαμανουήλ Λαμπάρδος, λεγόμενος Τζάβαλης, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁶.
- 1583: ὁ Πιέρος Lombardo εἶναι χρεωφειλέτης στὸ δημόσιο ταμεῖο τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1580⁷. ὁ Θεοδωρῆς Lombardo καταβάλλει *livello* γιὰ τὸν Ἅγιο Σύλλα καὶ ἄλλα μέρη στὸ Χάνδακα⁸. ὁ Φραντζέσκος Lombardo, *condotier*, καὶ οἱ γιοί του Μάρκος, Ἰερώνυμος καὶ Δονάτος, ὁ Τζουάν Lombardo τοῦ ποτὲ Πόλο καὶ οἱ γιοί του Τζώρτζης, Φραντζέσκος, Πιέρος καὶ Λορέντζος, ὁ Τζώρτζης Lombardo τοῦ ποτὲ Τζουάννε, ὁ Τζώρτζης Lombardo τοῦ ποτὲ Πιέρου καὶ ὁ ἀδελφός του Τζουάννε Lombardo συγκαταλέγονται στοὺς *nobili cretensi* τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Καστροφύλακα⁹.
- 1586: ἡ Ἀνδριάνα, κόρη τοῦ Φραγκίσκου Lombardo, *condotier*, κάτοικος Ρεθύμνου, συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ τὸ γιατρὸ Δανιήλ Forlano, κάτοικο Ρεθύμνου¹⁰ (πρβλ. πὺδ πάνω, σελ. 242, λ. Forlano).
- 1587: ὁ Φραντζέσκος Lombardo, *dottor*, εἶναι ὑποψήφιος γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ *casser de l'estimo*¹¹.

1. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 244.

2. "Ο.π., σελ. 297, 298-299 ἔγγρ. XLIII.

3. "Ο.π., σελ. 235 ἀρ. 5, 300-301 ἔγγρ. XLV.—Καπαριδάκη, Β, σελ. 136-137 ἀρ. 125-126, 143 ἀρ. 142, 263-264 ἀρ. 445-446.—Καπαριδάκη, C, σελ. 294 ἀρ. 63, 296 ἀρ. 69, 452-453 ἀρ. 455.

4. Καπαριδάκη, Β, σελ. 147 ἀρ. 147, 154 ἀρ. 151.—Καπαριδάκη, C, σελ. 309 ἀρ. 75, 417 ἀρ. 347.

5. Καπαριδάκη, C, σελ. 467-468 ἀρ. 509.

6. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 237.

7. P. Castrolilaca, φ. 35^v.

8. "Ο.π., φ. 37^v.

9. "Ο.π., φ. 108^r.—Ξηρουχάκη, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ. 44 καὶ σημ. 3.

10. Μανουῖσακα, *Δανιήλ Φουρλάνος*, σελ. 191, 203-206 ἔγγρ. Β'-Γ'.

11. Καπαριδάκη, C, σελ. 455 ἀρ. 465.

- 1587-1647: Ἐμμανουὴλ Λαμπάρδος, ζωγράφος, γιὸς τοῦ παπα Νικολάου, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, κάτοικος Χάνδακα¹.
 ἀρχὲς 17ου αἰ.: ἡ οἰκογένεια τῶν Λαγγουβάρδων κατέχει ὡς φέουδο τὰ πατριαρχικὰ χωριὰ Κακὸ Χωριὸ καὶ Λιβιάδια Μονοφατισίου².
- 1608: ὁ Γεώργης Σπηλιώτης τοῦ ποτὲ Ἰωάννη δωρίζει, μὲ νοταριακὴ πράξη συνταγμένη στὸ χ. Πισταγὴ Ρεθύμνου, στὸν παπα Γεώργη Λαγκουβάρδο ἀμπέλι, γιὰ νὰ μνημονεῦει τὴ μητέρα του κερα Μανολέσα³ (πρβλ. πῦ πάνω, σελ. 185, λ. Σπηλιώτης).
- 1623-1644: Μανολίτζης Λαμπάρδος τοῦ Πιέρου, ζωγράφος, ἀνεψιὸς τοῦ ζωγράφου Ἐμμανουὴλ Λαμπάρδου⁴.
- 1626-1627: Νικολὸς Lambardho, ζωγράφος Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Τζαννῆ Λαμπάρδου καὶ τῆς Μαρίας Ροδίτη⁵.
- 1627-1639: Σταμάτης Labardo, ζωγράφος, κάτοικος Χάνδακα, γιὸς τοῦ ζωγράφου Τζαννῆ Λαμπάρδου καὶ τῆς Μαρίας Ροδίτη καὶ ἀδελφὸς τοῦ ζωγράφου Νικολοῦ Λαμπάρδου⁶.
- 1627-1639: Τζαννῆς Lambardo, ζωγράφος, γιὸς τοῦ παπα Νικολάου καὶ ἀδελφὸς τοῦ ζωγράφου Ἐμμανουὴλ Λαμπάρδου, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, κάτοικος Χάνδακα⁷.
- 1633-1648: Τζώρτζης Lambardho τοῦ Πιέρου, ζωγράφος ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, κάτοικος Χάνδακα⁸.
- 1640: προσωπογραφίες τοῦ ποτὲ Νικολὸ Lombardo καὶ τοῦ γιοῦ του Μιχαὴλ ἀναφέρονται σὲ ἀπογραφὲς κινητῆς περιουσίας τῶν ἐτῶν 1644 καὶ 1652⁹.
- 1642: ὁ Πιέρος Lombardo καὶ ὁ Ἄγγελος Corner διορίζονται ἀπὸ τὸν Νικολὸ Darona τοῦ ποτὲ Ἰακώβου, κάτοικο Χάνδακα, γενικοὶ ἐπίτροποι του¹⁰.

1. Μ. Ι. Μανούσακκα, *Ὁ ζωγράφος, οἱ ἀφιερῶται καὶ ἡ χρονολόγησις τῆς «Σταυρώσεως» τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βενετίας*. (Ἐμμανουὴλ Λαμπάρδος - Μάρκος καὶ Ἀντώνιος Πάντιμος), *Θησαυρισματα* 8 (1971), σελ. 8-9, 13-14 καὶ 283.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 120 ἀρ. 30.— Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 216 ἀρ. 36.

2. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 183, 189 καὶ σημ. 4.

3. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 461-462 ἔγγρ. 515.

4. Κωνσταντοῦδάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 118-120 ἔγγρ. Θ'. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 208-209 ἀρ. 37.

5. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 218-219 ἀρ. 39.

6. Ὁ.π., σελ. 219 ἀρ. 40.

7. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 344 σημ. 366.— Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 219 ἀρ. 41.

8. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 344 σημ. 366.— Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 220 ἀρ. 42.

9. Κωνσταντοῦδάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 76-77.

10. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 229.

- 1643: προσωπογραφία μέλους τῆς οἰκογένειας Lombardo ἀναφέρεται σὲ ἀπογραφὴ κινητῆς περιουσίας¹.
- 1643: ὁ Μικέλε Λομπάρδος ἐκμισθώνει στὸ ζωγράφο Δημήτρη Σαβαστὸ ἓνα ἀμπέλι στὸν Ἅγιο Γεώργιο· ἐπειδὴ ὅμως εἶναι παλιὸ καὶ ἀσύμφορο γιὰ καλλιέργεια ὁ Σαβαστὸς τὸ ἐπιστρέφει².
- 1644-1654: Μαρῆς Lambardho, ζωγράφος, γιὸς τοῦ Πιέρου, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο κάτοικος Χάνδακα, καὶ πιθανότατα ἀδελφὸς τοῦ ζωγράφου Μανολίτζη Λαμπάρδου³.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Lombardo συγκαταλέγεται στοὺς nobili veneti τοῦ Χάνδακα καὶ στοὺς nobili cretensi τοῦ Ρεθύμνου σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁴.
- 1652: ἡ ποτὲ ἀρχόντισσα Μαργαρίτα Lombardo κατεῖχε πολλὰ εἰκόνες, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴ τῆς περιουσίας τῆς ποὺ ἔγινε μετὰ τὸ θάνατό της⁵.
- 1669: ὁ Φραγκίσκος Λομπάρδος περιλαμβάνεται στοὺς τιμαριούχους, οἱ ὅποιοι ἔλαβαν μέρος στὸ συμβούλιο τῆς κοινότητος τῆς Κρήτης, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους⁶.

14. Mantuanus, ἀπὸ τὴ Μάντοβα

- 1281: ὁ Bonavintura Mantuanus, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζεται σιτάρι ἀπὸ τὸν Βλάσιο Vantaro καὶ τὸν Ἄμεδαῖο de li Caresai, κατοίκους Χάνδακα⁷.
- 1301: ὁ Araldus Mantuano, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Ἐμμανουήλ de Ysllanis καὶ τὸν Iusto de Pola, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1317: ὁ Prothichi Matuiano, βιλλάνος τοῦ πατριαρχείου, καταζητεῖται γιὰ πλαστοπροσωπία⁹.

15. Missini καὶ Μεσσίνιας, ἀπὸ τὴ Μεσσίνη

- 1368-1393: τὸ 1368 οἱ Ἑβραῖοι Ligiacus καὶ Josef Missini, γιοὶ τοῦ ποτὲ Chagi, ὀφείλουν νὰ ἐπισκευάσουν τὸ σπίτι τῆς Ἑβραίας Κεράννας Seo-

1. Κωνσταντοῦ δάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 77.

2. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 242.

3. Ὁ.π., σελ. 217-218 ἀρ. 38.

4. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 45, 46, 56.

5. Κωνσταντοῦ δάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 39 σημ. 7, 73 σημ. 285, 77 σημ. 326.

6. Gerland, *Histoire de la noblesse*, σελ. 154 ἔγγρ. XXVII.

7. Leonardo Marcello, σελ. 129 ἔγγρ. 365, 181 ἔγγρ. 539.

8. Benvenuto de Brixano, σελ. 40-41 ἔγγρ. 102, 123-124 ἔγγρ. 339.

9. Duca di Candia, Bandi, σελ. 58 ἔγγρ. 163.

larena, στη *Judaica* του Χάνδακα¹. τὸ 1373 ἡ Ἑβραία Κεράννα, σύζυγος τοῦ Δαυὶδ ἀπὸ τὰ Χανιά, κάτοικος Χάνδακα, διορίζει ἐκτελεστή τῆς διαθήκης της τὸν ἀδελφὸ της Jostef Missina². τὸ 1389 γίνεται ἀποδεκτὸ τὸ αἴτημα τοῦ Ἑβραίου Justof Missini καὶ ἄλλων Ἑβραίων τοῦ Χάνδακα, οἱ ὁποῖοι ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν Ἑβραίων τῆς Κρήτης ζητοῦν τὴ μείωση τῶν φόρων ποὺ πληρώνουν³. ὁ Joste εἶχε συμφωνήσει (1382) νὰ παντρευτεῖ ὁ γιὸς του Σαμουήλ τὴν Jocheyna, κόρη τοῦ Ἑβραίου Hyel, γιοῦ τῆς Εὐδοκίας, κάτοικο Ρόδου. ὁ γάμος δὲν γίνεται καὶ τὸ 1390 καταφεύγουν στὸ δικαστήριον, ποὺ ἀκυρώνει τὸ συμβόλαιον καὶ ἀποδεσμεύει τὰ δύο μέρη⁴. τὸ 1393 ὁ Jostef ἐνάγει τὸν Κατερίνο Iallina γιὰ τὴ χρῆση ἑνὸς πηγαδιοῦ ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ σπίτια τους, στὴ *Judaica* τοῦ Χάνδακα⁵.

1532-1595: Δομήνικος Missina, νοτάριος Χάνδακα⁶.

1564-1572: ὁ Τζώρτζης Μεσσήνας, «ἐκλεκτὸς ντετόρες τῆς λέντζας», ἀναγράφεται στὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁷. τὸ 1567-1568 ὁ Τζώρτζης Μισσίνας, διδάκτορας τοῦ δικαίου, κάτοικος Χάνδακα, διορίζεται πληρεξούσιος τοῦ Ἀνδρέα Κορνάρου τοῦ Βιτσέντζου⁸.

1565: ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Ταμισήνας ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὰς πράξεις, συνταγμένους στὸ χ. Κυριάνα Ρεθύμνου⁹.

1575-1584: τὸ 1575 ὁ Μανοῦσος Μεσσήνας, ἀββοκάτος, ἀναφέρεται στὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹⁰. τὸ 1581 ὁ Μανοῦσος Μισσίνας, κάτοικος Χάνδακα, θὰ παραδώσει στὸν πεθερὸ τοῦ Ἀνδρέα Κορνέρ, Μάρκο Σαλαμών, τὰ ἀργυρὰ σκεύη τοῦ Κορνέρ ποὺ κρατᾷ ὡς ἐνέχυρο¹¹. τὸ 1584 ὁ Μανοῦσος Missino ἐλέγεται *avocato fiscal*, στὴ θέση τοῦ dottor Πιέρου Lombardo, ποὺ ζητᾷ τὴν ἀντικατάστασή του προκειμένου νὰ μεταβεῖ στὴ Βενετία γιὰ προσωπικοὺς λόγους¹².

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 15 ἀρ. 64.

2. Μανούσακα van Gemert, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 138-140 ἔγγρ. 36, 140 σχόλια 7-8.

3. Noiret, *Documents*, σελ. 26-27.

4. Santschi, *Régestes*, σελ. 285 ἀρ. 1292.

5. Ὁ.π., σελ. 324 ἀρ. 1459.

6. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 82.—Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 305.

7. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 240 ἀρ. 27, 241.

8. Μέρτζιου, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 111-112 ἀρ. IV, 112 ἀρ. VI.

9. Καλιτσούνάκι, *Ἀνέκδοτα κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 494-496 ἔγγρ. 6, 503-504 ἔγγρ. 9, 513-514 ἔγγρ. 14.—Σπ. Α. Εὐαγγελάτου, *Γεώργιος Ἰωάννη Χορτάσης (c. 1545-1610)*, *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σελ. 217-218 ἔγγρ. 2.

10. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 240 ἀρ. 31.

11. Μέρτζιου, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 118 ἀρ. XXVIII.

12. Καραπιδάκη, C, σελ. 411 ἀρ. 333.

- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Μενεγῆς Μεσσίνας, νοτάριος Ἱεράπετρας, ἀναφέρεται στὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά¹.
- 1583: ἡ Tadea Missina καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Μεσαμπελίτη στὸ Χάνδακα².
- 1634: ὁ σινιὸρ Νικόλαος Missina τοῦ ποτὲ Γιάννη, *medico ceroyco*, κάτοικος Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη³.

16. *Paduanus*⁴. *Padoan* καὶ *Παντουβάς*, ἀπὸ τὴν Πάδοβα

- 1271: ὁ Ἰωάννης Paduano, κάτοικος τοῦ χ. Δαφνές, καθιστᾷ αὐτοδύναμο οἰκονομικὰ τὸ γιό του Taviano⁵.
- 1279-1280: τὸ 1279 ὁ Tavianus Paduanus, κάτοικος βούργου Χάνδακα, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Siropullo, κάτοικος Χάνδακα, παίρνουν χρήματα ἀπὸ τὸν Βαρθολομαῖο de Benedicto, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα κρασιοῦ⁶. τὸ 1280 ὁ Tavianus δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Βαρθολομαῖο de Benedicto, κάτοικο Χάνδακα⁷.
- 1280-1281: τὸ 1280 ὁ Albrigetus Paduanus, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Βασίλειο Paduano, κάτοικο βούργου Χάνδακα, γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου σπιτιοῦ⁸. τὸ 1281 δανεῖζεται ἀπ' αὐτὸν σιτάρι⁹.
- 1280: ὁ Ἀντώνιος Paduanus, ταβερνιάρης, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν μαῖστρο Ἰάκωβο, γιατρό, κάτοικο Χάνδακα¹⁰.
- 1280-1281: τὸ 1280 ὁ Βασίλειος Paduanus, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανεῖζει χρήματα στὸν Ματθαῖο Tervisanus, κάτοικο τοῦ χ. Βάθεια¹¹ (πρβλ. πρὸ κάτω, σελ. 267, λ. Tervisanus): τὸ 1281 δανεῖζει χρήματα στὸν Ἰωάννη Murario Verzo καὶ στὸν Νικόλαο de Canale, κατοίκους Χάνδακα, καθὼς καὶ στὸν Μάρκο Vital καὶ στὸν Ἰωάννη Grego, κατοίκους κάστρου Μονοφατσίου¹². τὸν ἴδιο χρόνο δανεῖζει σιτάρι καὶ κρασί στὸν Ἰωάννη de Pavia, κάτοικο τοῦ χ. Apannomithia¹³.

1. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 302.

2. P. Castrolifaca, φ. 41^v.

3. Κωνσταντουδάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 114-115 ἔγγρ. ΣΤ'.

4. Βλ. Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 110.

5. Pietro Scardon, σελ. 41 ἔγγρ. 104, 42 ἔγγρ. 107.

6. Leonardo Marcello, σελ. 19 ἔγγρ. 38.

7. "Ο.π., σελ. 113 ἔγγρ. 317.

8. "Ο.π., σελ. 65-66 ἔγγρ. 178.

9. "Ο.π., σελ. 144 ἔγγρ. 417.

10. "Ο.π., σελ. 79-80 ἔγγρ. 218.

11. "Ο.π., σελ. 121-122 ἔγγρ. 342.

12. "Ο.π., σελ. 128 ἔγγρ. 362, 176 ἔγγρ. 523, 187 ἔγγρ. 560.

13. "Ο.π., σελ. 135 ἔγγρ. 386.

- 1280: ἡ Benvenuta, σύζυγος τοῦ Ἰωάννη Paduano, *riparii*, κάτοικος Χάνδακα, νοικιάζει στὸν Μιχάλη Maloniti, κάτοικο τοῦ χ. Varcole, γῆ καὶ ἀμπέλια ποὺ ἀνήκουν στὴ σερβενταρία τῆς, στὸ Varcole¹.
- 1280: ἡ Τομαζίνα, κόρη τοῦ Πέτρου Paduani, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Πέτρο Duracino, κάτοικο τῆς συνοικίας τοῦ Ἁγίου Μωυσῆ τῆς Βενετίας².
- 1281: στὴ Μαρία, κόρη τοῦ ποτὲ Redulfi Paduan, κάτοικο Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ὁ σύζυγός τῆς Βλάσιος Vantarius, κάτοικος Χάνδακα, γιὰ τὴν παραλαβὴ τῆς προίκας τῆς³.
- 1287: ὁ Egidius Paduano ἔχει ἐγείρει ἀγωγὴ κατὰ τοῦ Γεωργίου Sachlichì, ζητώντας τέσσερα ὑπέρπυρα γιὰ τὴν ἀξία μιᾶς δούλας⁴.
- 1300: ὁ Μάρκος Paduanus, ἀγγελιοφόρος τοῦ Bauduinus de Caminadha, *riparius curie cretensis*, ὁ ἴδιος ὁ Bauduinus καθὼς καὶ ὁ Guido Vicent(ius), κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται σιτάρι ἀπὸ τὸν Γουλιέλμο de Nigroponte τοῦ ποτὲ Ἰακώβου Selano, κάτοικο Χάνδακα⁵.
- 1300: ὁ Μάρκος Paduanus, κάτοικος τοῦ χ. Βελούλι, ὑπόσχεται στὸν Νικόλαο Gradonico Carloto, κάτοικο Χάνδακα, ὅτι θὰ μείνει μὲ τὴν οἰκογένειά του στὸ χ. Andri τοῦ Gradonico καὶ θὰ δουλεύει τὴ γῆ του γιὰ τρία χρόνια⁶.
- 1300: ὁ Μαρτίνος Paduanus, κάτοικος *cavernis Scalani* τοῦ Carloti Gradonico, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Ἐβραῖο Çagha, γιὰ τοῦ ποτὲ Δαυίδ, καὶ τὴ νύφη του Εἰρήνη, κατοίκους Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοὺς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα μούστου⁷.
- 1301: ὁ Μαρσίλιος, γιὸς τοῦ ποτὲ Nigri Paduano, καὶ ὁ Ἀνδρέας Minoris, κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Βικέντιο de Militibus, *specialis*, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1301-1302: ὁ Paduanus ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁹.

1. "Ο.π., σελ. 54-55 ἔγγρ. 147-148.

2. "Ο.π., σελ. 111 ἔγγρ. 313.

3. "Ο.π., σελ. 130 ἔγγρ. 371.

4. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 159 ἔγγρ. 44.

5. Pietro Pizolo, I, σελ. 11 ἔγγρ. 10.

6. "Ο.π., σελ. 137 ἔγγρ. 286.

7. "Ο.π., σελ. 145 ἔγγρ. 308.

8. Benvenuto de Brixano, σελ. 159 ἔγγρ. 441.

9. "Ο.π., σελ. 11 ἔγγρ. 18, 23 ἔγγρ. 53, 27-28 ἔγγρ. 63, 65, 45 ἔγγρ. 116, 60-61 ἔγγρ. 160, 70-71 ἔγγρ. 190-192, 75 ἔγγρ. 202, 77 ἔγγρ. 209, 85-86 ἔγγρ. 233-234, 88 ἔγγρ. 240, 91 ἔγγρ. 246, 92 ἔγγρ. 248, 93 ἔγγρ. 252, 98-99 ἔγγρ. 267-268, 101 ἔγγρ. 274-275, 105-106 ἔγγρ. 287, 117-118 ἔγγρ. 321, 122 ἔγγρ. 333, 123-124 ἔγγρ. 338-339, 125-126 ἔγγρ. 346-347, 349, 129 ἔγγρ. 357, 136 ἔγγρ. 376, 140 ἔγγρ. 387, 141 ἔγγρ. 390, 154 ἔγγρ. 426, 165 ἔγγρ. 457, 173-174 ἔγγρ. 483, 178 ἔγγρ. 496, 186 ἔγγρ. 517, 188-189 ἔγγρ. 522-523, 192-193 ἔγγρ. 533-534, 204 ἔγγρ. 565, 212 ἔγγρ. 587.

- 1304: ὁ Μαρτίνος Paduanus, κάτοικος τοῦ χ. Μαδέ, καὶ ὁ Κώστας Pelathano, κάτοικος κάστρου Pale, δανερίζονται κρασί ἀπὸ τὸν Πέτρο Butigliario, κάτοικο Χάνδακα¹.
- 1372: ὁ Γεώργιος Paduano ἐνάγει τὸν Θεόδωρο Arcarino².
- 1536: ὁ σερ Ἀντώνιος Padoan, 38 χρονῶν, καὶ ὁ μισέρ pre Λουκάς Padoan, 27 χρονῶν, ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν³.
- 1540: ἡ θητεία τοῦ Ἰωάννη Paduin ὡς *scriba ponderis* δὲν ἔχει λήξει καὶ γι' αὐτὸ ἐκλέγεται στὴ θέση του ὁ Κωστής Amariniti, γιὰ τὸ διάστημα ποὺ ὑπολείπεται ὡς τὸ τέλος τῆς θητείας⁴ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 156, λ. Amariniti).
- 1561: ὁ παπα Μιχαὴλ Παντουβάς ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἔγγραφο ἐξουσιοδότησης⁵.
- 1574: στὸ διάκο Μάρκο Paduvan, ἀπὸ τὸ Χάνδακα, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὰ Κύθηρα, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Μιχαὴλ Paduana, *officialis*⁶.
- 1583: ἡ Ἀνέζα Padavin καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁷.
- 1587: ὁ Γιάννης Paduana ἀντικαθιστᾶ στὸ ἀξίωμα τοῦ *comandor* τὸν Γιώργη Franco τοῦ Μανούσου⁸.
- 1590, 1598: ὁ Μανουὴλ Παντουβάς τοῦ ποτὲ Γεωργίου, νοτάριος τῆς ἀποστολικῆς καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας, συντάσσει νοταριακὲς πράξεις ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἔγγραφο τοῦ 1595 καὶ τοῦ 1623⁹.
- 1616: ὁ Μανόλης Παντουβάς χρωστᾶ στὴ Μαρία Στριανοπούλα ἑπτὰ χρυσὰ τσεκίνια¹⁰.
- 1621: οἱ Παντουβάδες Μανόλης καὶ Μανουῖσος, ἔπρεπε νὰ δώσουν στὸν ποτὲ Τζώρτζη Μπαρμπαρῆγο σιτάρι, τὸ ὁποῖο αὐτὸς θὰ παρέδιδε στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου, σύμφωνα μὲ μνεῖα ἐγγράφου τοῦ 1639¹¹.
- 1639: ὁ Μανόλης Παντουβάς τοῦ ποτὲ δασκάλου Νικολό, ἀπὸ τὸ Καστέλλι

1. Pietro Pizolo, II, σελ. 157 ἔγγρ. 1034.

2. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 190 ἀρ. 760

3. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 297, 300.

4. Καραπιδάκη, Α, σελ. 68 ἀρ. 224.

5. Μέτζιου, *Σταχολογήματα*, σελ. 271-272 ἔγγρ. XIX

6. Καραπιδάκη, Β, σελ. 114 ἀρ. 80.

7. P. Castrolilaca, φ. 41^r.

8. Καραπιδάκη, C, σελ. 465-466 ἀρ. 503.

9. Ξανθοουδίδη, *Κρητικά συμβόλαια*, σελ. 30-31 ἔγγρ. VI, 32 σημ. 9, 32-34 ἔγγρ. VII, 38-39 ἔγγρ. IX, 41 ἔγγρ. X, 116-117 ἔγγρ. XLIII. Πρβλ. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 85.

10. Ξανθοουδίδη, *Κρητικά συμβόλαια*, σελ. 56-57 ἔγγρ. XVI.

11 "Ο.π., σελ. 225-227 ἔγγρ. LXXXVIII.

τῆς Φουρνῆς, βεβαιώνει ὅτι ἀποζημιώθηκε αὐτὸς καὶ ὁ πατέρας του γιὰ χωράφια στὸ Σκινέα, ποῦ εἶχε καταλάβει τὸ μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδας τοῦ Ἀρετίου¹.

1639: ὁ Γεώργιος Παντουβάς τοῦ ποτὲ δασκάλου Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Καστέλλι τῆς Φουρνῆς, πουλᾷ στὸν Γερμανὸ Συναδηνό, ἡγούμενο τῆς μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδας τοῦ Ἀρετίου, ἓνα περιβόλι².

1640: ὁ ἱερομόναχος Ματθαῖος Παντουβάς συντάσσει ἔγγραφο τῆς μονῆς Ἀρετίου³.

1641: ὁ Μανοῦσος, ὁ Νικολὸς καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ τους Παντουβάδες, τοῦ παπα Ἀντώνη, ἀπὸ τὸ Καστέλλι τῆς Φουρνῆς, συμφωνοῦν νὰ πληρώνουν σιτάρι στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου γιὰ τὸ περίφραγμα τοῦ Ξικέφαλου, στὸ μετόχι Σκινιά⁴.

1691: ὁ ἱερέας καὶ ζωγράφος φορητῶν εἰκόνων Ἐμμανουὴλ Παντουβάς τοῦ ποτὲ Νικολάου, ἀπὸ τὴν Κρήτη, ποῦ βρίσκεται στὴ Βενετία, ὅπου χρημάτισε ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων, συντάσσει τὴ διαθήκη του⁵.

17. Ραβία⁶ καὶ Παβίας, ἀπὸ τὴν Παβία

1435/40ει.- 1516: Ἀνδρέας Παβίας τοῦ παπα Πέτρου, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα⁷. τὸ 1500 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας στὴ διαθήκη τοῦ Ἀνδρέα Δαμοροῦ, πρωτοπαπᾶ Χάνδακα⁸.

1500-1519: μαῖστρο Ἀθανάσης Ραβία, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα⁹.

1521: ἡ Ἀγνή, χήρα τοῦ ζωγράφου Ἀθανάση Ραβία, καὶ ὁ γιὸς τους Ἀνδρέας Ραβία, κάτοικοι βούργου Χάνδακα, ἀναφέρονται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 218-219 ἔγγρ. LXXXIII

2. Ὁ.π., σελ. 224-225 ἔγγρ. LXXXVII.

3. Ὁ.π., σελ. 231-234 ἔγγρ. XCI.

4. Ὁ.π., σελ. 261-262 ἔγγρ. CI.

5. Μέρτζιου, *Πέντε διαθήκαι*, σελ. 369, 377-379.

6. Cattapan, *I pittori*, σελ. 239.

7. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 35, 39 ἀρ. 95.—Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 207 ἀρ. 98, 220-222 ἔγγρ. 16-21.—Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 297-298 ἀρ. 1, 312 σημ. 125 τῆς σελ. 311. Ἀναλυτικὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Ἀνδρέα Παβία καὶ τὴν οἰκογένειά του βλ. Cattapan, *I pittori Ravia*, σελ. 200-205, 209-219 ἔγγρ. 1-22.

8. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 674-675 ἔγγρ. 13.—Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 297.

9. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 39 ἀρ. 96.—Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 207 ἀρ. 99.—Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 337-338 ἀρ. 47.

10. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 338.

1555-1569: ὁ Γιάκομος Παβίας, νοτάριος Χάνδακα, μνημονεύεται στὰ κατά-
στιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹.

1583: ὁ Νικολὸς Ραβιά καταβάλλει *livello* γιὰ τὸν Cazaban καὶ ὁ Πιέρος
Ραβιά εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1529².

1644: σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan οἱ Pavia εἶχαν ἔλθει στὴν
Κρήτη ἀπὸ τὴν Ἰταλία· στὴν ἴδια ἀπογραφή σημειώνεται ἡ οἰκογένεια
Pavian, μὲ τὴν ἐνδειξη *collonia*, μεταξὺ τῶν nobili cretensi τῶν Χανιωῶν³.

18. Pesaro, ἀπὸ τὸ Πέζαρο

1536: ὁ Φραντζέσκος Pesaro περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων
τῶν Χανιωῶν⁴.

1583: ὁ μαῖστρο Γιάννης Dapesari εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου
τῶν Χανιωῶν⁵.

19. Piasenza καὶ Dapiasenza, ἀπὸ τὴν Πιατσέντζα

1338-1348: Μάρκος Piacenza (de Placentia), νοτάριος Χάνδακα⁶.

1583: ὁ Ἀντώνιος Dapiasenza ὁ Γέρων καὶ ὁ γιὸς του Τζαννάκης, ὁ Ἀντώ-
νιος Dapiasenza τοῦ Τζουὰν Μαρία, ὁ Ἀρμάνδος Dapiasenza τοῦ ποτὲ
Λουκά καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης, καθὼς καὶ ὁ Ἰερώνυμος Dapiasenza
τοῦ ποτὲ Ἰωάννη περιλαμβάνονται στοὺς nobili cretensi τοῦ Ρεθύμνου
σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Καστροφύλακα⁷.

1587: ὁ Καμίλιος Piasenza ἐκλέγεται στὸ ἀξίωμα τοῦ γραφέα τοῦ Μονο-
φατσίου, στὴ θέση τοῦ Τζώρτζη Cosiri⁸.

1644: σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan οἱ Dapiasenza εἶχαν ἔλθει
στὴν Κρήτη ἀπὸ τὴν Ἰταλία· στὴν ἴδια ἀπογραφή σημειώνεται ἡ οἰκο-
γένεια Dapiasenza μεταξὺ τῶν nobili cretensi τοῦ Ρεθύμνου⁹.

20. Pisanus, Piza καὶ Πιζάς, ἀπὸ τὴν Πίζα

1271: ὁ Pisani εἶναι βιλλάνος τοῦ Στεφάνου de Adelendo¹⁰.

1. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 234 ἀρ. 82.

2. P. Castrolilaca, φ. 43^v, 49^r.

3. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 45, 53.

4. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 308.

5. P. Castrolilaca, φ. 137^v.

6. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 83.— Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 306.

7. P. Castrolilaca, φ. 108^v.— Ξηροχάκη, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ.

47 καὶ σημ. 1.

8. Καραπιδάκη, C, σελ. 460 ἀρ. 483.

9. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 45, 56.

10. Pietro Scardon, σελ. 145 ἔγγρ. 391.

- 1280-1300: τὸ 1280-1281 ὁ Μιχαήλ Pisanus, κάτοικος τοῦ χ. Πεζιά, δανείζεται χρήματα καὶ σιτάρι ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Mengullo, κάτοικο Χάνδακα¹. τὸ 1281 δανείζεται σιτάρι ἀπὸ τὸν Νικόλαο, γιὸ τοῦ Ἐμμανουήλ Μαϋmordi, κάτοικο Χάνδακα². τὸ 1300 δανείζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὴ Φιλίππα, χήρα τοῦ Ἰωάννη Furlani, κάτοικο Χάνδακα³ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 241, λ. Furlani).
- 1281: ὁ Μιχαήλ Pisanus, κάτοικος Χάνδακα, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὴν Ἰακωβίνα, χήρα τοῦ Νικολάου Gisi, κάτοικο Χάνδακα, μετὴν ὑποχρέωση νὰ τῆς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁴.
- 1281-1301: τὸ 1281 ὁ Γεώργιος Pisanus, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Μάρκο Barastro, κάτοικο Χάνδακα⁵. τὸ 1300 συνάπτει *colleganza* μετὸν Νικόλαο de l'Archadhia, τὸν Albano Bau-duino, τὸν Πέτρο de la Chaliva καὶ τὸν Στέφανο Μαϋmurdì, κατοίκους Χάνδακα, τὸν Bertucio Permarino, ἀπὸ τὴ συνοικία τῆς Παναγίας Iubanici τῆς Βενετίας, καὶ τὸν Γεώργιο de Gaifas, κάτοικο Χάνδακα⁶. τὸ 1301 ὁ Γεώργιος Pisani καὶ ὁ Δομήνικος Grimani, κάτοικοι Χάνδακα, συνάπτουν *colleganza* μετὸν Νικόλαο de Verona, κάτοικο Χάνδακα⁷.
- 1300: στὸν Ἀντώνιο Pissani, κάτοικο Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ὁ Rugerius de Rugerio, κάτοικος Χάνδακα⁸.
- 1300: ὁ Ἰωάννης Pisano, ἐπονομαζόμενος Cutalioti, καὶ ὁ Μάρκος Romano, κάτοικοι Χάνδακα, πουλοῦν ἓνα βόδι στὸν Ἰωάννη de Porto, κάτοικο Χάνδακα⁹. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Ἰωάννης Pissano τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Cutalioti, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζει στὸν Σήφη Selavus, κάτοικο κάστρου Adanati, πενήντα βόδια¹⁰ (πρβλ. πρὸ κάτω, σελ. 299-300, λ. Cutalioti).
- 1300: ὁ Ἰωάννης Pisan, κάτοικος τοῦ χ. Χουδέτσι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης Mengulo, κάτοικοι κάστρου Paraschi, δανεῖζονται κρασί ἀπὸ τὴ Φιλίππα, χήρα τοῦ Ἰωάννη Furlani, κάτοικο Χάνδακα¹¹ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 241, λ. Furlani).

1. Leonardo Marcello, σελ. 89 ἔγγρ. 246, 183 ἔγγρ. 546.

2. "Ο.π., σελ. 135 ἔγγρ. 385.

3. Pietro Pizolo, I, σελ. 59 ἔγγρ. 122.

4. Leonardo Marcello, σελ. 185 ἔγγρ. 552.

5. "Ο.π., σελ. 183 ἔγγρ. 547.

6. Pietro Pizolo, I, σελ. 262-263 ἔγγρ. 570-571, 265 ἔγγρ. 575, 270 ἔγγρ. 588, 274 ἔγγρ. 599.

7. Benvenuto de Brixano, σελ. 24 ἔγγρ. 55.

8. Pietro Pizolo, I, σελ. 166 ἔγγρ. 357.

9. "Ο.π., σελ. 28 ἔγγρ. 47.

10. "Ο.π., σελ. 320 ἔγγρ. 705.

11. "Ο.π., σελ. 56 ἔγγρ. 113.

- 1300: ὁ Λεονάρδος Pissanus, ἐπονομαζόμενος Grata, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μετὸν Γεώργιο de Gaifas, κάτοικο Χάνδακα¹.
- 1300: ὁ Νικόλαος Pisan, γιὸς τοῦ Μιχάλη Pissano, κάτοικος κάστρου Cacia, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Θωμά, γιὸ τοῦ ποτὲ Σαμουήλ Cortese, κάτοικο Χάνδακα, μετὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνον ποσότητα σιταριοῦ².
- 1300: ὁ Νικόλαος de Polexino, κάτοικος Χάνδακα, εἶχε δώσει στὸ γαμπρὸ τοῦ Νικόλαο Pissano γῆ· τὴν ὥρα τὴ νοικιάζει. μαζί μετὸ δική του στὸν Rugerio de Rugerio, κάτοικο Χάνδακα³.
- 1300: ὁ Νίνος Pissanus τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μετὸν Ἀνδρέα de Bandi καὶ τὸν Raymondino, γιὸ τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Barsume, κατοίκους Χάνδακα⁴.
- 1304: ὁ Κώστας Pissano, κτίστης, κάτοικος τοῦ χ. Taviane, νοικιάζει ἀπὸ τὴ Μαρκεζίνα, χήρα καὶ μοναδικὴ ἐπίτροπο τοῦ Ἰωάννη de Litore, κάτοικο Χάνδακα, γῆ, ἀμπέλι καὶ σπίτια στὴν περιοχὴ Leconave, ποὺ ἀνήκει στὴ σερβενταρία τῶν Κουνάβων⁵.
- 1328: ὁ Φραγκίσκος Pisani καταζητεῖται ἀπὸ τὶς ἀρχές γιατί εἶχε κλέψει ἕνα σκρίνιο ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο de Cornica, Γενουάτη⁶.
- 1368: ὁ Νικόλαος Pisani καὶ ὁ Λαυρέντιος Maripero διεκδικοῦν ἕνα μύλο⁷.
- 1369-1393: τὸ 1369 ὁ Ἀνδρέας Pisani κατέχει παράνομα μιάμισυ σερβενταρία στὸν Πανασὸ καὶ ἐκδιώκεται⁸. τὸ 1381 ὁ Ἀνδρέας Pesani εἶναι ὁ μόνος ἐπίτροπος τοῦ ποτὲ ἐξαδέλφου τοῦ Γεωργίου Sinadino, χρυσοχόου, καὶ ἐπομένως μαζί του θὰ ζήσει ὁ γιὸς τοῦ Γεωργίου, Μάρκος⁹ (πρβλ. πῦρ κάτω, σελ. 313, λ. Sinadino). ὁ Ἀνδρέας Pisani εἶχε πούλησει (1363) στὸν ποτὲ Ἰωάννη de Riso, γιὰ λογαριασμὸ τοῦ μοναστηριοῦ τῶν Μινωριτῶν τοῦ Χάνδακα, βαρέλια μετὰ καρφιὰ σὲ διάφορα μεγέθη καὶ τὸ 1382 οἱ μοναχοὶ ὀφείλουν νὰ ἐξοφλήσουν τὸν Νικόλαο Cornario ἀπὸ τὴ Βενετία¹⁰. τὸ 1386 εἶναι *caput creditorum* τοῦ παντοπώλη Νικολάου de Corrado¹¹. τὸ 1391 ὁ Ἀνδρέας Pisani εἶχε καταδικαστεῖ σὲ φυλάκιση καὶ ἡ

1. "Ο.π., σελ. 31-32 ἔγγρ. 56.

2. "Ο.π., σελ. 118 ἔγγρ. 243.

3. "Ο.π., σελ. 248 ἔγγρ. 542.

4. "Ο.π., σελ. 299-300 ἔγγρ. 658.

5. Pietro Pizolo, II, σελ. 96-97 ἔγγρ. 900.

6. Duca di Candia, Bandi, σελ. 190 ἔγγρ. 464.

7. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 17 ἀρ. 71.

8. "Ο.π., σελ. 36 ἀρ. 154.

9. "Ο.π., σελ. 232 ἀρ. 1059.

10. "Ο.π., σελ. 86 ἀρ. 335.

11. "Ο.π., σελ. 247 ἀρ. 1138.

- ποινή του αναστέλλεται¹. τὸ 1393 θὰ εἰσπράξει ἀποζημίωση ἀπὸ τὸν Δανιήλ de Molino, ἰδιοκτήτη πλοίου, γιὰ ζημιὰ σὲ μπαουῖλα του κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ².
- 1370: ὁ Νικόλαος Pisani ἔχει λάβει ἀπὸ τὸ Βενετικὸ κράτος δύομισυ σερβενταρίες στοὺς Ἀτσιπάδες καὶ στὸ Sclavochori καὶ ζητάει τὴ διανομὴ τῶν βιλλάνων τῶν περιοχῶν αὐτῶν³. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Νικόλαος καὶ οἱ ἐκτελεστὲς τῆς διαθήκης τοῦ ποτὲ Μαρίνου Gisi μοιράζονται σὲ δύο ἴσα μέρη τὴ γῆ καὶ τὰ δικαιώματα μιᾶς σερβενταρίας στὸν Ἀγιοβασίλη⁴.
- 1370-1374: τὸ 1370 ὁ Φίλιππος Pisani καὶ οἱ ἀδελφοὶ Οὐρσουλίνος καὶ Μαρίνος Justinian, τοῦ ποτὲ Νικολάου, θὰ μοιράζονται τὴ χρῆση τοῦ νεροῦ ποὺ ρεεῖ στὴν τάφρο Μέλεσες⁵. τὸ 1373 ὁ Φίλιππος Pisani, ὁ Ἀγγελος Borgognono, καὶ οἱ ἀδελφοὶ Οὐρσουλίνος καὶ Μαρίνος Justin, ἀλληλομηνύονται γιὰ ἐδάφη στὴν Πεδιάδα⁶. τὸ 1374 ὁ Μάρκος Mudaço πρέπει εἴτε νὰ πληρώσει ἀποζημίωση στὸν Φίλιππο Pisani ἢ τὴ σύζυγό του Κατερίνα, εἴτε νὰ ἀποσύρει τὴ μὴνυση ποὺ εἶχε καταθέσει ἢ γυναίκα του Ρόζα ἐναντίον τῆς Κατερίνας⁷.
- 1378: οἱ ἐπίτροποι τοῦ ποτὲ Ἰακώβου Pisani ἐνάγονται ἀπὸ τὸν Ἀλέξιο Gisi⁸.
- 1380: ὁ Ἰακώβος Pisani καὶ ὁ γιός του Στεφανέλος μνημονεύονται ὡς ἀντίδικοι τῆς Κατερούτσας Dandulo καὶ τῆς κόρης τῆς Κωνσταντζας Michiel⁹.
- 1382: ὁ Χριστόφορος Pisani καὶ ὁ ἐγγυητὴς του Μάρκος Paolo εἶχαν καταδικαστεῖ ὡς χρεωφειλέτες τοῦ Ἑβραίου Sambathus Nomico· ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἀκυρώνεται¹⁰.
- 1387: ὁ Φραγκίσκος Pisani, κάτοικος τοῦ χ. Γωνιές, ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου¹¹.
- 1420: ὁ σερ Armoro Pisani μνημονεύεται σὲ αἴτηση διακανονισμοῦ τῶν χρεῶν τοῦ Γεωργίου Ἀργυρόπουλου, ποὺ εἶχε πτωχεύσει¹².
- 1470: στὸν Μαρίνο Pisani καταβάλλονται τετρακόσιες ἐννέα λίμπρες γιὰ ἀγορὰ ἀπ' αὐτὸν σιταριοῦ¹³.

1. "Ο.π., σελ. 315 ἀρ. 1411.

2. "Ο.π., σελ. 319 ἀρ. 1426.

3. "Ο.π., σελ. 46 ἀρ. 198.

4. "Ο.π., σελ. 46 ἀρ. 199.

5. "Ο.π., σελ. 52 ἀρ. 223.

6. "Ο.π., σελ. 170 ἀρ. 600, 174 ἀρ. 643.

7. "Ο.π., σελ. 78-79 ἀρ. 302.

8. "Ο.π., σελ. 196 ἀρ. 801.

9. "Ο.π., σελ. 219 ἀρ. 983.

10. "Ο.π., σελ. 236 ἀρ. 1092.

11. "Ο.π., σελ. 198 ἀρ. 814.

12. Μανούσας, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 426 ἔγγρ. 14.

13. Noiret, *Documents*, σελ. 510.

- 1485: ὁ Μανουῖσος Pisani ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹.
- 1536: ὁ σερ Ἀρμένης Piza ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν².
- 1538: ὁ σερ Νικολὸς Pisa τοῦ Νικολὸ ἐκλέγεται *deputatus seu suprastans ad opera fossarum*, γιὰ τέσσερα χρόνια, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τῶν φεουδαρχῶν³.
- 1538: ὁ σερ Παῦλος Pisa τοῦ ποτὲ Αὐγουστίνου διορίζεται *coadjutor ordinarius cancellerie*⁴.
- 1548-1578: τὸ 1548 ὁ Φραγκίσκος Pisa, νοτάριος, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο⁵. στὰ χρόνια 1555-1578 μνημονεύεται ὡς νοτάριος τῆς μεγάλης καγκελλαρίας⁶.
- 1551: ὁ Μένεγος Πιζάνης, «ἄξιος ἀββοκάτος», ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαρχᾶ⁷.
- 1565: ὁ Μανόλης Πιζᾶς καὶ ὁ Νικόλας Πιζᾶς ὑπογράφουν ὡς μάρτυρες σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Κυριάννα Ρεθύμνου⁸.
- 1565: ὁ Μιχάλης Πιζᾶς Πατερόπουλος τοῦ ποτὲ Μανόλη, ὁ Ἀλέξης Πιζᾶς τοῦ ποτὲ Μανόλη, ὁ Μανόλης Πιζᾶς Ἀρμαδόρος, καὶ ὁ Γεώργης Πιζᾶς (τῆς Βαρδοπούλας), ὅλοι κάτοικοι τοῦ χ. Κυριάννα Ρεθύμνου, ὁμολογοῦν ὅτι ὀφείλουν χρήματα στὸ φεουδάρχη Ματθαῖο Καλλέργη τοῦ ποτὲ Βίκτορα⁹.
- 1565: ἡ παπαδιά, χήρα τοῦ ποτὲ παπα Ματθαίου Πιζᾶ, καὶ ὁ γιὸς τῆς Μανόλης, κάτοικοι τοῦ χ. Κυριάννα Ρεθύμνου, παραδέχονται ὅτι χρωστοῦν χρήματα στὸ φεουδάρχη Ματθαῖο Καλλέργη τοῦ ποτὲ Βίκτορα¹⁰.
- 1578-1587: τὸ 1578 ὁ Καμίλος Pisani, γαστάλδος, ζητᾷ νὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὸν Λουνάρδο Caverzan, γιὸ τοῦ Mar'Antonio Caverzan, ἀπὸ τὸ Triviso¹¹. τὸ 1587 ζητᾷ τὴν ἀντικατάστασή του ἀπὸ τὸν Τζώρτζη Pras-sinico¹².
- 1583: ὁ Φραντζέσκος Pisani, ἡ Ἀθούσα Pisani καὶ ὁ Μανουῖσος Pisan κα-

1. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 202.

2. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 305.

3. Καραπιδάκης, Α, σελ. 7 ἀρ. 33.

4. "Ο.π.", σελ. 15 ἀρ. 77.

5. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 312 ἔγγρ. 247.

6. Μέττζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 236 ἀρ. 15.

7. "Ο.π.", σελ. 241 ἀρ. 47.

8. Καλιτσουνάκι, *Ἀνέκδοτα κρητικά συμβόλαια*, σελ. 501-502 ἔγγρ. 8, 507-509 ἔγγρ. 11.

9. "Ο.π.", σελ. 507-512 ἔγγρ. 11-13, 516-517 ἔγγρ. 16. Πρβλ. Μαλτέζου, *Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας*, σελ. 64.

10. Εὐαγγελάτου, *Χοριτάτης*, σελ. 218-220 ἔγγρ. 3.

11. Καραπιδάκης, Β, σελ. 222 ἀρ. 311.

12. Καραπιδάκης, Γ, σελ. 452 ἀρ. 452.

ταβάλλουν *livello* για γῆ, σπίτια και ἀποθήκη στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹. ὁ μισερ Τζουάν Γιακόμος Pisani εἶναι νοτάριος τῆς καγκελλαρίας².

1644: ἡ οἰκογένεια Pisani συγκαταλέγεται στοὺς *nobili veneti* καὶ στοὺς *nobili cretensi* τοῦ Χάνδακα σύμφωνα με τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan³.

21. Torcello, ἀπὸ τὸ Τορτσέλλο τῆς Βενετίας

1348-1350: Ἰωάννης Τορτσέλλο, νοτάριος Χάνδακα⁴.

1359: ἡ Καλή, χήρα τοῦ Ἰωάννη Tataro, μαραγκοῦ, κάτοικος Χάνδακα, ἀφήνει μετὰ τὴ διαθήκη της δέκα ὑπέρπυρα στὴν Εἰρήνη, κόρη τοῦ ποτὲ Πέτρου Torelo [Torcello;]⁵.

1420: ὁ σερ Τζάν Torello [Torcello;] μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ Γεωργίου Ἀργυρόπουλου, ποὺ εἶχε πτωχεύσει⁶.

1439-1467: τὸ 1439 ὁ εὐγενὴς Ἰωάννης Torcellus, *domicellus Cretenses*, νοικιάζει τὸ πατριαρχικὸ χωριὸ Λιγόρτυνος, γιὰ πέντε χρόνια, μετὰ δικαίωμα ἀνανέωσης καὶ τὸ κρατᾷ τουλάχιστον ὡς τὸ 1467⁷. τὸ 1463 εἶχε νοικιάσει ἀπὸ τὸν πάπα Κάλλιστο Γ' τὰ πατριαρχικὰ χωριά Καλογερικὸ, Γωνιές καὶ τὸ πατριαρχικὸ κτῆμα Teremo Pitheánissa, ἀλλὰ ἡ παραχώρηση ἀκυρώνεται ἀπὸ τὸν πάπα Πίο Β', ὡς ἐπιζήμια γιὰ τὸ πατριαρχικὸ ταμεῖο⁸. τὸ 1465 ὁ Ἰωάννης Torcello, μισθωτὴς τῆς πατριαρχικῆς περιουσίας στὴν Κρήτη, δίνει στὸν Ἰωάννη Plussiadino, πρωτοπαπά, κάτοικο Χάνδακα, χρήματα τὰ ὁποῖα ὁ τελευταῖος τὰ μοιράζει στοὺς δώδεκα φιλενωτικὸς ἱερεῖς, ὡς ἐπίδομα⁹. τὸ 1466 τοποθετεῖται πληρεξούσιος τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος στὴν Κρήτη, σὲ ἀντικατάσταση τοῦ Lauro Quirini¹⁰.

1445-1450: τὸ 1445 ὁ Ἄγγελος Torcelo, κάτοικος Χάνδακα, μισθωτὴς τοῦ πατριαρχικοῦ χωριοῦ Λιγόρτυνος, καταγγέλλει τὸν παπα Ἰωάννη Disiargho, τοῦ ποτὲ παπα Γεωργίου, ὡς βιλλάνο τοῦ πατριαρχείου ποὺ πρέ-

1. P. Castrolifaca, φ. 37^v, 45^r, 47^v.

2. "Ο.π., φ. 133^r.

3. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 45, 46, 49.

4. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 84.

5. Μανούσακα - van Gemert, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 114-116 ἔγγρ. 18, 174.

6. Μανούσακα, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 426 ἔγγρ. 14.

7. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 68 καὶ σημ. 2, 97, 98 σημ. 1, 192 καὶ σημ. 8, 195-197, 255-262 ἔγγρ. Π', 280-281 ἔγγρ. Κ'. Πρβλ. Μανούσακα, *Βενετικὰ ἔγγραφα*, σελ. 217.

8. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 186-187, 211, 236, 251-254 ἔγγρ. ΙΒ'.

9. "Ο.π., σελ. 265-266 ἔγγρ. ΙΣΤ' Ι-ΙΙ.

10. "Ο.π., σελ. 113 σημ. 4, 197 καὶ σημ. 2, 270-272 ἔγγρ. ΙΗ'.

- πει νὰ πληρώσει φόρο· τὸ 1450 ἀναφέρεται ὡς ἀδελφὸς καὶ πληρεξούσιος τοῦ Τζουὰν Torcello, *cavalier*¹.
- 1467: στὸν Ἰωάννη Torcelli, ποὺ εἶχε στὸ παρελθὸν ὑπηρετήσῃ πιστὰ τὸν [λατίνου] αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινούπολης, χορηγοῦνται τὰ προνόμια καὶ τὰ ὀφέλη τῶν ὑπηκόων τῆς Κρήτης².
- 1468: στὸν Μάρκο Torcello, πρώην *fonticarius* τῆς Σητείας, καταβάλλεται τὸ ποσὸ τῶν 800 ὑπερπύρων, ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ ὀφειλὲς πρὸς τὸ δημόσιον³.
- 1473-1478: τὸ 1473 ὁ Νικόλαος Trocello, γιὸς τοῦ Ἰωάννη, νοικιάζει ὅλη τὴν πατριαρχικὴ περιουσία στὴν Κρήτη, ἀπὸ τὸ λατίνου πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Πέτρο Riario, ἀλλὰ ἀργότερα ἡ ἐνοικίαση ἀκυρώνεται⁴· τὸ 1478 ὁ εὐγενὴς Νικόλαος Torcellus, *domicellus Cretensis*, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Torcellus, κρατεῖ τὸ χ. Λιγόρτυνος⁵.
- 1583: ὁ Ἀνδρέας Torcello καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ Catto Todorici καὶ ὁ Στεφανὴς Torello [Torcello;] γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁶.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Torcello, μὲ ἐνδειξὴ *italian*, συγκαταλέγεται στοὺς *nobili cretensi* τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁷.

22. Toscano, ἀπὸ τὴν Τοσκάνη

- 1300-1304: τὸ 1300 ὁ Δομήνικος Toscan, κάτοικος τοῦ χ. Κουνάβοι, δα-
νειζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Ἀγγελὸ Vaxalo, κάτοικο Χάνδακα· ἀκό-
μη, ὀφείλει νὰ κατοικεῖ μὲ τὴν οἰκογένειά του στὸ χ. Helia τοῦ Vaxalo,
καὶ νὰ τὸν ὑπηρετεῖ γιὰ πέντε χρόνια⁸· τὸ 1304 νοικιάζει ἀπὸ τὸν Νικό-
λαο Dandulo, κάτοικο Χάνδακα, δύο ἀμπέλια ποὺ ἀνήκουν στὴ σερβεντα-
ρία τῶν Κουνάβων⁹.
- 1300: ὁ Μιχαὴλ Toscan καὶ ὁ Παῦλος Pino, κάτοικοι Χάνδακα, παίρνουν
χρήματα ἀπὸ τὸν Δομήνικο Qualioto de Cloza, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν
ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα μούστου,
ἀπὸ τὰ ἀμπέλια τοῦ Pino στοὺς Κουνάβους¹⁰.

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 193-195. Πρβλ. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Βενετικά ἔγγραφα*, σελ. 217.

2. N o i r e t, *Documents*, σελ. 504-505.— G e r l a n d, *Histoire de la noblesse*, σελ. 34 σημ. 2.

3. N o i r e t, *Documents*, σελ. 505.

4. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 118 καὶ σημ. 4, 287-288 ἔγγρ. ΚΙ'. Πρβλ. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Βενετικά ἔγγραφα*, σελ. 217.

5. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 198.

6. P. Castrolilaca, φ. 41^v, 47^v.

7. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 49.

8. Pietro Pizolo, I, σελ. 65 ἔγγρ. 131.

9. Pietro Pizolo, II, σελ. 165-166 ἔγγρ. 1052-1053.

10. Pietro Pizolo, I, σελ. 68 ἔγγρ. 137.

1372: ὁ Σταμάτιος Toscano ὀρίζεται μάρτυρας σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση¹.

1644: ἡ οἰκογένεια Toscani, μὲ ἐνδειξὴ *italian*, συγκαταλέγεται στοὺς nobili cretensi τῶν Χανιωῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan².

23. Trevisanus, Trivisano, Trivisan καὶ Τριβιζάς, ἀπὸ τὸ Τρεβίζο

1274: ὁ Rugerino Tervisanus, κάτοικος Χάνδακα, θὰ παραλάβει κρασί ἀπὸ τὸν Νικόλα Messariti, κάτοικο τοῦ χ. Πενταμόδι³ (πρβλ. πῶς πάνω, σελ. 173, λ. Messariti).

1279: ὁ Ἰωάννης, γιὸς τοῦ ποτὲ Λαυρεντίου Tervisano, κάτοικος βούργου Χάνδακα, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μωυσή, γιὸ τοῦ ποτὲ Renbillo, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα κρασιοῦ⁴.

1279-1281: τὸ 1279 ὁ Πέτρος Tervisanus ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁵: τὸ 1281 ὁ Πέτρος Tervisano καὶ ὁ Βαρθολομαῖος de Millan, ὡς ἐπίτροποι τοῦ Συμεῶν—, παίρνουν ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξὴ ἀπὸ τὸν Στέφανο de Adelenda, ἐπίτροπο τοῦ Ἁγίου Λαζάρου⁶.

1280-1301: τὸ 1280 ὁ Μαρίνος Tervisanus, κάτοικος Χάνδακα, νοικιάζει στὸν Μάρκο Accountanto, κάτοικο Χάνδακα, πέντε σπίτια στὸ Χάνδακα, τρία κοντὰ στὸ Tortivo καὶ δύο κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας de Iallinathe⁷: τὸ 1301 παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Βαρθολομαῖο Trivisano, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα κριθαριοῦ καὶ βρώμης⁸: τὸν ἴδιο χρόνο ὀφείλει στὸν Salamon, γιὸ τοῦ ποτὲ Leonis Medici, κάτοικο Χάνδακα, σιτάρη: ὁ Salamon τοῦ δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξὴ⁹.

1280: ὁ Μαρκῆσιος Tervisanus καὶ ὁ Ἀνδρέας Surianus, κάτοικοι τοῦ χ. Paraschym, παίρνουν χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Sambatheo, γιὸ τοῦ ποτὲ Ἀναστασίου, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ καὶ κρασιοῦ¹⁰.

1280: ὁ Ἰωάννης Tervisanus, γιὸς τοῦ ποτὲ Facini, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Βικέντιο Visintino, *servitore* τοῦ δούκα¹¹.

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 191 ἀρ. 764.
2. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 53.
3. Pietro Scardon, σελ. 57 ἔγγρ. 149.
4. Leonardo Marcello, σελ. 12 ἔγγρ. 19.
5. "Ο.π., σελ. 36 ἔγγρ. 88.
6. "Ο.π., σελ. 185-186 ἔγγρ. 555.
7. "Ο.π., σελ. 80-81 ἔγγρ. 221.
8. Benvenuto de Brixano, σελ. 28 ἔγγρ. 67.
9. "Ο.π., σελ. 141-142 ἔγγρ. 392-393.
10. Leonardo Marcello, σελ. 90-91 ἔγγρ. 252.
11. "Ο.π., σελ. 99 ἔγγρ. 276.

- 1280-1319: τὸ 1280 ὁ Τομαζίνος Tervisano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹. τὸ 1319 κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Vasmiulo, μωλωνά, κάτοικο Palla².
- 1280: ὁ Ἰακωβίνος Tervisan καὶ ὁ Ἄγγελος Mudacio, κάτοικοι τοῦ χ. Σταμνοί, δανείζονται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Νικόλα Μαϋαμῶρδι, κάτοικο Χάνδακα³. τὸν ἴδιο χρόνο μαζί με τὸν Λεονάρδο Calbo, κάτοικο τοῦ χ. Σταμνοί, παίρνουν χρήματα ἀπὸ τὸν Δαυίδ, γιὸ τοῦ ποτὲ Ἑβραίου Lingnachi Nomico, κάτοικο Χάνδακα, μετὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁴.
- 1280: ὁ Ματθαῖος Tervisanus, κάτοικος τοῦ χ. Βάθεια, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Βασίλειο Paduano, κάτοικο βούργου Χάνδακα⁵ (πρβλ. πῦδ πάνω, σελ. 255, λ. Paduanus).
- 1280-1281: ὁ Παγκράτιος Tervisan ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁶.
- 1280-1281: τὸ 1280 ὁ Ἰακωβίνος Tervisanus, κάτοικος τοῦ χ. Καινούργιο, δανείζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Sambatheo, γιὸ τοῦ ποτὲ Μωυσῆ Nomico, κάτοικο Χάνδακα⁷. τὸ 1281 ὁ Ἰακωβίνος Tervisanus, κάτοικος τοῦ χ. Καινούργιο τοῦ Πέτρου Michelis, καὶ ὁ Iohanninus Casso, κάτοικος τοῦ χ. Σκόπελα, δανείζονται χρήματα ἀπὸ τὸν Βιβιάνο Lusco, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1281: ὁ Πέτρος Tervisanus, κάτοικος τοῦ χ. Aio Ferachia, δανείζεται σιτάρι ἀπὸ τὸν Θωμὰ Lombardo, κάτοικο Χάνδακα⁹ (πρβλ. πῦδ πάνω, σελ. 244, λ. Lambardo).
- 1281: ὁ Iohanninus Tervisano, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανείζεται κρασί ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μιχάλη, γιὸ τοῦ ποτὲ Sambathy Nomico, κάτοικο Χάνδακα¹⁰.
- 1281: ὁ Bonensegna Tervisan καὶ ὁ Κώστας Çacho, κάτοικοι τοῦ χ. Scal-

1. "Ο.π., σελ. 102 ἔγγρ. 284.

2. S a n t s c h i, *Médecine*, σελ. 19.

3. Leonardo Marcello, σελ. 103 ἔγγρ. 287.

4. "Ο.π., σελ. 107 ἔγγρ. 299.

5. "Ο.π., σελ. 121-122 ἔγγρ. 342.

6. "Ο.π., σελ. 66 ἔγγρ. 179, 69 ἔγγρ. 190, 79 ἔγγρ. 217, 83-84 ἔγγρ. 232, 103-104 ἔγγρ. 289, 123 ἔγγρ. 348, 128 ἔγγρ. 363, 140 ἔγγρ. 402-403, 144 ἔγγρ. 417, 145 ἔγγρ. 419, 152 ἔγγρ. 443, 157 ἔγγρ. 457, 164-165 ἔγγρ. 484, 167 ἔγγρ. 492, 174 ἔγγρ. 515, 177-178 ἔγγρ. 528, 184 ἔγγρ. 550, 186-187 ἔγγρ. 558.

7. "Ο.π., σελ. 92 ἔγγρ. 257.

8. "Ο.π., σελ. 125 ἔγγρ. 354.

9. "Ο.π., σελ. 128 ἔγγρ. 364.

10. "Ο.π., σελ. 132 ἔγγρ. 378.

lare, δανείζονται σιτάρι και κριθάρι από τον Άντωνιο Calliviti, κάτοικο Χάνδακα¹.

1281: ο Έμμανουήλ Tervisanus, κάτοικος του χ. Πενταμόδι, παίρνει χρήματα από τον Γεώργιο Ialina του ποτέ Μιχαήλ Ialina, με την υποχρέωση να του επιστρέψει σε καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριού².

1281: ο Clarello Tervisano, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει άτοκα χρήματα στον Μαρτίνο Calegarius, κάτοικο Χάνδακα³.

1281: ο γιός του ποτέ Λαζάρου Tervisan, κάτοικος του χ. Aio Ferachia, δανείζεται σιτάρι από τον Agari⁴.

1300: ο Άνδρέας Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, που κατέχει το μύλο των Σιναϊτών, δανείζεται χρήματα από τον Άλβερτίνο Geno, κάτοικο Χάνδακα⁵.

1300-1302: το 1300 ο Βαρθολομαῖος Trivisano και ο άνεψιός του Παῦλος Pino, κάτοικοι Χάνδακα, παίρνουν σιτάρι από τον Γεώργιο Ialina του ποτέ Μιχαήλ, κάτοικο Χάνδακα, με την υποχρέωση να του επιστρέψουν σε καθορισμένο χρόνο χρήματα⁶. τον ίδιο χρόνο στον Βαρθολομαῖο δίνει εξοφλητική απόδειξη ο Πέτρος Burgondionus, κάτοικος Χάνδακα⁷. το 1301 ο Βαρθολομαῖος δανείζει χρήματα στον Μαρτίνο Trivisano, κάτοικο Χάνδακα⁸. τον ίδιο χρόνο ο Βαρθολομαῖος Trivisano και ο Παῦλος Pino, κάτοικοι Χάνδακα, υπόσχονται να αποζημιώσουν τον Βικέντιο de Militibus, για ζημιά⁹. το 1302 ο Βαρθολομαῖος Trivisano υπογράφει ως μάρτυρας σε νοταριακή πράξη¹⁰.

1300: ο Β. Trivisano υπογράφει ως μάρτυρας σε νοταριακή πράξη¹¹.

1300-1302: το 1300 στον Βενέδικτο Trivisano, κάτοικο Χάνδακα, δίνει εξοφλητική απόδειξη ο Νικόλαος Fraperius, κάτοικος Χάνδακα¹². τον ίδιο χρόνο μαζί με τον Πέτρο Paulin, κάτοικο Χάνδακα, δανείζονται χρήματα από τον Νικόλα Sarandino, πεταλωτή, κάτοικο Χάνδακα¹³. το 1302 ο Βενέδικτος Trivisano υπογράφει ως μάρτυρας σε νοταριακή πράξη¹⁴.

1. "Ο π., σελ. 141 ἔγγρ. 404.

2. "Ο.π., σελ. 165 ἔγγρ. 485.

3. "Ο.π., σελ. 184 ἔγγρ. 550.

4. "Ο.π., σελ. 191 ἔγγρ. 575.

5. Pietro Pizolo, I, σελ. 147 ἔγγρ. 311.

6. "Ο.π., σελ. 22 ἔγγρ. 30.

7. "Ο.π., σελ. 204 ἔγγρ. 442.

8. Benvenuto de Brixano, σελ. 28 ἔγγρ. 67.

9. "Ο.π., σελ. 17 ἔγγρ. 37.

10. "Ο.π., σελ. 205 ἔγγρ. 568.

11. Pietro Pizolo, I, σελ. 67 ἔγγρ. 134.

12. "Ο.π., σελ. 139 ἔγγρ. 291.

13. "Ο.π., σελ. 141-142 ἔγγρ. 300-301.

14. Benvenuto de Brixano, σελ. 198 ἔγγρ. 548.

- 1300-1305: στα χρόνια 1300, 1304-1305 ὁ Γουλιέλμος Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται σὲ νοταριακὰ ἔγγραφα¹· τὸ 1301 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη².
- 1300: ὁ Θωμὰς Trivisano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴς πράξεις³.
- 1300: ὁ Θωμὰς Trivisano, κληρικός, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁴.
- 1300: ὁ Ἰωάννης Trivisanus, γιὸς τοῦ ποτὲ Πέτρου Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, προκειμένου νὰ καρεῖ μοναχὸς στὸ μοναστήρι τῶν Μινωριτῶν, στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου στὸ Χάνδακα, ἀφήνει τὸ μερίδιό του ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ περιουσία στοὺς ἀδελφούς του Γουλιέλμο καὶ Ἄγγελο Trivisano⁵.
- 1300: ὁ Ἰωάννης Trivisanus, κάτοικος κάστρου Paraschi, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὴν Ἑβραία Ἀναστασία, χήρα τοῦ Sambatheï, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τῆς ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁶.
- 1300: ὁ Μαρίνος Trivisano, κάτοικος τοῦ χ. Κάτω Βάθεια, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μωυσή, γιὸ τοῦ ποτὲ Vlamidhi Vilara, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁷.
- 1300: ὁ Μάρκος Trivisanus Tolomio, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Μάρκο Lambardo, κτίστη, κάτοικο Χάνδακα, γιὰ παραλαβὴ ἐνοικίου γῆς στὴν σερβενταρία Lutraci⁸ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 246, λ. Lambardo).
- 1300: ὁ Μάρκος Trivisano καὶ ὁ Γρατιανὸς Georgio εἶχαν νοικιάσει ἀπὸ τὸ Κοινὸ μαζὶ μὲ τὴν Καλὴ, χήρα καὶ μοναδικὴ ἐπίτροπο τοῦ Μάρκου de la Porta, κάτοικο βούργου Χάνδακα, γῆ στὸ χ. Xerochipia· τὴν ἡ Καλὴ ὑπεννοικιάζει τὸ μερίδιό της στὸν Μιχάλη Cromidhi, κάτοικο βούργου Χάνδακα⁹.
- 1300: ὁ Μάρκος Trivisano de la Sale κατεῖχε κήπους, σπίτια καὶ γῆ στὸ

1. Pietro Pizolo, I, σελ. 124-125 ἔγγρ. 254-256, 242-243 ἔγγρ. 532, 243-244 ἔγγρ. 534, 247 ἔγγρ. 540, 248-249 ἔγγρ. 542-543, 297-298 ἔγγρ. 653-654.— Pietro Pizolo, II, σελ. 51-52 ἔγγρ. 800, 114-115 ἔγγρ. 937-938, 207-208 ἔγγρ. 1155, 220-221 ἔγγρ. 1185-1186.

2. Benvenuto de Brixano, σελ. 13 ἔγγρ. 26.

3. Pietro Pizolo, I, σελ. 173-174 ἔγγρ. 373, 213 ἔγγρ. 460, 223 ἔγγρ. 488, 241-242 ἔγγρ. 531, 252 ἔγγρ. 549, 256-257 ἔγγρ. 559, 291-292 ἔγγρ. 640-641.

4. "Ο.π., σελ. 305-306 ἔγγρ. 673.

5. "Ο.π., σελ. 104-105 ἔγγρ. 214.

6. "Ο.π., σελ. 163-164 ἔγγρ. 352.

7. "Ο.π., σελ. 234-235 ἔγγρ. 516.

8. "Ο.π., σελ. 113 ἔγγρ. 232.

9. "Ο.π., σελ. 228-229 ἔγγρ. 499.

βούργου τοῦ Χάνδακα, τὰ ὁποῖα ἔχει τώρα νοικιάσει ἀπὸ τὸ Κοινὸ ὁ Ἰωάννης Michael, γιὸς τοῦ ποτὲ Φίλιππου Michaelis, κάτοικος Χάνδακα, ὁ ὁποῖος τὰ ὑπενοικιάζει στὸν Ραφαήλ Scandolario, κάτοικο βούργου Χάνδακα¹.

1300-1305: τὸ 1300 ὁ Νικόλαος Trivisano, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἀγγέλου Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Ραφαήλ Scandolario, κάτοικο βούργου Χάνδακα². στὰ χρόνια 1300-1301 καὶ 1304-1305 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις³. τὸ 1302 ὁ Νικόλαος Trivisano καὶ ὁ Μάρκος de Molino, κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται χρήματα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Burgondione, κάτοικο Χάνδακα⁴.

1300: ὁ Πέτρος Trivisano, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἀλβέρτου Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Νικόλαο de l'Archadhia καὶ τὸν Πέτρο de la Chaliva, κατοίκους Χάνδακα⁵.

1301: ὁ Ἰωάννης Trivisano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁶. τὸν ἴδιο χρόνο δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Ἰωάννη de Rezo καὶ στὸν Φίλιππο Capelo, κατοίκους Χάνδακα⁷.

1301: ὁ Bartolaeus Trivisano, κάτοικος Χάνδακα, δωρίζει σιτάρι καὶ χρήματα στὴν ἀδελφή του Pereria, χήρα τοῦ Μάρκου Balastro. τῆς ὑπόσχεται νὰ τῆς δίνει τὰ μισὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὴ σερβενταρία τοῦ ἀνδρα τῆς⁸.

1301: στοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Βαρθολομαίου Trivisano de Calcis δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ὁ Βιτούρης Paulo, κάτοικος Χάνδακα⁹.

1304: ὁ Μάρκος Trivisano καὶ ὁ γιὸς του Νικόλαος Trivisano, κάτοικοι Χάνδακα, ἀναφέρονται σὲ νοταριακὴ πράξη¹⁰.

1304: ὁ Besogno Trivisano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις¹¹.

1304: ἡ Σοφία, κόρη τοῦ ποτὲ Μιχαήλ Trivisano, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τῆς Νικόλαος Vaxalo, κάτοικοι τοῦ χ. Atanie τοῦ Μαρχεζῆ Fuscarì, δανείζονται ἄτοκα

1. "Ο.π., σελ. 237-238 ἔγγρ. 523.

2. "Ο.π., σελ. 110 ἔγγρ. 226.

3. "Ο.π., σελ. 313 ἔγγρ. 687.— Benvenuto de Brixano, σελ. 71-72 ἔγγρ. 195, 160 ἔγγρ. 444.— Pietro Pizolo, II, σελ. 36-37 ἔγγρ. 767, 63 ἔγγρ. 824, 72-73 ἔγγρ. 844-846, 87 ἔγγρ. 876-877, 174 ἔγγρ. 1073, 212 ἔγγρ. 1165.

4. Benvenuto de Brixano, σελ. 203 ἔγγρ. 562.

5. Pietro Pizolo, I, σελ. 283 ἔγγρ. 622, 286 ἔγγρ. 629.

6. Benvenuto de Brixano, σελ. 9 ἔγγρ. 13, 11-12 ἔγγρ. 20, 37 ἔγγρ. 91, 100 ἔγγρ. 273, 115 ἔγγρ. 316.

7. "Ο.π., σελ. 122 ἔγγρ. 334.

8. "Ο.π., σελ. 55-56 ἔγγρ. 145-146.

9. "Ο.π., σελ. 77 ἔγγρ. 211.

10. Pietro Pizolo, II, σελ. 88 ἔγγρ. 878.

11. "Ο.π., σελ. 95-96 ἔγγρ. 898, 119 ἔγγρ. 951.

- χρήματα από τὸν Ἑβραῖο Samargia, γιὰ τοῦ ποτὲ Helinghiaghi Rodhodhi, κάτοικο Χάνδακα¹.
- 1304: ὁ Βαρθολομαῖος Trivisano, βαρελοποιός, ἐπονομαζόμενος Malmarchadhō, καὶ ὁ κουνιάδος του Δονάτος, ψαράς, κάτοικοι Χάνδακα, δανείζονται χρήματα ἀπὸ τὸν Udorico Trintino, *speciali*, κάτοικο Χάνδακα².
- 1304: ὁ Ἰωάννης Trivisano Tolomio, κάτοικος τοῦ χ. Ἀστρακοί, ὑπενοικιάζει στὸν Γεώργιο Politi, ἐπονομαζόμενο Scarlato, κάτοικο κάστρου Ρεθύμνου. γῆ στὸ χ. Su Funare, τὴν ὁποία εἶχε νοικιάσει ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Cornario Cornarolo³ (πρβλ. πρὸ κάτω, σελ. 305, λ. Politi).
- 1319: ὁ Ἀλβέρτος Tervisanus, ἀνεψιὸς τοῦ φοροεισπράκτορα Δημητρέλλου, κατηγορεῖται ὅτι μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Νικόλαο καὶ τὸν Ἰουλιανό, βιλλάνο τοῦ Ἀνδρέα Cornario, κακοποίησαν καὶ ἔβρισαν τοὺς φύλακες τοῦ καπετάνιου τοῦ βούργου⁴.
- 1349: ὁ Παῦλος Trivisianus ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁵.
- 1352: τὸν Ἰωάννη Trivixano, ἐπονομαζόμενο Scufa, κάτοικο βούργου Χάνδακα, διορίζει πληρεξούσιό του ὁ Κώστας Clonari, κάτοικος βούργου Χάνδακα⁶.
- 1352-1367: τὸ 1352 ὁ Νικόλαος Trivixano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁷: τὸ 1367 θὰ καταβάλλει στὴ σύζυγό του Μαρούλα εἴκοσι ὑπέρπυρα τὸ χρόνο, γιὰ διατροφή τῆς κόρης του Ἐργίνας⁸.
- 1352: ὁ Γεώργιος Trivisano, *franco*, κάτοικος τοῦ χ. Ambrussia, νοικιάζει ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Gradonico, κάτοικο βούργου Χάνδακα, γῆ στὸ χωριὸ αὐτό⁹.
- 1352: ὁ Λεονάρδος Trivixano ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹⁰.
- 1352: ὁ παπα Γιάννης Trivixano, κάτοικος κάστρου Τεμένους, παρίσταται ὡς ἐγγυητὴς τοῦ παπα Γεωργίου Condiano, κατοίκου τοῦ ἴδιου κάστρου, σὲ δάνειο ποὺ συνάπτει ὁ τελευταῖος¹¹.
- 1354-1373: στὰ 1354-1356 οἱ ἀδελφοὶ Βίκτωρ καὶ Guido Trivisano, τοῦ ποτὲ Παύλου, ἀπὸ τὴ Βενετία, τώρα στὸ Χάνδακα, ἐκμισθώνουν τὴν πατριαρχικὴ περιουσία στὴν Κρήτη γιὰ ἐννέα χρόνια: τὸ 1355 καὶ 1356 προ-

1. "Ο.π., σελ. 100 ἔγγρ. 908.

2. "Ο.π., σελ. 122 ἔγγρ. 957.

3. "Ο.π., σελ. 69 ἔγγρ. 838.

4. Duca di Candia, Bandi, σελ. 74 ἔγγρ. 203.

5. Μανουσάκα - van Gemert, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, σελ. 103-104 ἔγγρ. 8

6. Zaccaria de Fredo, σελ. 17 ἔγγρ. 17.

7. "Ο.π., σελ. 36 ἔγγρ. 47.

8. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 121 ἀρ. 140.

9. Zaccaria de Fredo, σελ. 43-44 ἔγγρ. 59-60.

10. "Ο.π., σελ. 50-51 ἔγγρ. 71.

11. "Ο.π., σελ. 57 ἔγγρ. 81.

βαίνουν σὲ ἐνοικιάσεις διαφόρων χωριῶν¹. ὁ σερ Βίκτωρ Trivisano, ὡς πληρεξούσιος τοῦ γιοῦ του Μαρίνου, εἶχε ἐκμισθώσει (1371) τὸ πατριαρχικὸ χωριὸ Apano Michu στὸν Νικόλαο de Maleauditis, *cancellarius Camere Crete*, ὁ ὁποῖος τὸ 1372 τὸ ὑπενοικιάζει στὸν Στέφανο Saghlichi². τὸ 1373 δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Ἐμμανουήλ Delaporta, κάτοικο βούργου Χάνδακα, γιὰ νοίκι τῶν πατριαρχικῶν χωριῶν Λιβάδια καὶ Κακό Χωριό³.

1364: ὁ πρεσβύτερος Γιάννης Trivisano, καλόγερος, καὶ ὁ ἀδελφός του Νικολέτος, κάτοικοι κάστρου Νονο, ποὺ καταγγέλληκαν ἀπὸ τὸν καστελλάνο τοῦ Τεμένους γιὰ ὕβρεις κατὰ τοῦ Βενετικοῦ κράτους, καταδικάζονται σὲ φυλάκιση καὶ πρόστιμο⁴.

1367-1375: τὸ 1367 ὁ Μαρίνος Trivisan καὶ ὁ γιός του Πέτρος ἔχουν ἓναν μύλο κατεστραμμένο στὴν καβαλλαρία τους Ἴνι καὶ θέλουν νὰ κτίσουν νέο σὲ ἄλλη θέση⁵. τὸ 1368 ἀντιδικοῦν μὲ τὶς κόρες τοῦ πρώτου, Πάλμα, χήρα τοῦ Γαβριήλ Venerio, Πέρια, χήρα τοῦ Λεονάρδου Gradonico, Ρεγγίνα, χήρα τοῦ Ἀνδρέα Pantaleo καὶ τὶς ἐπιτρόπους τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα Pantaleo: κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1363-64, ἐξαιτίας τοῦ φόβου τῶν ἐπαναστατῶν, ὁ Μαρίνος εἶχε κάνει σημαντικὲς δωρεὲς στὶς κόρες του· τώρα ζητάει τὴν ἀκύρωσή τους⁶. τὸ 1370 ὁ Πέτρος Trevisan καὶ ὁ πατέρας του Μαρίνος ἀντιδικοῦν⁷. τὸ 1375 οἱ ἐπίτροποι τοῦ ποτὲ Πέτρου Trevisan ἐνάγονται ἀπὸ τὴν Ἐργίνα, χήρα τοῦ Ἀνδρέα Pantaleo⁸.

1368: ὁ Λουδοβίκος Trivisano εἶχε συντάξει (1363) τὴ διαθήκη του· τώρα διευθετοῦνται ὅροι τῆς⁹.

1369: ὁ Νικόλαος Trivisano κατέχει τὸ ἓνα ὄγδοο τῆς σερβενταρίας τῆς Damiana, τὴν ὁποία εἶχε ἀγοράσει σὲ πλειστηριασμὸ πρὶν ἀπὸ εἰκοσιτέσσερα χρόνια¹⁰.

1370: ὁ Βίτος Trevisan, κάτοικος Ρεθύμνου, ἔχει κάνει εἰσαγωγὴ μεταξιοῦ καὶ ἔχει πληρώσει τὸ δικαίωμα εἰσόδου ποὺ ἀπαιτεῖται¹¹.

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κληροδότῆμα*, σελ. 179, 182, 184 καὶ σημ. 1, 188 καὶ σημ. 5, 191, 201, 203, 206-207, 212, 220, 230 καὶ σημ. 6, 240-242 ἔγγρ. Γ'- Δ'.

2. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 50, 103-105 ἔγγρ. 7.5 καὶ σημ. 3.

3. Μ α ν ο ῦ σ α κ α - v a n G e m e r t, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, σελ. 137-138 ἔγγρ. 35, 138 σχόλια 1.

4. Santschi, *Régestes*, σελ. 103 ἀρ. 43.

5. "Ο.π., σελ. 119 ἀρ. 127.

6. "Ο.π., σελ. 8-10 ἀρ. 34-35.

7. "Ο.π., σελ. 157 ἀρ. 483, 161 ἀρ. 525.

8. "Ο.π., σελ. 184 ἀρ. 727.

9. "Ο.π., σελ. 18 ἀρ. 76.

10. "Ο.π., σελ. 35-36 ἀρ. 153.

11. "Ο.π., σελ. 45 ἀρ. 192.

- 1370: ὁ Πέτρος Trevisan εἶναι πληρεξούσιος τοῦ ἀδελφοῦ του Βίκτορα σὲ ὑπόθεση ἐνοικίασης, ἀπὸ τὸν τελευταῖο, χωριῶν ποὺ ἀνήκουν στὸ λατινικὸ πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης¹.
- 1375: ὁ Νικόλαος Trivisan τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου εἶχε συνάψει δάνειο (1373), γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει ἐγγυηθεῖ ὁ Θωμᾶς Bolani².
- 1382-1390: τὸ 1382 ὁ Λεονάρδος Trivisano τοῦ ποτὲ Βίτο, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ποτὲ πατέρα τοῦ Ἰακώβου Manolesso, ἀπὸ τῆ Βενετία, συμφωνεῖ νὰ παραλάβει ὁ Ἰάκωβος χωριά, ποὺ ἀνήκουν στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Torcello³· τὸ 1390 μαζί με τὸν Λεονάρδο Dela Porta, ὡς πληρεξούσιοι τοῦ ἡγουμένου τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ de Borgondia, στὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση τοῦ Torcello, ζητοῦν τὸ διορισμὸ ἐκτιμητῶν γιὰ νὰ ἐξετάσουν τίς ζημιές σὲ μύλους τοῦ μοναστηριοῦ στὴν Κρήτη⁴.
- 1388: ὁ Γεώργιος Trivisano καὶ ὁ Ἀνδρέας Gara εἶχαν συμφωνήσει (1387) σχετικὰ μετὰ μιὰ ἀγορά, τὴν ὁποία τώρα ἐπικυρώνει τὸ δικαστήριον⁵.
- 1393: ὁ Πέτρος Trivisano εἶναι χειροῦργος στὸ Belvedere⁶.
- 1394: ὁ Γεώργιος Trivisano, ἐπονομαζόμενος Roviti, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁷.
- 1394: ὁ Γεώργιος Trivisano, ἐπονομαζόμενος Thomasino, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁸.
- 1394: ὁ Φραγκούλης Trivisano μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁹.
- 1395: ἡ Ἐργίνα, σύζυγος τοῦ Κώστα Trivisano, μπαλωματῆ, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ πυρετό¹⁰.
- 1395: ὁ Κώστας Trivisano, γιὸς τοῦ Νικολάου, ἐπονομαζόμενος Sichoremene, κάτοικος τοῦ χ. Casamba, παίρνει ἄδεια νὰ χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος, ἔξω ἀπὸ τὴν Κρήτη¹¹.
- 1396: ὁ Λεονάρδος Trevisan ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ φόρο γιὰ τὴν ἐπανεισαγωγὴ συνδονιῶν στὴν Κρήτη¹².
- 1419: ὁ Κάρολος Trivisano παραχωρεῖ στὸν Γεώργιο Μαρκιανὸ ἔκταση γῆς

1. "Ο.π., σελ. 45-46 ἀρ. 195, 57 ἀρ. 242.

2. "Ο.π., σελ. 202 ἀρ. 838.

3. "Ο.π., σελ. 85 ἀρ. 332.

4. Μανούσκα, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 397-399 ἔγγρ. 4, 399-400 σημ. 2-4, 24.—Santschi, *Régestes*, σελ. 289 ἀρ. 1310.

5. Santschi, *Régestes*, σελ. 264 ἀρ. 1201.

6. "Ο.π., σελ. 316 ἀρ. 1415.

7. "Ο.π., σελ. 340 ἀρ. 1576.

8. "Ο.π., σελ. 347 ἀρ. 1609.

9. "Ο.π., σελ. 349 ἀρ. 1612.

10. "Ο.π., σελ. 367 ἀρ. 1693.

11. "Ο.π., σελ. 374 ἀρ. 1722.

12. Noiret, *Documents*, σελ. 78.

- στό χ. Καλαμίτσι, για να κτίσει με δικά του έξοδα σπίτι και του έμμισθώνει μισή βουδέα στο ίδιο χωριό¹.
- 1423-1485: παπα Γεώργιος Τριβίζιος του Κωνσταντίνου, κωδικογράφος από την Κρήτη και ιερέας του ναού του 'Αγίου Γεωργίου των 'Ελλήνων στη Βενετία²: στα χρόνια 1464-1466 ο παπα Γεώργιος Trivisanus γίνεται φιλενωτικός και χρηματοδοτείται από τα εισοδήματα των πατριαρχικών χωριών στην Κρήτη³.
- 1449: ο 'Αντώνιος Trivisano μνημονεύεται σε νοταριακό έγγραφο ως πρώην βαρδιάνος της *Scuola* της Παναγίας των Σταυροφόρων, στο βουργο του Χάνδακα⁴.
- 1449: ο 'Αντώνιος Trivisano, έπονομαζόμενος Thomaino, όρίζει πληρεξούσιό του τον Γεώργιο Tristano, από το Χάνδακα, που βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη⁵.
- 1450: ο Νικόλαος Trivisano, έπονομαζόμενος Mothono, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται σε νοταριακή πράξη⁶.
- 1476: ο σερ Δανιήλ Trivisano του ποτέ σερ Λεονάρδου, ως έπίτροπος και *legatarius* της μητέρας του Berucie, χήρας του ποτέ Λεονάρδου Trivisano, είχε πουλήσει (1474) στον 'Ιάκωβο Venerio του ποτέ Νικολάου την έκκλησία της Κερα-Χωστής στο Χάνδακα: τώρα ο δούκας Ευστάθιος Balbi επικυρώνει την πράξη⁷.
- 1480: ο Melchior Trevisan θα εισπράξει από τη διοίκηση της Κρήτης έννιακόσια δεκατρία δουκάτα για πώληση σιταριού⁸.
- 1488-1508: το 1488 ο Φανούριος Τριβιζιάς υπογράφει ως μάρτυρας σε διαθήκη⁹ του Φανουρίου (Φραγκίσκου) Trevisan, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατάστιχα των έτων 1498-1508¹⁰.
- 1505-1508: Zannasio Trevisan, νοτάριος Χάνδακα¹¹.

1. Μαλέζου, 'Ο όρος «metacherissi», σελ. 1139-1140 σημ. 14-15.

2. Vogel - Gardthausen, ό.π., σελ. 85.— Πατρινέλη, ό.π., σελ. 117-118.— Gamillscheg - Harlfinger, ό.π., σελ. 62-63 άρ. 73. Βιογραφικά στοιχεία για τον Τριβίζιο βλ. Π. Δ. Μαστροδημήτη, *Γεώργιος Τριβίζιος (πρό του 1423-1485), κωδικογράφος του Βησσαρίωνος και ιερέας των εν Βενετία 'Ελλήνων*, Θεσσαυρίσματα 8 (1971), σελ. 49-62 (= "Ελληνες λόγιοι, σελ. 46-56).

3. Τσιρπανλή, *Κληροδότημα*, σελ. 103 και σημ. 4, 270 έγγρ. ΙΖ'.

4. Iorga, *Documents*, σελ. 104.

5. "Ο.π.

6. "Ο.π., σελ. 105.

7. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 312-313 έγγρ. 248.

8. Noiret, *Documents*, σελ. 547.

9. Σάθα, *Κρητικαί διαθήκαι*, σελ. 658-659 έγγρ. 4.

10. Θεοτόκη, *Εισαγωγή*, σελ. 84.— Μοάτσου, 'Ανέκδοτος κατάλογος, σελ. 308.— Σάθα, *Κρητικαί διαθήκαι*, σελ. 690-691 έγγρ. 23.

11. Μοάτσου, 'Ανέκδοτος κατάλογος, σελ. 308.

- 1518-1569: τοῦ Μάρκου Trevisan, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατάστιχα τῶν ἐτῶν 1518-1543¹. στὰ χρόνια 1551-1569 ὁ Μάρκος Τριβιζάς, νοτάριος τῆς μεγάλης καγκελλαρίας, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά².
- 1520ca.- 1583: «ἄρχων Θωμᾶς Τριβιζάς, ἐκλεκτὸς ντετόρες», ἀββοκάτος, καὶ λόγιος τοῦ Χάνδακα³.
- 1536: ὁ σερ Πιέρος Trivisan, ὁ σερ Τζουάν Trivisan, ὁ Θεόδωρος Trivisan καὶ ὁ σερ Πιέρος Trivisan περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁴.
- 1539: ὁ nobile cretense σερ Νικολὸς Trivisan τοῦ ποτὲ Ἀλβίζε ἐκλέγεται *nobile da pora* στὴ γαλέρα Zena τοῦ σερ Νικολό⁵.
- 1560: ὁ Φραντζέσκος Τριβιζάς ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁶.
- 1560-1573: ὁ Φραντζέσκος Τριβιζάς, νοτάριος τῆς μεγάλης καγκελλαρίας, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁷.
- 1566: ὁ Φραντζέσκος Τριβιζάς τοῦ ποτὲ Μάρκου, κάτοικος τῆς Ἐξώπορτας τοῦ Χάνδακα, πουλᾷ στὸν Τζουάννε Κατέλλο τοῦ ποτὲ Μάρκου, σπίτια⁸.
- 1573-1587: τὸ 1573 ὁ Φραντζέσκος Trivisan τοῦ Μπερνάρντο εἶναι ὑποψήφιος γιὰ τὴ θέση τοῦ πρεσβευτῆ πού θὰ μεταφέρει τὰ «καπίτουλα» στὴ Γαληνοτάτη⁹. τὸ 1576 ὁ nobile cretense Φραντζέσκος Trivisan ἐκλέγεται στὸ ἀξιῶμα τῶν *justiciari*, στὴ θέση τοῦ Φραντζέσκου Bon¹⁰, εἶναι ἐκλέκτορας στὰ ἀξιῶματα *fuora*¹¹, καὶ παρίσταται σὲ συνάντηση εὐγενῶν καὶ φεουδαρχῶν¹². τὸ 1587 ἐκλέγεται *in preposto della nobeltà cretense*¹³.
- 1576-1585: τὸ 1576 ὁ Ἀλβίζε Trivisan ἐκλέγεται *capitan contra fures* τοῦ Μαλεβιζίου *seconda muda*¹⁴. τὸ 1583 καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ

1. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 84.— Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 308.

2. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 236 ἀρ. 23.

3. "Ο.π.", σελ. 241 ἀρ. 58, 249-251 ἔγγρ. IV, 277 ἔγγρ. XXIII.— P. Canard, *Les épiigrammes de Thomas Trivisanos*, *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σελ. 205-211. Γιὰ τὸν Θωμᾶ Τριβιζάνο καὶ τὴν οἰκογένειά του βλ. Ἡρ. Ἐμμ. Καλλέργη, *Ὁ Κρητικὸς λόγιος τοῦ 16ου αἰῶνα Θωμᾶς Τριβιζάνος*, Ἀθήνα 1980, σελ. 21-47.

4. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 316, 317, 318.

5. Καραπιδάκη, Α, σελ. 35 ἀρ. 123.

6. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 277 ἔγγρ. XXIII.

7. "Ο.π.", σελ. 236 ἀρ. 24.

8. "Ο.π.", σελ. 302.

9. Καραπιδάκη, Β, σελ. 107-108 ἀρ. 68.

10. "Ο.π.", σελ. 162 ἀρ. 174.

11. "Ο.π.", σελ. 166 ἀρ. 188.

12. "Ο.π.", σελ. 183 ἀρ. 225.

13. Καραπιδάκη, C, σελ. 467-468 ἀρ. 509.

14. Καραπιδάκη, Β, σελ. 168 ἀρ. 188.

βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹. τὸ 1585 ὁ nobile cretense Ἀλβίζε Trivisan, *capitan contra fures* τοῦ Belveder, ἐκλέγει γραφέα τὸν σερ Γιάκομο Damiani d'Iseppo, Βενετό².

1576: ὁ Φραντζέσκος Trivisan τοῦ Ἀλβίζε ἐκλέγεται *capitaneo contra fures seconda muda*³.

1577: ὁ Marc'Antonio Datriviso, γαστάλδος, παρουσιάζει αἴτηση τοῦ Ἰακώβου Rimondo, *capitaneo da riazza*, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ζητᾶ τὴν προσωρινὴ ἀντικατάστασή του⁴.

1578: ὁ Ἰερώνυμος Trivisan τοῦ Ἀλβίζε ἐκλέγεται *capitaneus contra fures* τοῦ Μονοφατσίου καὶ τοῦ Belvedere *seconda muda*⁵.

1579: ὁ αἰδεσιμότατος Ἀντώνιος Trivisan, ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ Bourguignons, πληροφορεῖ τὸ δούκα ὅτι ἓνα ἀπὸ τὰ δεκαεξὶ μερίδια τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Βησσαρίωνος παραμένει ἀδιάθετο⁶.

1580-1582: τὸ 1580 ὁ Φραντζέσκος Τριβιζάν τοῦ Γιάκομου, ὡς ἐπίτροπος τῆς συζύγου του Μαρχεζίνας, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Νικόλαο Στρατηγὸ, κουνιάδο του⁷. τὸ 1582 ἡ χήρα τοῦ ποτὲ Φραγγιᾶ Τριβιζάν, Μαρχεζίνα Ντα Μολίν, καὶ ὁ Δονάτος Κορνερ ἔχουν διαφορὲς γιὰ τὴν πώληση μύλου στὴ Νίβριτο⁸.

1581: ὁ Μάρκος Trivisan τοῦ Νικολὸ ἀντικαθιστᾶ τὸν Φίλιππο Dandolo τοῦ Ἀνδρέα, στὸ ἀξίωμα τοῦ *avocatarellus*⁹.

1583: ὁ μισέρ Φραντζέσκος Trivisan εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1578 καὶ τὸ 1581 καὶ καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ *fontego* τοῦ Χάνδακα, καὶ γιὰ τὴν Καλέσια¹⁰. ὁ Πιέρος Trivisan εἶναι χρεώστης στὸ *fontego* τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1581¹¹. ὁ αἰδεσιμότατος ἡγούμενος Guido Antonio Trivisano πληρώνει εἰσφορά στὸ δημοσίον ταμεῖο τοῦ Χάνδακα γιὰ τὸ 1579¹². ὁ Βερνάρδος Trevisan καὶ ὁ Τομάζος Trivisan καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹³. ὁ σερ Φραντζέσκος Trevisan τοῦ ποτὲ σερ Γιάκομου καὶ ἡ κόρη

1. P. Castrolilaca, φ. 39^r.

2. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 429 ἀρ. 386.

3. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, B, σελ. 174 ἀρ. 208.

4. "Ο.π., σελ. 199 ἀρ. 244.

5. "Ο.π., σελ. 224 ἀρ. 312.

6. "Ο.π., σελ. 266 ἀρ. 455.

7. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, Κρητικά συμβόλαια, σελ. 116 ἀρ. XX.

8. "Ο.π., σελ. 124 ἀρ. Libis.

9. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 314 ἀρ. 83.

10. P. Castrolilaca, φ. 34^r, 37^r, 40^r, 51^v.

11. "Ο.π., φ. 34^r.

12. "Ο.π., φ. 34^v.

13. "Ο.π., φ. 38^r.

- του ντόνα Μαριέττα περιλαμβάνονται στους φεουδάρχες τῆς Σητείας, ὅ ὅποιοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συντηροῦν ὑποζύγια¹. ὁ Τζώρτζης Trivisan, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴ *Scuola* τῆς Ἀγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά².
- 1584: ὁ σερ Φραντζέσκος Trivisan τοῦ Μάρκου ἐκλέγεται *nodaro all'ufficio proprio*, στὴ θέση τοῦ Τζώρτζη Musurachi³.
- 1587: ὁ Φραντζέσκος καὶ ὁ Ἀνδρέας Trivisan τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκλέγονται *avocatarelli*⁴.
- 1597: ἡ χήρα τοῦ Μανόλη Τριβιζᾶ, Μαρία Ραγουζοπούλα, πουλᾷ στὸν μαῖιστρο Γεώργη Πάντιμο δένδρα, πού βρίσκονται στὴν καβαλλαρία τῶν Βολιονῶν, *κρασμένα στο Μολιβέα*⁵ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 311, λ. Ραγουζοπούλα).
- 1617-1618: ὁ Λέος Trivisa τοῦ ποτὲ Γιάννη, ζωγράφος, ὑπογράφει σὲ νοταριακὰς πράξεις⁶.
- [1625-1629]: ὁ Τζώρτζης Τριβιζᾶς, κουνιάδος τοῦ Τζαννάκη Κουρήνου, μαζὶ μὲ τὸν Μενεγῆ καὶ τὸν Τζαννάκη Κουρήνο πουλοῦν στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου, χωράφι νοτικὸ πού βρίσκεται στὸν Ἅγιο Ἰωάννη Σκουρά⁷.
- 1627-1669: τὸ 1627 ὁ Νικολάκης Trivisas ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁸. ὁ Νικολάκης Τριβιζᾶς τοῦ ποτὲ Μάρκου, ἀπὸ τὸ χ. Μίλατος, εἶχε ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου καὶ τὸν Γεώργιο Κονταράτο, περιοχὴ τοῦ μοναστηριοῦ μὲ διάφορα δένδρα καὶ τὸ 1635 ὁ Τριβιζᾶς καὶ ὁ Κονταράτος τὴν πουλοῦν στὸ μοναστήρι⁹. τὸ 1636 ὁ Τριβιζᾶς βρίσκεται στὸ Καστέλλι τῆς Φουρνῆς, στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου, καὶ πουλᾷ ἐξ ὀνόματος τῆς συζύγου του Κορναρόλας Μπονοπούλας, στὸν Γερμανὸ Συναδηνό, ἠγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ, τὸ ἓνα τρίτο περιβολιοῦ στὸν Ἅγιο Ἀντώνιο μετόχι Καρύδι¹⁰. τὸ 1669 δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν ἠγούμενο τῆς μονῆς Ἀρετίου, γιὰ παραλαβὴ σιταριοῦ¹¹.
- 1636: ἡ Μαριέτα Τριβιζοπούλα εἶχε παραχωρήσει, μέσω τοῦ γαμπροῦ της Ἀντρέα Στρατηγοῦ, στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου ἓνα μερίδιο ἀπὸ μετόχι

1. "Ο.π., φ. 91^v.— Ξηροχάκη, *Ἱστορικὰ σημειώματα*, σελ. 123, 124.— [Παδάκη], *Castrofilaca*, σελ. 251, 252.

2. P. Castrofilaca, φ. 151^v.

3. Καρπιδάκη, C, σελ. 404 ἀρ. 316.

4. "Ο.π., σελ. 459 ἀρ. 477.

5. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 30-31 ἔγγρ. 9.

6. Καζανάκη - Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 254 ἀρ. 90.

7. Ξανθοῦδίδης, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 131-132 ἔγγρ. XLIX, 133 σημ. 4.

8. "Ο.π., σελ. 54 σημ. 6.

9. "Ο.π., σελ. 185-186 ἔγγρ. LXX, 188 σημ. 8.

10. "Ο.π., σελ. 191-192 ἔγγρ. LXXIII.

11. "Ο.π., σελ. 209.

- στη θέση Δρουβαζώνα, στην περιφέρεια του χ. Πλατυπόδι· ή συμφωνία άκυρώνεται τώρα με σύμφωνη γνώμη και τῶν δύο μερῶν¹.
- 1636: ὁ Μικέλες Τριβιζάς τοῦ ποτέ Πιέρου, ἀπὸ τὸ χ. Χαμέζι τῆς Σητείας, τώρα βρισκόμενος στὶς Καρές τῆς Φουρνῆς, στὸν Τριβαζώνα, πουλᾷ στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀρετίου ἓνα χωράφι, στὸν Τριβαζώνα².
- 1642: κατάσχονται περιουσιακά στοιχεῖα τοῦ Γιάννη Τριβιζᾶ, τσαγκάρη, ἔναντι χρεῶν τοῦ Gian Andrea Oliveri³.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Trivisan συγκαταλέγεται στοὺς cittadini καὶ τοῦ Χάνδακα καὶ τῶν Χανιῶν σύμφωνα με τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁴.
- 1668: ὁ Μιχαήλ Τριβιζάν τοῦ Ἰωάννη, ἀπὸ τὴν Κρήτη, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη, συνταγμένη στὴ Βενετία⁵.

24. Venetiano⁶. Venetico καὶ Βενετζάς, ἀπὸ τὴ Βενετία

- 1271: ὁ Λέος Veneticus μαζί με ἄλλους, κατοίκους Χάνδακα, συνάπτουν *colleganza* με τὸν Νικόλα Caridi, κάτοικο Χάνδακα⁷.
- 1352: ὁ Ἰωάννης Venecianus καὶ ὁ Ἰωάννης Turcopulo, κάτοικοι τοῦ χ. Βοῦτες, ἀγοράζουν ἓνα βόδι ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Sinadhino, χρυσοχόο, κάτοικο Χάνδακα⁸ (πρβλ. πιὸ κάτω, σελ. 313, λ. Sinadhino).
- 1378: ὁ Γεώργιος Veneciano, κάτοικος τοῦ χ. Ghalisso, μνημονεύεται ὅτι Θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁹.
- 1379: ὁ Zanninus Venecian, κάτοικος τοῦ χ. Pandia, κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Νικόλαο Bariti, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό¹⁰ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 231, λ. Bariti).
- 1427: ὁ Νικολὸς Vinetico, κάτοικος τοῦ χ. Mudazo castello, δανεῖζει ἓνα μουλάρι στὸν Λέο Vlaco, *maniscalcus*, κάτοικο βούργου Χάνδακα¹¹.

1. "Ο.π., σελ. 190-191 ἔγγρ. LXXII.

2. "Ο.π., σελ. 194-195 ἔγγρ. LXXIV, 199-200 ἔγγρ. LXXVI.

3. Κ α ζ α ν ά κ η - Λ ά π π α, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 193.

4. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 51, 54.

5. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Πέντε διαθήκαι Κρητῶν ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας*, Κρ. Χρ. 12 (1958), σελ. 370-372.

6. Ν. Μ. Παναγιωτάκη, *Νικηφόρος Βενετζάς*, «Λειμών», Τιμητικὴ προσφορὰ στὸν καθηγητὴ Ν. Β. Τωμαδάκη (= ΕΕΒΣ 39-40 (1972-1973), σελ. 651 (= *Ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου» καὶ ἄλλα βενετοκρατικὰ μελετήματα*, Ἰεράκλειο 1989, σελ. 147).— Κ ο ν τ ο σ ὄ π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 110 καὶ σημ. 15.

7. Pietro Scardon, σελ. 143-144 ἔγγρ. 387.

8. Zaccaria de Fredo, σελ. 56-57 ἔγγρ. 80.

9. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 205 ἀρ. 850.

10. "Ο.π., σελ. 214 ἀρ. 931.

11. Γ ο ρ γ α, *Documents*, σελ. 97.

- 1564: ὁ μαῖστρο Μπατίστας Νταβενέτζια, «στανιέρης», ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹.
- 1571: ὁ Γεώργιος Βενετζᾶς τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, ἀπὸ τὸ χ. Ζαρός, πού εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑπηρετήσῃ στὴ γαλέρα τοῦ Ἀνδρέα Κορνάρου, μπορεῖ νὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ ἄλλο χωρικό, ἀντισκάρο².
- 1583: ὁ παπα Λευτέρης Venetico καταβάλλει *livello* γιὰ τὸν Cazzaban, ὁ Γιώργης Venezzà εἶναι χρεωφειλέτης γιὰ τὸ κάστρο Novo ἀπὸ τὸ 1531, καὶ ὁ Πιέρως Venezzà γιὰ τὴ *messetaria* τοῦ 1581³.
- 1603-1604: ὁ Ἀντώνης Βενετζᾶς τοῦ ποτὲ Μιχελῆ ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου⁴.
- 1606-1620: Μερκούριος Βενετζᾶς, ἀπὸ τὸ χ. Ζαρός, μοναχὸς καὶ κωδικογράφος στὴ μονὴ Βροντησίου, πιθανότατα συγγενὴς τοῦ ἐπίσης κωδικογράφου Νικηφόρου Βενετζᾶ⁵.
- 1609, 1611: ὁ Μάρκος Βενετζᾶς τοῦ ποτὲ Ἀντώνη, ἀπὸ τὸ χ. Ἀποσέτι, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου⁶.
- 1611: ὁ Τζουάννε Davenetia τοῦ ποτὲ Τζώρτζη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁷.
- 1612: ὁ Γεώργης Βενετζᾶς τοῦ ποτὲ Ἀντώνη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πετραΐδας, στὸ διαμέρισμα τοῦ Ρεθύμνου⁸. τὸν ἴδιο χρόνο μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Μάρκο, συμφωνοῦν μὲ τὸν Ἀλεσσάντρο Βαρούχα νὰ καλλιεργοῦν τὰ χωράφια του⁹.
- 1617-1632: Νικηφόρος Βενετζᾶς, ἀπὸ τὸ χ. Ζαρός, μοναχὸς καὶ κωδικογράφος στὴ μονὴ Βροντησίου, μεταφραστὴς τῆς ἀγιολογικῆς μυθιστορίας «Βαρολάμ καὶ Ἰωάσαφ»¹⁰. τὸ 1624 ὁ ἱερομόναχος Νικηφόρος Βενετζᾶς ὑπογράφει σὲ εὐχαριστήριον ἔγγραφο πού στέλνουν στὸ λατῖνο ἀρχιεπίσκοπο Πα-

1. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 268-269 ἔγγρ. XV

2. Παναγιωτάκη, *Νικηφόρος Βενετζᾶς*, σελ. 652 (=᾽Ο ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου»), σελ. 148).

3. P. Castrolifaca, φ. 36^v, 49^v, 51^v

4. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 200-201 ἔγγρ. 190, 249-250 ἔγγρ. 255, 259-260 ἔγγρ. 267.

5. Παναγιωτάκη, *Νικηφόρος Βενετζᾶς*, σελ. 655-657 (=᾽Ο ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου»), σελ. 151-153).

6. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 529-530 ἔγγρ. 602, 627-628 ἔγγρ. 724

7. Εὐαγγελάτου. *Χορτάσις*, σελ. 226-227 ἔγγρ. 13.

8. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 660-661 ἔγγρ. 760

9. ᾽Ο π., σελ. 680 ἔγγρ. 782

10. Παναγιωτάκη, *Νικηφόρος Βενετζᾶς*, σελ. 652-655 (=᾽Ο ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου»), σελ. 147-151)

ροναξίας Σεβαστιανό Κουιρίνο δεκατρείς κληρικοί του Χάνδακα¹.

1644: ἡ οἰκογένεια Venezzan συγκαταλέγεται στους cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα με τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan².

25. Verona, Βερόνας, καὶ Νταβερόνας, ἀπὸ τὴ Βερόνα

1300: ἡ Ἑλενα, χήρα τοῦ Ἀντωνίου Veronensis, γαστάλδου τῆς *curie Creten-sis*, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζει σιτάρι στὸν Μαρίνο de Cluzaa, κάτοικο τοῦ χ. Βάθεια³.

1504: ὁ Ἰωάννης Βερόνας, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἀδελφῆς του Ἀνδρόλας, χήρας τοῦ Ἀγγέλου Καλομμάτη, ὀφείλει χρήματα στὸ ζωγράφο Ἰωάννη Σακελλάρη⁴.

1530: ὁ Νικολὸς Τζαβερόνας ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη⁵.

1548: ὁ παπα Verona, λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Κερᾶς, στὸ χ. Κάτω Σταυράκια, περιλαμβάνεται στους ἐνεήντα Ἑλληνας κληρικούς πού ὑπάρχουν στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁶.

1583: ὁ Τζουάν Daverona καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁷.

1602: ἡ Ἀννίτζα Ξενικοπούλα τοῦ ποτὲ Μανόλη Ξενικοῦ δίνει στὸν Ἰωάννη Καλοσουνά τοῦ ποτὲ Στάθη, τὴν προίκα τῆς συζύγου του Ζαμπέτας Νταβερονοπούλας, νόθας κόρης τοῦ ποτὲ Τζώρτζη Νταβερόνα καὶ τῆς Ἀννίτζας⁸.

1604-1612: τὸ 1604 ἡ μαντόνα Ἀντωνία Νταβερονοπούλα, χήρα τοῦ ποτὲ εὐγενοῦς Κρήτης Τζώρτζη Κατερῆ, κάτοικος τοῦ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀδελφοῦ της ποτὲ Μάρκου Νταβερόνα, παραχωρεῖ στὸν Μιχαὴλ Σετενέα τοῦ ποτὲ Μανούσου, ἀπὸ τὸ χ. Λαμπιῶτες, τὰ καταλύματα καὶ τὰ χωράφια τοῦ ἀδελφοῦ της στὸ παραπάνω χωριό⁹. τὸ 1612 συμφωνεῖ νὰ ὀριστοῦν ἐκτιμητὲς γιὰ τὴν περιουσία τοῦ ποτὲ Μάρκου, ἀδελφοῦ της καὶ πατέρα τῆς Ἀντωνίας, συζύγου τοῦ Φραντζέσκου/Φραγγιᾶ Βαρούχα Μακρυμάλλη¹⁰.

1. Μέρτζιου, *Χειρόγραφοι*, σελ. 273. Πρβλ. Παναγιωτάκη, *Νικηφόρος Βενετζᾶς*, σελ. 653 (=Ἡ ποιητὴς τοῦ ἄἔρωτόκριτου), σελ. 149).

2. Μανούσικα, *Trivan*, σελ. 51.

3. Pietro Pizolo, I, σελ. 31 ἔγγρ. 54.

4. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 308.

5. Bakker-van Gemert, *Οἱ διαθήκες*, σελ. 40-43 ἔγγρ. 9-10.

6. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 81, 101 ἔγγρ. Ε'.

7. P. Castrolilaca, φ. 46^v.

8. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 148 ἔγγρ. 134.

9. Ὁ.π., σελ. 249-250 ἔγγρ. 255.

10. Ὁ.π., σελ. 674-678 ἔγγρ. 778-779, 710-711 ἔγγρ. 815.

1607: τὰ χωράφια τοῦ Κωνσταντῆ Βαρούχα Τζιβόλη, τοῦ ποτὲ Μανόλη, ἀπὸ τὸ χ. Ἀποσέτι, συνορεύουν μὲ τὰ χωράφια Ταβερωνιανᾶ¹.

Δ. ΕΘΝΙΚΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΑΛΛΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

1. Ἀλεξανδρινός², ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια

1293-1304: στὰ 1293-1294 ὁ Crescencius Alexandrinus, νοτάριος, εἶχε συντάξει νοταριακὲς πράξεις, πὺ μνημονεύονται σὲ ἔγγραφα τοῦ 1300 καὶ τοῦ 1304³. τὸ 1297 ὁ Crescentius Alexandrinus, *cancellarius Crete*, μὲ ἐντολὴ τοῦ δούκα Ἰακώβου Theupuli, ἐγκαθιστᾷ τὸν πρεσβύτερο Λεονάρδο de Viligorde ὡς βαρδιάνο τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τοῦ παραδίδει τὸ χ. Trifona⁴. τὸ 1300 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁵, δανεῖζει χρήματα στὸν Ἰουλιανὸ Vaxalo, γιὸ τοῦ ποτὲ Ἰακώβου Vaxalo, κάτοικο Χάνδακα⁶, ὀρίζεται πληρεξούσιος τοῦ Πέτρου de la Chaliva, κατοίκου Χάνδακα⁷, παίρνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ἀπὸ τὸν Μαρίνο de Molino, κάτοικο τοῦ χ. Ambrusia, γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου ἀμπελιοῦ στὸ παραπάνω χωριὸ⁸. τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Μαρίνος Vido, κάτοικος Χάνδακα, παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Crescencius Alexandrinus, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ⁹. τὸ 1304 ὁ Crescencius συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Μάρκο Romanus, γιὸ τοῦ ποτὲ Λεονάρδου Romani, κάτοικο Χάνδακα¹⁰.

1300: ὁ Πέτρος Alexandrino, ἐπονομαζόμενος Mutesinus, κάτοικος τοῦ χ. Γαλατᾶς τοῦ Ἀνδρέα Cornario, δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Μάρκο Bono, χρυσοχόο¹¹.

1302: ἡ Μαθία, κόρη τοῦ μαῖστρο Crescencii Alexandrino, *curie cretensis cancelarii*, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν πατέρα της

1. "Ο.π., σελ. 391-392 ἔγγρ. 425.

2. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 72.—M o r i t z, ὁ.π., σελ. 40.

3. Pietro Pizolo, I, σελ. 249-250 ἔγγρ. 545.—Pietro Pizolo, II, σελ. 133-134 ἔγγρ. 983.

4. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 262 ἔγγρ. 189.

5. Pietro Pizolo, I, σελ. 17 ἔγγρ. 23.—Pietro Pizolo, II, σελ. 216 ἔγγρ. 1176.

6. Pietro Pizolo, I, σελ. 35 ἔγγρ. 63.

7. "Ο.π., σελ. 110-111 ἔγγρ. 227.

8. "Ο.π., σελ. 172 ἔγγρ. 368.

9. "Ο.π., σελ. 179-180 ἔγγρ. 389.

10. Pietro Pizolo, II, σελ. 77 ἔγγρ. 855.

11. Pietro Pizolo, I, σελ. 28-29 ἔγγρ. 48.

Crescencio, κάτοικο Χάνδακα, για την *dimisoria* που τῆς εἶχε ἀφήσει ἡ ποτέ μητέρα της¹.

1304: ὁ Ἰωάννης Aleandrino, κάτοικος τοῦ χ. Caiafa, ἀγοράζει ἀπὸ τὸν Φραγκίσκο Catelanus, γιὸ τοῦ Γεωργίου Catelano, ἀπὸ τὴν Ἀστυπάλαια, κάτοικο Χάνδακα, μιὰ Ἑλληνίδα σκλάβα που ὀνομάζεται Μαρία².

1327: στὸν καπετάνιο/ἔμπορο Φραγκίσκο Ἀλεξανδρινὸ χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ ἀπὸ τὸ Χάνδακα στὴ Μονεμβασία, μὲ πλοῖο που μεταφέρει προϊόντα³.

2. Ἀνδριανοπολίτης, ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη

1320-1323: τὸ 1320 ὁ παπα Βασίλης Andrinopoliti, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνες κληρικούς που ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, καταθέτει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν ἐπαναστάσεων εἶχαν συλληφθεῖ Ἑλληνες κληρικοί, κατηγορούμενοι ὡς ἐπαναστάτες καὶ ἀπατεῶνες⁴ τὸν ἴδιο χρόνο μαζὶ μὲ τὸν παπα Γιάννη Fastafili, κατέχουν τὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵. τὸ 1323 ὁ παπα Βασίλης Andrianopoliti καὶ οἱ γιοί του παπα Ἰωάννης, Κυριακὸς καὶ Δημήτριος, ὁ ἀδελφὸς του Γεώργιος καὶ ὁ παπα Κωνσταντῖνος Andrianopoliti περιλαμβάνονται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνες κληρικούς που ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁶.

1320: ὁ παπα Ἰωάννης Andrianopoliti κατέχει τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὸν διευρυμένο βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁷.

1320: ὁ παπα Μιχάλης Andrinopoliti εἶναι ἐδῶ καὶ ἕξι χρόνια ἐφημέριος στὸ χ. Metaxa· τοποθετήθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Κατερίνο Jallina⁸.

1323: ὁ παπα Ἐμμανουὴλ Andrinopoliti κατέχει τὴν ἐκκλησία Ἁγία Φωτεινὴ καὶ ὁ πρωτοπαπὰς Ἰωάννης Andrianopoliti τὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδας, οἱ ὁποῖες περιλαμβάνονται στὶς ἐκκλησίες καὶ τίς μονές τοῦ Χάνδακα, που ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁹.

1366: ἡ Μαρία, κόρη τοῦ ποτέ πρεσβυτέρου Κυριάκου Andrianopoliti, διεκ-

1. Benvenuto de Brixano, σελ. 202 ἔγγρ. 559.

2. Pietro Pizolo, II, σελ. 197 ἔγγρ. 1125.

3. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 295 πίν. 3.

4. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 172 ἔγγρ. 88III.

5. Ὁ.π., σελ. 215 ἔγγρ. 124I.

6. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 250-255. Πρβλ. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 77.

7. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 231 ἔγγρ. 147I.

8. Ὁ.π., σελ. 282 ἔγγρ. 219IV.

9. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 259, 262-263. Πρβλ. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 77.

δικεῖ ἀπὸ τὰ ἀδελφία της Ἰωάννη καὶ Ἐμμανουήλ Andrianopoliti προίκα ἀπὸ τὴν πατρικὴ περιουσία· τὰ ἄλλα δύο μεγαλύτερα ἀδελφία της, ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Γεώργιος, δὲν ἐμπίπτουν στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου, γιατί ἀνήκουν στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης¹.

1370: ὁ ποτὲ πρεσβύτερος Γεώργιος Andrianopoliti εἶχε ἀφήσει, σύμφωνα μὲ τὴ διαθήκη του (1367), τὴν περιουσία του στὰ παιδιά του Φροσύνα, Μαρκεζίνα καὶ Ἐμμανουήλ².

1379: ὁ Μανόλης Andrinopoliti, κάτοικος τοῦ χ. Γάζι, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.

1380: ὁ Μιχαήλ, σκλάβος Τάρταρος τοῦ Δημητρίου Andrinopoliti, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα⁴.

1423: ὁ Γεώργιος Andrinopolitim ἔχει τὴν *cachina*, μὲ τὴν ὁποία ἤλθαν στὸ Χάνδακα, γιὰ νὰ συλλέξουν ἐλεημοσύνη, οἱ καλόγεροι Παῦλος καὶ Ἀνανίας, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἱεροσολυμίτου⁵.

3. Ἀπροημός⁶, ἀπὸ τὴν Ἄπρο Θράκης

1300: ὁ Δαμιανὸς Aprino, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανεῖζει χρήματα στὸν Γεώργιο Rodhio, κρεοπώλη, κάτοικο Χάνδακα⁷ (πρβλ. πῦθ πάνω, σελ. 220, λ. Rodhio).

4. Ἀργυρόκαστρος, ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο

1394: ὁ Ἐμμανουήλ, γιὸς τοῦ Στυλιανοῦ Argirocastri [= Argirocastriti], ποὺ εἶχε συμφωνήσει (1394) νὰ παντρευτεῖ τὴν Καλίσια, κόρη τοῦ ποτὲ Γεωργίου Ververi καὶ τῆς Ἀγνῆς, θὰ ἀκυρώσει τὴ συμφωνία ἂν δὲν τοῦ καταβάλλουν τὴν προίκα καὶ τὰ δῶρα ποὺ σημειώνονται στὸ συμβόλαιο⁸.

5. Ἀτταλειώτης⁹, ἀπὸ τὴν Ἀττάλεια

1384: ὁ Λέος Atalioiti ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου¹⁰.

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 108 ἀρ. 71.

2. "Ο.π., σελ. 55 ἀρ. 234.

3. "Ο.π., σελ. 213 ἀρ. 925.

4. "Ο.π., σελ. 224 ἀρ. 1029.

5. Μανούσακας, *Βενετικά ἔγγραφα*, σελ. 185 ἔγγρ. 12.

6. Βλ. Πολέμη, *The Doukaí*, σελ. 102.

7. Pietro Pizolo, I, σελ. 262 ἔγγρ. 569.

8. Santschi, *Régestes*, σελ. 89-90 ἀρ. 351.

9. Βλ. Moritz, ὁ.π., σελ. 41.—Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 115 σημ. 30.

10. Santschi, *Régestes*, σελ. 197 ἀρ. 809.

- 1399: οί Ataliotes (παπα Γιάννης, Γεώργιος, Κώστας, Θεοτόκης, Στέφανος, Μιχάλης, Ἐμμανουήλ, Μιχάλης καὶ Θεοτόκης) ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι βιλ-
λάνοι τοῦ Κοινοῦ καὶ ὄχι τοῦ Ἀλεξίου Cornario τοῦ ποτὲ Πέτρου, ποὺ
τοὺς διεκδικεῖ ὡς δικούς του¹.
- 1449: ὁ Σαμουήλ Atalioti μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη².
- 1497: ὁ Μωυσέ, γαμβρὸς τοῦ Ἰουδαίου Ἀτταλειώτου, ἔχει λάβει ὡς ἐνέχυρο,
ἐναντι δύο δουκάτων, μιὰ κούπα ἕξι ὀγγιῶν τοῦ Γεωργίου de Cipris, γιοῦ
τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, κατοίκου Χάνδακα· ὁ τελευταῖος ζητᾷ μὲ τὴ διαθήκη
του ἢ κούπα νὰ ἐπιστραφεῖ³.
- 1583: ὁ Γιάννης Atagliotti τοῦ ποτὲ Γιώργη περιλαμβάνεται στοὺς πακτω-
τὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁴.

6. Ἀύλωνίτης, ἀπὸ τὸν Αὐλώνα

- 1390: ὁ Φραγκοῦλος Mudacio διεκδικεῖ τὸν Μιχαήλ Avloniti ὡς βιλλάνο στὸ
φέουδὸ του Ρουκάκα, ἰσχυριζόμενος ὅτι εἶναι γιὸς τοῦ Νικολάου Paspala,
ποὺ ἦταν βιλλάνος τοῦ ποτὲ πατέρα του Μάρκου· ὁ Μιχαήλ ὑποστηρίζει
ὅτι εἶναι νόθος γιὸς τοῦ πρεσβυτέρου Γιάννη Avloniti καὶ τῆς Μαρίας⁵.
- 1536: ὁ Μικιέλ Avloniti [Avloniti;] ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευ-
σίων τῶν Χανιῶν⁶.

7. Βοτανειάτης⁷, ἀπὸ χ. Βοτάνη Μ. Ἀσίας (στὸ θέμα Ἀνατολικῶν⁸)

- 1352: ὁ Στρατηγίος Votagniatī, σιδηρουργός, κάτοικος Χάνδακα, παρίστα-
ται σὲ νοταριακὴ πράξη ὡς ἐγγυητὴς τοῦ Μιχαήλ Massello, σιδηρουργοῦ,
κατοίκου Χάνδακα⁹.

1. Ὁ.π., σελ. 389 ἀρ. 1818.

2. I o r g a, *Documents*, σελ. 105.

3. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 664 ἔγγρ. 9.

4. P. Castrolilaca, φ. 55^r.— Σ π α ν ἄ κ η, *Λασιθί*, σελ. 53 ἔγγρ. 12.

5. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 290 ἀρ. 1317.

6. Π λ ο υ μ ἰ δ η, *Κατάλογος στρατευσίων*, σελ. 308.

7. Ἀ μ ἄ ν τ ο υ, *Παρατηρήσεις*, σελ. 52 (= *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 263).— Ἦ ο ὕ
ἴ δ ι ο υ, *Οἱ Βοτανιᾶται*, Ἑλληνικά 8 (1935), σελ. 48 (= *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ.
409-410). Ἀντίθετα ὁ L. R o b e r t, *Noms indigènes dans l'Asie-Mineure gréco-romaine*.
Première partie, Παρίσι 1963, σελ. 141-142, δὲν θεωρεῖ ὅτι ἡ προέλευση τοῦ ὀνόματος
εἶναι ἐθνική, ἀλλὰ ὅτι εἶναι δηλωτικὸ ἐπαγγέλματος. Πρβλ. L. Z g u s t a, *Kleinasiatische
Ortsnamen*, Χαϊδελβέργη 1984, σελ. 126.

8. Βλ. Σκυλίτση, σελ. 488 (ἔκδ. Thurn).— Μ ο r i t z, ὀ.π., σελ. 52.— Σ. Π α π α-
δ η μ η τ ρ ἰ ο υ, Βιβλιοκρισία στὸ ἔργο τοῦ Moritz, *Viz. Vrem.* 5 (1898), σελ. 729.—
A. P. K a ž d a n, *Social'nyi sostav gospodstvujuščego klassa Vizantii v XI-XIIov*, Μό-
σχα 1974, σελ. 187 καὶ σημ. 74, 200.

9. Zaccaria de Fredo, σελ. 34-35 ἔγγρ. 14.

- 1368: ὁ Νικόλαος Votaniati, κάτοικος τοῦ χ. "Ἅγιος Βλάσης, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹.
- 1370: ὁ Νικόλαος Votaniati, βιλλάνος τοῦ Κοινοῦ, εἶχε καταδικαστεῖ νὰ πληρῶσει χρέη του στὸν Μάρκο Salamone, ἀλλὰ ἡ ἀπόφαση ἀκυρώνεται².
- 1441: ὁ Γεώργιος Botagnati, βαρελοποιός, μνημονεύεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο³.
- 1536: ὁ σερ Ἀντώνιος Vogniati [Votagniaty;] περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁴.

8. Δαμασκηνός⁵, ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ

- 1299: ὁ Ἰωάννης Damaschinò, γιὸς τοῦ παπα Νικολάου Papandronicopulo, εἶναι μετὰ τῶν ἱερέων, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων μνημονεύονται στὸ δευτερο κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μετὰ τὸν Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁶.
- 1424: στὸν Πέτρο Damaschini παρέχονται προνόμια γιὰ τὴ μεταφορὰ ὑφασμάτων⁷.
- 1463: Μιχαὴλ Damasceno, ζωγράφος, ἀπὸ τὸ χ. Georgizi τῶν Σφακιῶν⁸.
- 1515-1525: Μιχαὴλ Δαμασκηνός ὁ Κρής, κωδικογράφος⁹.
- 1521-1525: τὸ 1521 ἀναφέρεται ὅτι ὁ Γασπαρίνος Dascolo ἔχει ἐγκαταλείψει ἐδῶ καὶ χρόνια τὴ σύζυγό του Ἑλένη, κόρη τοῦ Πέτρου Δαμασκηνοῦ, κάτοικο Χάνδακα· τὸ 1525 ἡ Ἑλένη μνημονεύεται σὲ ἔγγραφο ὡς σύζυγος τοῦ Dascolo¹⁰.
- 1530 / 35-1592 / 93: Μιχαὴλ Δαμασκηνός τοῦ Τζώρτζη, ζωγράφος Χάνδακα¹¹.

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 129 ἀρ. 205.

2. Ὁ π., σελ. 54 ἀρ. 230.

3. Iorga, *Documents*, σελ. 102.

4. Πλουμίδης, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 318.

5. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 217 — Moritz, ὁ.π., σελ. 39.

6. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 278.

7. Noiret, *Documents*, σελ. 300.

8. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 207 ἀρ. 94.

9. Vogel-Gardthausen, ὁ.π., σελ. 310-311.— Πατρινέλης, ὁ.π., σελ. 74-75.— Gamillscheg-Harlfinger, ὁ.π., σελ. 150-151 ἀρ. 279.

10. Κωνσταντοῦδάκης, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 325.

11. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων*, Ἀθήνα 1939, σελ. 229-233.— Ἀ. Ξυγγόπουλου, *Σχέδιασμα ἱστορίας τῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς μετὰ τὴν Ἀλωσιν*, Ἀθήνα 1957, σελ. 136-138.— Μ. Χατζηδάκης, *Icones de Saint-Georges des Grecs et de la Collection de l'Institut*, Βενετία [1962], σελ. 51-54.— Μ. Ι. Μανούσακα, *Τὰ κυριότερα ἔγγραφα (1536-1599) γιὰ τὴν οἰκοδομὴ καὶ τὴ διακόσμηση τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας*, Εἰς μνήμην Παναγιώτου Α Μιχαηλῆ, Ἀθήνα 1971, σελ. 338, 346-348 ἔγγρ. 10-11.— Ἀ. Θ. Δ. Παλιούρα, *Ἡ*

- 1536: ὁ Γιάννης Damaschino περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κουρνάς¹.
- 1583: ὁ Γιάννης Damaschinò καταβάλλει *livello* γιὰ γῆ στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα². ὁ Μαρῆς Dhamaschino τοῦ ποτέ Manganari περιλαμβάνεται στοὺς πακτωτῆς τοῦ Λασιθιοῦ³. ὁ κολονέλλος Μιχαὴλ Danassino [Damaschinò;] ἀνήκει στὴν ἐλληνικὴ φρουρὰ τῆς πόλης τοῦ Χάνδακα⁴.

9. Δραμυτινός⁵, ἀπὸ τὸ Ἄδραμύτιο

- 1301: ὁ Μάρκος Venerio, κάτοικος Χάνδακα, παραχωρεῖ στὸν Μιχαὴλ Dramitino, κάτοικο τοῦ χ. Culorida, τρεῖς βιλλάνους του⁶.
- 1304: ὁ Μιχαὴλ Dhramitino, βιλλάνος τοῦ Μαρίνου Ystrego, νοικιάζει ἀπὸ τὸν Ἄγγελο Calbo, γιὸ τοῦ ποτέ Otolini Calbo, κάτοικο Χάνδακα, γῆ καὶ ἀμπέλι στὴ θέση Li Stami⁷.
- 1322: ὁ Μιχάλης Dramatino [Dramitino;] καὶ ὁ Μιχάλης Michoniati, βάρκαρηδες, κατηγοροῦνται μαζὶ μὲ ἄλλους, ὅτι παρέλαβαν καὶ πούλησαν σιτάρι τοῦ Κοινοῦ, ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο στὸ Χάνδακα⁸ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 217, λ. Michoniati).
- 1368: ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Ἰωάννης Dramitino, γιοὶ τοῦ ποτέ Νικολάου, ὡς ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης τοῦ πατέρα τους, ἐνάγουν τὴν Τομαζίνα, χήρα, καὶ τὴ Μαριτζόλη, νύφη καὶ ἐπίτροπο τοῦ ποτέ Ἰακώβου Mudacio⁹.
- 1377: ὁ πρεσβύτερος Μιχαὴλ Dramitino ἐνάγει τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Σταμάτη Athineo¹⁰ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 197, λ. Athineo).
- 1394: ὁ Γεώργιος Dhramitino, κάτοικος τοῦ χ. Σταμνοί, κατηγορεῖται ὅτι

εἰκονογράφῃς τοῦ τρούλλου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βενετίας, *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σελ. 63-64.— Τοῦ Ἰδίου, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 104 σημ. 17, 106, 109, 112, 118 ἀρ. 11.— Κωνσταντοῦ δάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 158, 180 ἀρ. 33.

1. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 325.

2. P. Castrolilaca, φ. 47^v.

3. "Ο.π., φ. 55^v.— Σπανάκη, *Λασιθί*, σελ. 57 ἔγγρ. 12, 128 σημ. 209.

4. P. Castrolilaca, φ. 78^r.— Ξηρουχάκη, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ. 60 καὶ σημ. 5, 61.

5. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ἔ.π., σελ. 27.— Moritz, ἔ.π., σελ. 39.— Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 121 σημ. 35.— Τριανταφυλλίδη, ἔ.π., σελ. 27. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 284-285.

6. Benvenuto de Brixano, σελ. 146 ἔγγρ. 404. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 284.

7. Pietro Pizolo, II, σελ. 158-159 ἔγγρ. 1039.

8. Duca di Candia, Bandi, σελ. 125 ἔγγρ. 332. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 284.

9. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 23 ἀρ. 100.

10. "Ο.π., σελ. 195 ἀρ. 794.

- τραυμάτισε τὸν Ἰωάννη Vuino τοῦ ποτὲ Μιχαήλ. ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό¹.
 1444-1485: Ἐμμανουήλ Ἀτραμυττηνός, κωδικογράφος ἀπὸ τὴν Κρήτη².
 1491: ὁ Τζαννῆς Dramitino ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξις³.
 1507: στὸν Μανοῦσο Δραμυττηνὸ καὶ τὸν Τζαννῆ Ρόσσο ὑπόσχονται ὁ Ἰωάννης Σαλιβαράς, ζωγράφος, καὶ ὁ Μανοῦσος Ντραπιέρας τοῦ ποτὲ Γεωργίου νὰ σταματήσουν τὶς μεταξὺ τους διαφορές⁴.
 1536: ὁ Ἀντώνιος Dramidino ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Xerosterni⁵.
 1558: ὁ Νικόλαος Δραμυττηνός, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁶.
 1566: ὁ Ἰωάννης Δραμυττηνός, δάσκαλος, ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁷.
 1571: ὁ Κωνσταντῆς Δραμυττηνός τοῦ ποτὲ Μανόλη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ σύμβαση ἀντισκάρου⁸.
 1574: ὁ Ἀγγελος Δραμυττηνός, δάσκαλος, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά⁹.
 1580: στὸ διάκο Φιλόθεο Dramithino, ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Τζουάννε Episcopopulo¹⁰.
 1581: στὰ χέρια τοῦ Γιακουμῆ Δραμυττηνοῦ βρέθηκαν καὶ κατασχέθηκαν, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ μαῖστρο Γιάννη Δρακοντόπουλου, ράφτη, κομμάτια ξύλων ποὺ ἀνῆκαν στὸν μαῖστρο Μανέα Βελονά. ὀφειλέτη τοῦ Δρακοντόπουλου¹¹.

1. Ὁ.π., σελ. 331-332 ἀρ. 1500

2. Vogel-Gardthausen, ὕ.π., σελ. 116.— Πατρινέλη, ὕ.π., σελ. 67.— Gamillscheg-Harlfinger, ὕ.π., σελ. 76 ἀρ. 112. Πρβλ. Τσικριτσῆ-Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 285.

3. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 213-214 ἔγγρ. 12

4. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 302 Πρβλ. Τσικριτσῆ-Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 285.

5. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 344.

6. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 232 ἀρ. 11. Πρβλ. Τσικριτσῆ-Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 285.

7. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 255. Πρβλ. Τσικριτσῆ-Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 285.— Δετοράκη, *Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις*, σελ. 233.

8. Δετοράκη, *Ἀγγραφεῖα*, σελ. 119 ἔγγρ. 5, 120 σημ.

9. Μέρτζιου, *Σταχυολογήματα*, σελ. 255. Πρβλ. Τσικριτσῆ-Κατσανάκη, *Οἰκογενειακὰ ὀνόματα ποιητῶν*, σελ. 285 — Δετοράκη, *Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις*, σελ. 233.

10. Καραπιδάκη, C, σελ. 273 ἀρ. 5.

11. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 178.

- 1583: ὁ Τζώρτζης Dramittino καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ χ. Assugna¹. ὁ Μανουῖσος Dramittinò εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα ἀπὸ τὸ 1557². ὁ Τζώρτζης Dramitino εἶναι *sottocomito* στὶς ἕκτακτες γαλέρες τοῦ Χάνδακα³. ὁ μαῖστρο Νικολὸς Dramittino καταβάλλει *livello* γιὰ κατάστημα καὶ σπίτια στὴν *Quintana* τῶν Χανιωῶν⁴. ὁ Κωνσταντῆς Dramitino εἶναι *comandaor delle corte* τοῦ ρέκτορα Χανιωῶν⁵. ὁ Μιχελῆς Dramitino, *scolaro per bombardieri*, εἶναι ἐγγεγραμμένος στὴ *Scuola* τῆς Ἀγίας Βαρβάρας στὰ Χανιά⁶.
- 1600-1611: τὸ 1600 ὁ Κωνσταντῆς Δραμυττηνὸς τοῦ ποτὲ Γεώργη πουλάει στὸν Τζαννάκη Βαρούχα Παχὺ μισὸ χωράφι *κρασμένο στι Λιγαρέ*, στὴν καβαλλαρία τοῦ Ἀμαρίου, καὶ τοῦ νοικιάζει τὸ ἄλλο μισό⁷. τὸ 1602 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ διαθήκη συνταγμένη στὸ χ. Ἀμάρι⁸. τὸν ἴδιο χρόνο στὸ σπίτι τοῦ Κωνσταντῆ Δραμυττηνοῦ, στὸ Καστέλλι τοῦ Ἀμαρίου, συντάσσεται νοταριακὴ πράξι παραχώρησης τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου, στὸ χωριὸ αὐτό, ἀπὸ μέλη τῆς οἰκογένειας Βαρούχα στὸν παπα Μανουὴλ Καλομενόπουλο⁹. τὸ 1604 ὁ Κωνσταντῆς πουλᾷ στὸν Τζαννάκη Βαρούχα Παχὺ ἓνα χωράφι ποὺ ἔχει *κρασμένο στου Μαρκουτζιά*, στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου¹⁰. ὁ Κωνσταντῆς Δραμυττηνὸς εἶχε πουλήσει ἓνα ἀμπέλι *κρασμένο στιν Ἀπι, στ' απανο στρατι*, στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου, στὸν Νικολὸ Βαρούχα Παχὺ καὶ τὸ 1610 συμφωνοῦν γιὰ πρόσθετη πληρωμή¹¹. τὸ 1611 ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξι παραχώρησης μέρους μοναστηριοῦ, συνταγμένη στὴν ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στὸ χ. Ἀμάρι¹².
- 1600-1610: τὸ 1600 ἡ χήρα τοῦ Γεωργιλᾶ Δραμυττηνοῦ, Μαρούσα Βαρουχοπούλα Ξεριτιτοπούλα, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Νικολόζα, χήρα τοῦ Νικηφόρου Γαβαλᾶ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ ἡ Μαρκεζίνα Πολιομιλιοπούλα, χήρα τοῦ Γεωργιλᾶ Βαρούχα Ξερίτη, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὀρίζουν ἐκτιμητὲς γιὰ νὰ ἐκτιμήσουν ἓνα σπίτι¹³. τὸ 1610 οἱ δύο ἀδελφὲς πουλοῦν στὴ Μαριέτα Σο-

1. P. Castrolilaca, φ. 47^r

2. "Ο.π., φ. 50^r.

3. "Ο.π., φ. 80^r.— Ξ η ρ ο υ χ ἄ κ η, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ. 72.

4. P. Castrolilaca, φ. 132^r.

5. "Ο.π., φ. 133^v.

6. "Ο.π., φ. 151^v.

7. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 97-98 ἔγγρ. 81.

8. "Ο.π., σελ. 152-153 ἔγγρ. 140.

9. "Ο.π., σελ. 153 ἔγγρ. 141.

10. "Ο.π., σελ. 221 ἔγγρ. 218.

11. "Ο.π., σελ. 568 ἔγγρ. 651.

12. "Ο.π., σελ. 606-607 ἔγγρ. 703.

13. "Ο.π., σελ. 101-102 ἔγγρ. 84.

λατζοπούλα, σύζυγο τοῦ Τζαννῆ Βαρούχα Ξερίτη Ζαραχάνη, οἰκόπεδο στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου¹.

1605-1608: τὸ 1605 μὲ σπίτι τοῦ ποτὲ Γεώργη Δραμυττηνοῦ συνορεύουν σπιτότοποι πού πουλοῦνται στὸ Καστέλλι Ἀμαρίου². ὁ ποτὲ Γεωργιλᾶς Δραμυττηνὸς εἶχε πουλήσει σπίτια στὸν Γεωργιλᾶ Βαρούχα Ξερίτη Μαρκόπουλο καὶ τὸ 1608 ἡ χήρα τοῦ τελευταίου Μαρκεζίνα Πολιομιλιοπούλα καὶ ὁ γιὸς της Μάρκος τὰ πουλοῦν³.

1663, 1689: ὁ Στεφανῆς Δραμυττηνὸς ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁴.

10. Δυρραχηνὸς⁵ καὶ Durazzo, ἀπὸ τὸ Δυρράχιο

1281: ὁ Iohanninus Duracinus καὶ ὁ Νικόλαος Nani, κάτοικοι τοῦ χ. Μέλεσες, δανερίζονται σιτάρι καὶ κρασί ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μωυσή, γιὸ τοῦ ποτὲ Μωυσῆ, κάτοικο Χάνδακα⁶.

1300: ὁ Ἰωάννης Duracinus, κάτοικος κάστρου Μονοφατίου, δανείζεται σιτάρι καὶ κριθάρι ἀπὸ τὸν Νικόλα Sytiacho, κάτοικο βούργου Χάνδακα⁷ (πρβλ. πῶ πάνω, σελ. 183, λ. Sytiacho).

1301: ὁ Ἰωάννης Duracinus καὶ ὁ Πέτρος Venerio, κάτοικοι Χάνδακα, ἀγοράζουν μία ἀγελάδα ἀπὸ τὸν Δονάτο Porco, κάτοικο Χάνδακα⁸.

1581-1582: τὸ 1581 ὁ Μιχελῆς Durazzo ἀντικαθιστᾷ τὸν Γιάννη Lunadi στὴ θέση του στὴν *anogaria*⁹. τὸ 1582 φεύγει χωρὶς ἄδεια καὶ γι' αὐτὸ ἐκπίπτει ἀπὸ τὸ ἀξίωμα του καὶ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸν Μανοῦσο Sclavo τοῦ Κωνσταντίνου¹⁰.

11. Θεολογίτης¹¹ καὶ Θεολοίτης¹², ἀπὸ τὸ Θεολόγο (=Ἐφεσο)

1268: ὁ παπα Λέος Thologiti (Thloyti) περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα

1. Ὁ.π., σελ. 599-600 ἔγγρ. 693.

2. Ὁ.π., σελ. 283-284 ἔγγρ. 297.

3. Ὁ.π., σελ. 485-486 ἔγγρ. 546.

4. Β ο υ ρ δ ο υ μ π ά κ ι, *Κρητικὰ ἔγγραφα*, σελ. 385-386 ἔγγρ. XVII, 405-406 ἔγγρ. XXX, 417-418 ἔγγρ. XXXVIII.

5. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, *δ.π.*, σελ. 244.

6. Leonardo Marcello, σελ. 126-127 ἔγγρ. 358-359.

7. Pietro Pizolo, I, σελ. 83 ἔγγρ. 169.

8. Benvenuto de Brixano, σελ. 174 ἔγγρ. 184.

9. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 329 ἀρ. 132

10. Ὁ.π., σελ. 367-368 ἀρ. 225.

11. Βλ. Ἀ μ ά ν τ ο υ, *Παρατηρήσεις*, σελ. 52 (- *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 262-263).— Τ ο ὕ ἰ δ ι ο υ, *Γλωσσογεωγραφικά*, σελ. 116 (= *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 539).

12. Μ Ι Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Μέτρα τῆς Βενετίας ἐναντι τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπιτροπῆς τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1418-1419)*, ΕΕΒΣ 30 (1960-1961), σελ. 126 σημ. 8.

- "Ελληνες κληρικούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του λατίνου αρχιεπισκόπου Κρήτης¹.
- 1304: ὁ Ἀνδρέας Cornarius Cornarolo, κάτοικος Χάνδακα, δίνει εξοφλητική απόδειξη στον παπα Γεώργιο Tloiti [Tholoiti;], κάτοικο βούργου Χάνδακα, για πληρωμή ένοικίου του χ. Laghana².
- 1323: ὁ Λέος Thologiti, γιός του ποτέ Νικολῆ, περιλαμβάνεται στους έκατόν τριάντα "Ελληνες κληρικούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του λατίνου αρχιεπισκόπου Κρήτης³.
- 1418: ὁ παπα Νικόλαος Theologiti (Thologiti, Tloiti) παίρνει μέρος στη διένεξη μεταξύ του Ἐμμανουήλ Σαβίου, πρωτοψάλτη Χάνδακα, και του Ἰωάννη Λάσκαρη, ψάλτη από την Κωνσταντινούπολη⁴.
- 1448-1485: Μανέας Theologiti, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα⁵.
- 1453-1484: ὁ Μοσχολέος Th(e)ologiti κατέχει τὸ φέουδο Γιοφυράκια και έχει δικαιώματα στο φέουδο «Helea»: τὸ 1581 πουλά τὸ τελευταῖο στον άνεψιό του Γεώργιο⁶.
- 1493-1495: ὁ Μανούσιος Tholoyti, γιός του Μοσχολέου, είναι κάτοχος μιᾶς καβαλλαρίας και $1\frac{2}{3}$ karati⁷.
- 1502: ὁ Μανούσιος Thologiti ύπογράφει ως μάρτυρας σὲ νοταριακή πράξη⁸.
- 1502: ὁ Νικόλαος, ὁ Τζουάννε, ἡ Τζωρτζίνα και ἡ Ἐλενα, παιδιά του ποτέ Μοσχολέου Θεολογίτη, αναφέρονται ως κληρονόμοι του⁹.
- 1555-1573: ὁ μαῖστρο Γεώργης Θεολογίτης, γιατρὸς «τζηρόικος», μνημονεύεται στα κατάστιχα του νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹⁰.
- 1562: ὁ Μοσχολέος Θεολογίτης, γιός του Νικολάου και ἑγγονός του Μοσχολέου, ὁ ὁποῖος μνημονεύεται στο *Liber rheudatorum*, είναι πιθανότατα ὁ συγγραφέας του στιχουργήματος *Βίος του Ἁγίου και μεγάλου Νικολάου*, του ὁποῖου ἡ πρώτη έκδοση στη Βενετία πρέπει νὰ έγινε πριν από τὸ 1596¹¹.

1. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 74, 87 ἔγγρ. Α'.—Τ ο ὕ ἱ δ ι ο υ, *Κατάστιχο*, σελ. 142 ἔγγρ. 7.

2. Pietro Pizolo, II, σελ. 70 ἔγγρ. 839.

3. Σ π α ν ἄ κ η, *Συμβολή*, σελ. 254. Πρβλ. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Νέα στοιχεία*, σελ. 77.

4. Μ α ν ο ὄ σ α κ α, *Μέτρα τῆς Βενετίας*, σελ. 87, 91-93, 102-122 ἔγγρ. Α' 1-12, 126 σημ. 8.

5. C a t t a r a n, *Nuovi documenti*, σελ. 39 ἄρ. 80.—Τ ο ὕ ἱ δ ι ο υ, *Nuovi elenchi*, σελ. 206 ἄρ. 80.—Τ ο ὕ ἱ δ ι ο υ, *I pittori*, σελ. 248, 249, 258 ἔγγρ. 8.

6. A. F. van Gemert, *Το κρητικό ποίημα Βίος του Ἁγίου και μεγάλου Νικολάου*, *Ἑλληνικά* 34 (1982-83), σελ. 490-491.

7. Ὁ.π., σελ. 491 και σημ. 4.

8. C a t t a r a n, *I pittori Pavia*, σελ. 216 ἔγγρ. 17.

9. van Gemert, *Το κρητικό ποίημα*, σελ. 491.

10. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχολογήματα*, σελ. 237 ἄρ. 11.

11. van Gemert, *Το κρητικό ποίημα*, σελ. 489-493.

- 1562: στὸν Νικόλαο Tholoiti τοῦ ποτὲ σερ Γεωργίου καταχωρίζεται τὸ φέουδο τοῦ Μοσχολέου Θεολογίτη τοῦ Νικολάου¹.
- 1573: ὁ μαῖστρο Δημήτρης Θεολογίτης, γιατρὸς «τζηρόικος», ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά².
- 1583: ὁ Νικολὸς Tholoiti καταβάλλει *livello* γιὰ τὰ χ. Μαλάδες καὶ Χωρδάκια καὶ γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα³· ἡ Ἄγνη Tholoiti καταβάλλει *livello* γιὰ τὸ χ. Μαλάδες⁴· ὁ Πιέρος καὶ ὁ Φραντζέσκος Tholoiti καθὼς καὶ ὁ Γιώργης Tholoiti καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵.
- 1584: ὁ Πιέρος Thologo παρίσταται σὲ συνάντηση φεουδαρχῶν⁶.

12. Ἱεροσολυμίτης⁷, ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα

- 1271-1276: τὸ 1271 ὁ Messotus Ierosolomitanus, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Ἰωάννη Mauro γιὰ παραλαβὴ ὀκτώ ὑπερπύρων, ἔναντι ἐνοικίου μύλου στὸ χ. Υςου⁸· τὸ 1276 ὁ Messoro Iherosolomitano συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Ἰωάννη de Romania⁹.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Gerosolomiti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan¹⁰.
- 1644: προσωπογραφία τοῦ ποτὲ παπα Gerossolimiti, ἀδελφοῦ τοῦ ποτὲ μαῖστρο Τζώρτζη Gerossolimiti, ἀναγράφεται σὲ ἀπογραφὴ κινητῆς περιουσίας¹¹.
- 1652-1653: τὸ 1652 ὁ παπα Ἐμμανουὴλ Ἱεροσολυμίτης ἀναθέτει στὸν Μανέα Δέκαρχο, ζωγράφο, νὰ ἐκτιμῆσει εἰκόνες¹²· τὸ 1653 ὁ παπα Ἐμμανουὴλ Ἱεροσολυμίτης, ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου στὸ Χάνδακα, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἔγγραφο σχετικὸ μὲ τὸν Φραγκίσκο Zeno, βικάριο τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης Ἰωάννη Quirino¹³.

1. "Ο.π., σελ. 491 σημ. 6

2. Μέρτζιου, Σταχνολογήματα, σελ. 237 ἀρ. 12.

3. P. Castrolilaca, φ. 36^v, 47^v.

4. "Ο.π., φ. 41^r.

5. "Ο.π., φ. 44^r, 46^r.

6. Καραπιδάκη, C, σελ. 417 ἀρ. 347.

7. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 328.—Moritz, ὁ.π., σελ. 36. Παπαδημητρίου, ὁ.π., σελ. 728.

8. Pietro Scardon, σελ. 116 ἔγγρ. 311.

9. "Ο.π., σελ. 147 ἔγγρ. 398.

10. Μανούσακα, Trivan, σελ. 50.

11. Κωνσταντουδάκη, Μαρτυρίες, σελ. 77.

12. Καζανάκη-Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 192.

13. Μαστροδημητρή, Ἐπιγράμματα ἱερέων, σελ. 392 (=Ἑλληνες λόγιοι, σελ. 128).

13. Ἰστριάνος, Στριάνος καὶ *Striano*¹, ἀπὸ τὴν Ἰστρία

- 1271: ὁ Νικήτας, γιὸς τοῦ ποτὲ Θωμᾶ Ystrianο, κάτοικος τοῦ χ. Cameno, ὀφείλει στὸν Ἰουλιανὸ de Parentio, κάτοικο βούργου Χάνδακα, τὰ χρήματα γιὰ ἓνα βόδι ποὺ ἀγόρασε².
- 1279: ὁ Ἰωάννης Ystrianus καὶ ἡ ἀδελφή του Flor, κάτοικοι Χάνδακα, ὀφείλουν χρήματα στὸν Πέτρο Symiteculo³.
- 1279: ὁ Rigetus Ystrianus, κάτοικος Χάνδακα, δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μωυσή, γιὸ τοῦ ποτὲ Nau, κάτοικο Χάνδακα⁴.
- 1300: ὁ Ἀνδρέας Ystrianο, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει σιτᾶρι στὸν Πέτρο Porco, κάτοικο Χάνδακα⁵.
- 1304: ὁ Μάρκος Ystrianus καλλιεργοῦσε ἀμπέλι στὸ χ. Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Παύλου Donno, κατοίκου Χάνδακα, τὸ ὁποῖο ὁ τελευταῖος παραχωρεῖ γιὰ καλλιέργεια στὸν Κώστα Sabadhin, κάτοικο τοῦ χ. Μουχτάραι⁶.
- 1364: ἡ Σταματίνη, σύζυγος τοῦ Ἰωάννη Ystrianο, ζητάει νὰ τῆς ἐπιστραφεῖ ἀσημένια ζώνη ποὺ εἶχε δανείσει στὴν Ἀννίτζα, σύζυγο τοῦ Μαρίνου Lambardo, βυρσοδέψη⁷ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 248, λ. Lambardo).
- 1370: στὸν Γεώργιο Ystrianο παραχωρεῖται γῆ ἀπὸ τὸ Κοινό, σὲ ἀντάλλαγμα τῶν σπιτιῶν ποὺ τοῦ εἶχαν ἀφαιρεθεῖ, προκειμένου νὰ χτιστεῖ τὸ παλάτι τοῦ Καπετάνιου τῆς Κρήτης⁸.
- 1373: ὁ Λεονάρδος Ystrianο καὶ ὁ Μιχαήλ Ystrianο ὀρίζονται μάρτυρες σὲ δικαστικὴ ὑπόθεση⁹.
- 1536: ὁ Τζαννῆς Striano ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Pomogna Zancarolo¹⁰.
- 1538: ὁ Μιχάλης Στριάνος, λεγόμενος «σεκίς» Θεοτοκόπουλος τοῦ ποτὲ Θεοτόκη, κάτοικος Καινούργιας Χώρας τῶν Καρῶν, συμβιβάζεται μετὰ τὸν Νικόλα Πασχάλοπουλο τοῦ ποτὲ Ἀγγέλου¹¹.

1. Βλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ἄ κ η, *Striano - Suriano - Sirianó*, σελ. 2-3.

2. Pietro Scardon, σελ. 114 ἔγγρ. 306. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ἄ κ η, *Striano - Suriano - Sirianó*, σελ. 2.

3. Leonardo Marcello, σελ. 29 ἔγγρ. 67.

4. Ὁ.π., σελ. 31 ἔγγρ. 73.

5. Pietro Pizolo, I, σελ. 30 ἔγγρ. 53.

6. Pietro Pizolo, II, σελ. 54-55 ἔγγρ. 806.

7. E. Gerland, *Das Archiv des Herzogs von Kandia im konigl. Staatsarchiv zu Venedig*, Στρασβούργο 1899, σελ. 74 ἔγγρ. 8e.—Santschi, *Régestes*, σελ. 5 ἀρ. 14.

8. Santschi, *Régestes*, σελ. 49 ἀρ. 214

9. Ὁ.π., σελ. 192 ἀρ. 769.

10. Π λ ο υ μ ῖ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 351.

11. Μ έ ρ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 303.

- 1564-1578: ὁ Μανόλης/Μανοῦσος Στριάνος, δάσκαλος καὶ ψάλτης, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ¹.
- 1564-1567: ὁ Κωνσταντῆς Στριάνος, νοτάριος Χάνδακα, μνημονεύεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ².
- 1573: ὁ Γεώργιος Στριάνος, νοτάριος Χάνδακα, ἀναγράφεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαροῦ³.
- 1583: ὁ Λέος Striano καὶ ὁ πατέρας του Νικόλας περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁴.
- 1606, 1613: ὁ Ἀθανάσης Στριάνος, ἀπὸ τὸ Κάστρο, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις, συνταγμένες στὸ χ. Μοναστηράκι Ρεθύμνου⁵.
- 1616: ἡ Μαρία Στριανοπούλα τοῦ ποτὲ Τζαννῆ, ἀπὸ τὸ χ. Καινούργιο τῶν Καρῶν, ποὺ βρίσκεται τώρα στὸ μοναστήρι τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου Σήμερσο, συντάσσει τὴ διαθήκη της⁶.
- 1623: ὁ Γεώργιος Ρετούρης τοῦ ποτὲ Πασχάλη, ἀπὸ τὸ χ. Καινούργιο τῶν Καρῶν, ἀφήνει μὲ τὴ διαθήκη του στὸ θεῖο του Κωνστάντιο Στριάνο, καλόγερο, ὅσα ὁ Κωνστάντιος τοῦ εἶχε τάξει στὸ προικοσύμφωνό του⁷.
- 1623: ὁ παπα Μιχάλης Στριάνος τοῦ ποτὲ Νικολάου, ἀπὸ τὸ χ. Καινούργιο τῶν Καρῶν, ὀφείλει στὸ δάσκαλό του Κοσμὰ Βαράνη, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδας τοῦ Ἀρετίου, ἐξήντα ὑπέρπυρα, ὡς ὑπόλοιπο ἀμοιβῆς ἐναντι εἰκόνας, τὴν ὁποία τοῦ εἶχε ζωγραφῆσει ὁ Κοσμάς⁸.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Ostriano [Ystriano;] συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁹.

1. "Ο.π., σελ. 255, 304. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.— Δ ε τ ο ρ ά κ η, *Λιδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις*, σελ. 233.

2. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 235 ἀρ. 101, 263 ἔγγρ. XI. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

3. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Σταχυολογήματα*, σελ. 235 ἀρ. 102. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

4. Ρ. Castrolifaca, φ. 55^v.— Σ π α ν ά κ η, *Λασιθι*, σελ. 55 ἔγγρ. 12, 128 σημ. 200. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

5. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 376 ἔγγρ. 404, 734-735 ἔγγρ. 842.

6. Ξ α ν θ ο υ δ ί δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 56-57 ἔγγρ. XVI, 275. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

7. Ξ α ν θ ο υ δ ί δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 112 ἔγγρ. XLI. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

8. Ξ α ν θ ο υ δ ί δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 126 ἔγγρ. XLVII. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

9. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 50. Πρβλ. Τ σ ι κ ρ ι τ σ ῆ - Κ α τ σ α ν ά κ η, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

μετά τὸ 1669: ὁ Νικολὸς Στριάνος περιλαμβάνεται στοὺς Κρητικούς ποὺ μετανάστευσαν στὴ Ζάκυνθο, μετὰ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους¹.

14. Καππάδοκας καὶ Καππαδόκης², ἀπὸ τὴν Καππαδοκία

1268: ὁ παπα Ἄνδρέας Capadhoca καὶ ὁ ἀνεψιὸς του Ἰωάννης, κληρικός, περιλαμβάνονται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης³.

1306: ὁ παπα Δαυὶδ Capadoca χρωστᾷ χρήματα στὴν Κεράννα, σύζυγο τοῦ Ἰωάννη Pellecani⁴.

1323: ὁ Ἄνδρέας Capadocha, γιὸς τοῦ ποτὲ παπα Ἐμμανουήλ, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸν τριάντα Ἑλληνας κληρικούς ποὺ ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁵.

1352: ἡ Καλὴ παπαδιά, χήρα τοῦ παπα Δημήτρη Capadhoca καὶ ὁ γαμπρὸς της Μιχαὴλ Clostoieni, κάτοικοι Χάνδακα, συνάπτουν ναυτικὸ δάνειο μετὸν Ἐβραῖο Ioste Angura, κάτοικο Χάνδακα⁶.

1379: ὁ Ἐμμανουήλ Capadocha ἐνάγεται ἀπὸ τὸν Γεώργιο Corro, κήρυκα, γιὰ ὑπόθεση σχετικὴ μετὰ σκλάβο⁷.

1388: ὁ Γεώργιος Καππάδοκας ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ ἔγγραφο χειραφεσίας⁸.

1423: ὁ παπα Γεώργιος Capadhoca, νοτάριος, συντάσσει νοταριακὴ πράξη, ἡ ὁποία ἀναφέρεται σὲ ἔγγραφο τοῦ 1445⁹.

1423: στὸ ἐργαστήρι τοῦ σερ Φράγκου Capadhoca, χρυσοχόου, κατοίκου βούργου Χάνδακα, ὑπόσχεται ὅτι θὰ δουλέψει ὁ χρυσοχόος Νικόλαος Rizzo, γιὰ ἓνα χρόνο¹⁰.

1455-1486: Ἰωάννης Capadoca τοῦ Δημητρίου, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα¹¹.

1. Ζώη, *Κρητες πρόσφυγες*, σελ. 346. Πρβλ. Τσικριτσῆ - Κατσανάκη, *Striano - Suriano - Siriano*, σελ. 3.

2. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὁ.π., σελ. 356.—Moritz, ὁ.π., σελ. 34, 35.—Παπαδημητρίου, ὁ.π., σελ. 728.—Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 37.

3. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 74, 87 ἔγγρ. Α'.—Τοῦ Ἰδίου, *Κατάστιχο*, σελ. 142 ἔγγρ. 7.

4. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 153 ἔγγρ. 29.

5. Σπανάκη, *Συμβολή*, σελ. 253. Πρβλ. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 78.

6. Zaccaria de Fredo, σελ. 51 ἔγγρ. 72. Πρβλ. Μαλτέζου, *Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας*, σελ. 76.

7. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 196 ἀρ. 804.

8. Μανούσακα, *Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα*, σελ. 90 ἔγγρ. Δ'.

9. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 203, 245-246 ἔγγρ. Ζ'.

10. Cattapan, *I pittori*, σελ. 248, 255-256 ἔγγρ. 3.

11. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 39 ἀρ. 86.—Τοῦ Ἰδίου, *Nuovi elen-*

- 1459: ὁ Γεώργιος Capadoca, δερματάς, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξι¹.
- 1487: ὁ Μάρκος Capadocha τοῦ ποτὲ παπα Ἰωάννη, κάτοικος τοῦ χ. Κάτω Ἀγιὰ Παρασκή, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξι².
- 1490: ὁ Ἰωάννης Καππάδοκας ὑπογράφει ὡς μάρτυρας στὴ διαθήκη τοῦ Ἰωάννη Τζαγκαρόλα³.
- 1504-1530: τὸ 1504 ὁ Μανοῦσος Capadoca τοῦ ποτὲ ζωγράφου μαῖστρο Ἰωάννη, κάτοικος βούργου Χάνδακα, πουλᾷ στὸν Γεώργιο Selano, χρηματομεσίτη, τὰ σπίτια του στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα, στὴν ἐνορία τῆς Πανυμνήτου⁴. τὸ 1517 πουλᾷ στὸν μαῖστρο Μιχαὴλ Μαῦρο, παπουτσὴ, σπίτι στὸ βούργο τοῦ Χάνδακα, στὴν ἴδια ἐνορία⁵. τὸ 1530 ἀγοράζει ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Καλλέργη, γιὸ τοῦ ποτὲ Γεωργίου, κάτοικο βούργου Χάνδακα, σπίτι στὴν πλατεῖα στράτα τοῦ βούργου, στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου⁶.
- 1512-1516: ὁ μαῖστρο Ἰάκωβος (Γιακουμῆς) Καππάδοκας, ζωγράφος, γιὸς τοῦ ζωγράφου μαῖστρο Ἰωάννη, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἀναφέρεται σὲ νοταριακὰς πράξεις⁷.
- 1536: ὁ Νικήτας Capadochi, ὁ Camissa Capadochi καὶ ὁ Paduni Capadochi περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Ἀρμένιοι⁸. ὁ Μιχάλης Capadochi, ὁ Σήφης Capadochi, ὁ Μιχάλης Capadochi, ὁ Γιάννης Capadochi, ὁ Σήφης Capadochi, ὁ Κώστας Capadochi, ὁ γιὸς του Μανόλης καὶ ὁ Ἀνδρέας Capadochi ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Κουρνάς⁹. ὁ Πιέρρος Capadochi καὶ ὁ Γιάννης Capadochi ἀναφέρονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Mathea¹⁰. ὁ Γεώργης Capadochi καὶ ὁ Γέρος Capadochi περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Surpo¹¹. ὁ Λέος Capadochi, ὁ Θεόδωρος Capadochi καὶ ὁ Μιχάλης Capadochi ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Zizifea Gavalochori¹². ὁ Γεώργης Capadochi ἀναφέρε-

chi, σελ. 207 ἀρ. 89.— Τοῦ ἴδιου, *I pittori*, σελ. 251, 252, 261 ἔγγρ. 16, 262 ἔγγρ. 21, 263 ἔγγρ. 22.— Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 316-317 ἀρ. 16.

1. Iorga, *Documents*, σελ. 113.

2. "Ο.π., σελ. 114.

3. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 659-660 ἔγγρ. 5. Στὸ κείμενο τῆς διαθήκης ὁ Τζαγκαρόλας τὸν ἀναφέρει: τὸν κὺρ Ἰωάννην τὸν Ἱστοριογράφον τὸν Καπάδοκα.

4. Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 316.

5. "Ο.π.

6. "Ο.π., σελ. 316-317.

7. "Ο.π., σελ. 327-328 ἀρ. 34.

8. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 324.

9. "Ο.π., σελ. 325.

10. "Ο.π., σελ. 327.

11. "Ο.π., σελ. 335.

12. "Ο.π., σελ. 338.

ται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Caridi San Zorzi¹. ὁ Ἀλέξης τοῦ ποτὲ Capadocha περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Καλαμίτσι (Calanucino)².

1575-1583: τὸ 1575 ὁ Νικολὸς Capadocha παρίσταται στὴ συνάντηση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Κρητικῶν καὶ στὴν ψηφοφορία γιὰ τὴν ἐκλογή ἐκπροσώπου, ποὺ θὰ παρουσιαστεῖ στὸν Γενικὸ Προβλεπτή³. τὸ 1583 καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὴ ρούγα καὶ στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα καὶ εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου⁴.

1583: ὁ Μιχάλης Capadocha καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁵.

1637: ὁ παπα Γιώργης Capadhochi, ἀπὸ τὸ χ. Κάτω Κεραμές, λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ ὁ παπα Μάρκος Capadhochi, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό, λειτουργεῖ τὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, στὸ χωριὸ αὐτό· καὶ οἱ δύο ἐκκλησίες ἀνήκουν στὴν ἰδιοκτησία τοῦ Τζώρτζη Zancarol⁶.

1644: ἡ οἰκογένεια Capadocha συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιωτῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁷.

Τὸ ὄνομα Καππαδόκης ἀπαντᾶται συχνὰ καὶ ὡς βαφτιστικὸ⁸.

15. Καραντηνός⁹, ἀπὸ τὰ Κάρανα (;) Μ. Ἀσίας

1304: ὁ Γεώργιος Carandino μαζὶ μὲ ἄλλους, κατοίκους βοῦργου Χάνδακα, ἐγγυῶνται σὲ νοταριακὴ πράξη γιὰ τὸν Πέτρο de Mestre καὶ τὸν Μιχάλη Scordhili¹⁰.

1320: κάποιος Carandino ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποὺ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μουγλινοῦ, στὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹¹.

1345: ὁ Στρατήγιος Carandino, γιὸς τοῦ ποτὲ παπα Γεωργίου, κάτοικος τοῦ χ. Καμάρι, νοικιάζει στὸν παπα Ἐμμανουὴλ Gramaticopulo, κουνιάδο του, κάτοικο τοῦ ἴδιου χωριοῦ, ἀμπέλι στὸ χ. Κεραμούτσι¹².

1. Ὁ.π., σελ. 339.

2. Ὁ.π., σελ. 340.

3. Κ α ρ α π ι δ ἄ κ η, Β, σελ. 147 ἀρ. 147.

4. Ρ. Castrolilaca, φ. 38^v, 40^r, 49^r.

5. Ὁ.π., φ. 46^v.

6. Χ α ι ρ ἔ τ η, Ἐπογραφὴ, σελ. 358 ἀρ. 165-166.

7. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, Trivan, σελ. 55.

8. Βλ. π.χ. Capadocha Psaromilingo, Capadocha Lubino (Π λ ο υ μ ἰ δ η, Κατάλογος στρατευσίμων, σελ. 324, 346).

9. Βλ. Μ ο ρ ἰ τ ζ, ὁ.π., σελ. 39.

10. Pietro Pizolo, II, σελ. 31 ἔγγρ. 757.

11. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, Κατάστιχο, σελ. 216 ἔγγρ. 1261.

12. Μ α ν ο ῦ σ α κ α - v a n G e m e r t, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, σελ. 97-98 ἔγγρ. 3.

- 1363: ὁ καλόγερος Καραντηνὸς περιλαμβάνεται στοὺς δέκα "Ἕλληνες ποὺ μετεῖχαν στὸ συμβούλιο τῶν φεουδαρχῶν τοῦ Χάνδακα¹.
- 1370: ὁ Νικόλαος Carandino καὶ ὁ Νικόλαος Francisco διεκδικοῦν ἓνα ἀμπέλι στὸ χ. Δαφνές².
- 1378: ὁ Ἰωάννης Carandino, κάτοικος τοῦ χ. Selopulo, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα³.
- 1384: ἡ Ἀναστασοῦ Carandinopula ὀρίζεται μάρτυρας σὲ ὑπόθεση διεκδίκησης βιλλάνου⁴.
- 1449: ὁ σερ Γεώργιος Carandino ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁵.
- 1450: ὁ Γεώργιος Καραντηνὸς εἶναι ἔμπορος, κυρίως κρασιοῦ, στὴν Κρήτη⁶.
- 1462: ὁ Ἄγγελος Carandino ὀρίζεται πληρεξούσιος τοῦ ἱερομονάχου Νεῖλου Calossina, ἡγουμένου τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου Βροντησίου⁷.
- 1464: ὁ σερ Ἄγγελος Carandino καὶ ὁ σερ Ἀντώνιος Carandino ὑπογράφουν ὡς μάρτυρες σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.
- 1467: ὁ σερ Ἀντώνιος Carandino πουλᾷ μὲ πίστωση ὑφάσματα σὲ τρεῖς γνωστοὺς ζωγράφους τοῦ Χάνδακα⁹.
- 1468: ὁ νέος πληρεξούσιος τοῦ πατριαρχείου Φραγκίσκος de Matzabuffalo ὀφείλει νὰ εἰσπράξει τὰ χρέη τοῦ ποτὲ Γεωργίου Carandino, πρώην μισωτῆ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ λατινικοῦ πατριαρχείου στὴν Κρήτη, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος¹⁰.
- 1481: ὁ σερ Andreonus Karandino ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη¹¹.
- 1529: ὁ μαῖστρο Μιχάλης Καραντηνὸς ὀρίζεται στιμαδόρος (ἐκτιμητῆς) σὲ προικοσύμφωνο¹².
- 1536: ὁ Μανόλης Caradino περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹³.

1. Gerland, *Histoire de la noblesse*, σελ. 58.

2. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 47 ἀρ. 204.

3. "Ο.π., σελ. 210 ἀρ. 896.

4. "Ο.π., σελ. 197 ἀρ. 809.

5. Iorga, *Documents*, σελ. 109.

6. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 285 σημ. 48.

7. "Ο.π., σελ. 200.

8. "Ο.π., σελ. 263 ἔγγρ. ΙΔ' III.

9. Cattapan, *I pittori*, σελ. 251, 261 ἔγγρ. 16.

10. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 282-284 ἔγγρ. ΚΑ'.

11. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 45 ἔγγρ. 9.

12. Βισβίτζη, *Προικῶνα*, σελ. 96-97 ἔγγρ. 13.

13. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 319.

1576: ὁ Τζοάννε Carandino ἐκλέγεται γραφέας τῆς καστελλανίας τοῦ Belvedere *prima muda*¹.

1583: ἡ ντόνα Φιορέντζα Carandino καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ *fontego* τοῦ Χάνδακα². ὁ μισέρ Νικολός Corandino τοῦ ποτὲ σερ Φραντζέσκου περιλαμβάνεται στοὺς φεουδάρχες τῆς Σητείας, οἱ ὁποῖοι ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ συντηροῦν ὑποζύγια³.

16. Κασταμονίτης⁴, ἀπὸ τὴν Κασταμονή

1272: στὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Κασταμονίτου καταχωρίζεται ἐνάμισυ ἱππικὸ φέουδο, τὸ ὁποῖο ἔχει κληρονομήσει⁵.

1281: οἱ ἀδελφοὶ Μάρκος καὶ Φίλιππος Costamoniti, κάτοικοι Χάνδακα, ὑπόσχονται στὸ γαμπρό τους νὰ τοῦ πληρώσουν τὸ ὑπόλοιπο τῆς προίκας τῆς ἀδελφῆς τους Θεοδώρας⁶.

τέλη 13ου αἰ.- α' δεκαετία 14ου αἰ.: ὁ Μάρκος Castamoniti μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ πρεσβυτέρου Θεοδώρου Calopti⁷.

1300: ἡ Κυράννα Castamonitena, μεταπράτρια, κάτοικος Χάνδακα, δανεῖζει σιτάρι καὶ κρασί στὸν Μιχαήλ Μαρο, κάτοικο κάστρου Μονοφατσίου⁸.

1304: ὁ Φίλιππος Castamoniti, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει *colleganza* μὲ τὸν Μάρκο Selavo, τὸν Μάρκο Urso Buriola καὶ τὸν Νικόλαο Venetando, γιὸ τοῦ ποτὲ Ἀγγέλου Venetando, κατοίκους Χάνδακα⁹.

1315: ὁ παπα Ἰωάννης Castamoniti, κάτοικος τοῦ χ. Μακρυτοῖχος, ἔχει δανειστεῖ χρήματα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Quirino. *spatario*¹⁰.

1324: οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Νικόλαος Castamoniti καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ τους Furni Farenzo μνημονεύεται ὅτι δέχτηκαν ἔνοπλη ἐπίθεση¹¹.

1. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, Β, σελ. 170, 171 ἀρ. 191.

2. Ρ. Castofilaca, φ. 47^r.

3. "Ο.π., φ. 91^v.— Ξ η ρ ο υ χ ά κ η, Ἱστορικά σημειώματα, σελ. 123.— [Π α π α δ ά κ η], Castofilaca, σελ. 251

4. Βλ. Μ ο r i t z, ὕ.π., σελ. 36.— Π α π α δ η μ η τ ρ ί ο υ, ὕ.π., σελ. 728.— Β. Κ α τ σ α ρ ο ῦ, Ἰωάννης Κασταμονίτης. Συμβολή στή μελέτη τοῦ βίου, τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐποχῆς του, Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 76.

5. Χ α ι ρ έ τ η, Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα, σελ. 509.

6. Leonardo Marcello, σελ. 187-188 ἔγγρ. 561.

7. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, Κατάστιχο, σελ. 151 ἔγγρ. 19.

8. Pietro Pizolo, I, σελ. 39-40 ἔγγρ. 74. Πρβλ. Μ α λ τ έ ζ ο υ, Ἡ παρουσία τῆς γυναίκας, σελ. 76.

9. Pietro Pizolo, II, σελ. 170 ἔγγρ. 1063, 174 ἔγγρ. 1074.

10. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, Κατάστιχο, σελ. 155 ἔγγρ. 35.

11. Duca di Candia, Bandi, σελ. 154 ἔγγρ. 386.

17. Κομνηνός¹, από την Κόμνη Θράκης

1316-1319: ὁ παπα Κωνσταντίνος Comnino ἔχει δανειστεῖ ἀλεύρι ἀπὸ τὸν Κώστα Vilara, σιτάρι ἀπὸ τὸν ἐπίτροπο τοῦ Ματθαίου Raguseo καὶ χρήματα² (πρβλ. πῦδ κάτω, σελ. 309, λ. Raguseo).

1368: ὁ Σταμάτης Comnino εἶναι μεταξὺ ἐκείνων, ποὺ ἐπειδὴ ἔχουν ἀναλάβει νὰ σηκώνουν κάθε Τρίτη τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση περιπόλου³.

1453: ὁ Κωνσταντίνος καὶ ὁ Ἰσαάκιος Κομνηνοὶ περιλαμβάνονται στοὺς Κωνσταντινουπολίτες πρόσφυγες στὴν Κρήτη, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς βυζαντινῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τοὺς Τούρκους⁴.

1536: ὁ Νικολὸς Comino [Comnino;] περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν⁵.

1583: ὁ μαῖστρο Βασίλης Cominò [Comnino;] καταβάλλει *livello* γιὰ ἀποθήκη στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, ὁ Μανόλης Comino [Comnino;] *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα καὶ ὁ Γιάννης Comenò [Comnino;] *livello* γιὰ σπίτια στὸ Χάνδακα⁶.

1644: ἡ οἰκογένεια Cominò [Comnino;] συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁷.

1669: ὁ Ἰωάννης Κομνηνός [Κομνηνός;] καὶ ὁ Ζώρζης Κομνηνός [Κομνηνός;] περιλαμβάνονται στοὺς τιμαριούχους, οἱ ὅποιοι ἔλαβαν μέρος στὸ συμβούλιο τῆς κοινότητος τῆς Κρήτης, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους⁸.

18. Κουταγιώτης⁹, ἀπὸ τὴν Κιουτάχεια

1300: ὁ Ἰωάννης Pisano, ἐπονομαζόμενος Cutalioti [Cutaioti;], καὶ ὁ Μάρκος Romano, κάτοικοι Χάνδακα, πουλοῦν ἓνα βόδι στὸν Ἰωάννη de Porto, κάτοικο Χάνδακα· τὸν ἴδιο χρόνο ὁ γιὸς τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Catalioti [Cu-

1. Βλ. Ἀ μ ά ν τ ο υ, *Παρατηρήσεις*, σελ. 50 (= *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 261).— Τ ο ῦ Ἰ δ ι ο υ, *Ἡ καταγωγή τῶν Κομνηνῶν*, *Θρακικά* 10 (1938), σελ. 232-233.— Π ο λ έ μ η, *The Doukai*, σελ. 134 σημ. 1.— Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ί δ η, ὁ.π., σελ. 32, 37 καὶ σημ. 88.

2. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 156 ἔγγρ. 38, 158-159 ἔγγρ. 42-43.

3. S a n t s c h i, *Régestes*, σελ. 138 ἀρ. 298.

4. G e r l a n d, *Histoire de la noblesse*, σελ. 176 ἔγγρ. XXXV.

5. Π λ ο υ μ ί δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 303.

6. P. Castrolilaca, φ. 37^r, 46^v, 47^v.

7. Μ α ν ο ῦ σ α κ α, *Trivan*, σελ. 49.

8. G e r l a n d, *Histoire de la noblesse*, σελ. 154 ἔγγρ. XXVII.

9. Βλ. Ἀ λ ε ξ ί ο υ, *Πρόσφυγες*, σελ. 311-312.— Π α ν α γ ι ω τ ά κ η, *Μελετήματα*, σελ. 28 σημ. 4.

laioti;], Ἰωάννης Pissano, κάτοικος Χάνδακα, δανείζει στὸν Σήφη Selanus, κάτοικο κάστρου Adanati, πενήντα βόδια¹ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 260, λ. Pisano).

1301-1306: τὸ 1301 ὁ Ἰωάννης Cutaioti, κάτοικος Χάνδακα, νοικιάζει ἀπὸ τὸν Λεονάρδο Abramo, κάτοικο Χάνδακα, σπίτια στὸ Χάνδακα². τὸ 1306 μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Φιλίππου Calomega³.

1346-1355: τὸ 1346 ὁ Ματθαῖος Cutaioti πουλᾷ στὸν Τζαννάκη Σαχλίκη δύο ἀγελάδες· ἀπὸ τὸ 1350 ἔχει νοικιάσει τὰ σπίτια τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη στὸ Χάνδακα· τὸ 1355 ὁ Σαχλίκης τὸν ἐξοφλεῖ γιὰ πενήντα ὑπέρπυρα, τὰ ὁποῖα εἶχε πληρώσει στὸν Δομήνικο Bono⁴.

1355-1360: τὸ 1355 ὁ Νικόλαος Κουταγιώτης, κάτοικος Χάνδακα, ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Ματθαίου Ραγουζαίου, κατοίκου Χάνδακα, στὴν Κορώνη, μὲ πλοῖο πού μεταφέρει προϊόντα⁵. τὸ 1360 στὸν καπετάνιο/ἐμπορο Νικόλαο Κουταγιώτη χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴν Κορώνη, μὲ πλοῖο πού μεταφέρει προϊόντα⁶.

1357: ὁ Γεώργιος Cutaioti, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ἔχει συνεταιρικὰ μὲ τὸν Πέτρο Clarenicianus, κάτοικο βούργου Χάνδακα, ἓνα ἀμπέλι στὸ χ. Φοινικιά καὶ τοῦ ὑπενοικιάζει τὸ μερίδιό του ἀπὸ ἄλλο ἀμπέλι, στὸ ἴδιο χωριὸ⁷ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 200, λ. Clarenicianus).

1357: ὁ σερ Constancius Cutaioti ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.

1367: ὁ Ἀντώνιος Gradonico καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐγγυητὴς του Φραγκίσκος, γιοὶ τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, ὀφείλουν ἑκατὸ ὑπέρπυρα στὴ Σοφία, κόρη τοῦ ποτὲ Πέτρου Cutagioti⁹.

1369: ὁ Πέτρος Cutagioti ἔχει ἓναν σκλάβο Τάρταρο ὀνομαζόμενον Θεόδωρο, ὁ ὁποῖος μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹⁰.

1369-1370: τὸ 1369 ὁ Ἰωάννης Cutagioti τοῦ ποτὲ Ματθαίου ἐνάγει τοὺς καλογέρους Ἰωνὰ καὶ Θεοστήρικτο, γιὰ κατοχὴ γῆς στὸ χ. Pigadulia¹¹. τὸ 1370 ἀποφασίζεται νὰ πάρει ὁ Ἰωάννης τὸ μοναστήρι τῶν Ἀγίων Ἀπο-

1. Pietro Pizolo, I, σελ. 28 ἔγγρ. 47, 320 ἔγγρ. 705.

2. Benvenuto de Brixano, σελ. 42-43 ἔγγρ. 108-109.

3. Τσιρπανλή, *Κατάστιχο*, σελ. 160 ἔγγρ. 46.

4. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 42 καὶ σημ. 29, 44, 88 ἔγγρ. 4.2, 89 σημ. 2.—

Μανούσκακα—van Gemert, *Ὁ δικηγόρος*, σελ. 225 σημ. 42.

5. Γάσπαρη, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 297 πίν. 3α.

6. "Ο.π., σελ. 301 πίν. 3β.

7. Zaccaria de Fredo, σελ. 68-69 ἔγγρ. 94, 78-79 ἔγγρ. 109-110.

8. "Ο.π., σελ. 77 ἔγγρ. 106-107, 80 ἔγγρ. 112, 83 ἔγγρ. 118.

9. Santsehi, *Régestes*, σελ. 121 ἀρ. 138.

10. "Ο.π., σελ. 152 ἀρ. 443.

11. "Ο.π., σελ. 152 ἀρ. 435.

- στόλων στο παραπάνω χωριό, που κατείχε ο καλόγερος Νικόδημος και να σεβαστεί τα δικαιώματα του καλογέρου Ίωσήφ¹.
- 1370: ο Ίωάννης Cutagioti, κουρέας, που νοικιάζει το μαγαζί του ποτέ Έμμανουήλ Nani, στην πλατεία του Χάνδακα, μπορεί να έχει τη μυλόπετρα του στα ανατολικά του μαγαζιού του, παρά την αντίθεση των επιτρόπων του ποτέ Ανδρέα Traversario, κουρέα, που διεκδικούν το μέρος αυτό².
- 1370: η χήρα Έλενα Cutaiotti νοικιάζει την *canira* της στο Ξώπορτο του Χάνδακα³.
- 1386: ο Ίωάννης Cutaioti και ο Ανδρέας Paulopulo που είχαν πιστωτή τους τον Πέτρο Cipro, πτώχευσαν⁴.
- 14ος αι.: οικογένεια Κουταγιώτη και χήρα Κουταγιώτενα, «πολιτική» αναφέρονται στα ποιήματα του Στεφάνου Σαχλίκη⁵.
- 1434: Γεώργιος Cutagioti, γιός του ποτέ πρωτοπαπᾶ Μανόλη Cutagioti, και Γεώργιος Cutagioti, γιός του παπα Μιχάλη, ὀρθόδοξοι ἱερεῖς Χάνδακα⁶.
- 1558: ο παπα Μιχάλης Cutagioti, κάτοικος του χ. Σάρχος, λειτουργός τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας στο κάστρο Μαλεβιζίου, και τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου στο χ. Κάτω Ἀσίτες, περιλαμβάνεται στους σαράντα Ἑλληνες κληρικούς ἀπὸ τὰ χωριά του διαμερίσματος του Χάνδακα, που ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία του λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁷.
- 1564-1566: ο Μανόλης Κουταγιώτης του Παπανικόλα, νοτάριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα του νοταρίου Μιχαὴλ Μαρά⁸.
- 1583: η ντόνα Ἀθούσα, χήρα του Κωνσταντῆ Cutagioti, και ο Μιχαὴς Cutagioti εἶναι χρεῶστες στο *fontego* του Χάνδακα γιὰ τὸ 1581⁹.

19. Κύπρος, Κυπριώτης, Κυπραῖος. Κύπριος¹⁰ και Ντατζύπρης, ἀπὸ τὴν Κύπρο

1386-1393: τὸ 1386 ο Πέτρος Cipro χρωστᾶ χρήματα στὸν Ἰάκωβο Pasqua-

1. Ὁ.π., σελ. 45 ἀρ. 190-191, 49 ἀρ. 212.

2. Ὁ.π., σελ. 53 ἀρ. 226.

3. Μανούσακα - van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 225 σημ. 42.

4. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 246-247 ἀρ. 1136.

5. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 57 σημ. 103, 67, 68, 69, 72, 73, 74 σημ. 182.—

Μανούσακα - van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 225.— Παναγιωτάκη, *Μελετήματα*, σελ. 13 σημ. 2, 15 σημ. 1, 17, 25, 27, 28 και σημ. 4, 42, 43.

6. Παναγιωτάκη, *Μελετήματα*, σελ. 28 σημ. 4.

7. Τσιρπανλή, *Νέα στοιχεία*, σελ. 83, 104.

8. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 233 ἀρ. 28.

9. P. Castrolilaca, φ. 34^r.

10. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ἔ.π., σελ. 396.— Moritz, ἔ.π., σελ. 35 — Κοντοσόπουλου, *Les suffixes*, σελ. 108 σημ. 9, 113 και σημ. 23, 122.

- ligo¹. τὸ 1393 μαζί με ἄλλους ὀρκίζεται ὡς *capita creditorum* τοῦ Ἄνδρέα de Grimaldo².
- 1453: ἡ Μαρία, χήρα τοῦ Νικολάου Chiprioti, κάτοικος τοῦ χ. Chalogheri, βρίσκεται τώρα στὸ Χάνδακα³.
- 1497: ὁ «Μιχάλης ὁ Κυπριώτης, ὁ ἐργαστηριακὸς» κρατεῖ ὡς ἐνέχυρο, ἔναντι ἑννέα ὑπερπύρων, μιὰ κούπα ἕξι ὀγγιῶν τοῦ Γεωργίου de Cipris, γιοῦ τοῦ ποτε Ἰωάννη, κατοίκου Χάνδακα, ὁ ὁποῖος ζητᾷ στὴ διαθήκη του νὰ τοῦ ἐπιστραφεῖ ἡ κούπα⁴.
- 1499: ὁ Γεράσιμος Cipro, καλόγερος, ὡς οἰκονόμος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ στὸ Χάνδακα, θὰ παραλάβει ἀπὸ τὸ ζωγράφο Νικολὸ Riso κάτοικο βούργου Χάνδακα, εἰκοσιτέσσερες εἰκόνες, ὅταν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸ Σινᾶ⁵.
- 1532: ὁ Φραντζισκῆς Ντατζύπρης τοῦ ποτε Γεωργίου, κάτοικος Χάνδακα, συντάσσει τὴ διαθήκη του⁶.
- 1537-1541: τὸ 1537 ὁ σερ Παῦλος Dacipri ἐκλέγεται *coadjutor ordinarius cancellerie*⁷. τὸ 1541 ὁ σερ Παῦλος Dacypri, ὡς τώρα *coadjutor ordinarius cancellerie*, ἐκλέγεται *notarius ordinarius* στὴ θέση τοῦ ποτε Γεωργίου Priorti⁸.
- 1538: ὁ Μάρκος Ντουτζύπρης ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.
- 1538: ὁ Στέφανος Ντατσύπρης, νοτᾶριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹⁰.
- 1553-1569: ὁ Μανέας Ντατσύπρης, νοτᾶριος Χάνδακα, ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαήλ Μαρά¹¹.
- 1573: ὁ Μανόλης Dacipri ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ Γεωργίου Rodio, ἀπὸ τὸ Καστέλλι Πεδιάδας, στὰ Κύθηρα γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς¹² (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 222, λ. Rodio).
- 1574: ὁ σερ Ἀντώνιος Dacipri τοῦ Τζουάννε ἐκλέγεται *sanser ordinario ἢ messitar*¹³.

1. Santschi, *Règestes*, σελ. 246-247 ἀρ. 1136.
2. "Ο.π., σελ. 323 ἀρ. 1450.
3. Iorga, *Documents*, σελ. 109.
4. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθήκαι*, σελ. 664-668 ἔγγρ. 9.
5. Cattapan, *Nuovi elenchi*, σελ. 213-214 ἔγγρ. 9.—Τοῦ Ἰδίου, *I pittori*, σελ. 253, 265-266 ἔγγρ. 27.
6. Bakker-van Gemert, *Οἱ διαθήκες*, σελ. 73-74 ἔγγρ. 24, 74-75 σημ. 2-3.
7. Καραπιδάκη, Α, σελ. 3 ἀρ. 12.
8. "Ο.π., σελ. 79 ἀρ. 247.
9. Κισκήρα, *Σύμβασις μαθητείας*, σελ. 15 ἔγγρ. Β'.
10. Μέτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 234 ἀρ. 69.
11. "Ο.π., σελ. 234 ἀρ. 72.
12. Καραπιδάκη, Β, σελ. 97 ἀρ. 30.
13. "Ο.π., σελ. 127 ἀρ. 111.

- 1575: ὁ Τζουάν Dacipri παρίσταται σὲ συνάντηση τῶν cittadini, σχετική μὲ τὴ διάθεση σιταριοῦ¹.
- 1577: ὁ Ἀνδρέας Ντατζύπρης, τζαγγάρης, τοῦ ποτὲ μαῖστρο Σταυριανοῦ, κά- τοικος Χάνδακα, ὡς βαρδιάνος τῆς *Scuola* τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν τζαγ- γάρων, παραλαμβάνει μέρος τῆς δωρεᾶς, πού ὁ ποτὲ μαῖστρο Γεώργης Γα- βαλάς, λεγόμενος Μπεφάνης. τζαγγάρης, εἶχε κληροδοτήσει στὴν ἀδελ- φότητα².
- πρὶν ἀπὸ τὸ 1578: ὁ Μένεγος Ντατσούπρης ἀναφέρεται στὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Μιχαὴλ Μαροῦ³.
- 1578-1580: τὸ 1578 ὁ Τζώρτζης Ciprian καὶ ὁ Μανόλης Valente ἐκλέγονται ἔκτακτοι ἀναπληρωτές⁴· τὸ 1580 ὁ Τζώρτζης Cyprian τοῦ Ματθαίου ἐκλέ- γεται τακτικὸς ἀναπληρωτῆς⁵.
- [1580]: ὁ σερ Τζώρτζης Ciprian ἐκλέγεται *scrivano alle querimonie*⁶.
- 1589-1605: Γεώργιος Ciprian, νοτάριος Χάνδακα⁷.
- 1590-1607: μαῖστρο Τζώρτζης Ντατζύπρης τοῦ μαῖστρο Λορέντζου, ζωγράφος Χάνδακα⁸.
- 1597: ὁ Τζουάννες Ντατζύπρο τοῦ ποτὲ Γιακούμου ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξι⁹.
- 1599: ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Τατζύπρης τοῦ ποτὲ Χουσταφῆ, ἀπὸ τὸ χ. Βόρους Ρεθύμνου, συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ ὁ γιὸς του Χουσταφῆς τὴ Ζαμπέτα, κόρη τοῦ Γεωργιλᾶ Βαρούχα, τοῦ ποτὲ Κωνσταντῆ, λεγόμενου Σταθό- πουλου, ἀπὸ τὸ χ. Μοναστηράκι¹⁰.
- 16ος αἰ.: ὁ Αὐγουστίνος Τατζύπρης μπορεῖ νὰ χειροτονηθεῖ ἱερέας, σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ πνευματικοῦ Ἰωάνη Κυνηγοῦ, πού κατοικεῖ στὸ μονα- στήρι τῆς Κυρίας Διαβατηνῆς¹¹.
- 1606: στὸν Ἀνδρέα Κυπριώτη καὶ ἄλλους, ἔχει ἐγγυηθεῖ ὁ μαῖστρο Γιάννης Καφάτος, γιὰ τὸ μαῖστρο Μάρκο Βλαστό, «χαρκιά»¹².

1. "Ο.π., σελ. 153 ἀρ. 151.

2. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 290-291 ἔγγρ. XXXIX.

3. "Ο.π., σελ. 302.

4. Καραπιδάκη, Β, σελ. 241 ἀρ. 353.

5. "Ο.π., σελ. 269 ἀρ. 463

6. Καραπιδάκη, C, σελ. 271 ἀρ. 1.

7. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 80.—Μοάτσου, *Ἀνέκδοτος κατάλογος*, σελ. 303.—Εὐαγγελάτου, *Χορτάσις*, σελ. 190, 199, 224 ἔγγρ. 12

8. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 185 ἀρ. 43.—Καζανάκη- Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 230-231 ἀρ. 58.

9. Βισβίτζη, *Ηρωικῶνα*, σελ. 104-105 ἔγγρ. 17.

10. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 64-65 ἔγγρ. 44.

11. Μανούσακα, *Χειροτονία*, σελ. 328-329 ἔγγρ. Δ', 329 σημ. 8.

12. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 382 ἔγγρ. 412.

- 1607: ὁ παπα Ἄγουστῆς Ντατζύπρης, τοῦ ποτέ παπα Ἰωάννη, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ προικοσύμφωνο¹.
- 1608: ἡ Ἀνέζα, χήρα τοῦ ζωγράφου Τζώρτζη Ντατζύπρη καὶ κόρη τοῦ ποτέ Ἰωάννη Ρουχάστη, ἐξουσιοδοτεῖ τὴν γιαγιά της Μαριέττα Ἀσπράδαινα, γιὰ ὑπόθεσή της².
- 1634: ὁ Δομήνικος Dacipro τοῦ ποτέ Ἀλβίζε ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη³.
- 1635-1636: ὁ Κυριάκος Ντατζύπρο τοῦ ποτέ Φραντζέσκου συμμετέχει ὡς τρίτος ἑταῖρος καὶ πωλητὴς σὲ ἑταιρεία πού συστήνουν ὁ ζωγράφος Δημήτρης Σαβαστὸς μὲ τὸν Ἀντώνη Τζαφουρόπουλο τοῦ ποτέ Βιτζέντζου⁴.
- 1638: ὁ Μανόλης Ντατζύπρης, λεγόμενος Σπεράτζης, καὶ ὁ Κωνσταντῆς Φράγγος τοῦ Γιωργίτζη, κασελάρης, ἰδρύουν «συντροφία»⁵.
- 1643: ὁ «εὐλαβὴ αφεντὴ πατερας ὁ Κυπριος» ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ προικοσύμφωνο⁶.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Dacipri συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁷.
- 1645-1655: Αὐγουστίνος (da) Cipri, νοτάριος Χάνδακα⁸.
- 1646: ὁ Γιαννάς Ντατζύπρης, λεγόμενος Σπεράντζας, ζωγράφος, τοῦ ποτέ Ἀντωνῆ, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.

20. Παλατιανός, ἀπὸ τὰ Παλάτια (= Μίλητο)

- 1320: ὁ Βασίλης Palaciano δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξασκήσει ξανά τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κρεοπώλη¹⁰.
- 1375: ὁ Ἐμμανουὴλ Palatiano, βυρσοδέψης, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹¹.
- 1393: στὸν Γεώργιο Palatiano, γιὸ τοῦ ποτέ πρεσβυτέρου Cista, κάτοικο

1. Θ. Δετοράκη, Ἀνδρέας Ἀμοραῖος, ἄγνωστος πρωτοπαπᾶς τοῦ Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἑλληνικὰ ἔγγραφα, Κρητικὴ Ἔστια περ. Δ' 1 (1987), σελ. 127-129 ἔγγρ. 3, 132 σημ.

2. Καζανάκη - Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 231.

3. Ὁ.π., σελ. 261-262 ἔγγρ. Γ'.

4. Ὁ.π., σελ. 241.

5. Κωνσταντοῦδάκη, Μαρτυρίες, σελ. 115-117 ἔγγρ. Ζ'.

6. Βισβίτζη, Προικῶα, σελ. 109-110 ἔγγρ. 21.

7. Μανούσακα, Trivan, σελ. 50.

8. Θεοτόκη, Εἰσαγωγή, σελ. 80.— Μοάτσου, Ἀνέκδοτος κατάλογος, σελ. 304.— Δετοράκη, Διδακταλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις, σελ. 250.

9. Καζανάκη - Λάππα, Οἱ ζωγράφοι, σελ. 230 ἀρ. 57.

10. Duca di Candia, Bandi, σελ. 106 ἔγγρ. 287.

11. Santschi, Régestes, σελ. 182 ἀρ. 712.

- τοῦ χ. Lauta, χορηγεῖται ἄδεια νὰ ταξιδέψῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ Γεωργίου Bevardo¹.
- 1416: ὁ Λέος Palatiano, κάτοικος τοῦ χ. Grines, μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη².
- 1459: ὁ Allfius Palatiano ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη³.
- 1583: ὁ σερ Γιάννης Appalatiano καταβάλλει *livello* γιὰ τὸν τόπο ποῦ τοῦ ἔχει παραχωρηθεῖ στὰ Χανιά⁴.

21. Πολίτης⁵, ἀπὸ τὴν Πόλη (= Κωνσταντινούπολη)

- 1299: ὁ Ἰωάννης Politi, πρῶην βιλλάνος τοῦ Ματθαίου Mesano, περιλαμβάνεται στοὺς ἑκατὸ ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν πρῶτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη⁶. ὁ Γεώργιος, ὁ Ἀντώνιος, καὶ ὁ Ἰωάννης Politi, γιοὶ τοῦ ποτὲ Λεωνῆ Politi, ὁ Νικόλας καὶ ὁ Ἐμμανουήλ Politi, γιοὶ τοῦ ποτὲ Λεωνῆ Politi καὶ ὁ Μιχάλης Politi, γιὸς τοῦ ποτὲ Γεώργη Politi, περιλαμβάνονται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς ἴδιας συνθήκης⁷.
- 1300: ὁ Νικόλαος Politi, κάτοικος τοῦ χ. Ἐπισκοπὴ Χερσονήσου, ἀναγνωρίζει ὅτι ὀφείλει κρασί στὸν Λεονάρδο Bonhomo, παπουτσή, κάτοικο Χάνδακα⁸.
- 1304: ὁ Γεώργιος Politi, ἐπονομαζόμενος Scarlato, κάτοικος κάστρου Ρεθύμνου, ὑπενοικιάζει ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Trivisano Tolomio, κάτοικο τοῦ χ. Ἀστρακοί, γῆ στὸ χ. Su Funare, τὸ ὁποῖο ὁ Trivisano εἶχε νοικιάσει ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Cornario Cornarolo⁹ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 271, λ. Trivisano).
- 1320: κάποιος Politi ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποῦ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μουγλινού, στὸν παλαιὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα¹⁰.
- 1380: ὁ Ἰωάννης Politi μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹¹.

1. "Ο.π., σελ. 325 ἀρ. 1466.

2. I o r g a, *Documents*, σελ. 93.

3. "Ο.π., σελ. 113.

4. P. Castrolilaca, φ 131^v.

5. Βλ. Κ ο ν τ ο σ ὄ π ο υ λ ο υ, *Les suffixes*, σελ. 106 σημ. 2.— Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ - λ ῖ δ η, ὁ.π., σελ. 25 σημ. 44, 36.

6. Μ έ ρ τ ζ ι ο υ, *Συνθήκη*, σελ. 276 ἀρ. 25.

7. "Ο.π., σελ. 281.

8. Pietro Pizolo, I, σελ. 127 ἔγγρ. 261.

9. Pietro Pizolo, II, σελ. 69 ἔγγρ. 838.

10. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 216 ἔγγρ. 1261.

11. S a n t s e h i, *Régestes*, σελ. 223 ἀρ. 1016.

- 1393: ὁ Ἑβραῖος Μωυσῆς Politi μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹.
- 1420: ὁ Θόδωρος Politi μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ Ξένου Μορφηνοῦ Φιλοκάναβου πού εἶχε πτωχεύσει².
- 1536: ὁ Κωνσταντῆς Politi ἀναφέρεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν³.
- 1536-1579: μαῖστρο Πέτρος Πολίτης, τοῦ μαῖστρο Φραντζέσκου, ζωγράφος Χάνδακα⁴· τὸ 1554 ὁ Πέτρος Πολίτης, ζωγράφος καὶ δάσκαλος, ἔχει φτιάξει δύο εἰκονίσματα, τὰ ὁποῖα πληρώνει ὁ καλόγερος Ἰωαννίκιος ἐπνομαζόμενος Ἀμαργιανίτης, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (ἢ Φανερωμένης) στὸ χ. Φουρνὴ Μιραμπέλλου⁵ (πρβλ. πιὸ πάνω, σελ. 154, λ. Ἀμαργιανίτης).
- 1548: ὁ παπα Politi, λειτουργὸς τῶν ἐκκλησιῶν Κερα-Πολίτισσας καὶ Προφήτη Ἡλία στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα, περιλαμβάνεται στοὺς ἐνενήντα Ἑλληνες κληρικούς πού ὑπάγονται στὴ δικαιοδοσία τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης⁶.
- 1551: ὁ Γεώργης Πολίτης, τσαγγάρης, ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁷.
- 1583: ἡ Λαμπρὴ Politi καταβάλλει *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα καὶ ὁ Νικολὸς Politi *livello* γιὰ κατάστημα στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁸· ὁ σερ Πιέρος Polliti εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν⁹.
- 1587: ἡ Πανταλέα, κόρη τοῦ ποτὲ μαῖστρο Πιέρου Πολίτη, πουλᾷ στὸν Γεώργιο Cloza, ζωγράφου, τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα, τὸ ἕνα τρίτο σπιτιῶν στὸ Χάνδακα, στὴν ἐνορία τῆς Παναγίας Ὁδηγήτριας¹⁰.
- 1587: μετ' αἴτηση τῆς Ἀθούσας, κόρης, ἐπιτρόπου καὶ κληρονόμου τοῦ ποτὲ μαῖστρο Πιέρου Πολίτη, ζωγράφου, ὑποχρεώνεται ὁ ζωγράφος Τζώρτζης Κλόντζας νὰ μὴ δώσει τὰ χρήματα πού σκοπεύει νὰ καταβάλλει γιὰ τὴν

1. Ὁ.π., σελ. 323 ἀρ. 1452.

2. Μανούσακα, *Νέα ἀνέκδοτα*, σελ. 430 ἔγγρ. 15.

3. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 304.

4. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα* σελ. 257 ἀρ. 27, 284-286 ἔγγρ. XXXI-XXXII.— Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 113, 121 ἀρ. 43.— Κωνσταντοῦδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 353 ἀρ. 77.— Τῆς Ἰδίας, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 159, 174-175 ἀρ. 24, 191 ἔγγρ. Δ'.

5. Παλιούρα, *Ἡ ζωγραφικὴ*, σελ. 113.

6. Τσιρπανλῆ, *Νέα στοιχεῖα*, σελ. 84, 99 ἔγγρ. Ε'.

7. Μέρτζιου, *Σταχνολογήματα*, σελ. 269 ἔγγρ. XVI.

8. P. Castrolifaca, φ. 38^v, 40^r.

9. Ὁ.π., φ. 137^v.

10. Παλιούρα, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας*, σελ. 41-42 ἔγγρ. VI.— Κωνσταντοῦδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 174-175.

ἀγορά σπιτιοῦ στὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα, στὴν ἐνορία τῆς Παναγίας τῆς Ὀδηγήτριας, ποὺ ἀνῆκε στὸν ποτὲ πατέρα τῆς· λίγο ἀργότερα ὁ Κλόντζας ὑποχρεώνεται νὰ ἀδειάσει τὸ δωμάτιο ποὺ κρατεῖ σὲ σπίτι τῆς Ἀθούσας Πολίτη καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς¹.

1594: ὁ Μαρῆς Κουρῆνος τοῦ ποτὲ μισέρ Ἰάκουμου, κάτοικος Κάστρου, παραχωρεῖ στὸν ἱερομόναχο Ναθαναήλ Πολίτη τὸ μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου *κρασμένον Γερανότισα*².

1641: ὁ μαῖστρο Νικολὸς Politi τοῦ ποτὲ Μιχελῆ, ἀπὸ τὸ Χάνδακα, κατασκευαστῆς κασελῶν, μνημονεύεται σὲ νοταριακὴ πράξη³.

μετὰ τὸ 1669: ὁ Γεώργης Πολίτης Μπλαβάς, ὁ Δημήτρης Πολίτης Μπλαβάς καὶ ὁ Νικολὸς Πολίτης εἶναι μεταξὺ τῶν Κρητικῶν ποὺ μετανάστευσαν στὴ Ζάκυνθο, μετὰ τὴν πτώση τοῦ Χάνδακα στοὺς Τούρκους⁴.

22. Ραγουζαῖος, ἀπὸ τὴ Ραγούζα

1271: ὁ Gervasius Raguseo, κάτοικος βούργου Χάνδακα, ὀφείλει στὸν Ἑβραῖο Salomoni, γιὸ τοῦ ποτὲ Sambati, κάτοικο Χάνδακα, δέρματα κριαριῶν ἀξίας τεσσάρων ὑπερπύρων⁵.

1271-1281: τὸ 1271 καὶ 1279 ὁ Πέτρος Raguseo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁶· τὸ 1281 ὁ Πέτρος Raguseo, κάτοικος Χάνδακα, δίνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη στὸν Rambaldo⁷.

1271: ὁ Συμεὼν Raguseus, κάτοικος βούργου Χάνδακα, δανεῖζεται ἄτοκα χρήματα ἀπὸ τὴ Μαρία, χήρα τοῦ Βαρθολομαίου Franco, κάτοικο Χάνδακα⁸.

1279: ὁ Raguseo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη⁹.

1281-1300: τὸ 1281 ὁ Ἰωάννης Raguseo, νόθος γιὸς τοῦ ποτὲ Μαρίνου Raguseo, κάτοικος κάστρου Belvedere, δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Μανουήλ Μαζαμόρδι, κάτοικο Χάνδακα¹⁰· τὸ 1300 παίρνει χρήματα ἀπὸ τὸν Λεονάρδο Marescalcho, κάτοικο Χάνδακα, μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἐπιστρέψει σὲ καθορισμένο χρόνο ποσότητα σιταριοῦ¹¹.

1. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 169-170.

2. Κωνσταντουδάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 38 σημ. 5 τῆς σελ. 37

3. Ὁ.π., σελ. 114 σχόλια.

4. Ζώη, *Κρητες πρόσφυγες*, σελ. 346.

5. Pietro Scardon, σελ. 16-17 ἔγγρ. 37.

6. Ὁ.π., σελ. 35 ἔγγρ. 86, 73 ἔγγρ. 195-196, 167 ἔγγρ. 451.— Leonardo Marcello, σελ. 45 ἔγγρ. 116.

7. Leonardo Marcello, σελ. 188 ἔγγρ. 562.

8. Pietro Scardon, σελ. 150-151 ἔγγρ. 408

9. Leonardo Marcello, σελ. 12 ἔγγρ. 18.

10. Ὁ.π., σελ. 181 ἔγγρ. 538.

11. Pietro Pizolo, I, σελ. 93-94 ἔγγρ. 193.

- 1300: ὁ Ἀντώνιος Raguseo, κουνιάδος τοῦ Νικήτα Mauroiani, εἶχε δανειστεῖ χρήματα ἀπὸ τὸν Ἰάκωβο Mudacio, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δανεῖζεται χρήματα τώρα ὁ Mauroiani, μὲ τὸς ἴδιους ἔρους¹.
- 1300, 1304: ὁ Bontempus Raguseo, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται σὲ νοταριακὲς πράξεις².
- 1300-1301: ὁ Ματθαῖος (Mapheus) Raguseo ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις³, εἶχε φυτέψει σὲ γῆ τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τοῦ Χάνδακα, πού βρίσκεται στὸ χ. Μαραθίτης, ἀμπέλι τὸ ὁποῖο τώρα ἡ ἀδελφὴ Μαρία Albo, ἡγουμένη τοῦ μοναστηριοῦ, τὸ νοικιάζει στὸν Μάρκο Caucio, κάτοικο Χάνδακα⁴, καὶ παίρνει ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη ἀπὸ τὴ Μαρία, χήρα καὶ ἐπίτροπο τοῦ Φραγκίσκου Pasqualigo, γιὰ πληρωμὴ ἐνοικίου τριῶν μερῶν τοῦ χ. Μαράθι⁵.
- 1301: ὁ Slavulino de Canale παραχωρεῖ στὸν Νικόλαο Raguseo, κάτοικο τοῦ χ. Ροτάσι, ἓναν βιλλάνο του ὀνομαζόμενο Γεώργιο Diaconopulo, γιὰ τὸ χ. Ξηρολιά⁶.
- 1301: ὁ Λεονάρδος Raguseo καὶ ὁ Μάρκος Selavo, κάτοικοι Χάνδακα, ἀγοράζουν τρεῖς ὄνους ἀπὸ τὸν Μάρκο Bello καὶ τὸν Μιχαῆλο Talasino, κατοίκους Χάνδακα⁷.
- 1302-1315: τὸ 1302 ὁ Ἰάκωβος Raguseo καὶ ὁ Μαρίνος Balbo, γιὸς τοῦ ποτὲ Ἰακώβου Balbo, κάτοικοι Χάνδακα, ἀγοράζουν ἓνα ἄλογο ἀπὸ τὸν Λεονάρδο Maçamano, κάτοικο Χάνδακα⁸. τὸν ἴδιο χρόνον ὁ Ἰάκωβος πούλαε σιτάρι στὸν Βαρθολομαῖο Çanchani, κάτοικο Belvedere, καὶ στὸν Γεώργιο Lunbino, κάτοικο Βασιλικῆς, πού θὰ ἐξοφλήσουν ἀργότερα τὸ ἀντίτιμο⁹. τὸ 1315 μνημονεύεται ὡς δανειστὴς τοῦ παπα Νικηφόρου Garguli¹⁰.
- 1305: ὁ Λεονάρδος Raguseo, κάτοικος τοῦ χ. Ἅγιος Ἰωάννης de lo Scalani τοῦ εὐγενῆ Α. Gradonico, δανεῖζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Ἐβραῖο Samargia, γιὸ τοῦ ποτὲ Helingiaghi Rodhodhi, κάτοικο Χάνδακα¹¹.

1. "Ο.π., σελ. 101 ἔγγρ. 209.

2. "Ο.π., σελ. 69-70 ἔγγρ. 139, 70-71 ἔγγρ. 141, 88 ἔγγρ. 182, 91-92 ἔγγρ. 190, 132 ἔγγρ. 274, 137 ἔγγρ. 287, 144-145 ἔγγρ. 306-307, 149-151 ἔγγρ. 318-322.— Pietro Pizolo, II, σελ. 42-43 ἔγγρ. 778, 45 ἔγγρ. 784, 61-62 ἔγγρ. 822, 65-66 ἔγγρ. 829, 88 ἔγγρ. 879, 125 ἔγγρ. 965.

3. Pietro Pizolo, I, σελ. 13 ἔγγρ. 14-15.— Benvenuto de Brixano, σελ. 53-54 ἔγγρ. 140.

4. Pietro Pizolo, I, σελ. 76 ἔγγρ. 153.

5. "Ο.π., σελ. 167-168 ἔγγρ. 360.

6. Benvenuto de Brixano, σελ. 56-57 ἔγγρ. 148.

7. "Ο.π., σελ. 85 ἔγγρ. 231.

8. "Ο.π., σελ. 187 ἔγγρ. 519.

9. "Ο.π., σελ. 199 ἔγγρ. 551.

10. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 155 ἔγγρ. 35.

11. Pietro Pizolo, II, σελ. 219 ἔγγρ. 1182.

- 1305: ὁ Στέφανος Raguseo, κάτοικος κάστρου Chile, ὁμολογεῖ ὅτι ὀφείλει στὸν Ἰωάννη Francisci, κάτοικο Χάνδακα, μέρος τῆς προίκας τῆς συζύγου τοῦ τελευταίου καὶ ἀνεψιᾶς τοῦ Στεφάνου¹.
- 1315-1320: τὸ 1315 ὁ Μάρκος Raguseo μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Ἐμμανουὴλ Pendidari². τὸ 1320 καταθέτει ὅτι στὸ χ. Κάτω Μαραθίτης, ποὺ ἔχει νοικιάσει ἀπὸ τὸ Κοινό, ὑπάρχουν οἱ ἐκκλησίες Ἁγίος Ἰωάννης, τὴν ὁποία εἶχε κτίσει πρὶν ἀπὸ τριάντα δύο χρόνια ὁ πατέρας του, καὶ Παναγία, παλαιὰ ἐκκλησία, ποὺ εἶχε ξαναχτιστεῖ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ, πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια³.
- 1319-1323: τὸ 1319 ὁ ἐπίτροπος τοῦ Ματθαίου Raguseo μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Κωνσταντίνου Comnino⁴ (πρβλ. πῦδ πάνω, σελ. 299, λ. Comnino): στὰ χρόνια 1321-1323 οἱ κληρονόμοι τοῦ ποτέ Ματθαίου Raguseo κατέχουν τὸ χ. Μαραθίτης, ποὺ ἀνήκει στὸ Κοινό καὶ θὰ παραχωρηθεῖ στὸ λατίνο ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης⁵.
- 1355-1359: τὸ 1355 καὶ τὸ 1359 στὸν καπετάνιο/ἔμπορο Ματθαῖο Ραγουζαῖο, κάτοικο Χάνδακα, χορηγοῦνται ἄδειες νὰ μεταβεῖ στὴν Κορώνη, μὲ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν προϊόντα⁶. τὸ 1355 ὁ Ματθαῖος Ραγουζαῖος, κάτοικος Χάνδακα, ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση στὴν Κορώνη τῶν καπετάνιων/ἐμπόρων Θεοδώρου Στραγαλαῖ καὶ Γουλιέλμου, ράφτη, ἀπὸ τὴν Κορώνη, μὲ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν προϊόντα⁷. τὸ 1356 ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση στὴν Κορώνη τῶν καπετάνιων/ἐμπόρων Γεωργίου Κασίση, Νικολάου Κυπαρισσιώτη, βαρκάρη, καὶ Γεωργίου Πολίτη, ἀπὸ τὴν Κορώνη, μὲ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν προϊόντα⁸. τὸ 1359 ἐγγυᾶται γιὰ τὴ μετάβαση τοῦ καπετάνιου/ἐμπόρου Μιχαλέτου Padavano στὴν Κορώνη, μὲ πλοῖο ποὺ μεταφέρει προϊόντα⁹.
- 1363: ὁ Γεώργιος Ragouseos περιλαμβάνεται στοὺς δέκα Ἑλληγνες ποὺ μετεῖχαν στὸ συμβούλιο τῶν φεουδαρχῶν τοῦ Χάνδακα¹⁰.

1. Ὁ.π., σελ. 228 ἔγγρ. 1202.

2. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 156 ἔγγρ. 37.

3. Ὁ.π., σελ. 267-268 ἔγγρ. 2011-IV.

4. Ὁ.π., σελ. 158 ἔγγρ. 42.

5. Σ π α ν ἄ κ η, *Συμβολή*, σελ. 273, 284.— Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 297-298 ἔγγρ. 239, 302 ἔγγρ. 240.

6. Γ ἄ σ π α ρ η, *Ναυτιλιακὴ κίνηση*, σελ. 297 πίν. 3α, 299 καὶ 301 πίν. 3β, 306 σημ. 18.

7. Ὁ.π., σελ. 297 πίν. 3α, 307 καὶ σημ. 25.

8. Ὁ.π., σελ. 297 πίν. 3α.

9. Ὁ.π., σελ. 300 πίν. 3β.

10. Gerland, *Histoire de la noblesse*, σελ. 64.

- 1368: ὁ Ἰωάννης Raguseo, κάτοικος τοῦ χ. Varea, κατηγορεῖται ὅτι τραυματίσε τὸν Γιάννη Crusso, κάτοικο τοῦ χ. Andri¹.
- 1368: ὁ Μιχαήλ Raguseo, ἐπονομαζόμενος Βασίλειος, εἶχε ἀγοράσει ἀμπέλι στὸ χ. Ἅγιος Βλάσης, ἀπὸ τὸν Γεώργιο Borgognono, κάτοικο τοῦ χ. Στεργιανό· ἡ πώληση ἀκυρώνεται².
- 1372: ὁ Γεώργιος Raguseo ὀρίζεται ἐκτιμητῆς σὲ νοταριακὴ πράξις³.
- 1378: ὁ Γεώργιος Raguseo, κάτοικος τοῦ χ. Καλέσια, κατηγορεῖται ὅτι τραυματίσε τὸν Ἐμμχνουήλ Darmaro, ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριό⁴.
- 1393: σύμφωνα μὲ ἐγγραφο (1392) ποῦ ἔχει ἡ calogrea Ragusena, ὁ Γεώργιος Raguseo τῆς χρωστᾶ ἐξήντα ὑπέρπυρα *pro embatichi* δύο ἀμπελιῶν ποῦ τοῦ εἶχε πουλήσει⁵.
- 1395: ἡ Μαρούλα Raguseo, χήρα τοῦ Ἰωάννη, παραφρόνησε καὶ ὁ ἀδελφός της Ἀνδρέας Garguli διορίζεται ἐπίτροπός της⁶.
- 1417: ὁ Zanachius Raguseo ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξις⁷.
- 1452-1453: ὁ Πέτρος Raguseo ἀναγράφεται σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.
- 1500: ἡ Μαρία Ραγουζόναινα κληρονομεῖ δεκαπέντε ὑπέρπυρα ἀπὸ τὸ θεῖο της Ἰωάννη Κωστομοίρη, πρωτοψάλτη, σύμφωνα μὲ τὴ διαθήκη του⁹.
- 1536: ὁ μαῖστρο Τζαννῆς Araguseo καὶ ὁ Γεώργης Araguseo ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Curcurioti¹⁰.
- 1574-1616: τὸ 1574 ὁ σερ Τζουάν Raguseo ἐκλέγεται *scrivan alla giustizia alle absentie*, στὴ θέση τοῦ σερ Τζουάν Mussuro¹¹. τὸ 1578 ὁ σερ Ἡλίας Melissino, *nodaro all'ufficio della justitia*, ζητᾶ νὰ ἀναπληρωθεῖ ἀπὸ τὸν σερ Τζουάν Araguseo τοῦ ποτὲ Λέου¹². τὸ 1583 ὁ Τζουάν Rausso [Rauseo;] μνημονεύεται ὡς χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα¹³. τοῦ Ἰωάννη Arauseo, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατὰστικα τῶν χρόνων 1585-1616¹⁴.

1. Santschi, *Régestes*, σελ. 131 ἀρ. 218.

2. Ὁ.π., σελ. 20 ἀρ. 86.

3. van Gemert, *Σαχλίης*, σελ. 103-105 ἔγγρ. 7.5.

4. Santschi, *Régestes*, σελ. 208 ἀρ. 877.

5. Ὁ.π., σελ. 319 ἀρ. 1428.

6. Ὁ.π., σελ. 374 ἀρ. 1715.

7. Iorga, *Documents*, σελ. 93.

8. Ὁ.π., σελ. 107, 109.

9. Σάθα, *Κρητικαὶ διαθῆκαι*, σελ. 676-677 ἔγγρ. 14.

10. Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 331.

11. Καραπιδάκη, Β, σελ. 118 καὶ 120 ἀρ. 92.

12. Ὁ.π., σελ. 240 ἀρ. 351.

13. P. Castrolilaca, φ. 52^r.

14. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 78.—Μοάτσου, Ἐνέκδοτος κατάλογος, σελ.

- 1584: ὁ Τζώρτζης Raguseo, ποῦ ὑπηρετοῦσε στήν καγκελλαρία, ἐκλέγεται *coajutor sopranumerario*¹.
- 1586: ὁ σερ Τζουάννε Rauseo ζητᾶ ἀπὸ τὸ δούκα νὰ αὐξήσει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀναπληρωτῶν, στή θέση τῶν *signori di notte*².
- 1593: ὁ νοτάριος Νικολὸς Raguseo, θὰ συντάξει τὴν πράξη ἀνάληψης τῶν καθηκόντων τοῦ Ἄλβιζε Pasqualigo τοῦ Τζουάννε, ποῦ ἐκλέχτηκε *scrivan sopra l'armamento*, στή θέση τοῦ Ὀνουφρίου Guri, ποῦ εἶχε πεθάνει³.
- 1597: ἡ Μαρία Ραγουζοπούλα, χήρα τοῦ Μανόλη Τριβιζᾶ, πουλᾶ στὸν μαῖιστρο Γεώργη Πάντιμο διάφορα δένδρα, ποῦ βρίσκονται στήν καβαλλαρία τῶν Βολιωτῶν, *κρασμένα στο Μολιβέα*⁴ (πρβλ. πῶ πάνω, σελ. 277, λ. Τριβιζᾶς).
- 1625: ὁ Τζώρτζης Ἀραουζέο, ἐπονομαζόμενος Steliano *il collonelo*, τοῦ ποτὲ Λέου, συντάσσει τὴ διαθήκη του, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἀφήνει κληροδότημα στήν ἀδελφότητα τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ τῶν ζωγράφων, γιὰ νὰ προικίζονται μὲ κλήρωση κόρες τῶν ζωγράφων-μελῶν τῆς ἀδελφότητος καθὼς καὶ στήν ἀδελφότητα τοῦ Ἁγίου Ἡλίας τῶν μουράρων, γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ⁵.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Rauseo συγκαταλέγεται στοὺς *cittadini* καὶ τοῦ Χάνδακα καὶ τῶν Χανιῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁶.

23. Σκουτάριος καὶ Σκουταριώτης⁷. ἀπὸ τὸ Σκούταρι (— Χρυσόπολη)

- 1271: ὁ Raynerio Scutario, κάτοικος Χάνδακα, μνημονεύεται σὲ νοταριακὲς πράξεις⁸.
- 1301-1302: ὁ Ἰάκωβος Scutario ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις⁹.
- 1304: ὁ Νικόλαος Scutari(us) ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὲς πράξεις¹⁰.
- 1378: ὁ Ἐμμανουήλ Scurarioti [— Scutarioti], βιλλάνος τοῦ Ἰακώβου Mudacio, κάτοικος τοῦ χ. Γαλίφα, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραύματα¹¹.

1. Καραπιδάκη, C, σελ. 414 ἀρ. 341.

2. Ο.π., σελ. 447 ἀρ. 438.

3. Καραπιδάκη, D, σελ. 475 ἀρ. 12 (= 14).

4. Μανόλης Βαρούχας, σελ. 30-31 ἔγγρ. 9.

5. Κωνσταντοῦδάκη, *Μαρτυρίες*, σελ. 38 σημ. 5 τῆς σελ. 37, 70 σημ. 260.— Καζανάκη-Λάππα, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 207, 222, 252, 257.

6. Μανούσακα, *Trivan*, σελ. 50, 54.

7. Βλ. Moritz, ὄπ., σελ. 41 — Ἀμάντου, *Γλωσσογεωγραφικά*, σελ. 118 (= *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, σελ. 540)

8. Pietro Scardon, σελ. 7-8 ἔγγρ. 16, 59-60 ἔγγρ. 156, 91 ἔγγρ. 241, 92 ἔγγρ. 245, 99-100 ἔγγρ. 264, 110-111 ἔγγρ. 296, 120-121 ἔγγρ. 324, 139-140 ἔγγρ. 376.

9. Benvenuto de Brixano, σελ. 106 ἔγγρ. 288, 128-129 ἔγγρ. 355, 191 ἔγγρ. 529.

10. Pietro Pizolo, II, σελ. 67-68 ἔγγρ. 834, 172-173 ἔγγρ. 1070, 205 ἔγγρ. 1151.

11. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 209 ἀρ. 885, 454

- 1536: ὁ παπα σερ Μάρκος Scutara [Scutario:] περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιωῶν¹. ὁ Γιάννης Scutariothi ἀναγράφεται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Καλύβες².
- 1583: ὁ σερ Μανοῦσος Scutargioti εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιωῶν³.
- 1644: ἡ οἰκογένεια Scuttarioti συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τῶν Χανιωῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ Trivan⁴.

24. Σμυρναῖος⁵, ἀπὸ τῆ Σμύρνη

- 1310: ὁ Μιχαήλ Smerneo [Smirneo:] μνημονεύεται ὡς δανειστής τοῦ παπα Στρατήγη⁶.
- 1368: ὁ Μαρίνος Smirneo, ναυτικός, παίρνει τὴν ἄδεια νὰ πουλήσει δύο σκλάβους, μιὰ Ταρτάρρα καὶ μιὰ Ἑλληνίδα, τίς ὁποῖες ἀγόρασε στὸ Θεολόγο (—Ἐφεσο): ἓνας Σμυρναῖος, ναυτικός, ἀναφέρεται ἐπίσης στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη⁷.
- 1371: ἡ Ἄννιτσα Smirneadena ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη: μιὰ Σμυρνιαδάινα, «πολιτικὴ», ἀναφέρεται ἐπίσης στὰ ποιήματα τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη⁸.
- 1387: ὁ Γεώργιος Smirneo ὀφείλει νὰ καταβάλλει ὡς διατροφή στὴ σύζυγό του Μαρία, τὴν ὁποία εἶχε ἐγκαταλείψει, εἴκοσι ὑπέρπυρα τὸ χρόνο⁹.
- 1394: ἡ Φιλίππα, σύζυγος τοῦ Ἰωάννη Smirneo, μνημονεύεται ὅτι θεραπεύτηκε ἀπὸ τραῦμα¹⁰.
- 1399: ὁ Στέφανος Smirneo κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Princival de Perio, βαρελὰ στὸ Χάνδακα¹¹.
- 1399-1403: τὸ 1399 ἡ Καλή, χήρα τοῦ Ἰωάννη Smirneo, παίρνει τὸ *diudicatus* της (δηλ. τὸ μερίδιό της ἀπὸ τὴ διαίρεση τῆς κοινῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρογύνου)¹². τὸ 1403 ἡ Καλή Smirneo, κληρονόμος τῆς περιουσίας τῆς

1 Πλουμίδη, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 311.

2 Ὁπ., σελ. 333.

3 P. Castrolilaca, φ. 137^v.

4 Μανούσακα. *Trivan*, σελ. 54.

5 Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, *δ.π.*, σελ. 580.— Παπαδημητρίου, *δ.π.*, σελ. 729.

6 Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 154 ἔγγρ. 33.

7 van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 70.— Μανούσακα-van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 226 σημ. 52.

8. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 66.— Μανούσακα-van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 226 καὶ σημ. 52.

9. Santschi, *Régestes*, σελ. 256 ἀρ. 1173.

10. Ὁπ., σελ. 349 ἀρ. 1613.

11. Ὁπ., σελ. 391 ἀρ. 1828.

12. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 116 σημ. 4-5.

Μαρούλας, χήρας τοῦ Στεφάνου Sachlichī, ἔχει προτεραιότητα ἀπέναντι στοὺς ὑπόλοιπους πιστωτές του¹.

1424: ἡ Καλὴ Smirnadena ἀναγράφεται σὲ νοταριακὴ πράξι².

25. Συναδηνός³, ἀπὸ τὰ Σύναδα Μ. Ἀσίας

1352-1353: ὁ Ἀνδρέας Sinadhino, χρυσοχόος, κάτοικος Χάνδακα, συνάπτει ναυτικὸ δάνειο μὲ τὸν Δημήτριο Mudhacio τοῦ Ἰωάννη, ἀπὸ τὰ Χανιά⁴ τὸν ἴδιο χρόνο πουλᾷ στὸν Ἰωάννη Turcopulo καὶ στὸν Ἰωάννη Venecianus, κατοίκους τοῦ χ. Βοῦτες, ἀπὸ ἓνα βόδι⁵ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 278, λ. Venecianus)· τὸ [1353] νοικιάζει ἀπὸ τὸν Στέφανο Sachlichī γιὰ πέντε χρόνια, σπίτια στὸ Χάνδακα, ὀρισμένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ εἶχε νοικιασμένα ὁ πατέρας του Γεώργιος Synadino⁶.

1370: ἡ Καλὴ Sinadino μνημονεύεται σὲ ἔγγραφο, στὸ ὁποῖο ὁ Κώστας Carpath[...] κατηγορεῖται ὅτι τραυμάτισε τὸν Ἀντώνιο Bellamore, *bordonarius*⁷.

1371: ὁ Γεώργιος Sinadino, χρυσοχόος, ὀφείλει νὰ ἀφήσει τὴ γῆ ποὺ κατέχει στὸ χ. Theodorici, τὴν ὁποία θὰ παραλάβει ἡ Πόθα, χήρα τοῦ Ἰωάννη Borgognono⁸.

1381-1394: τὸ 1381 ὁ Μάρκος, γιὸς τοῦ ποτὲ Γεωργίου Sinadino, χρυσοχόου, θὰ κατοικήσει μὲ τὸ θεῖο του Ἀνδρέα Pesani, μοναδικὸ ἐπίτροπο τοῦ Γεωργίου· ἡ ἀδελφὴ του Κωνσταντία καὶ ἡ μητέρα του Ἀννίτζα, ποὺ ἔχει παντρευτεῖ τὸν Νικόλαο Gavra, θὰ ζήσουν μὲ δαπάνες τοῦ δευτέρου συζύγου τῆς τελευταίας⁹ (πρβλ. πρὸ πάνω, σελ. 261, λ. Pisani)· ὁ Γεώργιος Sinadino, πατέρας τοῦ Μάρκου, εἶχε ὑπενοικιάσει (1376) ἀκίνητα στὸ Χάνδακα, τὰ ὁποῖα τὸ 1394 τὰ διεκδικεῖ ὁ Μάρκος Iustinian, ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης¹⁰.

1. "Ο.π., σελ. 57, 116 ἔγγρ. 97.—Μανούσακα-van Gemert, Ὁ δικηγόρος, σελ. 226 σημ. 52.

2. Iorga, *Documents*, σελ. 97.

3. Βλ. Παπαδημητρίου, ὁ.π., σελ. 729.—Πολέμη, *The Doukai*, σελ. 178.—Chr. Hannick-Gudrun Schmalzbauer, *Die Synadenoi. Prosopographische Untersuchung zu einer byzantinischen Familie*, JÖB 25 (1976), σελ. 125 καὶ σημ. 2, 126.—Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 27, 37.

4. Zaccaria de Fredo, σελ. 51-52 ἔγγρ. 73.

5. "Ο.π., σελ. 53 ἔγγρ. 76, 56-57 ἔγγρ. 80.

6. van Gemert, *Σαχλίκης*, σελ. 87 ἔγγρ. 4.1.

7. Sant'schi, *Régestes*, σελ. 162 ἀρ. 528.

8. "Ο.π., σελ. 63 ἀρ. 253.

9. "Ο.π., σελ. 232 ἀρ. 1059.

10. "Ο.π., σελ. 349-350 ἀρ. 1616.

- 1393: ὁ Πέτρος Rosso ὀρίζειται *caput creditorum* τοῦ Νικολάου Sinadino, χρυσοχόου¹.
- 1399-1411: Ἄνδρόνικος Sinadino, ζωγράφος, κάτοικος βούργου Χάνδακα².
- 1427: ὁ Δημήτρης Sinadino μνημονεύεται σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο³.
- 1462: ὁ Μανουὴλ Συναδινὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἐνωτικούς παπάδες τοῦ Χάνδακα⁴.
- 1483-1493: Γεώργιος Sinadino, νοτάριος Χάνδακα⁵.
- 1500: ὁ Στέφανος Sinadino ὀρίζει πληρεξούσιο γιὰ ὑπόθεσή του τὸ ζωγράφο Ἄνδρέα Pavia⁶.
- 1503: ὁ Ἰωάννης Sinadino, γιὸς τοῦ Γεωργίου, κατοίκου βούργου Χάνδακα. θὰ μαθητεύσει, γιὰ τέσσερα χρόνια, κοντὰ στὸ ζωγράφο Νικόλαο Gripioti⁷.
- 1503: ἡ Ἐργίνα, χήρα τοῦ ποτὲ σερ Στεφάνου Sinadino, πρώην *daciarii*, κάτοικος βούργου Χάνδακα, συμβάλλεται σὲ νοταριακὴ πράξη⁸.
- 1516-1541: τὸ 1516 ὁ Φραγκίσκος Συναδινὸς τοῦ ποτὲ Στεφανίνου νοικιάζει τὰ οἰκήματά του, ποὺ βρίσκονται στὴν πλατειὰ στράτα τοῦ Χάνδακα, στὸ ζωγράφο Μάρκο Ἀμάραντο⁹. τὸ 1518 ἀναφέρεται σὲ νοταριακὴ πράξη¹⁰. τὸ 1541 ἡ Κατερίνα, χήρα τοῦ Φραγκίσκου Συναδινού, ἀντιδικεῖ μετὸν ἀδελφὸ της μαίστρο Τζουάν Ἀμάραντο, ζωγράφο, γιὰ σπίτια ποὺ βρίσκονται στὸ Χάνδακα, στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μουγλινού¹¹.
- 1520-1531: τὸ [1520] καὶ τὸ 1531 ὁ σερ Δομήνικος Sinadino ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὰς πράξεις¹². τοῦ Δομηνίκου Sinadino, νοταρίου Χάνδακα, σώζονται κατὰστικὰ τῶν ἐτῶν 1522-1524¹³.
- 1529: ἡ Καλὴ Συναδηνή, σύζυγος τοῦ ποτὲ Δροσάτου, κάτοικος τοῦ χ. Μάλεις, συμφωνεῖ νὰ παντρευτεῖ ὁ γιὸς της Κωνσταντίνος τὴν Ἄννα, κόρη τοῦ Μιχαὴλ Ἀρχάβλη τοῦ ποτὲ Φανουρίου, κάτοικο τοῦ χ. Πρινές¹⁴.

1. Ὁ.π., σελ. 323 ἀρ. 1455.

2. Cattapan, *Nuovi documenti*, σελ. 38 ἀρ. 35.— Τοῦ ἴδιου, *Nuovi elenchi*, σελ. 204 ἀρ. 34, 226 ἀρ. 8, 229-230 ἔγγρ. 30.

3. Iorga, *Documents*, σελ. 98.

4. Τσιρπανλῆ, *Κληροδότημα*, σελ. 85 καὶ σημ. 6, 93.

5. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 84.— Μοάτσου, Ἄνεκδοτος κατάλογος, σελ. 307.

6. Cattapan, *I pittori Pavia*, σελ. 204, 215 ἔγγρ. 16.

7. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 305, 311 ἀρ. 12, 361 ἔγγρ. Β'.

8. Ὁ.π., σελ. 314.

9. Ὁ.π.

10. Ὁ.π.

11. Κωνσταντουδάκη, *Νέα ἔγγραφα*, σελ. 161-162.

12. Κωνσταντουδάκη, *Οἱ ζωγράφοι*, σελ. 372 ἔγγρ. IB'.— Bakker-van Gemert, *Οἱ διαθήκες*, σελ. 69-70 ἔγγρ. 22 (23), 73 σημ. 31.

13. Θεοτόκη, *Εἰσαγωγή*, σελ. 84.

14. Βισβίτζη, *Προικῶνα*, σελ. 95-97 ἔγγρ. 12-13.

- 1536: ὁ Νικολὸς Simadino [Sinadino;], 24 χρονῶν, καὶ ὁ σερ Τζαννῆς Sinadino περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τῶν Χανιῶν¹. ὁ Πιέρος Sinadino καὶ ὁ γιὸς του Μανόλης ἀναγράφονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Pomogna Zulian². ὁ Κωνσταντῆς Sinadino καὶ ὁ γιὸς του Γιάννης περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Καλύβες³. ὁ Στεφανῆς Sinadino, ὁ Βασίλης Sinadino, ὁ Γιάννης Sinadino Psiro καὶ ὁ γιὸς του Μιχαήλ, ὁ Βασίλης Sinadino καὶ ὁ ἀδελφός του Θεοφάνης, ὁ Κώστας Sinadino, ὁ Πέρος Sinadino καθὼς καὶ οἱ γιοὶ του Θεοφάνης καὶ Calanga ἀναφέρονται στὸν κατάλογο στρατευσίμων τοῦ χ. Pomogna Zancarolo⁴.
- 1583: στὸν Κωνσταντῆ Sinadino, γιὸ τοῦ ποτὲ παπα Γιώργη, ἀπὸ τὸ χ. Chumeriano, χορηγεῖται ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὴ Ζάκυνθο ἢ τὴν Κεφαλονιά, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ παπάς· ἐγγυητὴς ὁ Πιέρος Navilio⁵.
- 1583: ἡ Θεοδώρα Sinadini εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τοῦ Χάνδακα γιὰ τὴ Diavattini⁶. ὁ Φραντζέσκος Sinadinò, ὁ Τζώρτζης Sinadino καὶ ὁ Νικολὸς Sinadinò καταβάλλουν *livello* γιὰ σπίτια στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁷. ὁ Γιώργης Sinadino rapinò καὶ ὁ Γιώργης Cinadino, *tamburlo*, περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ⁸. ὁ σερ Κωνσταντῆς Sinadinò εἶναι χρεωφειλέτης τοῦ δημοσίου ταμείου τῶν Χανιῶν⁹.
- 1634-1638: ὁ ἱερομόναχος Γερμανὸς Συναδηνός, ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἄρετιοῦ, συναλλάσσεται μὲ διαφόρους στὸ ὄνομα τῆς μονῆς¹⁰.

26. Τραπεζούντιος¹¹, ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα

- 1395-1486: Γεώργιος Τραπεζούντιος, λόγιος καὶ κωδικογράφος· γεννήθηκε στὴν Κρήτη ἀπὸ γονεῖς τραπεζουντιακῆς καταγωγῆς¹².

1. Π λ ο υ μ ἰ δ η, *Κατάλογος στρατευσίμων*, σελ. 298, 308.

2. "Ο.π., σελ. 328.

3. "Ο.π., σελ. 333.

4. "Ο.π., σελ. 350-351.

5. Κ α ρ α π ι δ ά κ η, C, σελ. 394 ἀρ. 286.

6. P. Castrolilaca, φ. 36^v.

7. "Ο.π., φ. 37^r, 41^r, 47^v.

8. "Ο.π., φ. 54^r, 54^v — Σ π α ν ά κ η, *Λασιθι*, σελ. 48, 50 ἔγγρ. 12, 127 σημ. 186.

9. P. Castrolilaca, φ. 137^v.

10. Ξ α ν θ ο υ δ ἰ δ η, *Κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 169-173 ἔγγρ. LXIV-LXV, 177-178 ἔγγρ. LXVII, 185-216 ἔγγρ. LXX-LXXXII, 219-221 ἔγγρ. LXXXIV, 224-268 ἔγγρ. LXXXVII-CIV.

11. Βλ. Στεφάνου Βυζαντίου, ὅ π., σελ. 631.

12. Vogel-Gardthausen, ὅ π., σελ. 85.— Πατρινέλη, ὅ π., σελ. 116-117. Πρβλ. Π. Δ. Μαστροδημήτρη, *Ὁ σεισμός τῆς Κρήτης (1508) καὶ ὁ Μᾶρκος*

1442: γίνεται αποδεκτή ή αίτηση του Μακαρίου Trapesutius, Κρητικοῦ μοναχοῦ, νὰ μὴ συμπεριληφθεῖ στοὺς ἑκατὸν τριάντα "Ἕλληνες κληρικούς, ποὺ ὑπάγονται στὸ λατίνου ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης, ἀλλὰ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπευθείας ἀπὸ τὶς πολιτικὲς ἀρχές τοῦ νησιοῦ¹.

27. Φαμαγκόστας, ἀπὸ τὴ Φαμαγκούστα (= Ἀμμόχωστο)

1583: ὁ Ἀλέξανδρος Famagosta καὶ ὁ Φραντζέσκος Famagosta περιλαμβάνονται στοὺς πακτωτὲς τοῦ Λασιθιοῦ². ὁ Φραντζέσκος Famagosta εἶναι *comito* στὶς ἑκτακτες γαλέρες τοῦ Χάνδακα³.

28. Χωματιανός⁴, ἀπὸ τὸ Χῶμα Μ. Ἀσίας

1264-1300: τὸ 1264 ἀπονέμεται στὸν Ἐμμανουήλ Χωματιανὸ τιμαριωτικὴ μερίδα, τὴν ὁποία εἶχε ἀποκτήσει μὲ ἀγορὰ ἀπὸ τὴ χήρα καὶ πληρεξούσιο τοῦ Μαρίνου Mastropetro⁵. τὸ 1300 ὁ Ἐμμανουήλ Ghomatiano, κάτοικο Χάνδακα, ἐκχωρεῖ δωρεὰν στὸ θεῖο του Γεώργιο Ghomatiano, κάτοικο Χάνδακα, ἓνα μύλο ποὺ βρίσκεται στὸν ποταμὸ Ἀναποδιάρη, στὴ *milicia* Lemacidheria⁶.

1281: ὁ Λέος Comatiano δανείζεται χρήματα ἀπὸ τὸν Maciaman, κάτοικο Χάνδακα⁷.

1537: ὁ Ἰωάννης Χωματιανὸς ὑπογράφει ὡς μάρτυρας σὲ νοταριακὴ πράξη, συνταγμένη στὸ χ. Μέση Ρεθύμνου⁸.

1583: ἡ (P)rodussa Comatiano καταβάλλει *livello* γιὰ ἀποθήκη στὸ βοῦργο τοῦ Χάνδακα⁹.

Μουσοῦρος. (Ἀνέκδοτοι στίχοι τοῦ Hieronymous Bononius), Θησαυρίσματα 7 (1970), σελ. 131-132 (= "Ἕλληνες λόγιοι, σελ. 65-66).— Ἀλεξίου, Πρὸςφυγες, σελ. 308 καὶ σημ. 8. Γιὰ τὸ βίον καὶ τὸ ἔργο τοῦ Τραπεζούντιου βλ. J. M o n f a s a n i, *George of Trebizond. A Biography and a Study of his Rhetoric and Logic*, Leiden 1976.— Τοῦ Ἰδίου, *Collectanea Trapezuntiana. Texts, Documents and Bibliographies of George of Trebizond*, Binghamton - N. Ὑόρκη 1984.

1. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 334-335 ἔγγρ. 271.

2. P. Castrolilaca, φ. 53^r, 54^r.— Σπανάκη, *Λασιθί*, σελ. 42, 47 ἔγγρ. 12.

3. P. Castrolilaca, φ. 80^r.— Ἐρηοῦχάκη, *Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*, σελ. 71.

4. Βλ. M o r i t z, ὁ.π., σελ. 40.— Παπαδημητρίου, ὁ.π., σελ. 729.— Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 37.

5. Χαιρέτη, *Τὰ παλαιότερα Κατάστιχα*, σελ. 509.

6. Pietro Pizolo, I, σελ. 98-99 ἔγγρ. 203-204.

7. Leonardo Marcello, σελ. 190 ἔγγρ. 570.

8. Καλιτσουνάκι, *Ἀνέκδοτα κρητικὰ συμβόλαια*, σελ. 491-492 ἔγγρ. 4.

9. P. Castrolilaca, φ. 38^v.

29. Χωνιάτης¹, ἀπὸ τὶς Χῶνες Μ. Ἀσίας

1299: ὁ Ἐμμανουήλ Coniati, γιὸς τοῦ ποτὲ Γιάννου de Calosifi, περιλαμβάνεται στοὺς ἀπελεύθερους βιλλάνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὸν τρίτο κατάλογο ποῦ συνοδεύει τὸ κείμενο τῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη².

1320: ἡ Εἰρήνη Coniatissa ἔχει νοικιάσει σπίτι, ποῦ ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τῆς Μανωλίτισσας, στὸν παλαιὸ βουῦργο τοῦ Χάνδακα³.

1328: ὁ Σταματίνος, γιὸς τοῦ Choniati, καὶ ἄλλοι, βιλλάνοι τοῦ Νικολάου Gradonico, ἔβλοι κάτοικοι τοῦ χ. Megali Eclisia τοῦ Gradonico, κατηγοροῦνται γιὰ κλοπὴ⁴.

1644: ἡ οἰκογένεια Ghoniati συγκαταλέγεται στοὺς cittadini τοῦ Χάνδακα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Trivan⁵.

ΒΟΥΛΑ ΚΟΝΤΗ

1. Βλ. Moritz, ὁ.π., σελ. 41 — Παπαδημητρίου, ὁ.π., σελ. 729. — Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σελ. 37.

2. Μέρτζιου, *Συνθήκη*, σελ. 282.

3. Τσιρπανλῆ, *Κατάστιχο*, σελ. 211 ἔγγρ. 1211.

4. Duca di Candia, Bandi, σελ. 189 ἔγγρ. 463.

5. Μανούσακx, *Trivan*, σελ. 50.

